

הועתק והודפס לאינסטרנס

של מוסדות חינוך ותרבות

בית הילולת חסידים

זה השער זה צדיקים יבואו בו

ספר

תיקון עולם

יכיל כתבי קודש מברנן ורבנן ארזי לבנון אדירי
התורה קדושי עליון מכל הפסדות ישראל בבירור
עפי' התורה והמסורה

נגד שיטת המתחדשים שהם
ציונים מזרחים אנודים ישובים
שען וכל המסתעף מהם בארץ
ובח"ל. ה' יאסוף נדחינו ב"ב.

נתחבר ומסודר בעה"י על ידי
משה נאלדשטיין בלאאמורה יהודא ז"ל מנוע קודש
מן הגאון רשכבה"ג בעל חכם צבי ולמעלה בקודש
דור דור ז"ע.

ויוצא לאור ע"י ה"ב אלימלך לאנדעסמאן

מונקאטש תרצ"ו לפ"ק.

להתודע ולהגלות !

כי כל המכתבים שנמצאו פה מונחים תח"י
ארגינאלים להראות לכל מבקש האמת (בלשכת
כולל מרכבעה"ג בחצר הנשיא כ"ק הרב אדמו"ר
שליט"א)

Druck H. Guttman, Mukačevo.

אנא נפשי כתבית יחבית בזה הספר למשמרת, כסתה כלימה פני
 ואני באדרת, ידעתי שאיני בסוג זה להוציא מחברת, ולא לי הולמת
 מעשרת, הרפת אדם וכזוי עם ילעינו בשפה מפמרת, אך הגני רק מסדר דברי
 חכמים, יחדיו יהיו תאמים, מכתביהם כתבנית היכל מרושכות, אשה אל
 אחותה משולבות, וגם בזה לעשות רצון צדיק הפצתי שלוחו של אדם
 גדול אני הי ניהו כ"ק אדמיר מלכי וקדושי שר התורה מופה"ד מן
 דאברפה"ק מונקאמש שליט"א בקנאו את קנאת ה' צבאות תורתו
 ואמונתו בחורבן העולם ממזרח וממערב מצפון ומזרע בשימון דרך האמת
 ע"י רודפי ומהרסי הדת שירעישו בשפעת קלגסים, והנפת תריסים, ספריהם
 הנדפסים, לבקרים מתחדשים, וראיתי בני עלי' מברכי ה' כל צבאו משרתיו
 עושי רצונו אבל הם מספור ומפורד ודיעותיהם דעת קדושים לא על לוח
 וספר מחוקקים.

ובכן זה כמה עורר ויקרא אל משה עבדו ויאמר קח לך עם סופר וכתב
 על לוח ספר, נותן אמרי שפיר, אלה דברי הברית כתבי הקודש של גאוני
 וצדיקי וגדולי הדור, אשר לא כרעו לבעל־פער, והצהרתו, בארץ ישראל
 ולא במחו בן אדם שאין לו תשועה בשום מפלגה וחברה של ציונים מזרחים
 או אנגדים ואלו האחרונים קשים מן הראשונים כי מתכסים באדרת שער וגו'
 ברוח תורה (?) וע"כ זה לעומת זה צריכין להתחזק ולהתגבר ולקולו שמעתי
 ואומר הגני ינעתי ומצאתי בעה"י לסדר המכתבים המהורים, בסדר נכון
 וקישור הדברים,

ועל הטוב יזכר המרל ה"ב המופלג בתרי הנחמד מ' אלימלך לאנדעסמאן
 נ"י מפה"ק ואחוזת מראיו בחורי חמד חו"ש יראי ה' מתלמידי הישיבה
 ובתי ידרכי תשובה של כ"ק אדמיר מן שליט"א, אשר קיבלו עליהם העפל
 והשתדלות תוצאות הם ישלם ה' פעלם בכט"ס.

וכל דורש האמת אם לא בחפז יצא רק בשים לב מלה במלה
 יהי מבין וקורא בס' הזה להבין דברי חכמים וחידותם, שעמם ונימוקם
 ושיטתם, יתחזק במח מכל המפלג' ימנע רגלו מנתיבתם, ויקיים בנו מקרא
 שכתוב ובקשו את ה' ואת דוד מלכם אמן.
 נגמר הם בדפוס בחודש אייר תרצ"ו מונקאמש יע"א.

המחבר והמסדר

מכתב עוז מב"ק אדמו"ר רבן של ישראל מרן אבדפס"ק והגלילות שלימ"א

חיים אלעזר שפירא
אבדק"ק
מונקאטש והגלילות

ב"ה יום ד' וקרא תרצ"ו מונקאטש יע"א

לאנ"ש היקר' וחביבים, ידידים אהובים, הרבנים הנגידים,
מפלגים וחסידים, איש כפי מהללו יבורך היוו שלום וכל
טוב עדי עד ביאת גואל צדק ב"ב

הן אין דרכי לבא במליצות, לפזר הנצות, על פני חצות, זולת בדברי'
נחוצות, והיא מהיות נחוצים לאשר המוכ"ז היקר' משיבנו העי' ובני תורה
מב"ס יצ"ו מדפיסים הפ' תיקון עולם' להצלת האמונה וחדת תהיק להציל
ממלכות הטופרים ולא ירעו ולא ישחיתו את נחלת ישראל סבא להבנים
בלבות הנערים והזקנים חיו וחי' בעה"י ספר נחמד ונחוש וכלול בדי'ת
ובידור הלכו, אך דא עקא, כי אין לכסף מוצא, ע"כ נא לשון בקשה למעשה'ש
שכל אחד יכתוב ידו לה' לתת מעות קדומה ולהביא ברכה אל ביתו
ובמ"ס, ונתתי המכתב הלז ליד היקר ידיינ' היב המופלא מ' אלימלך נ"י
לאגדעסמאן אשר הוא עוסק במלאכת הקודש ולהוציאו לאורה לטובה
וחמסייע יתברך ממען הברכות בכל מילי דמיטב וישועות טובות ושוכמ"ס.

חיים אלעזר שפירא

שמות הדברים מ מכתב"י וחתימות או חור"ד המובא בזה הספר עפי" סדר א"ב ואין מוקדם ומאחר:

א	ר' אברהם יוסף גרנוואלד אב"ד אונגוואר	עמוד כט, לה,
ב	ר' ארי' ליכוש האלברשטאם אב"ד צאנז	סו, סז,
ג	ר' אברהם יהושע פריינד אב"ד אינטערדאם	עא,
ד	ר' ארי' ליב אדמו"ר גור (בעל שפת אמת)	עב, עג,
ה	ר' אברהם מרדכי אלטר אדמו"ר גור	ט, יב, כה,
ו	ר' אשר לעמל שפיטצער אב"ד קירכדארף	כט, לו, קז,
ז	ר' אשר זעליג גרינצווייג אב"ד דאלהא	לט, קס,
ח	ר' אברהם אדמו"ר סאכטשוב (בעל אבני נזר)	סו, טז,
ט	ר' אבהם מ"ש פראנקל נשיא לשכת היראים פעסט	פ, פא,
י	ר' אלעזר שפירא אב"ד לאנצהויט	קא,
יא	ר' אלעזר הלוי ראזענפעלד אדמו"ר אושפיצין	קטז,
יב	ר' אשר מאיר האלברשטאם אב"ד באכניע	קטז
יג	ר' אהרן אברהם סלאטקי רב ירושלים	קיח,
יד	ר' אברהם אמינוף רב ירושלים	קכא, קכב,
טו	ר' אלי' משה מערכי ס"ט רב ירושלים	מכא, קכב,
טז	ר' אהרן טייטלבוים אב"ד וואלאווא	קכט,
יז	ר' אלעזר שפירא אב"ד קיוויאשד	קס,
יח	ר' אלעזר ריינמאן אב"ד ביטשקק	קס,
יט	ר' אהרן צבי קעסעטענבוים דומ"צ ט' אוילאק	קס,
כ	ר' בנציון סניידרס אב"ד ראב	צד,
כא	ר' ברוך וויעזנער דומ"צ באטיו	קס,
כב	ר' דוד שליסעל דומ"צ מונקאטש	לט, קכט,
כג	ר' דוד דוב מיזליש אב"ד אוהעלי	מ,
כד	ר' דוד אלימלך ווייס אב"ד סקערניצע	מ,
כה	ר' דוד פרענקעל אב"ד נעפלעקאוויטץ	מ,
כו	ר' דוד שרייבער נשיא כולל גאליציען באריסלאוו קז, קמב, קמח,	קמח,
כז	ר' דוב צבי קרעלענשטיין דומ"צ ירושלים	קיט,
כח	ר' דוד יצחק אייזיק ראזענוואסער אב"ד אפשא עליון	קס,
כט	ר' דוד וויינבערגער אב"ד יולניצא	קס,
ל	ר' הלל קאלאמייע	צז, קסח,
לא	ר' הלל וויינבערגער אב"ד דונאסערדאהעלי	קב,
לב	ועד מחזיקי חינוך הישן ירושלים	קז, קיט, קכ,
לג	ועד הרבנים דמדינת אונגארן	פא, צב, צג,
לד	ר' זאב שעפטיל עדעלחויך דומ"צ איסקא	קס,
	ר' חיים אלעזר שפירא אדמו"ר אב"ד מונקאטש ה, ו, י, כג,	כט, לה, קכז, קכז
לה	ר' חנה האלברשטאם אב"ד קאלישיין (רישא) מ, נח, סט, טטז,	

לו	ר' חיים צוקער ראב"ד בערעגסאז	למ, קס,
לז	ר' חיים אלעזר טייטעלבוים דומ"צ טאשנאד	מ,
לח	ר' חיים ליב טייטעלבוים אב"ד קאבא	מ,
לט	ר' חיים יהודה גאלדבערגער אב"ד סוואליווא	מ, קס,
ס	ר' חיים אלעזר הארטשטיין משנה לנשיא הארש'ה פעסט מ, פא,	
סא	ר' חיים האגער אדמו"ר אנשניע	קיב,
סב	ר' חיים שאול דוויך ראש המקובלים ירושלים	קכב, קכד,
סג	ר' חיים סופר דומ"צ מונקאטש	קנט,
סד	ר' חיים מאיר האגער אב"ד ווילחאוויץ	קנט,
סה	ר' חנוך מאיר אב"ד קערעצקי	קנט,
סו	ר' חיים יצחק אייזיק האלברשטאם אב"ד סלאטשינא	קס,
סז	ר' חיים צבי טייטעלבוים אב"ד סיגוט	קסו,
סח	ר' יונתן שטייף דומ"צ אינגוואר כעת דומ"צ פעסט	לז, למ, צא,
סט	ר' יואל טייטעלבוים אב"ד ארשווא כעת אב"ד סאטמאר לז, לח,	
נ	ר' יצחק צבי לעבאוויטש אב"ד טשאפ	למ, צח, צט,
נא	ר' יצחק אייזיק אדלער אב"ד סערעדניע	למ, קס,
נב	ר' יושע העשיל ראזנער אב"ד מערצאל	למ,
נג	ר' יואל וואלף גלאטשטיין אב"ד העלמען	למ,
נד	ר' יוסף ווייס אב"ד זכאראב	למ,
נה	ר' יעקב משה ספרן אדמו"ר קאמארנא	למ,
נו	ר' יצחק טייטעלבוים אב"ד הוסקאב	למ,
נז	ר' יקותיאל יהודה ראזענבערג אב"ד דירעש	למ,
נח	ר' ישראל חיים שפירא רב פשעווארסק	למ,
נט	ר' יחיאל מיכל פריעד אב"ד אייוואראש	מ,
ס	ר' יוסף יצחק שניאורסאהן אדמו"ר ליכאוויטש	מא"נה, עד,
	עה, עו, פט, צ, צא,	
ס	ר' ישכר דוב הוקה אדמו"ר בעלז	נז, נח, קיד קטו, קטז,
סא	ר' יוסף ראזין אב"ד דווינסק (בעל צפנת פענח) (י) פא, פב,	

(י) עתה אחרי חתימת הס' בא למראה עינינו מכתב תשובה מאת כבוד רב האי גאון גלי' לדרעי' ואזהיר נהורא שר התורה הניל וצללה' אשר השיב לה' הגדול בתורה חריב בש"ס ופוסקים וכו' מ' יצחק שטערנבערגלל נ"י מצאנו יצ"ו [עורך ירחון התורני "הכוכב"] (מלפנים ראש ישיבה' דישיבה רבתי ידרכי תשובה' דפה) והארנינאל תח"י חליה :

יום ב' י' ניסן תרצ"ד דווינסק יצ"ו

קבלתי מ' הארך בדברי הכ"מ וכו' בשאר מה ששאל בדבר ישוב הארץ זה רק בפרט לא לעשות חבורה לזה וכמו ח' דסוף כתובות שלא יעלו בחומה וע' ביזמא דף י"ט ע"ב וגם הרמב"ם ס"ל דרך ישוב היא זכות לא בקרקע ובוה סתירה מה' דנישן ד' ח' לביק דף פ' ומירושלמי מ"ק פ"ב

סב	ההיג ר' ישעי' וילבערשטיין אב"ד ווייצען (בעל מעשי למלך) סא, צב,
סג	ר' יודא גרינוואלד אב"ד סאטמאר
סד	ר' יחזקאל שרג' הלבירשטאם אב"ד אדמור' שינאווא ענ, עד, קנד,
סה	ר' ישראל האנער אדמור' וויזניצע
סו	ר' יעקב ווייס אב"ד קירימא
סז	ר' יעקב מאיר אב"ד קאפיש
סז	ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד אונגוואר
סח	ר' ישכר שלמה טייכטהאל אב"ד קאסטאלאן פישטיאן קד, קז
סט	ר' יצחק מאיר אדמור' גור (בעל חידושי הרי"ם) קי, קיא,
ע	ר' ירחמיאל ישראל יצחק אדמור' אלכסנדר (בעל ישמח ישראל קיב, קיג, קיד,
עא	ר' יצחק ישעי' האלברשטאם אדמור' קראקא קמז,
עב	ר' יוסף חיים זאנענפעלד אב"ד ירושלים קיט, קכ, קכד, קכו,
עג	ר' ישעי' אשר זעליג מרגליות רב ירושלים קיז, קיח,
עד	ר' יוסף האפמאן רב ירושלים קיח,
עה	ר' יצחק פרענקעל דומ"ץ ירושלים קיט,
עו	ר' יוסף ייד הלוי סי"ט רב עדת החלבים סוריא וארס צובא ירושלים קכא, קכד,
עז	ר' יעקב חיים סופר (בעל כף החיים) רב ירושלים קכא, קכב,
עח	ר' ישראל שפירא אב"ד פראבניק איסטריק קנה, קנו,
עט	ר' יהושע שפירא אב"ד ריבאטיטש רישא קנה, קנו,
פ	ר' ישראל צבי ראטענבערג אב"ד קאסאן קנט, קסא,
פא	ר' יהושע גרינוואלד אב"ד חוסט קס,
פב	ר' יעקב הכהן פריעדמאן דומ"ץ חוסט קס,
פג	ר' יצחק אייזיק פריש דומ"ץ ראקאוויץ קס,
פד	ר' יהושע סופר דומ"ץ ברעזנע גדול קס,
פה	ר' יוסף הלוי אב"ד קיראלהאז קס,
פו	ר' יצחק גראס דומ"ץ טארן קס,
פז	ר' יואל וועליטשקער אב"ד טרעסין קס,
פח	ר' יוסף משה גאלדבערגער אב"ד פאלינא קס,
פט	ר' יקותיאל יהודא טייטעלבוים אב"ד סיגוט קסז,
צ	ר' יעקב איצקאוויטש דומ"ץ זאדניע קס,
צא	ר' יודא צבי אייכענשטיין אב"ד דאבראן גדול קסא,

הליד דנקט בתים עייש ברמב"ם הך דב"מ דף קיא עייש בזה ונישן דף מ"ז
וב"מ דף ק"א ומנחות דף ל"א ע"א ונ"מ בן כהן לישראל בכל הני דקאמר
בקידושין דף ל"א ע"ב ובסוף כתובות וברכות ושבח הוי הני כתנים כמרי
בידשלמי ע"י בפיג במיק הליא וברכות פיג הליא ונזיר פיג הליא ועין
בידשלמי סוף פ"א בקידושין הל"ז גבי כהנת אם מותרת לצאת לחוץ לארץ
ואבמיל דוי בזה.

צב	כולל חיבת ירושלים לעדת גאלי ציון ירושלים מבריא צפת חברון
צג	הה"ג ר' מרדכי ליב ווינקלער (בעל לבושי מרדכי) אב"ד מאד ח. לח. נמ. מ. סא. סב. עד. עו. פ.
צד	ר' מנחם זעמבא רב בעוד הרבנים ווארשא מו. מז. כה. כח.
צה	ר' מרדכי ליכטענשטיין אב"ד טשירושש למ.
צו	מנחם מענדל טענענבוים אב"ד מארנא (נ. ב.) למ.
צז	ר' מרדכי אליעזר עהרענגרבער אב"ד ווראנוב למ.
צח	ר' מנחם גרשון לעבאוויטש אב"ד גליל טשעטשאווין למ.
צט	ר' משה דוד עסטריוויער אב"ד טשימפא (אראד) מ.
ק	ר' משה ווערצבערגער דומ"ץ ארשיווא מ. קס.
קא	ר' מנחם מענדל האלברשטאם אב"ד פריסטיק מ. סח. קפו. קז.
קב	ר' מנשה שמחה פריעדמאן אב"ד סאבראנין מ.
קג	ר' משה גרינצוויג אב"ד ליפשא מ. קס.
קד	ר' משה בראדי דומ"ץ אינגוואר מ. קנט.
קה	ר' מאיר אראק (בעל אמרי יושר) עא. עב.
קו	ר' מרדכי זאב הלברשטאם אב"ד גריבוב (כעת בצאנו) קא.
קז	ר' מנחם מענדל הורוויץ אב"ד מעליץ קפו.
קח	ר' מנחם מענדל דייטש רב ירושלים קית.
קט	ר' מרדכי ליב רובין דומ"ץ ירושלים קיט.
קי	ר' מנחם ווייס דומ"ץ מונקאטש קנט.
קיא	ר' מאיר זאב זאלצער הכהן דומ"ץ מונקאטש קנט.
קיב	ר' משה יעקב בעק ראב"ד אינטער אפשא קס.
קיג	ר' מרדכי דייטש אב"ד וועליאטין קס.
קיד	ר' נפתלי טייטעלבוים אב"ד ניר באמור צג. צד. צה.
קטו	ר' נפתלי צבי ווייס אב"ד בילקע קס.
קטז	ר' נפתלי הערצל ווייס דומ"ץ ווילחאוויץ קנט.
קז	ר' עזרא הרדי רפול ס"ט רב ירושלים קבא. קכב.
קח	ר' פנחס אדלער אב"ד ראדוואנקא מ.
קט	ר' צבי הירש שכירא אב"ד (בעל דרכי תשובה) אדמיר מונקאטש א. ז.
קכ	ר' צבי אלימלך שפירא אדמיר בלאווב (רישא) קנה.
קכא	ר' צבי הירש סופר אב"ד ברעזנא גדול קס.
קכב	ר' ראובן חיים קליין אב"ד סנינא מ.
קכג	ר' שלום סופר אב"ד בערזנא גדול לו. למ.
קכד	ר' שמיאל בנימין הלוי יונגריין אב"ד פילעק למ.
קכה	ר' שמעון סופר אב"ד ערלין למ. סב. סג.
קכו	ר' שבתי ליפשיץ דומ"ץ ארשיווא מ.
קכז	ר' שלמה זלמן עהרענרייך אב"ד שימלח מ. סא.
קכח	ר' שמיאל צבי אדמיר אלכסנדר נז. נז.

קלא	ר' שמואל ענגעל אב"ד ראדימישלא	נח. נט. ע. עא.
קלב	ר' שמואל ראזענבערג אב"ד אונסדארף	ח. סא. סב.
קלג	ר' שמעון גרינפעלד אב"ד סעמיהאלי	צב.
	ר' שמואל זנוויל כהנא פראנקל ראש לשכת היראים פעסט	
	צג. צד.	
קלה	ר' שלמה צבי כהן שטראסער אב"ד דעברעצין	קסג. קסה
קלו	ר' שמעון ישראל פאזען אב"ד שאפראן (ערנבורג)	צה-צו.
קלז	ר' שלום אליעזר האלברשטאם אדמו"ר ראצפערט	קג. קד.
קלח	ר' שמחה תאומים פרענקעל אב"ד פאדנורע-קראקא	קו.
קלט	ר' שמחה נתן גרינבורג אב"ד קעזמארק	לז. קז. קח. קט. קי.
	בעמוד לח לש. נשמחה (בטעות חתימתו שם)	
קמ	ר' שלום מרדכי הכהן אב"ד ברעזאן	קיא. קיב.
קמא	ר' שלמה צופיוף רב ירושלים	קכא. קכב.
קמב	ר' שלום סאפרין אדמו"ר קאמארנא	קכו.
קמג	ר' שלמה ישראל קליין אב"ד סערש	קס.
קמד	ר' שמואל צבי ווייס אב"ד בנעדיקאוויץ	קס.
קמה	ר' שלום נח לאנדא אב"ד ווערעצקא	קס.
קמו	ר' שלמה זלמן פריעדמאן אב"ד ראחוב	קס.
קמז	ר' שלמה יצחק שעהנפעלד אב"ד ט' אילאס	קס.
קמח	ר' שמואל יחיאל מאסקאוויטש אב"ד ו' פאלאד	קס.
קמט	ר' שלמה שפיטצער אב"ד באגדאן	קס.
קנ	ר' שלמה אליעזר אלפאנדרי ראש הרבנים ירושלים	קסז.

ואלו ראון לברכה העומדים לימינינו בחורי חמד חריב מופלגים בתורה
ויראה משיבתנו הרוממה ידרכי תשובה דפה"ק היה: ה"ב המוסמך להוראה
שלום ספרין מאונגוואר (נכד למון הגה"ק מקאמארנא זצ"ל)
ה"ב יצחק אדלער מבערנסאם ה"ב ישראל דוב לעווענוויטש מבערענסאם
ה"ב ישראל פיקסלער מפה"ק. נרם יאיר.

אדרעססע להשיג הספר

Landesmann M.

מוענק וחובב סאונטורט
www.hebrewbooks.org
עייז היים פערש

Mukačevo
Masarykova 9.
Č. S. R.

נרפס בדפוס של ר' נפתלי הערצקא נוסטמאן נ"י מונקאטש יצ"ו

תיקון עולם

ב"ה

תנועת האגודה שנואה עוד
בימי האבות בדור שלפנינו.

א.

זה אלי ואנוהו אלקי אבי וארוממנהו, פירש"י לא שאני תחלת הקדושה אלא שמוחזקת ועומדת לי מאבותי עיי"ש וכנ"ל דא צריכין למודע: כי המלחמת מצוה נגד האגודה וכיו"ב התחילה עוד בדור שלפנינו (תחלת דורינו) בהלל נדו על ראשינו עמודא דנורא רבשכבה"ג עמוד ההוראה לכל בית ישראל מרץ בעל המחבר ספרי דרכי תשובה זי"ע ובהיותו מראשי המדינה (אונגארן). כלשכת הארמון ואו (בערך שנת תרע"ג) נשב ויקא מדינת אשכנז באמצעות רב א' משם והוא אמר משיב הרוח של האגודה מאשכנז למדינת הגר להתחבר יחדיו עמדם, ובהתאסף ראשי עם יחדיו כלשכת המועצות עד"ו קם רבה"ק בעל דרכי תשובה הנ"ל ודחה הדבר בשתי ידיים וטעמו ונימוקו עמו המעים והסביר לפני המסובין בדרך משל למה"ד לשתי מקלות, חד ארץ וחד קציר וברצות האיש מאתו פני המקלות להיותן שווה ומשווה קמן וגדול שיהיו יחדיו תואמים מלמעלה ומלמטה, הלא אי אפשר להגיע ממלית על הקצר שיהיו מתקיים להשוותו להארוך כי אם בע"כ צריך לקצץ ולגדע ממקל הארוך עד קצה הקצר, כן הדבר הזה הלא מורים אתם רבני אשכנז שמדינתנו עומדת ב"ה במדרגה יותר גבוהה ברוחניות ממדינתכם היא מקל הארוך ומדינת אשכנז מקל הקצר ואין ישתוו ויתאמו שתיהן בענין חברת אגודה שמקורה מאשכנז? הלא בע"כ נברית ח"ו לקצץ בנמיעות ממדינתנו והוא כודאי לא נוכל ולא נחפץ לוותר להיות פחות והולך בדת יהדות כמוכן וככן אין אנו ואתם יכולין לדור במדור אחד, ואם תנועת האגודה כפי ראות עיניכם טובה היא למדינתכם דעה היא למדינתנו ולא נמיד טוב ברע עכתד"ה (מובא באריות בני בית שלמה ארשיווא תרס"ח מאמר צבי תפארת ארת מ"ו), ואז הי' עוד דור דעה של רבנן קשישאי עיני העדה במדינה זו וכולם הסכימו והחליטו לדחות הצעת הרב האשכנזי ושלא להתחבר כלל להאגודה, וכן הי' שנשארה הארץ מפורדה ואין פריץ ואין יוצאה להאגודה ולא עלה אפי' על דעת רבני אשכנזי לפנות מחוץ למחנה הרבנים כי מזה דרך ארץ ויושר להם לדעת שכלתי והרבנים עומדי הדור אין לעשות מאומה, וכבש"כ שלא עלה על דעת בעל הבית וכיוצא לחפור ולבקש לו דרך אחרת לכלתי שמוע בקול מרים כתורה.

ב.

ויהי אחרי המגפה של המלחמה העולמית (תרע"ד—תרע"ט) אשר פור התפוררה ארץ רבות רעות סבבו בכל העולם והנה עם בני ישראל דוויים סתופים ומדולדלים נדים וגם נעים ככוללת ופרשות ומותר האדם מן הבהמה אין כי נתכלכלו המוחות חכמת סופרים חסרה וכו' אז מצא הבע"ד שעה משחקת לו בעו"ה חפר ומצא כתות שעמדו ודמו אונם אליו לייסד חברות ומפלגות שונות למיניהן וכתובם האגודה לאם לאם ערו ערו, ואין איש שם על לב ולא ידעו במה יכשלו להבדיל בין הקודש ובין החול בין הממא ובין המהור, וגם השרידים אשר ה' קורא ראשי הדור גדולי האומה גבה מורא ביניהם ואין עת האסיף יחדיו לצאת במחאה גלוויי כאיש אחד כגדוג מעולם לעמוד בפרץ — כי עת מלחמה ועת שלום של אחרי ביותר כלכלה כל העולם כגודע למי שעמד חי בימי המרים המאורים האלה, שעבר על כל יחיד ורכים כום תרעלה, בעו"ה!

ובעת ההוא עמד השד הגדול בישראל קנאי בן קנאי מרן ארמו"ר הגאון הקדוש המחבר שו"ת מנחת אלעזר שליט"א ולכש מעטה עוז קנאה לה' צבאות ולתורתו והדפים האזהרה הבאה, וזהו:

ג.

קול ברמה נשמע להעיר ולהזהיר
מיישוב אי' הגשמי והחומרי ומוכיח
מהראשונים ככה ושגם אם כל
האומות יסכימו ליישבה אין לשמוע
להם עד ביאת הגואל.

אזהרה נחוצה

בעה"י.

למען האמת והתורה, בשם ה' אקרא. להסיר מכשול מקרב בית ישראל, ולשים להיתם נקיים מה' ומישראל. הן הגיעני קול עלה נקד גרונו של הושיביסמען חברת ישוב (כלומר מתירבי) ארץ ישראל כאשר כתבתי עליהם בקצרה בהקדמת הביאנץ ממרמבה"ג וכוללנו הגדפס כעת. והציקני רוחו בהגיע העתון הנו"א וואג בענשדיפס"א מפעסס בו יציגנו כממרה לחץ הצי תחבולותיו למען צורך נפשות לחברת הושוביסמען ויצבינו ראשונה יחד עם שני גדולי הדור היו"ז וכאלו אני הייתי ח"ו המסכים עם חברת הושיביסמען וכמו שכתב שם העורך בלשונו:

וועז זאלכע דרייא עמודי התורה... פֿיר דען ערהאבע
נען געדאלכען פֿאן ישוב אי' בענייטערען וכו' מי יראה
את אלה יוצאים ולא יצא?

עכ"ל ועוד הרכה שם בלשון העורך. ונבהלתי משתומם איך הוזי יוכל להבדיל את החי במילתא דעבידא לגלוויי ואשר הי' הבית כמעט מלא אנשים אז לעת

ערב בפעם נבוא ידידי הה"ג מ' ואב עמי הכהן נ"י דאקטאר קליין אבד"ק איידענ-
שטאדט לשאלנו או להווכח עמי מדוע כתבתי נגדם קשות בהקדמת הביאליצין כנ"ל
ונפרש מ"ש כי המה לטופרים יחשבו ונמצאו הרבנים הג' מייסדיהם
בכלל זה והשבתי לו כי מ"ש כי המה טופרים באמונת ביאת הג"צ בדרך נס"י לא
נותני להרבנים הג' נ"י העומדים בראשיהם. בתור נשיאיהם.

**רק על החברות בני הצעירים אשר נתהוו ונאספו על
ידם ויקומו לצחק מכל אמונה בנסייית וירבה הנער
בזקן. ולא לבד מחריבי (ורא ישוב) א"י המה רח מחריבי
כל העולם כלו (בענין הדת) ע"י עשיית פערים וחברות
כאלו ולא טובים הם מהמזרחיים כי גם המה יאמרו
שער יסוד הש"ע ייסדו חברתם, ומה הפרש ביניהם?**

ולא אזלינן בתר שמא דישוב א"י אשר קראו בשמותם עלי אדמת הקודש
ויתבטו באדרת שער למען כחש רק בתר מעמא לסנם פוגם ומחמץ לאחרים, ועל
דמורחיים כבר הודו וקנים רבותינו ואבותינו גדולי וצדיקי המדינה ז"ע ולהבטל"ח
אשר חיים עורנה לאיוש"מ (בשנת תרס"ד) כי אמר להתחבר עמהם. ואין ב"ד
יכול לבטל דברי ב"ד חבריו וכו' ובפרט אותה כור מכל גדולי המדינה איך
נוכל לבטל? והיושיבם מען בכלל זה כנו'.

ואשר יאמרו כי חרשים מקרב באו מפני צוק העתים מהפסד מרובה ותורבן
ישוב כנ"י בגלותינו כעת וירצו לעשותם מעתה אכרי הארץ באה"ק. הגה מלכד כי
הוא רעיון שוא גם בדרך הטבע (שרם נתפשטה ארץ הצבי כאשר הבטיחנו נביאנו
וחכמ"ל) ויש להאריך בזה ואכ"מ. וגם זאת הלא כבר ה"י לעולמים ישנו על מרובה
זאת רבותינו הגדולים כנ"ל ואו ה"י הטובה ונירוש הנורא ע"י הפאגראמען במדינות
מלכות רוסיא וברחו בערך מיליאן אנשים מאחבנ". אולי יותר, ועכ"ז. פסקו
כן אז: כנ"ל שלא לעשות חברות ואגודות לעמיגראציאן לתכלית הקאלאגניזערונג
באה"ס כי זהו קשה יותר מכולם לאבד משארת ישראל ח"ו את שביב קדושת
אמונתם, ומצות תורתם, ומה זה חרשות אתנו היום? ומי תתיר זאת?
ומי זומר מה שדורה כבר זקן הראשונים רבינו מהר"ם מרוסנובט ו"ל בתשב"ץ
(קמן) סי' תקנ"ט בענין מצוה ללכת לא"י וי"ל:

**ובלבד שיהא פרוש מכאן והלאה ויזהר בכל מיני עון
ויקיים כל מצות הנוהגות בה שאם יהטא בה יענש יותר
על העבירות שיחטא שם מבחול**

פי ה"א דורש אותה תמיד ועיני ה' בה והשגחתו בה תמיד ואינו דומה המורה
במלכות בפלמין למורד ה"ן לפלמין והיינו ארץ אוכלת יושבי' וכו'. ואותם
שהולכים לשם ורוצים בה לנהוג קלות ראש ובפחיתות להתקומט שם קורא יאני
עליהם ותבאו ותממאו את ארצו ומי ביקש זאת מידם רמס חצרי וכו' עכ"ל
דחשב"ץ. ומעתה מה נעים דעת רבותינו הקדושים שתיקנו מצות רמב"ג לחיובשים
על אדמת הקודש ועוסקים בתורה ועבודה ויכלי ימי זקנתם בתפלה ותורה ואם

תיכון עולם

נמצא קצת עוסקים כמנ"מ אבל העיקר מיוסד לעוסקים בתורה כ"א כפי יכולתו והבנתו. אבל לבא שם להיות עובד אדמה חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה וקוצר בשעת קצירה כשאר אכרי הארץ הלא יתגשמו ביותר בעבודת עמי הארץ ועליהם תמוך דברי התשב"ץ הנ"ל

וגם נודע מ"ש גדול האחרונים הנאמן מו"ה יהונתן וצ"ל בס' אהבת יהונתן (בהפסטר ואתחנן) וז"ל דכנס צווחה באלה ובשכועה אם תעירו ואם תעוררו את האהבה וכו'

באם שהכל נועדו יחדיו לילך לירושלים וכל האומות

מסכימים אפ"ה צווחה שחלילה שתדך שמה

שהקץ מתום ואולי אין עתה הזמן ראיתי רק עת רצון לפי שעה והיום ואחר יחמאו ומכרחים לגלות פעם שנית ואחרון קשה מן הראשון ולכן ביקשה שלא ילכו עד שתחמץ ר"ל עד שיגיע הזמן ויסלח כל הארץ דיעה וכו' עכ"ל וזה"ק הופיע בבית מדרשו בזה כי עתה ניתן הענין להענות בו ואין לנו להישען על משענת קנה רצוץ של האומות גם אם יסכימו עתה בתכלותם וכל מה דעבדו לגרמיי דעבדי וכדאמרי בריש מס' ע"ו.

וכדברים האלו ועוד כנהג דברתי על לב הרב מא"ש הג"ל כמו שעות שהיים וסוף דבר ה"י כי עכ"ס פרס כל יסעו קאמיסאן לאה"ק (בעת יהי באפשרי) רבנים גדולים יר"א ואני הצעיר ג"כ אצטרף עמהם בתחלה ועם בע"ב חשובים יר"א והקאמיסאן כבואה לביתה תציע את כל אשר ראו ומצאו שמה לפני אסיפה כללית של המדינה אם אפשר לתקן ולסדר בזה באינו אופן שלא יזיק למצבי הדת בעיר ה' שמה וגם להבאים שמה ובמצב החומרי ואז נכלל לעשות דבר ופרס זה זה אמור לעשות שום חרשות לא תברה ולא פעולה לצורך זה כי הוא נורם וזרוב והירוס הדת, והרב הגו' הודה לדברי בזה"ל במודים דרבנן הוא מסכים לזה ואמר בפירוש כי הוא יעמיד ככל הדברים האלו בעתן שלו הג"ל וכי אנכי דברתי על לבו מעמי הדבר באריכות יקצרות וכן יעשה ולהפסיק תומ"י מתנעתם בזה עדין יוכלו לנסות ולעשות אסיפה כללית של המדינה. ונהפוך הוא אשר העמיד בתחבולותיו בעתון הג"ל ועוד שם כ' בלשונו «בדיוכס דיעועלכע אידע נאך דען ביזחערניען ערפאיהרונגען צו דען טענסמען האפפונגען בערעכמיגענדע טהעטיג-קייט פאָרערס ניכט איינשטעללען». ולא ידעתי אם הוא לשון הרב הגו' או של הרב העורך הראשון. ואולי המה בעצמם אינם בדיעה א' בזה...

ועוד תמצאו ביסוד הפראָראם של הישועיכמען אות ד': פערנער דיע אַראַנזאציאַן מיט דען איבריגען אויף דען גלייכען פרינציפיעללען באַזיס שטע-הענדען אַראַנזאציען אין ענגער פערבינדונג צו ברינגען. עכ"ל. הרי אנלי בהיתחיי וזהו ואמרו כי המה חלק מחברת הציונים ההולכים ומסתדרים בדרך ורעיון זה ודצים להתאסף ולהתקשר עמם בקשר אמיץ יחדיו. ועוד שם נמצא בהפראָראם שלהם דברים המותרים לד"ת. וכבר אחז"ל קשר רשעים אינו מן המנין כאשר רוצים להתאחד עמם. וגם אחז"ל בעיקבתא דמשיחא תוצאא ימני ותחי האמת מעדתא וכו'. ואשר הרפסו שם בשם גאונים וצדיקים במדינה יצ"ו שהסכימו להם. אל תאמינו! כי מטיבם של קרובים אתה יודע טובן של רחוקים אם לא ידעו הכלם

לומר בשמי ולהדפיס להפך הקערה על פי' בתחבולתם ורצונם, ק"ו כאשר יכתבו בשם היושב תחת חיל הרחוקים בגלילות חלקי מדינתנו וד"ל (אשר א"א לנסוע ולכתוב לשם לברר הדבר):

ועל כן אהובי מורי ורבותי ואחבי היקרים הי"ו הגני בזה בך בקרקע לפני רבותינו וחברינו גדולי וצדיקי המדינה הע"י ומהרתי לפרסם להדפיס ולהודיע בזה להציל ממכשול גדול ח"ו בגדול הפירצה מיום, ליום ולא המתנתי לאסוף חתימות הרבנים הג' כנ"ל כי הוא אין באפשרי ומפני סכנת הדרכים וחסרון מרחבות הנוסד וליוצא ובא אין שלום (ע"ה בוא מבשר שלום משמיע ישועה אומר לציון מלך אלקים ב"ב) וגם לאסיפת מכתבים אין באפשרי בפרט בזמן קצר ובמקום שיש חר"ה והירוס גדול כזה אין תולקין כבוד לרב. ואת כבודם הסליחה כי רבה, ואקוה כי כולכם תסכמו ותשמחו לדברי (כי אשר לא ישיענו וגו' ולא נאמר עוד אלקינו למעשה ידינו כי בפעולת ידינו נוכל לעשות בזה) לא זו הדרך ישכון אור רק כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה כשא"ח ו"ל ונוכה לביאת בן דוד בגאולה וישועה מן השמים. בבנין ירושלים. בקרוב ובמהרה דידן.

ופרמי הדברים מה שיש עוד להאריך בזה יש לפלפל עוד פא"ס ובדברים העומדים בדומי יל' עולם וכעת א"א להתאסף בפעמנו ולא במק"א מעמם הג"ל ועדי נתאסף ונגמור לשובה בודאי אסור לשנות ולעשות פעלים בזה בשום ענין וכל המשנה ידו על התחתונה לתת יד לפושעים ולירד לעומקי בור תחתיו. וה' יצילנו. והוא נסיון בטר נסיון וצירוף כשאחז"ל בסוף סימנה. ובפ' חלק. ובסוף בתוכות וכוונת"ק סוף פ' בלק. ואלו הן הצירים והכלים. לכן עם ה' חזקו ונתחזקו ואל תפנו אל האלילים, והמרקדים האוילים. המפתים בהבלים. ועם שונים אל תתערבו. וה' יגאלנו בקרוב ב"ב.

וגם אזכיר בקצה המטה בסוף דברי בזה בעת"י לאשר החלו מדינתנו העומדים על המשמר בעדנו. לעשות חוזה להתחבר עם האגודים מען במדינות דייטשלאנד ואסיפות שווייץ, אמנם באמת לא זו הדרך לשכות הדת הארמית במדינתנו וטרם יש להם רשות על זה מאתנו באסיפה כללית של המדינה אסור להם להתחבר עמהם בתור מדינתנו, כי אגודת"ם לא על ארץ אונגארין יסדה, וכאשר הורו ואמרו מנהיגי מדינתנו יצ"ו עוד טרם נפרצה המלחמה הזאת ע"כ החדש אסור מה"ת עדי נתאסף ונחקור ונעמוד על המנין כנו. וה' יעזרנו לילך בדרך אבותינו, וזכותם יגן עלינו. לצאת מאפילה לאור גדול כישועת ישראל. בביאת הגואל. במהרה דידן ושוכס"ם, כ"ד המתחנן ומדבר בצדקה למעו"ש ותורתו.

באה"ה ג' תשא את ראש בני עמדת מונקאטש י"ע.א.

היום אלעזר שפירא

ד.

אחרי הדברים האלה של אזהרה נחוצה הלוי שנתפרסמה על פני חיצות ונתקבלה בכל תפוצות יהודה, הי' עוד דור תמים דעים אשר ידעו לשמור בקול חכמים גם אותן המספקים קצת בלבנם והצנועים מרשבים את ידיהם והתרחקו מפועלי און כחות ומפלגות הקמים ע"ד ישוב א"י הגשמי ובפרט במדינותינו שקם ושאנן ואין מתירד.

תיקון עולם

ו

ה.

ויהי מקץ שנה תמימה מתאום הקול נשמע ממדינת פולין הגדול כי שם עלה המודין של זאנדה. הלא יקיר מקרקר קיר — במבחר מקום מדור היהודים והחסידים — שומע זאת יבכה וידאג כל פנים קבצו פארהו, אדמו"ר מסונקאטש קם אשוב רין בצני וגבור כארי לפנות' באמירה נעימה כתיבה יהיבא לדאדמו"ר סגור — לא ברעש ולא בכח לא בתרכ ולא בחנית כי אם ברוח ענוה וקדושה קרא אליו לשלום ביותרת הכבוד ובהכנעה רבה תחנונים ידבר לשם ה' ולכבוד התורה. והריני נותן לפניכם בזה סדר חליפת המכתבים ביניהם כסדרן (שהמה אתנו בכתובים למשמרת) כאשר עיניכם תחזינה משרים בהעתקתן את באות בעזה"י כהווייתן ובצורתן והמשכיל יבין בדעו ושכלו להכיר נא דבר אמת וצדק:

ו.

מכתב א'

דברים היוצאים מן הלב מהור לא שנו אלא למלך ישראל להרים מכשול מדרך עמו בחינוך אשכנז ושווייץ שאין לעשות כמתכונתם ואגודתם בלימודי הטמא והמהור יחדיו.

היום אלעזר ו'שפירא

אבדק

סונקאטש והגלילות

ב"ה ג' כ"ד למב"י תר"ף סונקאטש יע"א.

כבוד יקרת האי גברא רבא ויקרא, בוצינא דנהורא, שר התורה הריב הגאון הצדיק המפורסם, ערוגת הבושם, אלפים ורבבות מישראל ילכו לאורו, כלול בהדרגה מזה בן מזה וכי' נקש"ת מפארים מו"ה אברהם מרדכי שליט"א הרב ואדמו"ר בכ' נור — שוכמ"ס.

אתרי דרך מבוא השלום ביקרת הכבוד כראוי לשד וגדול בישראל, הן דבר גדול לי אל הדרג"צ, למען ה' תעוררו, בית ישראל ואמונתו, בפרוע פרעות בישראל בעת המלחמה האיומה והגדולה החלו מאחב"י להסתדר כל א' כפי דרכו ומדינתו, דעצת הבע"ד גבר בעזה"י כמאז"ל במס' תמיד (דף ל"ב ע"א) — ששנא נצח, דכפרש בשנים האלו חבלי משיח כראי' בסוף סוטה ובפ' חלק ובסוף כתובות, וסביב הציא-גיסמען הנודעים לכופרים נמורים ר"ל החלו להתלבש במעטה ומסרה האדרת שער למען כחש, הצבעים ומראים עצמם כפרושים מרדכי הציאנים ובאמרם כי המה מגדירם, ובאמת ארסם סמון בתוכם ולמען תפוש את כנ"י בלכם תרעו לנו בזה יותר מהציונים שמפורסמים לרשעים בזה (ומכאן עוד באזהרות דגה"צ מכל המדינות

נגד הגימנאזיום בלה"ק שרצו לייסד בקראקא וכמ"ש שם דגה"צ מסאכאטשוב ו"ל כי מעולם הי' קוץ מכאיב יותר לדת תוה"ס דבר המעורב מוכיב, ברע מאת הרע גמור) המדו קראו להם בשמותם מיורחיסמען, ישובאיסמען (ישוב אי" כלומר מחריבי) ואנודיסמען (אנודה ישראל) ועל זה אנו דנין עתה ואני כן בקרקע קטני הדרג"צ נ"י הנה כאשר החלו לעבוד עבודתם מייסדי האנודה בארצנו ורצו לייסד להם קן במדינתנו, אז הפריע את עצתם אאמו"ר הגה"ק רבן של ישראל וצללה"ה (בעל דרכי תשובה, ובאר לחי ראי) כאשר חזוהו מעמו ונמוקו כי זה גורם הירוס הדת ולמשוך לשפות וידיעות הנכריות לחבק חיק וזרם תמור אשר במדינת דייטשלאנד הי' זה כמציל מן זמרו של ים המינות והיכא דלא אפשר שגאן, אמנם אנחנו במדינתנו אין להתחבר עמם ועם הרקמורים הצדיקים שלהם (ועי' בדברינו בשו"ת מנחת אלעזר ח"א סי' ע"ד) מטעם הנו'.

והן אמנם ראיתי כבר במכ"ע שלהם נרשם איזו נדבות ושקלים ששלח בהדרת"צ להם דנתי לכף זכות ובפרט לאדם גדול רבן של ישראל דכותי, כי אולי מבני ביתו, בלתי ידיעתו, או אולי הוא מעות כשיקול הדעת בחשבו כי במשלות כסף נדבה להם לא היו כמתחבר להם לבני אנודתם ואולי דיי לאיזה צורך שעה וכיוצא אמנם עתה המו"מ בדבר הלכה הו' מי ששועה בזה בהכרת האנודה הי' כמטעה בדבר משנה והלכה ברורה כיון שכבר נתגלה קלונם ברבים בדבר אסיפתם (של האגודים) בצירי"ך כאשר שלחו לי פנקסאות מתוצאות אסיפתם וראיתי מי ומי התולכים בראשם אשר (מלבד איזה יראים מהם היינו ברייער, פראנקל, והרב מבראדשין ואולי עוד א') אין בהם זולת הפרעדיגערס מערי הגויים הרחוקות כגון מלארעניץ, קאפענהאען, וכדומה אשר אין בהם עוד דית ארמתי יהודית כלל זה כמה והלא אחו"ל יקרי ירושלים לא דנו יושבין בדין אא"כ יודעין מי יושב עמם ואין לך דיני נפשות בנ"י יותר מזה והאיך יתחברו עם ראשים מנהיגים ויועצים כאלו.

ובתוך מכתבם (אשר חברו להפראשפעקס מתוצאות אסיפת צירי"ך) אלי לבקשני להתחבר להם עם בני גילי ובני מדינת, השבתי להם המכתב בליא הרצוף בזה (אשר מפני סדרי הבי דואר כדי שיגיעו, ההכרח להשיב להם כלשונם אשכנזית) ולמען ידעו דורותינו הרפסתי המכתב הלושה בזה (וודסס אי"ה מכתב הלז בסוף הספר הזה.) ונגעתי עכ"פ בקצה המטה בדבר שנשאו ונתנו בצירי"ך לעשות כל תועבות לימודי ועניני הול בארץ הקדושה בתוככי ירושלים כגון היגיענישע וגם מעכנישע אוניווערזיטעט וגם נעווערבע שולע וכיוצא בכל דיעות הציגאניסמען ומה נשתנו אלו מאלו, הצד השנה שבדן שאין בו רוח חיים, של תורה ויראת שמים, ולא זו הדרך לשוב לירושלים, כי אם לה' ותורתו ועי"ז נוכח לשוב שכינתו שמה ב"ב, ועל כל אלה חשבתי למשפט כי כודאי ח"ו כהדר"ג אינו בהכרתם ולא ידע מזה מאומה.

אולם הדבר אשר הגיאנו בזה לבא אל הדרג"צ אוי ואבוי: יום צרה ומכובה כאשר הגיע המכ"ע והאגודיסמען «הדרך» ממא סודו קראו למו נרסס עתה בחדש אדר—ניסן בתור מסודות הוצנך של החרדים במולין ושם באותו נאמר בזה"ל: לספח לתכנית הלימודים את לימודי השפות המתהלכות ובכלל כל הדברים הנחוצים והמכשירים את האדם למלחמת החיים—הענין עוד שם בזה"ל:

האגודה! עשתה בניהון זה את הצעד הראשון ויסדה בווארשא את המתיבתא! וכי שהישיבה הזאת משמשות בעיני השלמון בתור בית מדרש לרבנים ולכן טוספת הוא בהנבלות פורמליות שונות כמו קבלת תלמידים רק מבני שש עשר ומעלה הנחוצות להביא תעודות מעידות על ידיעותיהם בלמודי חול במדה מספיקה!

ע"ל (וזהו סעמינאר שאמרו רבותינו ז"ע) ועל כל אלה חתומים שלש מאות רבנים וס' בראש כהדר"צ! או לאונים שכך שומעת ועינים יטכך הואות, תסמך שערות ראשית או לנו שכך עלתה בימינו.

וגם עתה אחשוב שכהדר"ג לא ידע בזה וע"י תחבולות שונות מאנשי ביתו (כפי הנשמע ע"י גניעתם) יעלימו בהנעשה לכהדר"ג ע"כ בהדעיני לכהדר"ג זאת המקצת בצפיתנו צפינו בעד"י כי בודאי יפרסם ויענה כי לא בידעתו נעשה זאת והוא הוזה מעיקרא לכל יהי בחברתם ובקהלם אל תחד כבודו כי איך אוכל לצייר ולשער בנפשי כ"כ כי האדמו"ר הגדול מגור הי"ו (אין מהדרך לספר בשבחו בפניו) תהי המכשלה הזאת תחת ידו אשר על דת תוה"ק שמסרנו נפשנו זה

כמה אלפים שנים ולרבנות מישראל ועתה תכבה נדה ח"ו בנסיון האחרון ישיב האחרון, במדינת פולין מבזר יר"א והחמירים השרידים אשר ה' קורא ע"י יסוד

בית און (סעמינאר) וחדרים שמאים כאלו (לחדרים)? מערכים בלמודי נכרים ועל שמו יהי נקראת חלילה! לא אוכל להאמין. וכאשר יפרסם כהדר"ג גם במכתבו לי אז ממילא יחזרו כל אלו הרבנים כי כמעט טולם יסמכו על הדרג"ג בצדקתו, אלה אדוני! והנה עכדיך מוכים בנפשם ונשמתם וחטאת עמך על ידה, לא תהא כזאת לפוקה בישראל, וכסאי יהי נקי, למענ"ש ותורתו וכבוד אבותיו

הקדושים ז"ע שמסרו נפשם על קדושת ה' ותורתו כי כל המדינות ילמדו מכם כזה ויאמרו התירו פרושים את הדבר סעמינאר וחדרים כאלו שהם «חזיר טענעה על מהרות הקודש» ולאשר חברת «שלומי אמוני בני ישראל» התחברו להאגודות שמעון ותחת כנפיהם יחמו הלא כל המדובר לטמא טמא, אם כי יפשוטו טלפים, הלא אינלי בתייתור כבר כנו.

ועוד אוכיר בזה כי נסיעת הה"ג מר פראנקל מפעם לצידיך לא הי' בתור ארטי נשיא אונגארי רק בתור איש פרטי כריצו כאשר עיני תחזינה במכתב אזהרה נחצה (הגרפס) הלומה בה ולא הוזה לו דבמים יר"א ורובם ככולם במדינתנו הגה"צ מאונסדאָרף ו"ל (ראש הישיבה הגפלאה בעולם) ולהבחל"ח הנח"צ ממאד שיחי' לאיוש"ג (וצ"ל) ועוד דעימי נגד האגודה וגם עתה שנתחלקה הארץ כפי הנאצינאנען ועירינו הוא במדינת פ. ק. רוסיא ובעד"י לשוכת דת הוזהנו נמנית גם אני הצעיר מהממשלה ועמי חברי הרבנים האונים ובע"כ ידאי ה' לעמוד בראש היהודים במדינה הזאת הן מה אענה חרפי דבר איזה מתחדשים אשר יקמו וישאלו אם האדמו"ר מגור ושלש מאות רבנים התירו פרושים את הדבר הרע הזה וערכן דת תוה"ק ח"ו, וכבר שמעת אומי אפס מגור מדברי כהדר"ג לאנ"ש כי לא מוב ונחזין להיות חבר עם השלמוניסמע"ז אכן עתה שכבר נדפס ונחתם שמו אל הג"ל בודאי אין זה די בע"כ רק ישוב במוכו ויפרסם כנ"ל עכ"פ. ואנשק ידיו ורגליו במקרב בעד במחזני בעד"י שבודאי יעשה כן ועוד יותר לעמוד בנדר

בפריץ נגד הנ"ל ות"ל לא אלמן ישראל ועוד ימצאו רבים וכן שלמים שישובו לה' ותורתו באמת וזכית הרבים יהי תלוי בו.

והנני מחוי קידה ידיוש"ת באהבה המצפה לכיאנצנב"א המהכר לתשובה

חיים אלעזר שפירא

ז.

מכתב ב'.

הוא אינו מנהל וראש האגודה רק
רואה בה חיוזק יהדות במסומן
ובמקום שאין וקוסין לה היא נזק גמור

אברהם מרדכי אלטער

— פה גור —

בעזרת מ"ו למב"י.

כבוד הרב הנאון הגדול פאר הדור עומד לנש עמו וכו' וכו' בקיט"ת
מוה"ר חיים אלעזר שפירא שליט"א אבד"ה מונקאטש.

האמנם עתתי ספורות כעת לפני התג ועכ"ו למען נחוצה הדבר ולמען להשיב
מפני דכבוד באתי בשהותיים האלה כי לא יתכן בן כפי סגנון מכתבו שנמשכו
אלפים רבבות מאהב"י מהתרדים ובתוכם רוב רבני פולין הנאמנים להשי"ת ותורתו
בדרך לא מוב בזה לא יספיק שליח מכתב וגם ע"י הבחור היקר המוכ"ז אשר
נשלח המכתב ביום כ"ד למב"י ונמסר לי כעת בזמן שא"א להשיב בארוכה כי
במקום שאמרנו להאריך איך רשאי לקצר אולם זאת אישיבה כי ייש במכתבו מה
שאני מן האמת ואחד מהם הוא בסוף מכתבו כותב אשר שמעה אותו שאני מניד
לאנשי ילומי בחשאי כי לא נהיין ושוב להיות מחברת שלומי א"י — דאמת
כי אני מניד לאנשי השואלים כי נהיין ושוב אולם באמת אינו הראש והמנהל
גם לא הייתי המייסד אולם אראה בזה חיוזק ליתדות ולשמירת תורה"ק בכתב ובע"פ

כי זאת הפאגרא של האגודה אולם בענין שנראה שכת"ה אויל בתר שמא
כי יש גם בהולי אגודה שנקראה בשם אגודת ישראל ומילא כל הדב כאן
באגודתנו אחראי וערכאי על איזה מדפים ידיעה במכה"ע אגודת הולללנר במינין יש
להשיב ע"ו. אמנם כן ה"לנו מכתבים מצדיקי גאליציע בענין התיסדות אגודת שא"י שמה

ע"ז השבתי דבר כי בענין כזה יש לדמותו למה שמצינו אין להקדיש אלא
מקומו ושעתה אולי שמה איצ זה וכיטא"צ מיבן שיכול להיות נזק גמור
ואם רואים הרבנים והצדיקים כי נהיין ג"כ שמה במחיה"ע על מהרה הקודש כי כל
כל חבר צריך שיהי שומר דת במלוא נמא כאשר באגודת שא"י במדינתנו —
וכאשר יאמר הבחור המוכ"ז היקר כי גם ע"י הפאקסט אינו בטוח שליח מכתב
א"כ איפוא או שיהי נשלח לישם שליח מיוחד או שיהי נשלח משם למדינתנו
איש נכון שיתודע הענין כמו שהוא בטח יודיענו כת"ה ואשר

ידידו דושקת"ה בברכת חג הבע"ל

אברהם מרדכי אלטער

ח.

מכתב ג'

משיב כהלכה שתנועה זו נאסר
במנין חכמי דור הקדום ואי להתירה
בשום מקום ותל תלפיות שהכל
פונים אליו צריך לזוהר ביותר וכמרא
לו גודר גדר.

חיים אלעזר שפירא

אב"ק

מונקאטש והגלילות

כ"ה אר ליום ב' לט' והאמין בה' תפא"ר מונקאטש יע"א.

כבוד הרב הגאון הצדיק המפורסם, ערוגת הבשם, שר התורה כלול בהדרג,
אלפים ורבבות מישראל ילכו לאורו, תל תלפיות שהכל אליו פונים, חסידים
וגבונים, מנה בן מנה וכו' וכו' כקש"ת מפארים ומהללים מו"ה אברהם
מרדכי שליט"א, הרב ואדמו"ר ב"ר גור — שוכט"ס ועיניו תחוינה בשוש
שכינתו ית' לציון ב"ב.

אחרי דרך מבוא השלום כראוי לשר וגדול בישראל, רב פעלים מקבציאל
הו"ו, הן היום הגיעני מכתבו היקר שנכתב ביום מ"ו למנ"י, ולא ידעתי אם
שליח הוא רעיון שעשה שליח אחר או הוא באמת אנוס ע"י עיות הדרכים
ושבועי גייסות בשנות הירום האלו, יחי איך שיהי, היום באה התשובה והיום
יצאתי להשיב על אתר מפני הכבוד ומאהבת התורה אהבה מסותרת וכמים, זא"פ.
— והנה לא זכיתי להבין דברי הדרג"ק הי"ו ומצאתי א"ע מחויב עכ"פ לנגוע בקצה
המטה בקן קולמסו להשיב מפני נחיצת הענין.

מ"ש להתפלא כי רוב רבני פולין ואלפים ורבבות מהחרדים ישננו אחרי
האגודה היתכן שגמו מדרך התורה — הלא אם קמן אתה בעיניך ראש שבטי ישראל

אתה והלא המה רוב הרבנים יתלו בהדרג בפרט ההמין וגם החסידים יאמינו
לתומם ויתלו באילן הגדול הדרג"ק (והן דמה הדברים שנכתבו במכתבי הקדום)
והלא עליו האחריות ולמה יתלה הוא עליהם וכי כן הוא עפ"י התורה? ארמיהה
מאד, ויש בידנו כמה מכתבים מרבנים גדולים והחתומים שכתבו שהמה לא
חתמו מרעתם רק אחרים וכיוצא דברי חזרה ולא רציתי לפרסם עוד עד עת בוא
דברי א"י"ה, וגם מה שחילק בין פולין לגאליציען ודמיונו להקדש שאין לך אלא
מקומו ושעתו, איני מבין כי הלא בנימוסי המלכות (פולין) א"ה הוא בעת ובפרט כי
תנהג א' לכולנו ועפ"י התורה אשר יורוך מנהולי הדור כ"ב ע"כ צריכים החכמים
ביותר לזוהר בדבריהם שלא לפרוץ גדר שגדרו ראשונים אבותינו ורבנותנו וז"ע,
ואם שיש חילוק בין אנשי הגלילות, במדת יראתם, כן יש לחלק גם בפולין בעצמו
וגם בגאליציען וכיוצא. וכיותר תמהני מ"ש כי אינו ערב בעד מעשי האגודה ומח
שטריסטים בהולללנדר (?) הן כפי הגרסה נתחלק לו המדינות וכונתו למדינת יוויין
ששם מרכז האגודה הלא זהו קרא שמה «אגודה» שאגודתם על ארץ רבול נתייסדה

בדיעותיהם ומגמתם ופשוט בודאי שאחראין וערבאין בני החבורה זה לזה מה שיעשו מהחבורה דרך כוללת. ובפרט שהודיעו האמת בעו"ה מלימדי החדרים של התרדום (?) בפולין ומתקנותיהם (כלומר קלקלתם המרובה) לחבק חיק נכרי ומעורב טו"ר מימי נעורתם עם לימוד הנכרים וזהו שאסרו רבותינו ז"ע גם זה מקרוב כל גזילי וצדיקי ז"ע ויסלה לי כהר"ג אם אומר האמת שאין אתם גדולים מהם בהכמה שתוכלו לכשל זאת (ואם הוא גזירת המלכות או המדינה ללמוד לשונתם הלא ילמדוהו בבתי ספרם אצל הנכרים ולא לערב קודש בתול ולהכניס צלם בהיכל ה' כן ידוע ונמנו וגמרו מעולם גם אצל גדולי וצדיקי פולין מעולם).

ובפרט ע"ד בית און הסעמינארן בווארשא שייסדו האגודה על זה לא השיב כהר"ג מאומה: ורק בע"פ השיב בקצרה להטלות (הבי המופלג הי"ו) בפי מה שכתב לי כי הוא לא עשאו רק הה"צ וכו' ואחותי רעדה מתשו"ה בזה (?) מאדם גדול כמותי כי מה נ"מ מי "עשאו" לע"ו ובקעת מדורה הלל בעו"ה הלא אם הוא בווארשא בירת פולין בשכונתו סמוך ונראה וזירת חסידו כהר"ג ואנ"ש והוא מחזיק בידה (הוקמה מתאגידה וחבריו) הלא על כהר"ג האחריות ועל שמו נקרא ויאסרו התירו פרושים את הרב והגתו כל האיסורים ד"ל ולא אפסל כמעמי ההיתר (אשר אין להם טעם ורית באמת) כי א"א בנייר ולהאריך כעת רק שאני ב"ד יכול לכשל דברי ב"ד חסידו וכו' כנ"ל זה יספיק בקצירת האומר כי באמת בעת שאסרו כל גדולי הדור את הסעמינאר בפעם הראשון לומר להבע"ה

אמתלא יותר כי פעם עמדה אז עוד במדרגה גשלתה הרבה יותר מאשר ווארשא היא כעת ובפרט גלילותי הסמוכים ועב"ו אחרים גדולי דורם יבדאו זה נדע מפרתו של שכונתו של ר"א בן עזרי' בשבת, ובפרט שזהו בית און מתברתו (האגודה ושלומי וכו') נעשה ועל שמו נקרא, של אדם גדול כמותי אוי לנו שכן עלתה בימינו בעו"ה והשדירים אשר ה' קורא (אשר טעם המה באמת) קבעו כל פנים פאדור ויבשו חסידו (יר"א גם אנ"ש) מיטמעתו מה שמחזיק ואינו מוחה בזה וגדול חו"ה והירוס הדת לגמרי ע"ו, לא יתואר בחדש עלי גליון תורה תורה תגרי שק מהאדמו"ר הגדול מגור מקור התורה מאבותיו הק' ז"ע יצא כזאת.

אך מה שסיים כהר"ג בזה אתתום כי נכון ושישלתו משם איש גבון או שאשלה מפה ויזכיר הענין ושאודיעהו מזה ואמת כי א"א כ"כ להתוכח ענין גדול ונורא ע"י מכתבים בני דואר ובפרט בעתים כאלו ע"כ בדעתי אי"ה בימות החורף אלו — אולי בתודש שבט או אדר ראשון הבעל"ט לבא למדינתכם אי"ה אם יהי' ה' עמדי ואבא לווארשא ולמחנתו להדרג"צ כי מצוה בו יותר מבשליחי זאת והב בסופו עב הדרג"צ אקוה שיודה על האמת וגם בנתיים כדי לכשל גודל ההירוס והחורבן דת תוה"ק אנקש שישכני עכ"פ עתה תשו' מאהבה אהבת דת חורה במקום כי הסעמינאר לא עפ"י עצתו ולא בדמגותו נעשה וארובה לא נפרץ האיסור של רבותינו מעולם וגם על שארי הדברים אשר לא ענינו עדיין במכתב היקר — וכינוי לבני בצפיתנו צפינו לכיאת גואלנו, במדת ביטנו, כי אין לשער גודל הנסיון אשר נלחם בעד תורה ה' וחוקה, שבעתים טווקה בתוך בור ושוחה עמיקה, בוקה ומבולקה, ונקח לאורה בקרב בחסד ית"ש.

ידידושת דמתי קידה מקירו ומכבוד בכבוד התורה ויראת כראי ומנשק

ידיו מרתק בתקותי כי יקיים אשרי הדור שגדולים נשמעים לקמנים למעשה"ש ותורתו
המפכה לתשובה:

חיים אלעזר שפירא

ט.

מכתב די.

ממרחק לא יידעי והקרוב אלי עיניו
יחזו עפעפיו יבחנו כדעתו שאין כאן
לא איסור ולא חרם לא שמע ולא פרי

בעזה"י ה' ויגש.

כבוד הרה"ג וכו' מרח"א שליט"א אבד"ק ממנקאטש.

זה איזה ימים קבלתי מכתבו שנתגלגל זה כמה זמן ואני ידעתי כי בענינים
כאלה א"א לבוא לכ"ת לידי הברה וזולת כבואו בעצמו כאשר כותב כ"ת ובנראה
הבחור השליח או לא הבין בעצמו או לא מסר הדברים אשר אמרתי —
גם לא אדע אשר כ"ת כותב כי התירו מה שכבר נאסר וכו' — עתה הנני יותר
בפנים בהאגודה גם באחי מו"א ראש ויבקרתי בעצמי המתיבתא ואין בה שמע
דופי ולא שומצי דשומצא, אקוה כי מהיות כ"ת נ"כ בעצמו יראה כי אין כאן
לא דובים ולא יער, והעלילה כעין גניבת הנביע —

אשר יידרו דוש"ת

אברהם מרדכי אלטר

אחרי כל אלה לא חס ב"ק אדמו"ר שליט"א על טלטולא הנבוא במדור
ונסע בחודש אייר תרפ"ב ממנקאטש עד ווארשא וגור יחד עם הרב האזן מו"ה
שמחה נתן גרינבורג שליט"א אבד"ק קעזמארק (כי על פי שנים עדים יקום דבר),
לנסות ולהתוות על קנקן המתיבתא של האגודה בווארשא ומתת לימודי, ולהתנוכח
מה אל פה עם ראש מנהלי וזהו תורה סדר הליכות בין אדמו"ר ממנקאטש (כאשר
שמענו מפ"ק) לבין האדמו"ר מגור! — האוינו השמים ותשמע הארץ ויבין כל
יציר להכיר דבר אמת!

יא.

הויכוח הגדול ידים מוכיחות מהאגודה
שפסיעתה רעה לעולם בראשי עקרי
הדת ואמונה.

האדמו"ר ממנקאטש בא לבית האדמו"ר מגור ואמר לו הנה קיימתי מצות.
לשמע דברי חכמים אשר כתבתם שאבא לווארשא ושוארא בעיני כי בכדי חסר

דברים על המתיבתא לא דובים ולא יעד וכנביעת בנימין עכל"ה. והנה כי כן עשיתי וכתתי עתה מה"מתיבתא» בווארשא ומה אעשה כי בעוד"ה ההכרח לא יגונה לומר שמצאתי שם דובים ויעד בו תרמוש כל חיתו יעד כפי"ה הוזה"ק שם, וכיותר נבדלתי משתומם איך העלימו כל זה מכ"ס ועשו במחשך מעשיהם כענינים גדולים ונוראים כהנה הנוגעים לעקר הדת והאמונה ומרדכי לא ידע את כל אשר נעשה!

האדמו"ר סגור: יפרש נא דבריו באר היטב על מה ירמוז מילוי?

מונקאטש: הלא כבר כתבתי לכ"ק עוד מלפני שנתים באריכות כי תעורבות

לימודי חול עם הקודש יחדיו זהו תמונת מהות הסעמינאר שנתחדש ממקור משתת של הכופרים דבר שנאסר במנין רבותינו הגדולים וקדושים וז"ע עוד בשנת תרכ"ח ואיסור הלז נכתב ונתתם מערך שלש מאות גאוני וצדיקי אונגארן ועמדם גדולי וצדיקי הדור גם משאר מדינות ובראשם הגאון הקדוש מרן בעל דברי חיים מצאנז והרב הקדוש מרן מו"ה יצחק אייזיק מוידוישוב וז"ע וכו' ואיך יש בימינו ב"ד הגדול מהם כהכמה ובמנין שיוכלו לבטל זאת ח"ו? בפרט שנעשה למגדר מילתא להחזקת האמונה והדת וכאשר בידר בשו"ת מהר"ם שיק וצ"ל בארובה בעעמי האיסור להסעמינאר עפ"י הלכה ודינא בכמה תשובות יעו"ש וא"כ הלא תורה אחת לכולנו ואב אחד לכולנו ארטהאָדאָקסען (המאמינים ויראים) ולא לאונגארן לבד אסרוה כי אם לכל המדינות, ועתה זאת מצאנו בווארשא. לדאבוננו! ופשוט דלא אזלינן בתר שמה שקראו האגודיים «מתיבתא» אלא בתר מעמא שנאסר עפ"י התורה דבר המעורב מוב ברע אשר בבית א' יאכלו השמא הטהור יחדיו היינו לימוד גמרא ותוראה וגם (להבדיל) לימוד לשונות והכמת הנכרים בכל מדינה ומדינה וכמו שכאונגארן לומדים בלשון הגרי וכאשכנז בלשון אשכנזית בסעמינארען שלהם ככה בסדינת פולין בלשון פולני וכאשר כן נרשם על המתיבתא מבחוץ (בוורשא) בלשונם «סעמינאריא של רבני פולין» וכן הוא הכתובת שלהם ואישור קיומם אצל הממשלה, ומי התיר איסור הזה? לחלל ש"ש בפרהסיא באופן מזר לאמונת דת קדשינו!

ואם הייתם מחזיקי בדעתכם עכ"פ כמו בתש"ו הראשונה שהשבתם לי (לעיל אות ז) רענין זה הוא כמו בהקדש דאין לך אלא מקומו ושעתו, ואם נבין במדינתנו או באונגארן וכן בגאליציען וכיוצא שאין צורך להאגודה או אין להתחבר להם כלל, בפרט כשנבין שזהו עוד הירוב ולא תיקון, ואז החרשתי! כי מה לי למדינתכם ובודאי יבין הדרכ"ק יותר את הנחוצי למקומו ומדינתו ומי אנכי למול ערך גדולת צדקתו ותכמתו? הגם כי עדיין תיובתא ותמיהא קחוינא הכא כיון שעפ"י התורה נאסר לימודי התעורבות (בכל שום ותניא דאית להו) מה לי הכא ומה לי התם? (וכמו שנדפס בס' לב העברי ושאר ס') ועכ"ז לא הייתי נודד ובא עד הנה למרחקים לדרוש ולתקור הצרה הזאת כי אין לי בעוה"ר אש קודש כ"כ כמו אדמו"ר (הגה"ק זי"ע) בעל דרכי תשובה והלואי נוכל להפקיע את מדינתנו מרשת הבע"ד והבפירה ר"ל ולא באתי לתקן את מדינתכם, אבל דא עקא כי מכתבו של כ"ק הנ"ל כתב רק אלי הצעיר ולא לדבים בפרהסיא ולא עוד אלא ונהפוך הוא שעושים בעלי האגודה פעלים ותעמולות גדולות לרעיון שלהם גם בגאליציען ובמשי סלאוואקיי ועלה הפורץ עד צוארינו במדינתנו כא מים עד נפש למרות ההתנגדות הגדולות לתנועה זו מכ"ס ראשי גאוני המדינה והקהלות

ולא שתו לכם גם לזאת. ואיך אתאפק ואחריש? והלא מעולם ועד עתה מי לא ידע וגם אנחנו החזקנו והוקרנו לתפארת את שם «גור» מתולדות הדי"מ זי"ע ואחריו השפת אמת זי"ע ויבדלו החיים כ"ה הממלא מקום בהעמדת הדת על תלו, ואיך עתה נאלמתי דומי מלהשיב לאשר יצחקו עלינו הצעירים ויקדו ודכו עבדים המתפרצים מאדוני של עולם ית"ש שיאמרו היתירו פרושים את הדבר ובשל מי הקולר תלוי? ואיך נפתח פה עוד לאסור איסור לגדור גדר של תורה אם כ"ק נקרא על שמו פירצה נוראה כזו? וא"כ הוא דבר הנוגע לכל העולם ובללת ישראל, והלא קי"ל אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו ילבש שחורים ויתעמק שחורים וילך למקום שאין מכירין אותו ויעשה מה שלבו חפץ, ודכו הפירושים בזה וא' מהם הוא מ"ש כי אם רואה שמוכרח לעשות הדבר באין ברירה לדנצל ממנה עכ"פ ילך למקום שאין מכירין אותו ושם יעשה הדבר ההוא כדי שלא ילמדו אחרים ממנו ויפרוץ הדבר כמילואו ח"ו גם במקום שאין הכרח ויש ברירה ליפרש ולהנצל וירוויח לכה"פ את זאת שלא להיות בכלל חוטא ומחטיא את הרכים אם יעשה כסתר ובהכנעה ללבו, אמנם לא מצינו בשום מקום בדה"ל שאם א' מוכרח לעשות חטא ח"ו (וכעין עבירה לשמה) שיעשה דוקא במקום שמכירין אותו וילבש לבנים ויתעמק לבנים ויאמר וישתדל אצל אחרים שיחטאו עמו ח"ו במקום שיש מצילין כנוי וזה פשוט,

וזהו העיקר חסרון לא יוכל להמנות עמכם בהאגודה בר לבב יר"א שיש בו מדעת קונן עפ"י התורה ברוח ישראל סבא, כי אם היו עושין אגודות רק במדינתכם (פולין לבד כלי גאליציען) הגם שלא נדע היתר כנ"ל אבל כע"כ נאמר שבדאי בוונתם לש"ש עבירה לשמה שכן דעת תורתכם וחכמתכם ובינתכם לפי הזמן ולפי אנשי המקום, אבל מי התיר את הרעש והתעמולה והפרסום גם למרחקים ובשאר מדינות להשיאם לעבירה בהסתדרות של אגודה לעזותי ולא לתקוני? ואולי (כאשר הוא באמת) במקום אחר ההוא גם מי שירצה לעלות למדרגת רב ומורה ילמדו בלבדו ובסתר המדרגה של לשונות העמים וחכמתם ההכרח להיות בקי בהן ורק בפרטיות בביתו איזה שעה ביום עד שמשני בגימל כתב תעודתם להיות ראוי לאותו איצטלא גם עפ"י תוקי המדינה ומדינה ככתבה נעם ועם כלשונו מבלי שיצטרך להכניס ראשו ודרכו בחיק זרים ולערב שומאה במדרגה כלל.

וגם עי"ז הותרו ויתירו להם בהסתדרות האגודה ועל כחם ואחריותם לשנות את סדרי החדרים ת"ת של ילדי בני"י להניף עליהם התרע ח"ו עורם באבם ויתגברו לנער עפ"י דרכם לערב טוב ברע שאינו מכחין בין זה לזה וגם כי יזקין לא יסור ממנו ועי"ז יצאו להכרית האמונה המדורה והמסורה מאבותינו הקדושים מחיד מיהם ולשונם ולבנם. ערו ערו עד היסוד בה.

יב

וכן ההתחברות עם פרשעים מערי הגויים בארצות רחוקות אשר ישנם בתוך האגודה (ובאיותו מקומן הם מנהוגי) הוא דבר שאין לו שחר, והוא אין די והותר כאשר בכל עיר ועיר בהנהלת הקהלה המקומית שאין להיראים כח ואנמץ להכריח מהם ולהשליכם מחוץ לקהלה מפאת הכמשלה ואנוסים הם משא"כ באגודה עולמית

שנוצרה ע"י חרדים אשר ברצותם ירחיבו וברצותם יקצרו למה הגשו להחזיק עם מושעי ישראל באגודתם? שאסרו חכ"ל להצטרף לרשעים אפי' לבנין ביתם"ק, וגם ההתחברות והשתתפות עם הנשים למנותם ג"כ בשם «בנות אגודת ישראל» ובהנה ממש כמו תועבות הציונים שיש להם «בנות ציון» וזו נוכח הכל ממני המתחרשים וגורם הריסות להתחזק ברוח ישראל סבא.

יג.

והאתרון הכבד הירוס קופת הרמבעד"ג שייסדו הראשונים כמלאכים וי"ע בדרך הכוללים כנהוג בכל מדינה ומחוזות ואשר מקובל בידינו בשם הגאון"ק מאפמא ומעזיבו בעל אהב ישראל וי"ע כי בזה אפשר לדעת ולהבחין עד היכן מגיע חלקו של בר ישראל בקדושת היהדות ע"י התגשטו ושאיפתו אשר ידבנו לבו לתת צדקה לרמבעד"ג עכר"ה והן עיני יראו ולא זרעתה בווארשא בבית לינת אורחים (האטעללען) שרוצים לצאת לכל הרעות שזה לכל נפש (האורחים הבאים) מחזיקים בהחרים שני קופות סמוכות ול"ו הא' קרן היסוד של הציונים והא' קרן הישוב של האגודים אבל קיפה הרמבעד"ג מאן דבר שמי? וכדי בזיון וקצף, ומי גרם זאת? רק האגודים. כיון שקבעו קופות לחרדים לתכלית אגודתם ומטרתם בהקלאגניען, ואשר ענין ישוב א"י בדרך הקלאגניען ששמו להם למטרה וזה דרך חדש אשר לא שערסו אבותינו והוא גם חרבן א"י כאשר ביארתי בעת"ו. כקונטרס מיוחד כפסק הרמב"ם ו"ל שלא הזכיר כלל מצות ישוב א"י בזמן הזה. רק בביא"צ ב"ב מלך המשיח בעצמו יחלק א"י לשבטים ברוח קדשו וכו'. כמ"ש הרמב"ם בה"ל מלכים (לא כשיטת הכופרים הציונים והזמיהן) ואך לזה עינינו צופיות כלות ומייחלות לישועה בדרך גם מן השמים ב"ב.

יד

גור: אשיב לכם בקצרה, מה שהרעיש אודות לימודי חול. הנה בטח שמעתם את שמע הרב ר' אברהם מלי מסאכטשוב ו"ל שהי' גאון וצדיק והעידו לי בשמו שמוכרחים להתיר את לימודי הנכרים בהישיבות כדי שלא יצטרכו לבטל זמן בהליכת וחזרה של השקאלעס לת"ת וכדאי הוא לשמוך עליו בשעת הדחק כזה גם בהמתיבתא, ועכ"ו כאשר הגיענו זה שנתים מכתבכם שהרעשתי ע"ד הלימודי חול תוך המתיבתא ושנאמר בגבולכם גדר שגדרו ראשונים — ואם שלא הכרתי פא"ם את כבודכם, — אמרתי כיון שכן כתב בנו של ה"דרכי תשובה» אשמע לדבריו וצויתי או מיד להסיר את לימודי הנכרים מתוך המתיבתא, והסיב פניו קצת בפני מותנתו הנה"ג מו"ה מנחם ועמבא נ"י (שהי' ג"כ באותו מעמד) והעמיד אותו לעד מוכיח כי הלא אמרתי כן או שיסירו את לימודי הנכר? ויענהו הרב הגו' אמת כי כן צוה אדמו"ר אבל הוא דבר שאי אפשר לאשר צריכין להתגבר זה לעומת זה נגד הציונים שיש להם «בית מדרש לרבנים» בווארשא עוד במדרגות גבוהות יותר.

טז.

מונקאטש: מ"ש בשם הרב מסאכטשוב אם כי לא זכיתי להכירו ולא חזינא ארי חזינא מרבעתי חיבוריו הגדולים והגני עוסק בהם הרבה ולשמו ולזכרו

תיקון עולם

תאות נפשנו, וראיתי ס"א נדפס אזהרת ואיסור גדולי הדור נגד גימנאזיוס היהודית שרצו להעמיד בקראקא הרב דר. יונג ושם נדפס תשובת הגאון הצדיק מסאכמשוב הג"ל אשר בו יאמר מעמי ונימוקו לאסור איסור על הגימנאזיוס העיקר מפני ההערבות לימודי קודש ותולדות שיהיו שסוכן ביותר מן הרע הגמור והאריך בדברי קדשו כי נעמי, וזה ה"י נדפס לעין כל וא"כ מה שהגידו לכ"ק היפך מזה בשמו בודאי המגיד מעה ולא דייק, וכעיקר הדבר אין נפ"מ כיון שזהו נאסר מסוד חכמי גאוני דור שלפניו בג"ל ולא יוכלו להתיר, והלא קי"ל שאין מאכילין לאדם דבר האסור לו ואין יעשו תעמולות לפרוש ושת דרגלינו לעבור על דברי רבותינו אשר מפייהו אנו חייבין ואשר יאמר כ"ק כי צוה לבטל את לימודי החור מהמתיבתא, מה לנו בזה אם לא שמענו בקולו מאז ועד עתה לא שינו דבר וחצי דבר ואליהם מישראל סמכו עליו וגם אני חשבתי כן כי בודאי נעשה הכל ע"י כ"ק ומבלעדי לא ירים איש את ידו בפנימית הנהלת האגודה בדברים העומדים ברזמו ש"ע ועתה אכן נודע הדבר כי ידי זרים משלו בנו וזילכו שולל גם את כבוד גאון קדשו והמכשדה הזאת תח"י! ושענת הרב ר"ם ועמא הג"ל, כי מוכרחים ואנוסים המה יש לפקפק הרבה אך גם אם בדבריו הלא נודע מדי הפוסקים כי בשאמרו אונס רחמנא סמרי אבל אונס רחמנא חייבי לא אמרינן, כפרש כי בדת אין אונס הזה לשאר מדינות להבטיחם בתעבה וסכנת הדת כמותו וה"י לכח עכ"פ לפרסם ולהודיע לרבים בכתב ובע"פ כי לא יורו מזה היתר כלל (במתיבתא ותעורבות טוב ברע) לשום מקום וזרות והצלה יעמוד ליהודים במקום אחר.

מז.

ומלבד כל אלה הנה אין חכם כבעל נסוי וכאשר באתי בעצמי עם ידי"ג היה"ג אבר"ק (.) קעזמאק נ"י לפניו בהמתיבתא (ולא הכירו אותנו מקודם מי אבחנו, וגם דברנו בינינו בלשון הגרי אשר לא ישמעו לשוננו) ועמדו לפנינו נערים ובתורים שהגיעו כבר למדרגות קבלת התורה הנראת — כמו שהגידו לנו — ובתנאים וניסיונים גם בחלק לימודי הקודש בכמה שאלות פשוטות במציאות הריאה, ולא ידעו להשיב בהוגן ובפרט בגמי ותוס' שלמדו או פ"ק קידושין לא ידעו צורתא דשמעתתא כלל, והמלמד שלהם (ת"ת מוסל, גיסו של הה"ג ר' נפתלי דיין מווארשא) התנצל כי לימודי הנגרים המה ייטחיתם ויכלכלו את מות וזרונם ותפיסתם כוונן, ולעומתו דברנו עם הרעקמאך וראש המורים שם (בהמתיבתא וסעמי-נאר) בלימודי התול והודיענו את כל ונוכחת כי לא יכלו לעלות כאן בלימודי גבוהים כמו הציונים שלהם ישנו זכות בגימנאזיוס של שמונה מדרגות בחכמת העמים ולשונותם משא"כ אצלנו יען לומדים הרבה גם בלימודי קודש ע"כ אין לנו לע"ע רק די מדרגות עכ"ד, ושניהם יצדקו בדבריהם וכ"א מתמרמר שלימודי חבירו מקפח

(.) הוא רב גאון מפורסם מאוד נעלה בכשרונותיו לתורה ולתעודה ומגדולי חשובי הרבנים דסלאוואקיי שליט"א, ובודאי להציד בזה: כי מן שליט"א מראש לא כסתר דיבר כי אם רצה (ליתן אומן לסמור ולהעשרת בעדותו ליסד עמי לווארשא ולגור גם ממנהלי האגודה בעצמם לתהות על נקיו המתיבתא שלהם אשר יאמר כי הוא זה, עין בעין ירא מנותה ויכחי

את שלל כאשר באמת איסור תשובות הוא בלתי כשירה, עפ"י התורה, וחמורים דברי מופרים
(לכותינו הגדולים הל שאסרו כזאת) יותר מינה של תורה.

יז.

הוסיף עוד האדמיר ממונקאטש להאדמיר מנור לאמר, הנה
נא הואלתי לדבר אל אדוני ירשיני נא עוד אשאל ממנו מענה לשון ע"ד
מכתב הנדפס בשם קדשו (במכ"ע של האגודה - הדרך) אשר כתב - על הספינה
זי איירי ותסמר שערות הקורא תוכו ואוננו !

בין שניהם ! רק הם נמנו אחד כי בוש כי חפרו לבקש רעת האגודה להודות על אלו מופין
הפוסלין בה כאשר עיניכם לנוכה יביטו בהשתק מכתב א' מאת איש זקן ונשוא פנים
הרץ פאפענהיים נ"י מווען מנהל וראש לחברת האגודה . ח"ל המכתב

Wolf Poppenheim

Wien II.

Kleine Pfargasse 1.

Tel. 25-2-02.

בנימין הסכנה

וואלף פאפענהיים

בעזרה פה וויען מ"ד למב"י תרפ"ב לפ"ק

שלום וברכה וברכת שמהת י"ש לכבוד הרב הגאון
המפורסם ברוינא קדישא נקש"ת מהוזה"ת חיים אלעזר נ"י שפירא
אב"ד דק"ק מונקאטש יע"א

אחרי הקידה כיאות מול הדרת גאונו באתי להודיע אשר
נתכבדתי בגלילות אצבעותי הקדושים .

בהגיע השלענראם הנה לא הייתי בביתו והגיענו בעת אשר
חשבתי אשר הדר"ג נסע כבר מנור כאשר לא ידעתי מתי ישוב
הדר"ג לביתו המתגנתי בתשובתי עד סמוך לחג ועם הדר"ג הסליחה
לפי עניות דעתי ההכרח הוא לפדר כגוס כל
הצדיקים. נגד כגוס החזק של הרשעים המאבד בכל יום ויום
שובה הרבה .

באיהו אופן לעשות , רק כנסיה של גאוני הדור תוכל להכריע
על איזהו דרך נלך . אני הקטן רק סניף לעבדי ה' בכל
אשר יקראני הדרת גאונו אבא בלי"ג וכל אשר יחליטו גאונינו
נ"י אעשה לפי כחי : - עבדו הנאמן

היה וואלף פאפענהיים

תיקון עולם

ויסלח נא אדוני אם אשאל אם באמת הוא כתב בכרך המכתב
חלל. הן אני חתמתי וכתבתיו כאשר נדפס - השיב האדמ"ר מנור - ואמר
האדמ"ר ממנקאמס מפני כך וכבוד קדושת אבותיו ז"ע אסור לי להאמין
כי המכתב מסודר בעצם כתיי אלא בודאי אי מאנשי ביתו כתבו והוא חתם
רק בחתימתו למטה בלתי קרא מה שכתוב בו ומ"ש שחתמו וכתבו זהו רק
בדדמי מרוב טרדותיו העצומים בצרכי רבים ! כי איככה אוכל וראיתי בדברי
מכתב הנז' שכי' שם א) לעסוק בעבודה ופעולה ממשית בכל המקצועות בא"י
שזהו בערה שיטת הציונים בבנין הארץ אנושיות אשר לא כן למדנו משי
סופרים וספרים מרבותינו הקדמונים ז"ע כנודע בדרך האמונה. ב) מ"ש בענין
הקריעה באה"ק שקרע רק מלבוש אחד ומה שמבואר שצריכין לקרוע עד
שיגלה את לבו הכוונה שתהי' בהתרגשות הלב וכו', והיתכן לכתוב כדברים
האלה גם כי לבו טהור לה' בודאי אמנם הרחק מן הכיעור אחזיל. והלא זהו
שיטת המתחדשים האוטרם שאין מצות המעשיות עיקר כי אם העיקר שהי'
הלב טוב לב ישראלי (לאומיות) וכיו"ב בדברי הבל של הכופרים שהם הציוני
וכיריב ודחמנא לישזבן * . ג) האחרון הכביד מ"ש לייקר את שמו של רב-קוק
המסית ומדיח בחיבוריו הממאים שמלאים מינות וכפירה. ד) ר"ל כנודע. ואך
כתב עליו במכתב הנדפס הנ"ל שהוא אדם גדול שונא בצע וכוונתו לשמים
ומדמה אותו לגדולי ירושלים החרדים שהללו משרים נפשם ללחום נגדו (של
קוק) שחטא ודחמנא את הרבים ! אני ואבוי ! היש מכאיב כזה ללב
ישראל מאמן :

* ואשר באמת כן מבואר בשיע או"ח (סי' תקס"א)
כי צריכין בירושלים ומקום המקדש להוסיף על הקרע עד
הפעם ושצריכין לקרוע כל בגדיו עד לבו ממש, וזכר לאבילות
חורבן ירושלים ע"ה"ק.

.. כבר נדפס זה רבות בשנים בירושלים ע"ה"ק ע"י
הקנאים דשם קונטרס - קול גדול! להכות על קדקד הרב קוק
ממ"ש בחיבוריו ר"ל ! ואציג כאן שלשה קטעים מהם. וזכר זאת
אויב חרף ה' ועל משיחו !

בהנדפס ממנו וקראו. אודות מאופל"י ליד כתב (והוא
רחם יכפר ען ויעבור על פשע המעתיק כאן) בזה הלשון :

ההתעמלות (משחק כדור שקורין - פוטבאל -)
שציעדי ישראל עוסקים בה בא"י לחזק את נוסם
בשביל המנפה להיות בנין אמיצי כח לאומה היא
משכללת את חכמת הרוחני של הצדיקים העליונים
וכו' וכו'. שיצחקו הנערים לחזק כחם ורחם בשביל
גבורת האומה בכללה - עבודת הקודש הזאת -
מעלה את השכינה מעלה מעלה בעלות
הע"י שירות ותשבחות שאמר דוד

נור. הלא יש אתי צדורה מכתב כתי הרב טוק שהוא חוזר מדבריו בחיבוריו.

מונקאטש. מה שהפיתקא מונח בחיקו של הרבי מגור לא נודע להעולם ולעומת זה דברי המינות (של קוק) בחיבוריו נפוצו ע"פ תבל לעין כל, ואלו הי' מפרסם לכתבם יסח כתב חזרתו של "קוק" בתשובת המשקל להודות שראוי לנויפה עביר מ"ש בחיבוריו דברי מינות - הגם כי כל באי לא ישובת, אבל עכ"פ לכמות עינים לא הי' גדול כי"כ החירה במה שביק בתומו הלך אליו ונתן אומי בו וכי עליו כג"ל - ובסתה כלימה פנינו מזה ופני כל יראי ה' המאמינים חפרו ויבשו ! !

נור. אבל גם אם ישאר עלי קושיא ותימה הלא אנכי רק איש פרטי וכי משום זה על כל העדה (של האגודה) יקצוף ! ובאמת בגוף הדבר כבר נבזה בעיני נמאס עלי עול נשיאה הכבוד של האגודה והייתי מוחל על כבודי בזה עד חרטה דמשיקרא כי מה לי לצרה הזאת שיצאו דחופים עלי באחריות גדול כי"כ ואנחנו מה כי תלינו עלינו ! ואחלה פני כבודו שיציע אופן דרך השלום שיוכלו להתאחד ולאגד כל היראים יחדיו באין פוצה מה ומצפצף.

חי.

את והב בסופה באו אל עמם השוה, לפרוש כשמלה. לפני אנשי כנסת הגדולה. ראשי אלפי ישראל מתרי הצדדים,

מונקאטש. כן לא באתי חיז בתור נרנ מסיד בין הדבקים כי באמת מוכה גדולה לתיקון הדת הי' ההתאחדות בטוללת אמנם שיח.

פ לך י ש ר א ל ב ס פ ר ת ה ל י מ

ושם כסי' מיג כתב דיל-הנפש של פושעי ישראל שבעיקבתא דמשיחא אותם שהם מתחברים באחבה אל עניני כלל ישראל ולתחית האומה היא יותר מתוקנת מהנפש של שלומי אמוני ישראל שאין להם זה היתרון של ההרגשה העצמית לשוכת חכלל ובגין האומה והארץ עכ"ל.

בהנדפס ממנו בשם "הניר" צד 8 כתב כזה : הפסיכיקה של הבעל שם טוב שלא היתה מבוססת כל צרכה בחנך הלאומי והי' מקום להתירא שלא תתגבר במשך הימים עכ"ל. ודע מה שתשיב אך למותר. ועין בס' "שלחן נגד צוררי דף ז' ח' ס" בהנדפס (מונקאטש תרצ"ב) מ"ש בזה באיכות.

רק בדרך מוכשר בלתי שמין התחדשות ולפעיד אפשר לעשות ולחקן
למנה בשלשה דברים. (א) שינוי השם. - אגודה שמקור מהמתחדש
במדינות וחוקות מגופינו וגם מנפשותינו ולא דרכם דרכינו ולא עדיף שם
זה מ-ציון. שתיבה זו הוא שורש קדושת מלכות בית דוד ועכ"ז כיון שעשאוהו
הציונים חוק לעבודתם וכפירתם ה"ז מאוס אצל היראים לקרא עליהם
שם ציון. וככה שם האגודה שנתיסדה במדינת שווייץ - דייטשלאנד
וכי"ב בשיטה חדשה שלא שערום אבותינו. כי ע"כ טוב להתאחד תחת
שם "כנסת יראים" או שם מובחר אשר פי כ"ק יקבנו שיהי' כלו כליל קודש לה'
(ב) שינוי מקום היינו המקום אשר בחר בו ה' הוא ארצינו הקדושה
יתבטלו כל מיני קאלא ניען שזהו דרך החלוצים הציונים ואינו לתכלית ברח
ישראל סבא לא בעוה"ז ולא בעוה"ב כי אם לחזיק שם את ישוב הישן ע"י
קופות דרמבה"נ כאשר יסדו אבותינו ורבותינו הקדמונים ז"ע בכל התאמצות
שמירה ושהרה יתירה. (ג) שינוי מעשה והוא העיקר לבטל מהמתיבתא
את לימודי החול של נכרים ונתאמן לחזק רק מוסדות הת"ת ושיבות בלי
התחדשות וגם ללחום באמת נגד הציונים והמזרחים שהם מסיתים ומדחים
ולא להתחבר עמהם בשראי יחד גם בעניני הכספים וכל דבר שורש וכן
נעשה תקנות גדרים וסייגים משמרת למשמרת דתה"ק בכל פרטי ודקדוקי'
שלא יהי' בין התאחדות החרדים שום מחלל שבת בפרסיה וכי"ב לקדש
שם שמם בסתר וגלוי.

גור, הן אמת כי כן צריך להיות אבל מה יאמרו הבריות בפרט אותן
השונאים שיש לכ"א גם לי גם לכבודו וכאשר נתועדנו שנינו הפכנו פתאום
את סדרי ההסתדרות שהי' עד עתה בכל העולם וגם אין לי כח ורשות לזה
לפי חוקי ותקנות האגודה! ואיך נוציא דבר כזה מבח אל הפועל!

מונקאמשי. יש עצה טובה שיה' לתרי הצדדים היינו שכהד"ג
האדמו"ר יבחר לו עשרה רבנים וגם אני כמוהו אבחר (רק) תשעה רבנים
ובעצמי אצטרף להעשרה והנני מסכים בשים לב שכהד"ג בכבודו יהי' המכריע
בראשינו וישב אתנו ונהי' במספר "אך" טוב לישראל להתאסף יחדיו
בוארשא בירת מדינתכם לא יאחר מר"ח תמוז דהאי שתא הסמוך לישא
וליתן בזה במועצות יחדיו להביא הענין לפועל טוב ויהי' כינוס הזה נאה
לעולם לסדר ולהורות הכל בדרך התורה והאמונה.

גור, זו מרצה אנכי לזה לבא להאסיפת רבנים אשר נבחר אני ואתם
כנ"ל לזמן היותר מקודם ולא יאחר מר"ח תמוז הבא.

י"ט

מונקאמשי. ארשה לי עוד לבקש את כ"ק לשמור את הדבר
שלא להניח א"ע מהקדושים אליו חסידיו ועבדיו הנלהבים להאגודה לשנות
ח"י ממה שהחלטנו בזה והגם כשאני לעצמי יצאתי י"ח ואת נפשי הצלתי
וכמו"ש ביהוקאל ג' ואתה כי הזהרתו צדיק וגר חיו יחי' כי נזהר ואת את

נפשך הצלת. ולכאר קשה מאוד לשון הנביא כי בשלמא מ"ש שם ואתה כי הזהרת רשע וגו' ואתה את נפשך הצלת, מובן הדבר דהיינו כשלא פעל אצלו מאומה ופן יפול לבב המוכיח א"כ למה זה אנכי ינעתי לרע להרניז נפשי ומחוי לבלתי תכלית לכן אמר עכ"פ אתה הצלת נפשך וקיימת מצות תוכחה גם אם לא ישוב ויתקן הרשע, משא"כ אצל הצדיק שנאמר בו חיו יחי כי נזהר דהיינו שישמע לדברך (בדרך הצדיק לשמוע ולקבל האמת ממי שאמר בפרט בדבר התלוי לתיקון הכלל בכל המדינות בו יאמר מאדיל כשם שפרצופיהן משונות כך דעותיהן משונות ולכן מברכין בדרך הכם הרבים כי ע"כ צריך לשמוע דעת אחרים ממרחק שלא יהא תקנתו קלקלתו חיו למק"א) וא"כ מה זה שבי' ואתה את נפשך הצלת והלא לא די בהצלת נפשו לבד כי אם בודאי הלא ישמע חכם ויוסף לקח להציל נפשות רבות ולא ללמד על עצמו יצא אלא על הכלל כולו יצא בגיל, אלא ודאי כוונת הנביא כי לפעמים יארע ויש לחוש שאצל הצדיק סביב יתהלכין מועציו ושוריו ידידיו וקרוביו והם לא ידעו דרכי הצדיק (שמגמתו תמיד לזכות את הרבים) וידברו עוד אל לבו שלא יבא הדבר לידי תכלית וקיום ויקלקלו את כל המדובר והנמר לצורך הדור לתיקון עולם! ע"כ הוכרח גם כזה לומר עכ"פ להמעייר ומוכיח כקטן כגדול ואתה את נפשך הצלת גם אם לא יועיל חיו כן הדבר בנין דין, אבל תקוה שלא לצאת בהצלת נפשי בלבד ושכחתי אשר בראוני השוב הגיד וגילה לנו דעתו הגדולה לאסיפת הרבנים באופן הנ"ל בודאי ישכם להוציא הדבר לפעל נמרץ זכות הרבים תלוי בו, נזר. למה זה יחשדוני שמאנשי ביתי וכירב יהיו נגדה נא לכל זאת והלא אין לנו ביה שום נגיעה והנני רק נשיא הכבוד והה דרכינו לעסוק בצרכי ציבור והכלל בעוה"י.

ב

מונכאמש, הנה הואלתי לדבר אל אדוני יסלח נא ונדבר עוד קצת בדי' ואציע לכם דבר תימה בשם סנהדרין (י"ח ע"ב) וכן ברמב"ם (פ"ד קידוש החדש היא) אין מושיבין כהן גדול בעיבור שנה מ"ש משום צינה בסבילת יוהכ"פ שתהי' מאחר בחדש ימים ע"י"ש, ולכאורה ניהיו אנן איזוה נגיעה תוכל להיות לכ"ג בזה, כיון דאין מעברין גיסן בניסן (כי לא הודו לו חכמים להזקיקו המלך שעשה כן) רק באדר שיש עוד ז' חודשים עד יוהכ"פ, וכל הנפ"מ אז של עיבור השנה לענן סבילתו של הכה"ג ביוהכ"פ הוא נגיעה קטנה כמאן דליתא, דהא היו ממילך עששיות של ברזל אל המקוה בשין עיטם בשביל שחפיג צינתן והיו המים פושרין (למשל של 25 גראד) ואם יומשך ע"י עיבור אדר ב' שיהי' יוהכ"פ מאוחר עם חדש ימים ולא תהי' העת היינו האויר חם עוד רק נתקרב במקצת ותהי' המקוה לא פושרין חם כ"כ (ואולי רק למשל 24 גראד) גם כשיטילו העששיות של ברזל וגם יש עוד ס"ק. כי לפעמים גם אצלנו יארע כמה ימים בחשן שהחום שולט

בהם יותר מתשרי בפרט באה"ק וירושלים שאחז"ל שלהי קיימא קשה יותר מקיימא, ואצלינו כעת שהולכים במקוה בערב יוהכ"פ (כמבואר בש"ע) גם מפתותי העם אם יאמרו להם עתה באייר בפרט מקודם באדר וניסן שישלמו איזה פדיונות בשביל שהיה המקוה חם ביותר עם שני גראד בעויה"כ הבע"ל הלא יצחקו ולא יתנו לב כלל לזה בחצי שנה לפני עיו"ב ולא יתנו אפי' פ"א ומכ"ש הכי' שנבגס לפני ולפנים יהי' אסור לו לדק דין עיבור שנה בשביל נגיעה קטנה ורחוקה כזו שכמעט אין בה ממש! א"ו שעשו זה משום לא פלוג גם בבי' היותר בקדושתו שכל עיני בית ישראל אליו תלויות שלא ידוהרו ושלא יתביישו בדור האחרון אם יארע כזה אצל איש מסויים גם אם באמת נגובה ארזים גבהו באם העולם ירגנו ויחשבוהו ח"ו לטוגע בדבר משום ב"ב או אנ"ש הנוגעים וכו' וכמו שאחז"ל אמו משה ואהרן משום דלא מהימנא אלא גזר"כ הוא כין שנוגע פסול מה"ת כמו בע"ד לד' הלבוש, מכ"ש בזמנינו כמובן, ובכל זאת אנו סומכין בכל לבב עלי כ"ק ותום צדקתו וישרתו לקיים מאמרו ונאמן בביתו להגביל זמן המיעוד הנ"ל לישיב בראש אסיפת רבנים איך טוב לישראל כנ"ל, ובכן צדק ושלום נשקו ונפרדו אח"כ זה מזה בברכה והערצת כבוד ואהבה.

כא

אחר כך כ"ק אדמרר ממנוקאטש שליט"א נסע משם ובא לביתו נאווה נכון לבו בסוה, וכן הגיד לכל השואלין דורשין מתוצאות נסיעה הגדולה הלזו כי יבא הדבר למועצות רבנים גדולים מזה ומזה והוא בתום ובתבונות כפיו כבר הכין ופעל לעשות צעדים מצדו להרים מעם גדולי התורה ממדינות ההם שאחריהם ינהו כל בית ישראל להופיע בהדר גאון עוזם לכינוס הצדיקים והאסיפה בורארשא (לכו חזו בהעתק המכתב של הגאון האב"ד מאונגוואר וצ"ל להלן אות כ"ד למטה בהג"ה) לתקן הכל ולייסד באופן מוכשר עצמיות כראוי, שמעו ישרים וישמחו וכל עולה קפצה פיה מי חכם וישמר אלה ויראי ה' קוותה נפשם לראות גדולות ונצורות מכנסיה הגדולה החרדית הלזו לשובת הכלל,

אמנם כן מדינת פולין רעשו וגם יתגעשו ע"י איזה מנהלי האגודה ויועציה שהם מבפנים ונוגעים בדבר כמובן וחיפשו בחיפוש עלילות ואכזריות שונות המתקין סוד לדחות אותן מועצות הנ"ל והקול נשמע בארצנו.

רבינו " אם כבר יצא חובת הנפש די והותר בכל נפשו ומאודו במדות וקראת אלי' לשלום! בכל זאת עוד לא פחו כמים לחתך הד"י בפרסם כ"כ על האגודה, כי אם שוב בא בתחנונים יכתוב ידו לה' שנית בחליפת מכתבים שנעתיק פה אות באות ואלו הן:

כב

לאברהם עודנו עומד ומתחנן
לקיים מוצא שפה . שלא תהא
מישום צד דבר חוצץ וחפיפה .
צדיק באמונתו יחיה להכין
להאסיפה . לתקן דבר השובה
לכל נפש היפה .

ב"ה יום ג' סיון תרפ"ב מונקאטש יע"א .

כבוד יקרת הארץ אשר בלבנון הרב הגאון הקדוש תל תלפיות
אלפים ורבבות מיישראל אליו פונים, חכמים ונבונים, מזה בן מזה
ע"ה פ"ה כקש"ת מר"ה אברהם מרדכי שליט"א, האדמו"ר דק"ק
גור . שוכט"ס .

הנה בבואי לביתי לשוכט"ס בעה"י וחשבתי לקרבה אל המלאכה
מלאכת הקודש בהסכמת כ"ק הי"ו כאשר הבטיחני ולהכין להתוועד בווארשא
באסיפת רבנים בתחלת חודש תמוז הבעל"ט לעשות שינוי השם (לסבות
שמה כנסת הירא"ים) ושינוי מקום (בדבר מקום אח"כ לבא הכל ע"י הכוללים
ממרבבעה"נ בדרך אבותינו) ושינוי מעשה (בתקנות וגדרים מחדש בכל
ענינים) כי אי אפשר באופן אחר לתקן המעוות הנורא והמכשול שיבא לעולם
ח"ו. והנה עתה לדאבק לבבי ומרות רוחי תשמענה אזני מאחורי הפרגוד
ומלפנים מכתבי רבנים, כי חתנו הר"ם לעווין נ"י לא יסכים לזה והוא מרעיש
ארץ ומלואה נגד תיקון החדש הזה ורוצה בנצחוננו רק בשם הקדוש של
האגודיסטען אשר קראו בשמותם עלי אדמות שווייץ ודייטשלאנד ושמא
קגרים לילך בדרכיהם ולימודיהם וקצת תועבותיהם הגם כי לא אוכל להאמין
זה אשר דבר שנצטער בו אותו צדיק כהדי"ג יכשול בו ורעו (חתנו כבנו)
ובפרט כי רצוננו אשר גם בכנסת היראים אי"ה יהי הוא (חתנו הנ"ל ודעמי")
המוציא והמביא בבתחלה כי הוא חכם ונבון דבר, וק"ל בדשיל"ס .עד
שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר" גם בביטול ברוב מכ"ש בזה שלא נתברר
עוד הביטול ובעה"י רוב בנין ומהיראים אולי גם רוב מנן הוא להם לאיסור
יחשב לעבור על דבר שנאסר כבר במנן מרבותינו ואבותינו הקדמונים ובהיתר
יוכלו לעשותו בתקנות הארטהאדאקסיע בכנסת היראים כנ"ל, אך לאשר
אהז"ל מה שיהי בדור האחרון הלו עוקבתא דמשיחא חוששני אולי יסבו
קצת לבו המהור, ולאשר חפצי לבוא לווארשא כמדובר יחד עם הה"ג מר"ה
מנחם זעמבא נ"י מפראגא עם עשרה רבנים גדולי המדינה יצ"ו מסלאוואקיי
ואונגארין ויקראום גם כהדרנ"צ ויתוועדו עם מספר גדולים כזה מפולק לבוד

על המגמר בעזה"י ע"כ יודיענו נא ושיכנו דבר הדרג במקדם האפשר אם
שומד עדין בדיבורו והבסחתו ויקרא את הרבנים הג' הנ"ל לזמן שיגביל
קה"ג בתחלת חודש תמוז לשובה ובמסותא דמר להשיבני מיד הו' או לאו
למען ידעו הדגך אשר ילכו בה והמעשה אשר יעשו.

ידידושתרצ

חיים אלעזר שפירא

כג

כאן לאחר חזרה באו פנים
חדשות. לא עת לכנס ולהתוודע
לרשות. מי גילה רז זה להגיד
חששות.

בהיות בחודש השלישי תרס"ב פראנא

שלום וכט"ס אל כבוד אהר' ידי"נ
הרב הגאון המפורסם בחבוריו הצה"ק שהיחידים
מהר"ר חיים אלעזר שליט"א האבד"ק מונקאטש

אחדשית וק' באה"ד ואהבת עולם,
הנה מכתבו היקר קבלתי בעת שהייתי נחפז לדרכי נסיעתי להסתופק אצל
אדמ"ר נאמן ישראל וקדושו שליט"א ביום הקהל העליט ולזאת נתאחרת
חשובתי עד כה:

דבר האסיפה אודות הצעת מעבתי"ר שליט"א אודיעהו כי יען
שנתעורר להיות אסיפה מחברי מועצת גדה"ת היו ביום ב' בהעלותך הבע"ל
אודות ענינים נחוצים מאד וכמובן הזמן קצר שטוכל לקרוא ביום זה
למעבתי"ר וחבריו (א) אחשוב אייה להציע בין דברים העומדים על הפרק
את שאלת האסיפה והצעת מעבתי"ר ואם יגבילו זמן להתאסף בצירוף
מעבתי"ר אודיעהו (ב) ובכלל כאשר יחלושו כן יקום.

(א) במכתב"ה מי בקש זאת מידו לקרא לו ולחביריו
הי"ל רק להודיע גם ע"י ט"ג לרבינו בלבד שהאסיפה מוגבלת
כמדובר, והוא בוריות על אתר הי' קורא ומאסף לכל המתנות
של תשעה הרבנים מצדו ובא הוא וכל קדושו עמו.

(ב). אחר זמן כתב הג' ר"מ זעמבא הג' למן שליט"א בזה"ל:
והנני להודיעו החלטת מועצות גדה"ת (בנוגע

גם אודיעהו כי השגנו מכתבים מגאליציא אשר בהם יאמר בשם כתה"ד אשר דבר על אנדה בשם מן שלישיא וכי (ג) והנה אם נאמין בהם הדבר להפליא כי אחרי שהבטיח ב"ק כי בכל לבו יחפץ להתאגד עם גדולי ישראל חייו, ושכל הצעותיו הם רק בתנאי אם יהי מוסכמים מרב גדוה"ת אם פן איפוא איך יפרסם דעתו לגמר דין קודם התחלת משא ומתן. (ד) ומה נעים

לדרישת ב"ק: נכונים המה להתאכף עם גדולי ישראל ורבנים מכל המדינות אולם יען המועצות גדוה"ת במדינתנו יסודה ע"י בחירות מרבנים מכל המדינה מבקשים כי גם הבאים לאספה יהיו נבחרים באסיפת רבנים רבים, והיי שלוחי ישראל - ולזאת נבין שבי"ק באספתו ידרוש לעשות בחירות למי מהרבנים ממנים בראש גדולי מדינתכם לדבר בשם כולם ואז נדברו יראי ה' ויקשב ה' וישמע. עכ"ל בענין זה.

דעת לנבון נקל שזו ההחלטה. זה דבר השמטה, כי אם באמת היו חפצים לקיים אלה דברי הברית והאפיפה יחדיו למה רגשו להעמיד אופנים והרים קשים עלי דרך ושנאמר בו אחרי מופלג הרבה לזמן זמנים טובא עד שהסתחיים מקדם כאן לאספה הרבנים מכל המדינות מקארפ, רוס, שש" סלאוואקיי, אוגנאריק, המעניען ואולי גם גאליציען. (והגם כי אם היו עושין בכאן אסיפה גדולה כזו מכל המדינות הללו הי' עלתה בכי מוב שהי' נתבדר שדכם שומדים מחזיקי למחנה האנדה אבל הלא מחמת פירוד המדינות וקושי התעודות מגבול לגבול וכירב אסיפת היכולת עשק את זאת) וכמעט מן הנמנע כעים שתעלה לרקיע! ובין כך ובין כך נבקע השה פזורה ישראל! וגם מדוע לא גילו סוד זה מראש עוד בגור כשעת ההתנחות ושנמנר הצד השזה בין האדמורים ממונקאטש ומנור אז בלי שום תנאי! בפרט שכל המרמ על דבר האסיפה הי' רק ביניהם בן שהם בעצמם יבחרו מצדם מי שירצו והכל יודעים שעליהם תלוי כל שלמי הגבורים! ואם הרבנים קדאי עדה שמצדיהם היו באים לעמק השהה עפיתודיק הי' הכל על מקומו יבא לשלום באין פוצה מה ומצפצף.

(ג) לית דין צריך בושש כי מה שהגיד רבינו בשם אומר הכל אמת יציב ונכון דברים כהווייתן, אך מי ערב בעד איזה בעלי דלמורח מפהם או מפי כתבם שכוחו רק לקעקע כל הבירה אם הם השתות יחוסק צדיק מה פעל!
(ד) הצעותיו הלא כבר נתקבלו (בדרך כלל) גם לפני רב

דרך הקדושה דמת' שלישי' כי אחר אף שכל חכם מבין מדעת כי כל עון
שנוי השם אינו דבר עקר והוא רק לעשות נחת רוח לאותם שעמדו מרחוק
מהאגודה עד כה אשר יש לישראל על זה וכי מסופ' נחיר' נעבוד עבודה
מקדשים (ה) כי מי יודע אם שינוי זה לא יגרם הפסד לקדשי בני' מהמגידים
אל תורדים (ו) עכ"ל להשלים רצון כ"ק להיות בזה דרך מבוא השלום

רבם האדמו"ר מגור (כנ"ל אמת חז"ל) שהדבר צריך תיקון רב ורק
שבאיה אופן יתוקן ויסדר לזה הצד החלפת הרבנים מתר'
הצדדים אבל דעתו במחשבה היתה כזה בודאי נספר הדן
אצלו ומראש לא בספר דיבר בגור כזה שהאגודה באופיה ומצבה
שהוא מצא אותה לא תוכל לעמוד עמידה ק.

(ה) אמר קטלי קניא באנמא חזי אנתק שעמדו מרחוק! עד שאין
כבאי בעיני להחשש צדקם לעשות להם נחיר' שמשו שמים
האיש ארץ האדמו"רים הנדולים! נאמר חז' בימים ההם)
מאשה בעת כמעט מנחתה? הרי"ד מבעלו. הרש"צ
מאלכסנדר. הרי"ם מקאמירנא. הרי"ד מפאריצ'ווא.
הרי" ממשאלין (קארלין). הרי"ד מראזוואאב. הרא"ח
מסאלאנסקי. הרא"מ משינאווא. הרד"ק מסיגוט.
זני כלם לעתה להל' ויבדלו הרי"ם לאיוש"ם:
(מלבד אדמו"ר ממנקאמש שלישי'א). הרש"ח
מראזאנסק. הרא"מ מבעלו. הרי"ם מאלכסנדר.
הרי" מליבאוואס. הרי"א מראזאנסקי. הרי" מראקא
הרי" מסמיטין (מאנא). הרי" מפאריסוב. הרי'
מסאלאשין. הרב"צ מבראבוב. הרי"ד מביקאווסק. הרי'
מקאקאין. הרי' (מליבאוואס). מאיסמירק. הרי"ח
מקארלין. הרי' מסאקמור. וכי' וכל הרבנים גאוני
המנהג ממנהג אנגארין. מקארס. דס. ומנאני מלאוואקיי.
המענין, גאליצ'ין, וכי' וכי' אי אפשר לפרשם כי רבים הם
ואשר הורש המסגר האורים והתומים עמהם עמדי התוך שכל
בית ישראל נשען עליהם והוא לא למענם יעש! הלא בודאי
פוטום צדקתם של אלו לדלג על היתרם לקמן על הגבשות
בשבתם להם רצונם. ואם לא כולם מתנגדים קיצוניים בגלוי
אבל אותן שעמדו מרחוק להאגודה חז"א (בשגת תרפ"ב) בודאי
חבא דעלמא בכל חשיפתו וצדקה מנבע ג.

(ו) המגידים אל תורדים הלא המה רק פרשנים ציונים

הסכים להציע הדבר והכל בדרך סוד ה' ליראיו להרבות שלום בעולם אולם לעמוד מצד אחד בקריאה לשלום (י) ומצד השני להרעיש בהתנגדות הלא זה לא יתן לגדולי התורה שלישי"א רצון להשתתף באופן כזה ולמתור יהי כל האסיפה ואולם נכון שכיך יכר הדברים ואזי במה אדמירר נאך ישראל וקדושו המפורסם בענותותו במה יסכים להחלטה חברי מועצת גדולי התורה שלישי"א.

ומה לנו ולהם וכאן הודה הנאמן הכותב בעצמו שיש להתנגדה שיטות והתנגדות עם הפושעים שהם מנגד החרדים וא"כ מדול ידי משתלים ומטעם זה בלבד כדאי להחרדים להתנגד לה.

(י) כבר השבנו לעיל כז כי כך הוא המדה ואופן המדובר בדרך שלום לחזק ולקרב היינו לחדק ולבער את הרע ולקרב ולגמוע את הטוב הנמצא. אך כאן הבן שואל וכי האגודה כבר כתתו חרשים לאתים והנתיבותיהם למזמרות ! הלא טרם האסיפה המדוברת גם הם עשו את שלהם בלי שום שימי כחוש השערה מיס קדם במסלולתם המסודרות, ולמה יגרע שם אבינו לשנות חז את דעת עליך ולחשוך מלומר האמת וההתנגדות הראוי ! ואך ה' יכול לעבור על פשע ולמחות אשם מיום שהתיצב שם תחת גג האגודה והמתיבתא שלה ומצא את שלא אהבה נפשו עיניו ראו ולא זר כי אור חושך משתמשים בשבביא וחכי אפשר לו לומר אשר בדרך עירוביא יהא שרא לנא לעיולי ולאפוקי. ואם ה' לה להתנגדה להוכיח שהאמת נר לתלם ואור לנתיבות ! מדוע הפריעו את חיק האסיפה המדובר כגיל אשר אדמירר שלישי"א כמה דכיה איניש נפשי טפי רצעק והתחנן לפניהם חזו דאתאי חזו דאתאי בסידעת מרעיו הגדולים רק פסקי מברא מצד האגודה שלא אבו אפי' שמוע בקול מעמם ונימוקם של אצילי בני המתנגדים להם? היפך דברי החז"ל כמה מוכיח דברי החז"ל וכו' מכשיך דברי רבים לחסות והלא במחזיון עבוד רבין שלמא בודיהו זה אל זה שואלים ומחים ובאים למסקנא אחת וקוב הוי את הוי' מבין שניהם ויפן כולם שכם אחד לה' ולתורהו ולא בעיך אחת מנעם התעללו עלילות בזהו להפיע האסיפה עם גדולי מדינתנו ממני החושש שאלו האחרונים צאז וכאן נצח בשיטתם והקולר חלח בצוואר העומדים לשמן להפיר בידי השלום והכרח התלמן של כלל ישראל שהוא התורה והאמונה שלהם.

חבורו היקרים קבלתי אתמול ולא נפתי להשים עיוני עליהם ואיה במקדם האפשר אכתוב לו הערותי - .

הדושתהד בלב ונפש חפצה ידידו

מנחם זעמבא מפראנא (ח)

גם אנכי דושהיט וידע כי גרם לי צער ועניג בראותי המכתבים אשר כי דבר בשמי כאלו גם אני ממתנגדי האגודה אשר אני רואה בה חיזוק דת ויהדות בכלל ובפרט איד ידידו הדושיט

אברהם מרדכי אלמר

כד ,

נותן טעם שהדברח הי' לפנה
נעלמים , לפני בא יום הבניסה
מסוד חכמים , למען דעת את
אשר לפניהם, ואיזה מנהלי
אגודה הוליכו שולל יועציהם :

ביה הי' חקת ובלק תרפיב מונקאטש יע"א

כבוד הרב הגאון הקדוש תל תלפיות שהכל אליו פונים
חכמים ונבונים, עיה פיה וכו' פאה"ד וחזרו מריה אברהם
מרדכי אלמר שליט"א , איתן מושבו ועל ישראל הדרתו
אדמרר בגור .

תשואת חן להדרגיק על הפיש שכתב בשולי מכתב ידידנו הרב הגאון מריה
מנחם זעמבא ג" ונתכבדתי מאד בזה אמנם תמהתי מה שתמה הדרגיק עלי
על שגליתי (להרבנים גדולים וירא מאהביי היינו) בענין מה שראו עיני
ומצאתי את שלא אהבה נפשי בווארשא והמסתעף מאגודה הלא כפי המדובר
שהסכים כהדרגיק והגיד במשך שעות חמרים של דברים כי ישנו בשינוי השם
סקום , ומעשה , ובע"כ הייתי מוכרח להודיע זאת עכ"פ למאהביי מרם יקראו

(ט) הוא הגאון וגדול בתורה והי' מיועצי האגודה ורב ביתו
ומחרי של האדמרר מגור - וכעת בועד הרבנים בווארשא .

אותם להאסיפה לידע על מה באו, (*) ויתר הדברים כתבתי בארוכה להח"ג פ' מנחם הנ"ל נא לקראו אותו להביא מכתבי לפני עיני הדרג'ק הי"ו, וחלא ראו עיניו המהורים ממנהלי האגודה גם המוגות שבהם מאניש שהולכו שולל גם את כהדר'ג כי בהמתיבתא (סעמינאר) אין שם לא דוכים ולא יער (כאשר כתב כהדר'ג) רק ישיבה של מעלת התורה וכן הגיד כ"ק בווינץ לפני הח"ג ד"ק קירכדארף (שד"ר של האגודה) כי אין שם כלל מלמודי החול כאשר העיד לפנינו הרב הנ"ל בכתב ובע"פ ועכ"פ הוי מנהלי הנ"ל גרע יותר בזה מטבח שהוציא מריפה כתחת ידו זה כשתי שנים מבלי ידיעת הדרג'צ וידע מהיום ולחלאה כי בית ישראל עליו נשענים, ובאשר הנני טרוד בנסיעתי למאריענבאד ה' יחזקיני וירפאני ב"ב נא להעתיר בעדנו לטובה ע"כ אקצר באמרים ואחתום ברוב שלום מחוי קידה ומצפה לישועות ישראל, בביאת הנואל, בב"א.

ידידושת באהבה מוקירו ומכבדו

חיים אלעזר שפירא

(*) לאמת הדברים, יחזו משרים, שכן שאלו ודרשו גדולי הרבנים, שלא להעלים מהם פרטי הענינים, - ממכתב עוז של אחד המנויים הרב הגאון הצדיק המפורסם וכר' האבד"ק אונגוואר זללה"ה בנו של אותו צדיק ים"ע הגאון הגדול המפורסם בעל ערוגת הבושם זללה"ה האבד"ק חוסט, ח"ל אות באות;

אברהם יוסף גרינוואלד
אבד"ק אונגוואר והגליל יצ"ו

ב"ה אונגוואר אור ליום ה' פ' במדבר מ"ב לעומר תרפ"ב
שלוי"ט לכבוד ידיד עליון ויריד ישראל הגאון הצדיק
קדוש ישראל ברוך חר"פ נודע ביהודא ובישראל גדול שמו
מופה"ד והדרו תפארתו וגזרו רבים ילכו לאורו כקש"ת
מ"ה חיים אלעזר שליט"א האבד"ק מונקאטש יצ"ו

אחדשה"ט ושתה"ק הנני בזה לבדך את הדרג'ק בכרכת שלומים בשוכן לשלום מנסיעתו הגדולה והגשנבה לתכלית טובת הכלל ולחזוק דת קדשינו ברוך כתי' לשלם ויזכה לעשות חיל ולפעול גדולות ונצורות להרים גם רתוה"ק ולהחייב:גבול הקדושה עד זקנה ושיבה

והנה היום ה' אצלי ידידי הרבני החוב"ב מ"ה ברוך פרי"מ נ"י ממשאפ בשליחו דמר הדרג'ק אודות הנסיעה לווארשא ע"ד האגודה

כה.

ובזה חסל סדר החליפת מכתבים עם הוויכוחים כהלכתן, ואת אשר יגורנו בא מעשי בע"ד הצליח שלא הובא הכינוס לצדיקים לדינמר, ואפשר שזהו לטובה נסובב מן השמים כי אז לפני י"ד ט"ו שנה עוד ברום נתפשטו כ"כ ריבוי החסרונות וכוונת שבגלוי בהאגודה (כמו עתה) והי' ניתן רבה אמונתן גם למנהליהם וצבאותיהם דלא פקיע שכינה לשוב למסור בידם גורל בית ישראל ולא הי' גורל עולה בימין וד"ל, ועתה עכ"פ והי' המחנה הנשאר לפליטה גדולה בכל תפוצות ישראל ישנו עם אחד המחזיקים תקוף הימנותא בה' אחד בלי כחל ובלי שרק של התחדשות דבר שלא בא לעולם בימי האבות תקיפי קדמאי ז"ע וכמאה"כ ראה נתתי לפנק את החיים ואת הטוב את וגו' ובחרת בחיים.

מצד אדמיר ממונקאטש שליט"א לא יבצר מאומה והי' צדק אזור מתני והאמונה אזור חלציו לקרא עצרה של גאוני וצדיקי מדינתנו השרידים אשר הי' קורא לק"ק משאפ תשועה ברוב יועץ מלפניהם משפט יצא מוסדי דור דור לקומם.

בחדש תמוז הבע"ל, והנה חבר אני לכל אשר יראוך, ואם אדע שיש תועלת בנסיעתי לטובת הכלל ולחזקת דת תורה' נכון הנני לרוץ גרוד ולדלג שור ליקח חבל בועד חכמים ובכנסי' שהיא לש"ש ולא אחוס על השירחא וההוצאה, אכן לא ידעתי תוכן הענין ותכלית האסיפה זו ע"כ אבקש בזה

מהדרג"ק נא להעמידני על בירוח של דברים הללו ופרטי הענינים אשר עליהם תסוב משא ומתן של הלכה זו, ומי ומי ההולכים, מי לנו ומי לצדינו למען בין אבין את אשר לפנינו ואדע דרך אלך בה, והשי"ת ידריכנו בנתיב מצותיו כי בו חפצתי ונזכה להבטחת ונקבצו בית ישראל ובית יודא יחדיו ושמו להם ראש אחד ועלו מן הארץ בב"א.

כעתירת לנ"פ ידידו הרוש"ט ושתה"ק ביראת הכבוד התורה' וברגשי אהבה ויקר.

הק' אברהם יוסף גרינוואלד
בלאאמ"ז הנה"צ מהר"ם זצ"ל

כהנה וכהנה הגיעו מכתבים משאר רבנים אשר כ"ק מן ממונקאטש שליט"א הודיעם שבדעתו לקרא אותם לעצרה בווארשא כנו וכולם בסגנון אחד שאלו ודרשו פרטי הענינים, והצגנו כאן רק מכתב א' הנ"ל לדונמא, בן מן ממונקאטש כאשר התייעץ בביתו עם איזה רבנים גדולים בסוד ישרים את מי לבחור מצדו מחשובי רבנים שרים ושושטי ארץ הלא מוכרח הי' להציע לפניהם דברים כחזיתן והמכסה מאחביו דבר! והכל לתכלית ענין הסיצה כמובן.

אותו היום תקופת תמוז ה' גדולי
הדור מתקבצין ובאין לראות
ולחזיר כי נתקשרו שמים
בעבים מפני המתחדשים.

נב"ע ופרטי - כל מאספת הרבנים ביום ג' ברר"ח תמוז
תרפ"ב לפ"ק בק' משאפ יצ"ו.

הן אחרי קראו והזכירו שמות הרבנים הג' הנאספים ובאים (כפי חתימת
ידם למטה בזה) ואחרי קריאת דעפּעשין ומכתבים מרבנים גאונים וגדולים
שהתנצלו שלא יכלו לבא בזה להאסיפה רק מסכימים המה ככל לבם למה
שיחליטו בזה לטובה. - פתח ההנה"ק האבד"ק מונקאטש שליט"א את האסיפה
בשם ה' ובשם כל היראים האמיתיים, בברוך מתייכם לשלם, - והציע, לאשר
מועדינו עומדת בצעדים האחידונים הנוגעים ל"ג עקרים עקרי האמונה ועקרי
דתנו הנה"ק, והנה הוא בתור עד להעיד את אשר עיניו ראו בזה, לזאת אין מהראוי
שיחי' הוא המנהל וראש להאסיפה, לכן יבקש שיסכימו הנאספים שהרב
הגאון האבד"ק ברעזנא נ"י (בתור אלטערספרעזידענט) ינהל את משטרו
האסיפה.

לכותבים וסופרי האסיפה נבחרו; הרבנים הגאונים דק' משאפ וק'
קעזמארק, ולעומדים לעזרתם הה"ג ר' מנחם ווייס דומ"ץ דס'
מונקאטש והר"ר מאיר צבי געלעס חתן ה"ג מברעזנא. היושב ראש
ביקש את הנה"ק ממונקאטש שליט"א שיציע נא לפני הנאספים את דבר
נסיעתו לווארשא ואת אשר היתה בהתוועדותו עם האדמו"ר מגור שליט"א.
הנה"ק ממונקאטש שליט"א התחיל נואמו להעיד לפני הרבנים
הגאונים הנאספים הי"ו את אשר עיניו ראו ואזניו שמעו בהיותו בווארשא
מרכות האגודה, ומבקש להחליט כפי אשר הנאספים יבחינו לפי רוחב
בינתם לייסד מוסדות לחיוזק דתנו"ק בדרך אמת, ואם ימצאו לנחוץ לייסד
אזוהי "בנס"י אשר אך חיוזק הדת יהי' לנגד עינה לבלי הלך אחרי
המתחדשים. יבקש לבלי ישימהו לראש ומנהל מוסד החדש ואף גם למשנה
לא יקראוהו כי אף לפי מצערי ימיו אשר אך מעט ורעים המה תש כחו מאוד
אולם לישא וליתן עם האדמו"ר מגור בחליפות מכתבים זאת מקבל עליו,
ובשאר הענינים כל יוכל לקבל המעמסה רק חבר הוא לכל אשר יראוך כמו
כל רב ורב, והציע באורך בטוב מעט להבין ולהשכיל כל עניני "האגודה"
מראש התיסדותה ועד עתה, והראה הארגינאל (דוקסארטען) וכתבים מעיקר
זשורש התיסדות "האגודה" בצירוף (שווייץ) ומי המה מיסדי הרע - בנים
ממלערענץ באיטאליא, וכיוצא ערי הגנים הרחוקות מרחק ידות ארשהאדאק'

האמיתית, וגם מאשכנו אשר גם היראים ורבני הדאקטורים שבהם לא דרכם דרכינו ומה דלדידן היו מומא (באמת עפ"י דתוה"ק) לדידהו לא היו מומא כנודע בכל פרטיהם וגם בלימודי הסעמינאר בית מדרש הרבנים שלהם אשר לפי שיטתם יסדו כזאת גם בווארשא, ובאמת אסור לנו לימוד הרבנים בסעמינאר בתערובי לימודי חול כמבואר בשו"ת מהר"ם שיק (חיו"ד סי' של"ה) ובשאר גדולי אחרונים מרבתינו זצ"ל זי"ע וכל הטעמים לאיסור המבוארים שם במהר"ם שיק אשר מטעם אלו אסרוהו להסעמינאר רבתינו גדולי עולם ז"ל אשר מפיהם אנו חיים, הם שם בהסעמינאר בווארשא, ודוגמתו בערי אשכנז, ומטעם זה בבוא הדר' בריער מפפד"מ לפעסט והציע להתחבר הארסה' באונגארן להאגודה, ועפ"י הצעת אאמיר הגה"ק בעל דרכי תשובה זי"ע במועצות הראבינערקאמיטע של המדינה בפעסט נגמר שם כי סכנה הוא עבור מדינתנו ונדחה בקשתו של הדר' הנז', וגם אחרי פטירת אאמיר זי"ע החלו האגודים לעבוד באונגארן להתחבר עמם, והגה"צ המפורסם וכו' מאונסדארף זצלה"ה כתב אז להקאנצליא הארסה' לפעסט שלא יתחברו להאגודה, ומעידני עלי הגה"צ המפורסם מה' מאד שהוא חי לאויש"ט שגם הוא חתם אז על איסור האגודה. - ובינו לבינו נפרצה המלחמה או בחי' אב תרע"ד ונפסקה ונשבתה מלאכת האגודה. - וגם הראה לפני הנאספים מה שנמצא שם בפנקס התייסדות האגודה בשווייץ, נואמי הפרעדיגערס מייסדי' שצריכין לייסד בית מדרש הרבנים כזה בירושלים, לכל העולם, וגם מעכשיו שולע - וכויצא בירושלים עיה"ק, חיו שורש פורה ראש ולענה - והאם בזה נלחם נגד הציאניסטען בהירוס הדת כזה, או לנו שכן עלתה בימינו בדיעות כוזבות כאלו ר"ל, גם הראה את הנמצא כתוב בפנקס הג"ל שבענק ישוב א"י הקאלאנאזירונג יתיחדו עם הציאניסטען - גם הראה מה שהדפיסו ראשי האגודה בווארשא בשנה הזאת (תשרי חשון תרפ"ב) קונטרס הנקרא "דגלנו". לחינוך ולימוד נערים ילדי בניי בת"א אשר תסמר שערות ראשינו אך ישמאו מוחם ולבם בדברי הבל המדריכים לקלות ומינות ר"ל בשירת לזמר בישוב הארץ שדות וכרמים בא"י כמו שוררי הציאניסטען בענק זה. (C)

כז

אחי'כ הראה וקרא לפני הנאספים את חליפות המכתבים (בכת"י ארגינאל) שהי' לו עם האדמור' מגור שליט"א והעתק מכתבו הראשון שבו למך מגור שליט"א עוד לפני ב' שנים באריכות בתפילה ובתחנונים דברים

(C) שם דף י"ד"ח בזה הלשון. גרימה דגלנו. נשא רגלינו. לאלפי רבבות ארצה אבות, מיון ורפש. הגוף והנפש. זה כבר אלפים וגו' עתה נשובה. בנחת ושובה. ארצה מולדתנו, קרקע נבנה, שדות וכרמים. לאורך ימים. נזרע נקצור. נשע נבצור. וגו' - והרי זהו ככל משוררי הציונים המסיתים

היוצאים מן הלב ברשפי אש ובקבד גדול כראוי, והיתה תשובת הגה"צ מגור בא' ממכתביו כי המתכתא בווארשא שנתייסדה ע"י האגודה הוא רק בית תלמוד תורה ואין שם שום תערובות שימצא, לא דובים ולא יער, ומעלילים עלי' כמו שהעלילו על אחי יוסף עם הגביע הנמצא באמתחתם, ואח"כ כאשר מצא באמת בווארשא להיפך בהיותו שם עם הנאבדיק קעזמארק נ"י וכשיבואר הלאה בזה הוכיח אז לפני הגה"צ מגור שלישי"א את אשר מצא שם בהמתיבתא בווארשא, ואז הודה ולא בוש האדמו"ר מגור כי מוכרחים לבטל הסעמינאר היינו לימודי הנכרים בבית מדרש הרבנים הגד (תמור אשר ב' שנים מיום שכ' מכתב הנ"ל שאין שם שמך, נעשה הכל כמו בלתי ידיעתו ורצונו) וכנהנה הראה כי הגה"צ מגור הודה על האמת, והגיד כיפ בתוך היכוח (בסתר וגם בגלוי) בפני תלתא, כי הוא מתחרש ודאג על מעשי האגודה אשר לא טובים, ושהוא אינו מנהל שלהם, רק "נשיא הכבוד" וע"ז ג"כ מחל על כבודו והסכים (להצעת המדבר) לשנות האגודה בשינוי השם (היינו לבטל שם "אגודה" ולסבות לה שם אחר) ושינוי מקום (לייסד מחדש כוללי אח"ק כבראשונה) ושינוי מעשה (בביטול הסעמינאר וכיוצא) דרך כלל נתברר כשמש לעין כל כי מגדולי האגודה והסעמינאר והמסתעף מהם בע"כ הוא רק מאנשים נוגעים (בתועפות כסף רב, גם בכבוד גדלם) או בלתי יודעים מחמת שקידתם בתורה ובטלטלות גדול מדיעת עולם, וע"ז נעשה המכשלה הנוראה הזאת ר"ל ובפרט לשרידי היראים בעולם מהם יראו וכן יעשו ויאמרו התיירו פרושים את הדבר, "ועד האריך והעיד הגה"ק המדבר בעניני תוצאות האגודה והמתיבתא (הסעמינאר) במדרגות לימוד הרעא"ל שולקן ולימודי הנכרים אשר גודע לו בהסעמינאר בווארשא עם הרעקסאר והמורה-רעה שמצא שמה אשר תצילנה אוזן כל ירא אלקים, שומע זאת יבכה וידאג" ועכ"פ כיון שנתגלה קלונם היו כמו טבח שהוציא טריפות מתח"י להכשיל רבים וכן שלימים כי זה שתי שנים אשר כ' לו הה"צ מגור כנ"ל שאין כאן לא דובים ולא יער מלימודי הנכרים במדרש הרבנים במתיבתא (כאשר הציע והראה ארגינאל כתי" מכתבו כנ"ל) ועתה נתברר כי נחפך הוא והכשילו רבים זמן רב כ"כ ע"כ מובן ממילא כי אין להם נאמנות עוד לסמוך עליהם להתחבר עמהם באגודתם וגם העיד שהעמידו לפניהם שם בהסעמינאר בווארשא) לבחינה בחורים בני י"ח י"ט שני' הלומדים במדרגה ה' ללימודי הקודש והמה משתדים להתעשר בכתר "התרת הוראה" עוד בקיץ זה, וכאשר שאלו אותם בהלכות או"ה מיד (מהמובחרים שבהם) איזה שאלות מצאו אותם בלתי יודעים כלל לפנות ימין או שמאל בפרט בהוראה, והמלמד שלהם בראותו זאת התנצל לפני הבוחנים, שבאם לא היו מכבידים עליהם לימודי החול בדאי היו רואים תועלת בלימודי קודש אולם סבת אחרים המה הלימודי

ומדיחים לכפור באמונת בנק הארץ ע"י ביאת משיח ועושים לעצמם גאולה ובניניהם ונשיעתם בארץ קוראים יציאה מהגלות כי בשרירות לבם ילכו, ה' יצילנו.

חול עביר מלמד.

עד הציע הגה"ק ממנקאשש שלישי"א את החורבה אשר עשו "האגודה" באה"ק בבישול הכללים מרמבע"נ אשר זהו יסוד היהדות שילמדו ויעסקו בתורה ותפלה על דרך אבותינו אותן המקבלים מעות מרמבע"נ באדמת הקודש ע"י הכוללים וכמתוקן ומקובל מרבתינו הגאונים הקדושים הביי והאלשיך ז"ל ואחריהם רבותינו הגה"ק בכל דור ודור ז"ע, ועתה בכל מדינת קאנגרעס פולין ובירת ווארשא כמעט לא נמצא עוד קופות מרמבע"נ כי הצינים והאגודיים גם שניהם נתכונו לדבר א' לייסד רק ישוב א"י (כלומר תורכנה בדתה"ק) בשדות וכרמים ואכ"י הארץ וע"ז נתבטלו קופות מרמבע"נ ע"י הכוללים ואין לך היום גדול מזה לדתה"ק והאמונה האמתיות וה"ז דרך הציאניסמען ברעות דרכיהם ומזימותיהם, והציע קונטרס "אזהרה נחוצה" שהדפיס לפני כמה שנים והביא מדברי זקן הראשונים רבינו מהר"ם מרוטנבורג ז"ל שישוב א"י הוא רק למי שעוסק בתורה ולא יחטא בה ועל אחרים (ישוביסמען או אגודיסמען דומיהן) נאמר ותבראו ותטמאו את ארצי כמבואר שם.

בח.

גם הציע המכ"ע "הדרך" האורגאן האפיציעל (הנכתב בל' העבראיש) של האגודה, במקומות רבות מהחלשות האסיפות בווארשא ומק"א בייסוד בתי ספר חדרים לימודי ת"ת מעורב בלימודי חול ובית יעקב (עשו) היינו המערכתאן שולען שלהם שהוא נגד החלשת חז"ל כל המלמד את בתו תורה כאלו מלמדה תפלות.

גם הראה קונטרסי המכ"ע של האגודה (הדרך) מהחלשתם באסיפתם הגדולה בחר אדר דהאי שתא שכ' ז"ל ונאנחנו מאמינים באמונה שלימה שא"י תשוב לנו ע"י העמים (הנכרים) וביותר תקותינו לממשלת אנגליא הרוממה וכר. עכ"ל הטמא, ושם שמים לא ישמע על פיהם שתקותינו להשי"ת שינאלינו וישיבינו לארצינו ע"י ביאת משיח ב"ד כשנשוב ונטיב דרכינו בתשובה שלימה כמ"ש הרמב"ם בסוף ה' מלכים ע"ד ביאת בן דוד מלכינו, ורק תקותם להעמים אשר באמת זה לא יועיל לנו כלל רק יזיק עוד כנודע מזה מס' אהבת יונתן מהגה"ק ר"ר יונתן זצ"ל שכונן בזה ברוח"ק מה שהי' בסוף יומיא אילן בעויה.

ובן מה שנמצא במכ"ע שלהם הדרך הנ"ל שעשו קאמיסיאן להשתוות עם המזרחים וסדרי ההשתוות יגמרו במשך ימי הקיץ האלה וכיון שהמזרחיים כבר נאסרו מרבתינו הקדמונים ז"ע ולהכחיליח הגאונים אשר חיים עדנו, יען שהמה קציאניסמען נמורים, ואלו רוצים להסתפח עמהם בע"כ הרי איגלי בהיתית' כי הכל חד ורק יתלבשו באדרת שער למען כחש שרצים ללחום עם הציאניסמען, ובאמת הם כמו שופכים נאפט (פעטראליום) על מדורת האש באמרם שיכבו ע"י האש, ככה המה דרכי האגודיסמען כאשר הציע

בפרשות כי זהו ממש מעשי בעיד ר"ל אשר הולך שולל כמה מנדולי ישראל למען תפוש את בני בלבם בכל המדינות, ולא אזלינן בתר שמא (אנודיסטען או מיזראחיסטען) רק בתר טעמא לפנם בעיקרם הרע ושרשם הציאניסטען ורק מחלוקת פאליטיק ביניהם בכדי לדמות לעין כל שמריבים זע"ז ועי"ז יוכלו לצודד נפשות ירא מקודם בחרמת האגודה, ואח"כ יתחברו יחדיו הציונים עם האנטיים והיו אחים שלובי זרוע, וכאשר הראה מכ"ע השבועי (קול ישראל) של האגודה בירושלים שכ' על הציונים כי רוצים לשלום עמם (!) לעבוד ביישוב הארץ וכן הציע מכ"ע הקודמים מהעתון החרדי (הצבועי) של האגודה הירל בירושלים שכתב מהמדובר עם הרב האראוויץ בירושלים כי האנודיסטען עיקר מגמתם להשתתף עם הציאניסטען בדבר ישוב הארץ בקאלאניען וכיוצא - ומה נראה כי רק מסחר נקלה וטובת נגיעת ממון בדרך מרצבט הוא, והעמיד זה הבעיד להחמיא ח"ו את יתר הפליטה משרדי אמוני בני ובפרט את בני הנעדרים הקוראים את הצייונג של האגודה בלשונו ומהותו בדרך"ט טמא רה"ל - עינינו רואות כי גם בקהלות קדושות ח"ו תפוג תורה עי"ז כי יצאו מהאמונה לדיעות כוזבות ר"ל.

גם הציע כ"ק מן הגאון ממנוקאטש שלישי"א איך שהודה לו הרב הגאון מ"ה מנחם זעמבא נ"י אחד מראשי האגודה והמתיבתא בווארשא כי אע"פ שאחכזיל ופסקינן בש"ע דהמחלל ש"ק בפרהסיא דינו כנכרי, עכ"ז אין בידם היכולת לרחק את המחללי שבת בפרהסיא, כי יהיו עי"ז לשמצה וקלון בווארשא ועוד מעט ויסקלום וגם אז יתמעטו חברי האגודה.....

כח.

עוד מבקש הגה"ק המדבר להעיר נא אוון קשבת גם לדבריו אלו אשר פן ואולי יחשבו כי במקומות הנכרים עכ"פ תצמיח איזה טובה לדתודיק ע"י האגודה (הגם כי אף אם יתאמת זאת, עכ"פ לנו אסור לחבר עמם) ובכדי לברר כי אך טעות הוא, יבקש נא לקרוא את דבר המכתב של א' האנודיים בעיר גדולה הנכתב בלח"ק להנאכדיק קאשו נ"י אשר בו מתחף ומגדף על ה' ועל משיחו וכתב במכתבו בזה"ל: - על מי לנו להשען על אבינו שבשמים? (באות השאלה והתמיה) גם אומר פשטים מהו תחיית המתים בדרך חקירת אנוש ר"ל, אוי לאזנים שכך שומעות ועינים שכך רואות (שם הכותב הלז דלגנו עתה מכאן יען כי חזר בו אח"כ הודה ולא בוש על חטאתו והתנצל שלא בית לשום שמץ דופי ח"ו).

עוד מברר הגאון המדבר, ע"י מכתבים ארגינאלים מרבני גלילי גאליציען (שנמצא שמם חתום - ב"הדרק" - בקול קורא' להאגודה) אשר מתנצלים בעצם כתב ידם שמעולם לא חתמו שמם ורק איזה בליעל ציאניסט בעירם חתם

(*) ידובר איזה להלן בפרשות קטעים מעתון הנ"ל ושאר עתוני האנודיים אל סדר דבריהם.

בעדם והמה יראים לנפשותם ללחום עם גבר אלם כזה לענות כחשם בפניהם
זהו לדוגמא - והחלק יעיד על הכלל, בשקרוחם, ומה נראה ג"כ אשר
באמת בפנימיותם הציאניסטיען והאנודיסטען לקנה א' עולם.
ועד כהנה מציע הגאון הנ"ל מעמים אשר עפ"י תהי"ק אסור להתחבר
עם האגודה אשר כל מעם בפ"ע כדאי לאסור ועינינו הרואות בעריה חורפן
הדת מיתר שרדי היראים אשר התחברו להאגודה כנ"ל, ואשר התפאר א'
מגדולי רבני דייטשלאנד בהיותו בווארשא, כי מול אשר שפכו אז בח וקלקל
גדולי וצדיקי אונגארן על הרב ד"ר עזריאל הילדעסהיימער בהיותו
באייזענשטאדט (אונגארן) יען שרצה לייסד אז סעמינאר - עתה הנה נבנה
מוסד כזה סעמינאר של היראים (חזיר שנעשה על טהרת הקודש) בווארשא
בירת החסידים ע"י האגודה ומנהיגו.

גם הציע הגאון הנ"ל מכתב באחרונה שהשיג מרם נסיעתו הנה מאדמיר
מגור ומהה"נ מ' מנחם זעמבא מנהל האגודה (ארגינאל כתי') מ"ש שמשכישים
זמן האסיעה אשר הבטיחו על חודש תמוז (להתוועד אתו וחבריו הג' נ"י
בווארשא) ויתרעמו עליו מדוע גילה עונות המתביטתא וגם מהמרוכר לשנות
לשובה שנאמר לו בסדר ה' ליראיו וכו', ומציע הפשוט דלק"מ דהא ה"י מחויב
לנלות זה לחבריו הרבנים הגאונים כדי לאפרושי מאיסורא ולהסיר המכשלה.
ואחרי הדברים והאמת האלה מבקש נא פתרון שאלה זאת מהרבנים
הגאונים היו.

ל

הגאון האבד"ק ברעזנא נ"י ה"חשוב ראש" מבקש נא מאת הגאונים
הנאספים היו' שהדברים הללו ששמענו נקבל ברב תודה וכל הירא וחדד
לדבר ה' יקח נא ללבו את המעמד הנורא העומד נגדינו, ומבקש מאת כאורא
שאל נא ימנע מלחזות דעו בענק נשגב הלזה, ובפרט שענינו רואות שע"י
חבורות ואגודות כאלו מתמוטטים הכוללים וקופות הרמבעה"נ אשר כל אשיות
דת תהי"ק באה"ק, על ידי קופות הרמבעה"נ עמדה בחיזוק רב ועצום מהרבה
מאות שנה ע"י עמדי התוך רבותינו שבגולה ובארץ, תי"ח וצדיקים בלו
שארית ימיהם בקדושה וטהרה בארצנו הקדושה ועתה פתאום נפלו שדוד
באין מבין כי מפני רעות ציוניסטיען מיזראחיסטען אנודיסטען נאספו כל אלה
וע"כ בדאי צריכין לחזק מוסדות האמונה האמיתית ודת תהי"ק.
ומבקש מאת הרב הגאון האבד"ק קעזמארק נ"י אחרי שגם הוא לקח חבל
עם הגה"ק ממונקאטש שלישיא בווארשא ובגור, לכן אולי יש אתו מהחתום
כמוס במעבי עשתנותיו ואשר ענינו ראו ולא זר, יעיר נא אוזן הנאספים
שלישיא למען נוכח לדעת את אשר לפנינו ועפ"י שנים עדים יקום דבר.
הנאספים כולם הביעו תודתם להגה"ק ממונקאטש שלישיא על
מדברותיו הקדושים ויקרים ומבקשים ג"כ מאת הגאון מקעזמארק נ"י שגם
תרא ישים נא הערותיו להנשמע.

כאשר הבריק עמוד האש הלזה לנגד האגודה דעת לנבון נקל כי המה כים נגרש השקט לא יוכלו מלורוק חצים ואבני בליסטרות מול מעשה תקפו ופרשת האיסור הנ"ל, ניסו להכחיש מפיהם ומפי כתבם את תורת העדות האמיתי "בכמה דברים", וכן להתנפל ולדרוך איזה רבנים מהחזותיים בסתר ובגלוי וכיירב ערכו מלחמה לעומתם, ולהציע כל פרטי הענינים בפרט הלז בלבד קצר המצע מהשתרע וגם אינו משרת החיבור על ככה בפרט כי ישנו (ממדינתנו) מראשי הלוחמים אז לנגד האיסור אשר בעריה עודנו באבם פתאום נקטפו למנוחתם, וכבר ארץ כסתה אותם, וכפר אדמתם, ואין ראוי לספר אחר משהם, ינחו על משכבותם, אך בעזה"י גדול אדוננו ורב כח (לאיש"ש) וכל כלי יוצר עליו לא יצלח זאת נחלת עבדי ה' וצדקתם כולם לא יגור מפני איש וממילא העמוד האש נשאר חזק על מעמדו קושטא קאי כחומה בצורה אשר כל הרחות שבעולם לא יזיו אותה ממקומה.

ומאז ועד עתה נחתך הדין ונשאר בתוקף האיסור נגד האגודה מפי מרגן ורבנן הנ"ל שבתוכם הרבה אדמור"ם וצדיקים יסו"ע וגאונים אדירי התורה אשר כל יחיד לעצמו כדאי להכריע בכחא ראיסורא וכ"ש כי רבים הם גדולי הדור ומנהיגי בזה בודאי כח בית דין יפה למינדר מילתא ולא פרושי מאיסורא כבית דין הגדול שב ישראל שהלכה כמותם בכל מקום, וזאת התורה לא תהא מחלפת ולא תשתנה לעולם.

ובכן צריכין תשומת לב למען ידעו דור אחרון דכל איש אשר לבבו פונה היום אל האגודה וחברותי יהי איך שיהי עכ"פ במצעדו הראשון מיד הוא רובץ תחת האיסור ועובר מעיקרא על דעת חכמי וגאונים ועל דעת קדושי ואדמור"ם מכמה מדינות כג"ל ולהלאה בזה, ואין לדחות ולסמך על יש מתירין גם אם כגובה ארזים גבהם כי הלא חמירא סכנתא (בנוגע לאמונת אומן) ואיסורא לחשוש אפי' מספק כל דהו ומכשיכ כי ודאי ברור הוא שאיתחזיק איסורא כנזכר כבר וכשנבאר עוד הלאה בפרטות בעזה"י.

ודגה לא אלמן ישראל! ולא רק הרבנים הגאונים הנ"ל שהם ממדינות סלאוואקיי, אונגארין, רומעניען, ומנאליציען, הן הם שחתמו את האגודה לחרפות ולדראן, כי אם גם מארץ רוסיא וליטא קם הארץ החי והכה על קדקדן ותבר גזיז דברא היה האדמור"ר הגדול אשר רבבות אלפי ישראל חסידי חב"ד מסתופפים בצלו הגה"ק מליבאוויטש שליט"א (מורע קה"ק הרב בעל התניא ז"ע) כאשר כבר נדפס בגאליציען (פולין) בקונטרס מיוחד את פתשנן כתב הדת שכתב בנעימת לשון חכם בשבט טעם ודעת למנהיגי האגודה תוכחת מוסר למו וכל דברי כנחלי אש דברי אמת וצדק.

תיקון עולם

לה

מוכיח במישור שהאגודה נמתה מני דרד
אבות, עזבה מקור מים חיים של נחלי
אמונה נהר רחובות, ובמשעול צר בארות
נשברות לה חצובות, את להט החרב
המתהפכת דקרה בחדרי ישראל והלבבות.

וזה לשון המכתב גלוי !

מכתב גלוי.

אל כבוד. מרעצי-התורה אשר במדינת פולין יצ"ו וביחוד
אל כבוד הנשיא האדמו"ר שלישיא מגור, ואל כבוד הסגן, האדמו"ר
שלישיא מראדזין ד' עליהם יחי' .
אחד"ש כבוד התורה .

מרבית דברי, יסלח כתי"ר שלישיא יאזין נא ויקשיב, כי נשמת אב
קדוש - אשר מסר ונתן נפשו המהורה' בעד אחינו בית ישראל, תורתנו,
והדרתנו, בנאון יעקב - זכותו יגן עלינו, שפתי יניע, פקודתו החזקה ,
עמוד כצור, באיתן האזנה, תלכבנו, ולזאת בהניגי תבער אש ,
חיי הלאום, עם אלקי אברהם, תורתו, יהדותו, וגורל הדור הבא, אצלני הוא
בכתובים, לכתוב את אשר כתבתי, במכתביי הקודמים, לכת"ר שלישיא .
לכבוד אחיו הרה"ח הרמ"ב שי"ג, ולדאבנך לבבי במכתבי המעגה, לא מצאתי
מעגה אף על אפס קצה שאלותי .

תם אני ולא אדע, האם לצתן חמדו להם, שרי פקודי החיל במערכת החרדים
לצחוק בדבר, אשר תוצאותיו בלתי מובטחים, ואדרכא מרעישים ומפחידים
את עדי היראים והחרדים לדבר ד'

אנחנו יושבי ארץ מדינתנו, נשינו טובה, בכי מסיטרא דא, וחדוה מסיטרא
דא, לראות נערי בני ישראל, מתאבקים בנבורה עצומה, ומספרים בכח
עלומים, - יברכם השם - למסור נפש, על לימוד התורה באהבה וחובת
הקדש כמסורת אבות, לשם השם הנכבד והנורא.

ישראל עם לבאי - ירחם ד' קרנו - את נאוננו לא יתן למרמס .

בכל זה הנה כל אחד נותן נפשו להחזיק את התורה ולומדי ידי
העומדים במשמרת הקדוש יחי', וידינו מלאות עבודה, לחזק את ידי החרדים
השסוקים בשאירת כחם, יחזקם האלקים בהחזקת מוסדי התורה כשהתורה
וכנתניתה, לנחם את קהל התלמידים יחי', ולהרים רוחם ושאיתם, לבבנו
מלאות תקוה, במחזה נעימה, אשר בארצות המערב, פולין, ליטא, לאמורע,
שכינה שר"י, איש ת"ל לא יפריעם מעבודתם בקדוש, ומיחלים אנחנו למועד

המאוס שנתאחדה, ומסעד לבבינו, בעזרת גבורי התורה והיראה, ואז קנאת סופרים תרבה חכמה,

עדנו מתמוננים בצערינו וחולמים חלום עתיד המקווה, הנה בכתע פתאום חזות קשות הוגד לנו, החובבים, הציונים, והמזרחים. הוריעו בקול תרועה,

במחנה העברים, לאמור, רבני ישראל, אדמורי פולין שלישיא, בונים את ארץ

הקדושה, ילדי ישראל שמעו, עת לעשות בשביל עמינו, בעד ארצנו, ארץ

אבותינו, הפרו תורתכם, קימו עמדו ושמשו בקול מורים נאורים, היודעים לנהל את העם כפי דרישת החיים, כחות צעירים, עלו אל הארץ, וכבשודה, התבצרו בה, הנה היא רחבת ידים מלאה מקום עבודה לפני כל, מהר אחינו באו אל ארץ אבותיכם, הבטוחה מפרעות ומשטמת היהודים, מחוקקי עם פתחו שער ארצנו לפנינו אל תחוסו על כל, טוב הארץ תאכלו.

ואשתומם על השמע האם כה יסור יסרנו ה' לא יחוס ולא ירחם, האם גם האור נהפך לחשך, חרדת אלקים תלבישנו, ומנוח לא ידעתי, ואערכה שאלתי ובקשתי לכת"ר שלישיא, להגיד לי, האמת השמע כאשר דברו (וביותר מדויק התהללו) הציונים כי כת"ר שלישיא נסע לאה"ק ת"ז, ויקנה נהלת שדה וכרם, ליסד בתי חרשת עבודה? ואבינם באגרותי, כי בזה נותנים יד לחובבים וציונים, ואשלחה צירים נאמנים, לידע פשר דבר, להרגיע רוח היראים יחי, ירחי אני, ואדרשה, כי יודיעו בעתוני העברים כי שקר בדאו, משיפי הציונים, לאמור אשר כת"ר אדמורי פולין והרבנים שלישיא, אחזו בארץ ישראל, להרחיב ישיבה החומרי, בחרשת ובמעשה.

כחיים מונחים לפני שלשה מכתבים, והרצאה כללית מענה על מכתבי המכתבים, מכת"ר שלישיא, מכבוד אחיו הרה"ח הרמ"ב שי"ג, ומאת הצירים החסידים וכו' אשר בקרו עפי בקשתי את כת"ר שלישיא, את האדמו"ר מראדזין שלישיא, את האדמו"ר מראדזין שלישיא, ועד, והרצאה כללית מאת אחד המיוחד באנ"ש שי". אשר הואיל לבאר מהלכי הענינים התרדושים שכלולם, והתפתחותם מזמן לזמן, והאת אשר הרימותי, מכל האמור בארבעת המכתבים הנזכרים,

בפרוץ המלחמה, גדלה יראתם, שלא ינעו ח"ו בשמירת הדת יסדו אגדת ארתודוקסים, בשם "שלומי אמוני ישראל" אשר בה גם מחללה לחוק ישוב א"י עפי מהרת תוהיק, שלא לנגוע בקרצי שי" - לוקח מאת מכתב כת"ר שלישיא,

כאשר יצא א"י לרשות אחר, שרוצה ליתן חרות וממשלה להבאים שם נשאר אצל הרבנים שלנו, כדי שלא יקדמו החפשים, נכת שהיראים יקדימו ומייעו שיתרבה הישוב מהחרדים, אבל ח"ו לנו להתחבר עם הציונים, ולהשמיע זאת על העתק אין מהצורך, - ממכתב כבוד אחיו שי"ג - אחרי הדעקלעראציע של בלפור, שתנתן א"י לישראל, עשה אדמו"ר מגור שלישיא אסיפת "מועצי התורה" ויעשו קרן ארץ ישראל וקרן הישוב עפי התורה

והמסורה ואחריו נמשכו הרבנים מחסידיו יחי', ויבוא בבית עם אנדת ישראל' וביחד, עושים תעמולה, לבנות את הארץ, מענה האדמור' שלישי'א מגור כי אינו מוצא שום איסור בשוב הארץ, ויש לו ראי' מהנב' (דב' יד') ר' ינאי נשע ארבע מאה כרמי ולמד שם הפי' בנב' שהוא בשביל ישוב הארץ עוד זאת כאזר באים אנשים בשאלת עצה, איך שצריכים לנודד ממקומם ומדינתם, כאשר שערי אי' פתוחים האם יאמר להם ליסע לאמערקא, הלא טוב טוב לו להורות להם הדרך לאי', בהיותו באי' באו אליו, היראים יחי' בבקשה כי ירחיב את הישוב, בענינו ראה אשר בשם יכולים היהודים לילך במלבושי יהודים, אפי' בבגדי לבן, ופאות הראש, הערבים והישמעאלים אינם מוחים בזה כלל.

מענה האדמור' שלישי'א מראדזין, מה שהנני אומר, קח בנך הארץ הוא משותף כי'א קרן ארץ ישראל, והכוונה לקיים מצו' ישוב ארץ ישראל, וזוהי ה' מעל שהי' צריכים לחזק את הישוב שהי' מקודם ולא לבקש חדשות, הוא נכנס בזה מיוחד אונס'הלימודים (צוואננג שולע) וישוב אי' נעשה בבדי שלא יפלו הבאים שם בידי הציונים אשר דרכם לנלח ולחלף כו', ולא יוצרכו לפנות אל הציונים עוד - ממכתב הציירים יחי' - בתחילת ביאת האשכנזים בתחומי פולין, נתעורר הרעיון אצל חסידיו גור, ליסד אנדת ארתהדוכסים אשר על זה עוררו אותם, עסקני הכלל באשכנז, והמעיטו זאת ביראת רשת אונס'הלימודים (צוואננג-שולע) ועי' יסדו אנודה יסודי התורה' ללמוד את ילדי ישראל תורה על מהרת הקדש, שפת המדינה, ולימודי חול, וריבים

מהאדמור' שלישי'א, לא הסכימו עי', ובאסיפת האדמור'ים שלישי'א כסיו

איש יחי', הוחלט שלא לעשות דבר בזה, ודי לצרה בשעתה חיו הילית.

וגזירא עבידא דבטלי, אמנם דעת חסידי גור יחי', התגברה, ליסד מוסדי יסדי התורה הנ"ל ועסקני אשכנזי בעזהם והוציאו עתון ארתדוכסי והאדמור'ים שלישי'א עומדים מרחוק, אמנם כאשר גם ממשלת פולין גורזה חוק אונס'הלימודים (צוואננג-שולע) אף שת"ל עדיין לא יצא לפעולות (והתקוה לר') אשר לא יצא, וישאר על הנייר) מצאו לנכח גם שאר האדמור'ים שלישי'א להתקשר בהאגודה, לחזק מוסדות התורה והיראה, בדבר אי' מבאר בהרצאתו כאמור ואשר אדמור' שלישי'א מגור משתתף ונותן כחו לחזק דרכי החינוך לבנים וגם לבנות, אשר על זה יסדו בית ספר 'חבצלת' - תוכן ההרצאה כללית - די והותר החומר, במכתבים והרצאה זו, להבין ולידע את המצב כאשר הוא יסודו התפתחותו, ושכלילו.

עניי חשכו ר"ל מראות אי שמים על השגגה הנוראה, התמימות האיומה אי שימת לב מרה קור וקפאון, וכמעט שהנני נאנק דום, ואין מלה בלשוני לאמרה, אחת התברר, אשר כתיר שלישי'א פרץ גדרן של ראשונים וסר באשכולת מדרת השביענו. עד כמה שלא יכבד עלי הדעה והדבור, התערב בדבר אשר יכאב לב, כל ירא חורד לדבר ד', הנהגה אשר ישראל ועשרה, תורתו נאונה, והדרתו, יגבר על כל, ושמירתם במהרתם, הן הנהגה תעודתנו, על

אדמות, את האלקים אני ירא בחיי, חיל ורעדה יאחזני בזכר פקדת כל, והלא אחרית דבר בראשיתה קשורה, עת עמוד האדם, ומה גם שר ופקיד, לפני כסא שופט, הוי צבאות אלקי ישראל, נותן התורה יושב על כסא קדשו, משרתי עלין נאספו למלם כל מעגל ופועל בהדרכת עם אלקי אברהם שמירת תורתו תומו וישרו, בעת ההוא מענות של הבל לא יקובל.

עלינו לזכור תמיד, כי האלקים בשמים, ואסחנו בארץ גבורי כחז ורק עושי דברו ית' ובכל אשר לנו עלינו לעשות את אשר ציונו ה' אלקינו מבלי התחשב עם תבונות בני אדם מדינים ודישתם ארחות הממלכות והשקפתם מחוקקי העמים ושאיפתם, התורה והמסורה והנתונה אור לפנינו ומצות ה' נר לרגלנו, בהם חיי אבותינו, בהם נחיו אנחנו ודעתם המדע והעה, נחיל לבנינו ודורותינו בהגיע עת פקודתינו השתות יהרסן שמים וארץ חדשים יבראון והאלקים את תורתו מאה עם קדשו לא יסור לעד. המתחשב

לו.

יסודי שיטת מועצי התורה.

פחד אונם - הלימודים הכללים, שמירת הדת, כיבוש אי בידי היראים, מצות ישוב הארץ, המענה לנודד לאן ישום פניו, מנהגי היראים יחי באי מובים, הישמעאלים אינם מפרעים בער היהדות, הרישת יראי ד' כי ירחיבו את הישוב, מוסדי החינוך לבנים גם לבנות.

הפתולים האלו השתרנו יחדיו ותהי לרקמת מסדה על פני האנוחות יסודי התורה - קת ארץ ישראל - שלום אמוני ישראל אשר כתיב שלישיא ידה אבן הראשה לבנות תל תלפיות, אשר בה הגה לדעת מועצי התורה יזיע האלקים, לחושיע את ישראל מכל צר, והגא הוא המקדש מעט אשר בו יחזה כתיב שלישיא שמירת היהדות עפי מדרת תהיך, מבלי לתו לאיש לנגוע בה אפילו בקוצי שי.

אנכי טרם אנישה לברר, יסודי השיטה לסעיפי חפצי לדעת חומר היסוד, ומקור מקומו הנאמן אשר עליו יתלה כתיב שלישיא כל כבוד בית ישראל, תורתו והדרת קדש יראתו, והאם - מועצי התורה חשבו מחשבות, עפי התורה והמסורה, באחרית הדבר, אשר לא תמוש היתד התקועה במקום נאמן, ונגדעה, ונפלה, ונכרת, חז וחז היו לא תהי, משאת מנת אלקים בקרב ישראל, המסורה והנתונה לנו בדמי אבותינו, אחינו ואדויותינו, בכל דור, זה אלפי שנים, והבינולה בדמינו גם אנחנו, ובכן אשובה לראשונה, לדרוש פתרונים מדויקים ואחראים על כל שאלותי אחת לאחת אספרם.

היודע "מועצי התורה" דברי ימי ישראל, תורתו וגאנו באשכנז, המהפכה ריל בתורה ויראה באשכנז, מעינים וסיבתן, גבורי המלחמה בהמהפכה שריהם ופקודיהם משני המערכות, תוצאותם ואחריתם !

היודע מועצי התורה הנעשה במחנה ישראל ברוסי ופולין. כתקופת הקיסריות תירשיז. מהפכת מלחמות קרים. תרשיז-תל"ב. ארנת משמט היהודים בקרב שרי הממלכה. במדינתנו. תסיסתה ים הצרות ברוח הפרעות וההגדרת מחני העברים משנת תרל"טניט.

היודע מועצי התורה. התחלות התרומות החובבים, סיבתן. משפט נאוני הארץ דבר מצות ישוב הארץ מהלך רוחם, ונביאתם התרגשותם ואזהרתם לכל עם ישראל להבדל מאת העדה הלזו להיות כי אחריתם לנמש ולנתון כל הדרת קודש ואשר מעפילים לעלות אל הארץ, הוא נגד משפט התורה ונגד ציווי ואזהרת ה' ית' עד כי יקבץ נדחיו ע"י גא'צ בביא.

המכיר כת"ר שלישיא, תכן לבות האשכנזים, הרבנים ועסקי הכלל. רוחם שיטתם ומהלך נפשם במופתן של ישראל שאיפתן. וחריצות פעולתם בעסקנות הכלל ותוצאתם?

ההשתתף כת"ר שלישיא ברוח ועידת הרבנים בוילנא. ווארשא. פטרבורג. ומאסקווא. אסיפת עסקי הכלל. וגם אחדים מהרבנים. וביותר רבני אשכנז בקאטאוויץ. האמבורג. מראנקפורט. ואחדים כהעסקנים בפארץ?

האם ערך בקרת במהלכי רוחם של הנאונים. מחזיקי הדגל. בהדרת קדוש הדת. (אשר כמדומה כי גם כת"ר שלישיא ה' מחבריהם. או לעמוד חזק נגד כל מונע ומעכב.) ומהלך רוח. העסקנים המדיניים. והזוכר כת"ר שלישיא דעת מי גברה. האם ראה אחרית דברי האורים נבואות בני האלקים אדירי התורה. להזהיר את בני ישראל. מבלי הלך אחרי מחוללי חדשות בכח ההתם. והדומה, אשר רק בשם תורה מסודרה. וחכמה מנוהגה. יניעו את לב ישראל. יגנבו ויכחשו את דעה העליונה.

הזוכר כת"ר שלישיא. אבירת דעת מחזיקי הדגל. לעצור בעד החפצים להגיע. עגלת-היהודים בגלגלי חיים חומריים לכד הזוכר כת"ר שלישיא גבורתם עמד על משמרתם משמרת הקדש הם ידעו תעודתם אשר הם נשיא אלקים בקרב ישראל ובאי כח העם לעמוד לפני ד' ובכך עמדו ראשונה בכל עת מצוא ודגלם מתנוסס ביד קדשים. האלקים תורתו ועמו אחד הם לא פחדו ולא חתו. מכל אשר על פני האדמה במחו באלקי ישראל ויסוכו על עדתם מכל רע ויתאמצו בכל כחם את עם אלקי אברהם בקן אורה תורה ותחי א'. המתחשב כת"ר שלישיא. עם שרביש האמת. ודגל חתום אשר

הנחילונו אבירי הדעות העומדים לפני השם בארצות החיים ז"ע. היהודי אן בעולמו אלא. אחת. אם כי רצון הנהו כל הימים. פה ושם עוברים עליו גלי הים מאין הפוגות. מתגלגל הנהו מקצה הארץ ועד קצהו. בנפשו יבא לחם. ואין קץ לעמלו כשר יעוף אחר לחם חוקו. מן הרוח יקבצנו. ומאפס יקבצנו. אמנם אחרית תקותו בכל יגיעו כי תומו וישור חוס ישראל עתו עמו בן ואח. הוא להעם הא'. התורה כלולה בדמו. וחדת הקדש בעורקיו זיל. בכחו ביה

הכנסת יבנה. ובאנו בית הכדרש יחזק. לשם יתן אנורת זיעו. מלחנו לכן תורה יפרס. ממנו יקו ניהומי. בתורתו תורת הא' יתגאה. ובמחצבת צור מחצבתו יתחדר.

את אדרת עז האמונה המהורה הלזו חוס הא'. הכקפת את כל בית ישראל ככהן כעס הארץ שמרו נשיאי ישראל כבבת עין כה ראו חלק א' ממעל אשר בלב איש היהודי אושר ישראל תחית העם. כה התנחמו. בכל עת צר כצוק בה התבצרו יעשו להם בתים. בתי תורה. בתי חסד. ובתי רינה ותפלה בה התחזקו עמך נגד כל מפריע פרעות כא' יעקב. ומרים יד בהדרת ישראל עם קודש. היוכל כתי'ר שלימ'א ליקח על עצמו אחרית דבר ותוצאות מפעליו ובה הערובה אשר יתן להא' ולעם הקדש ית'י החדשים על דבר ד' כי ישר

אדחו ובטחו אשר רק אל הר הא' ויליכנו ואין בדרכיו כושל. לכו ונלכה באור העבר אשר הוא בסים נאמן לכל מנביא מחולל דואג ומדריך ונמצאה כי בכל עת נשיאי ישראל אחזו בדגלם. מבלי חת הרחיקו כל מורך ופוג לב. אשכנז ירוממה ד' הושברה. ליע - באשכנז התגברות חכמתם המדינות על תורתם. ומדינתנו האדירה - יכוננה עליון כלומר חסי ופולק. לישא. לאסווא. ואוקרינא. נתנה יכולה בהרכבת תורה וגן היראה, תודה לתעמיות כהני אל אשר שכו פניהם כצור. מבלי נתן רמס הדרת ישראל לכפוף ראשם ולחלך בעקבי העסקנים המדיניים. הם נשיאנו ידעו נצור עין החיים והדעת להגביר צורת ישראל על החומר להשתמש בעסקנות המדינית כפי הצורך שמור צור מעמדם, לא צעדו בגבול אחרים אבל בכל אדיר כחם, לא נתנו לאי בטוח מורך בהצרות דגלם.

לז.

פחד אונס לימודי חול

א' הייתם. במשך העשרים שנה אשר עסקני אשכנז, פשוטי חכמה -- בלא תורה -- משובצה בהסתדרות יבשה, ומספרים צנומים, חרדו עלינו החרדה הזאת לאמור. הזהרו מפני אונס הלימודים איש האלקים נשיא הנשיאים והישרים זי"ע, שחק עליהם ועל הפחדתם וידבר אליהם לאמור אם כה תאמרו, אשר עלינו לפחד מאונס הלימודים בלימודי חול, האם זאת העצה הישועה כאשר תיעצו כי אנחנו בעצמינו נעשה חרדי לימוד בהתבוללות לימודי חול, איך תיעצינו הבל אשר כידינו נמות חיו את ילדי ישראל מפחד ומורך לב את הברוד בהאולי ופן לא נחלק בחד הדבר במופתי יום יום כי חכמת החיצוניות תגדע חיו כל בן תורה ותפארת הדרת קודש ממנו תכרית והאם כל אלה נעשה אולי יכריחו ויאנסו בלימודי חול, עלינו לרעות את ילדינו, באהלה של תורה לפרנסם ולוונם בבשר ולחם אלקי. ואם חיו יבוא יום - הלית - ומתקקי עם יעלו שאלת

אתם הלימודים . בבית המועצות . ושר ההשכלה . תקונו חוקה כי יבא אלקים את רפואתו ואנחנו לא נדע . ולא נוכל לעבוד את ד' . בדבר . אשר תעב הוא לד' . והיתכן כי זאת האלקים דורש מאתנו . דברים כמו אלה הנני קורא בכתבים אגרות . ושיחות מענה . לעסקני אשכנז וצרפת . המראים על סתירות . חזק ותום .

עתה אשר לא עלינו . חוק אונם הלימודים (צוואנס-שולע) ערך בבית המחוקקים במדינתכם . מה עשיתם כזה . האם שמתם דעתכם ולבכם לחפצו . להראות אי נחיצותו . בהדרכים מדיניות להגיד להממשלה . משפט דבר אונם הלימודים . בהגונע לעם ישראל עפי' התורה . תורתנו חפשיה הוא מכל חוק וממשלה . תהי' איזה שתהי' . אין בכח שר ושלך . לחוקק לנו חוקים אחרים מאשר נתן לנו האלקים . ואשר עם ישראל את תורתו לא יוש מנותנו והדרתו לא יחלל . בריתו את האלקים לא יפר . ואתם במחילת כבודכם חורדתם כבוד התורה והיראה חיללתם אותה . בזותם את דבר ד' מלאהם עפר בעיני כל היראים והחרדים לדבר ד' . אשר בכל מרחבי המדינות

ותחללו את הדגל . בחותם ידכם על אנודה מסודרה . באיחוד התורה והחכמה לימודי התורה . שפת המדינה . ולימודי חול . עוד בשרם באה עדיכם . גם כל חוק אתם לימודי הנכם מתבצרים ומתבססים לבנות בתי קבר ריל . להיהדות וגאון ישראל . ובהדרת תם . על כתפכם תשא . מגדלים בנוים לחלפיות בשם נערץ יסודי התורה אשר כותליו משוחים בשמן המר דרוך לכל הארץ . למדי חול שפת המדינה בחדר בני ישראל על רצפת שמירת תהיך והדת בקרצו ש"י .

אמת הדבר כי איש אין בארץ אשר יוכל לדורש מידכם בדברים ברורים וחתוכים וסגנון נמרץ . אכל נשמת נשיאי ישראל וכותם יגן עלינו המה ויכלו לשאול וגם לדורש : מאין קחתם לכם הכח והיכולת הלזו . להעמיד גורל דור

ישראל . תורתו הדרתו . תומ' וישרו . בדעת עצמיכם על פרשת דרכים חדשים אשר לא שערום אבותינו . ואשר אחריהם נורא ומבהיל . זכור הראשונות .

והחבוננו באשר ידכם עשתה . לפני נצב כמו חי : אמת כתיר שלישי . פטעצות אסיפת הרבנים בוולנא . על גורל החולשה והתמיסה הכללית . השאיפה ללימודי חול . עד כי אחדים מהרבנים הצעירים הרחיבו להציע לעשות חוק אשר הרבנים יהיו יודעים גם שפת המדינה ואשר בחדרי ישראל ילמדו גם כתוב עברית . דרישת אחד האדמו"רים שלישי (אשר

עתה הוא מהעומדי ראשונה במועצי התורה יסוד התורה . שלומי אמוני ישראל וקק ארץ ישראל) כי אסיפת הרבנים בוולנא תקרא חרם ריל ; על לימוד ספרי המעמאדעס העברית הדפסת וקריאת ספרי עגבים בשפת קדשינו . וגם בשפת המדוברת . זורנאן . דאגת כתיר שלישי באסיפת ווארשא על אשר עמודי היראים נכנסים בשביחתיקונים בעגנים התומרים ואשר זה יביא חיז להסמך דעתם משמירתם התמידיות בעיני החוקקת הדת . העמוסה על היראים יורר מכמו על שארי העמסנים יהיו . ואשר בשביל זה חפץ לעזוב אחד העמודות .

שיחת כתר שלישי'א במארימבאד בהכרה התאגדות ראשי אלפי ישראל הקיצונים לעמוד חזק בראש התנועה מבלי נתון לאיזה רוח רעה חיו להבעית את גאוני ישראל התמימים יחי ולחזק רוחם עמוד חזק כצור.

ומעתה מה: הראשונות נשכחו הדאגות חלפו כתר שלישי'א הראשון אשר הניף את החרב על צואר ילדי ישראל. ליסד יסודי תורה משובצה במושצבות למדי חול ושפת המדינה.

וככה האירה נגד פני כתר שלישי'א ברק האושר הצפון בה עד כי מצא די כח ואין. עמוד נגד אחיו כבוד האדמוריים שלישי'א מבלי התחשב גם עם החלטתם הנוכחה, שלא לעשות דבר ומעמם ההגיוני דגויה עביא דבמלי ויסד יסודי התורה בדברים חפגגדים על התורה, על יסודי פחד, מודך ומגנת לב.

לת.

האם אין די ומספיק בירור שאלה זו

שמירת הדת.

אמרו נא במה אתם שומרים אותה, ובמה אתם מחזקים בדקי בית ישראל, השלחתם צירים בכל המדינה עיר ועיר, להקשיב ולשמע בהנעשה במחנה ישראל השומרים אתבי' חיו: שביתת השבת והמועד, הכנסת החדר, התלמוד תורה, והישיבה, הישנם אגודת, לומדי משניות, משכמי קום לומר מנעימות ומירות מלך ישראל, מגידי שיעור, עין יעקב, גמרא וחזומה וליסד אגודה כללית אשר מטרתה תהי' לעזור לכל עיר ועיר אשר יחסר לה התוצאה הדרושה על זה, דבר אשר במדינתכם, בעזרתו ית' יכולים להביא לידי פעולות ותוצאות נכבדות, ומי כמו כתר שלישי'א בכל מדינת פולין יציה, אשר מתנת אלקים - יברכו ד' - אתו עמו לעשות ולפעיל לשובת אחינו.

את כל אלה עזבתם, ותבחרו להקים אגודת - שלומי אמוני ישראל לקרב בורע את המרחק והמתועב בעיני החרדים, ותעשו מעצמים, משעמי הזמן והזרם, וכזה אתם חפצים לשמור את הדת במהרתה, אף גם כקוצי שי'.

ואשיבה לשאל, אחרי השתתפכם ברוח ובפעל, את כל מוסדי מנקר עין ישראל, ודוקרי לב יעקב, במה אתם שומרים את הדת וממי אתם שומרים אותה

למ.

כבישת ארץ ישראל בידי היראים.

האם היום נולדה שאלת הכיבוש, זה כיוכל שנים אשר התוככים

התחילו להתרסק בא"י ועוד מעט וחצי יוכל אשר הציונים התרכזו להאחוז בא"י, מדוע אחר כתיב שלישי בפעמי רחוק, ותכן לבבו למוכנת של ישראל עד כה, ומדוע לא הרציא משאלותיו, בהיות גאון עזיז מלאכי אלקים ז' יגן עלינו חיים אתנו אשר עליהם בית ישראל נשען, מבלי הרדף אתריהם ועבודתם קדוש ובטוח, לכל עם החרדים יחי, אשר רק אל בית ה' בגעם ינחנו, גם כחיים הזה, האם רק בקביצת - מעצי התורה המקומות

יכלו לפתור שאלה נכבדה בישראל כזו, ולקחת על שכמם הפתרון בשם התורה, עפי' התורה והמסורה' ובשם החרדים יחי, ומה גם בדבר, אשר מושבעים ועומדים אנחנו, בבית הוי' צבאוא, אשר לא בחיל, ולא בכח יגבר איש, כי אם השכל וידוע, דבר ד' ופקודתו, ותבואו לעקור את הקדוש לעם אלקי אברהם החרדים יחי, ותהיבו עז מבלי שום לב לשאול גאוני ארץ עמדי התורה והיראה יחיו, ואשר עוד טרם נדע למי מגאונינו יאוך ד' יסיהם כמוב ובנעמים, יהי כסא ראשונה בשלחן ה'.

ובכן ברור מלולי, במה נשתנה הענינים מאשר היו מלפנים האם כאשר מחוקקי עם יחלקו הארצות, ומהלכי הממלכות, פותחים שערי המדינות, האם בעד גיוד המדינות, תמכזו נחלת אבות, רכוש עמינו כאלפי דורות, נחלי דם קדושים, ורעבות לכבות תמימות, כן ידבי, האם גם אתם - מעצי התורה עפי' התורה והמסורה' רואים בדרשת בלפר לתת הארץ לישראל, כוכב יעקב עולה בארץ להאיר, ולעומתו (בבשתן אמרי סיו) ברח אלקים תרעישו בקול מבשר ואומר, במחני היהודים כי היראים יכבשו את הארץ נגד ציוו, ה' ית' ונגד התורה.

הוי' רעי ישראל חיז וחיז אתם מאבדים ומרדצים בלגלת יעקב ותודו חיז תשימו למשחית, התבוננו ההיתה כזאת, ההמיר נשיא דגלו בפסל ומה משפטו, והתבוננו לאחריה הימים.

רחמו צאן מרעיתכם בעוד מועד.

אין זה רק תמימות, ואי שימת לב, אשר לא יהי כן, גם אז, הגה במכו זה כל שר ופקיד לא ינקה לפני שופט, ואת אחריה דבר מהם יודע.

מ.

ישוב הארץ.

החדשה הוא שאלת הישוב, מדוע מיאנו בכאלה, ארצי ישראל, בני האלקים, ויגזרו אומר: כל אשר צל השם בלבבו יתלון, ובמסות של ישראל שמו יכתב, יתן ידו להחזיק תורה ועבודה בארצנו הקדושה, כל איש יחם תרומה לך, מיניעת, ופרנסתו, בעבור החזקת ארצנו וחי, היושבים בקדש על התורה והעבודה.

בניהם דברו בעריכת מכתבים, דברים חדים, בקשות, סקודות, ואגרות קודש, וביום מלאו, איש איש העריך וסידר כולל, לבני מפלגתו, ישיבות, והדומה, ויבואו בדברים בכל עת, את אנשי הגולה יחי דברו לחזק ירי היושבים בקדש, ואת היושבים בקדש חזקו רוחם, ללכת בדברי התורה והעבודה בשקידה, ובכל עת עיני קדשם צפיות, להשיב את המצב, כאשר רק יכלו, ולא הי' דבר נשגב מהם לעשותו, למצבת אחינו שבקדש יחיו ורק במשכצות החזקות התורה וחיראה, המה זכותם יגן עלינו, הקדישו את הארץ, רק לך ולתורתו, ולא נתנו ממא את הארץ, בכל גשם חומר, בתי מסחר, בת עבודה וחרשת, קדושה הארץ.... הוא לבל ישראל, עד בא עת דברו הטוב, אשר השביע את אבותינו, יתברך ויתעלה, וברוח פיו ע"י ג אל צדק, יקבץ נדחינו בביא.

ומה זה המריץ, את סקודי השרים במדינת פולין, ליסד אגודה לשוב הארץ, בבנין בתי מלאכה ועבודה, אם מפני זרם הנדידה, שהוגברה במדינתם האם התגברה תנועתה יתר על זרם הנדידה, ופחד הפרעות ר"ל בשנת תרל"ט מיב, תרס"ה - ז' ? האם אהבתם לעמם גדולה מהאהבה אשר אהבו נשיאי ישראל, את עם קדשינו בימים ההם, או שבכינה יתירה, חינונו מאת האלקים להבין כי בא מועד חיו סכר הצורה בעד החומר, הנידו נא, האפשר הדבר והראוי הוא אשר האדמוריים שלישי"א בפולין ועסקני אשכנז יחיו, סבל אחד יציבו להם, שלובי זרע ילכו, אל העגל אשר העמידו חיו וחיו להחטיא את ישראל, האם לא כן הוא, אלו בונים בתי חרושת בישראל, ונותנים דעתם על מוסדי חינוך לבני ובנות ישראל, במעם ערך ומסדר, ואלו קונים נחלאות בא"י ומשתתפים במוסדי חינוך לבנים ובנות הנצלת והדומה ושניהם כוננתם רצוי להרחיב את הישוב, עפי' מהרת תהיה.

הדוקטור הרב עהרמאן יחי' נוסע מעיר לעיר, וממושבה למושבה, בארצנו הקדושה, בשם -אגודת ישראל' לתור את הארץ אי' מקום המוכשר לבית חרשת ובית עבודה, עפי' מהרת הקדש, וכבוד האדמוריים שלישי"א מפולין אם שאינם בקיאים בהסתדרות האשכנזית הנכונה, משתדלים בתרחבת הישוב בא"י, ובכבישת הארץ, על ידי התיסדות בתי חרשת ובתי עבודה, קונים נחלאות, לשם שמים, לטוב את הישוב עפי' מהרת תהיה.

מאיר דאברדום, אי' מעין הנחל, אשר ממנו ישאבו ימצאי התורה עפי' התורה והמסורה מהרה, ומים חיים לטהר את הכל : שפת המדינה לימודי חול, כיבוש הארץ בכח עצמן, עפי' ניב שפתי שר בית המחקקים כברימאנו או באמשיקא, ישוב הארץ על ידי אמצעת בנין בתי חרשת ובתי עבודה וחבל רק במהרה עפי' תורתנו הקדושה.

הראי' מהנמ' במצות ישוב הארץ.

יסלח האדוק, אשר לימודו בהא דר' ינאי נמס וכו', שהוא ממעם ישוב הארץ אינה אלא דברי גביאות, אשר זה מעמד דר' ינאי, ואין הברח בדבר כלל.

זאת לא זאת, אבל זאת הגידו נא מוצאי התורה עפ"י התורה והמסורה
 התורה חדשה מאת האלקים, באלו השנים ניתנה, אודה ולא אבוש אשר
 כמוני כל עם ד' החידים והקשורים בנאוני ארץ ז"ע, משלם לא דרשנו ולא
 חקרנו אחרי המעיין אשר ממנו שאבו מדריכי ישראל הנאמנים דעתם ומהלך
 נפשם, כל הגה דבריהם קדוש הוא לנו כבלי הבדל מאן יקרום, והאומרים
 נגדם גם אם ארזכות בשמים יפתחו (כסא שכן מרום יראנו) ומופתים בארץ
 יתנו, לא לנו לא לנו לשמוע עליהם, אין אנהנו חפצים, לחקור ולדרוש, האם
 אינני הרוח אשר בפי נביאי אחאב.

עלינו לדעת רק האחת, אף כי לגדל עונינו, יסר יספרנו ה', בדור הולך
 ז"ע, אבל רוחם נשמתם, ושאיפתם, חי חי היא אתנו, תקותינו אדיר אשר
 פני האלקים בעד תלמידיהם, ותלמידי תלמידיהם רנה נשאו, אשר לא
 יתלכדו בפח תום, קפאון וחר שלג, של אזהבי עם קדשינו, ומשיביו ורשת
 זדים הערובה משונאי העם ועוכריו.

מא

המענה לנורד אנא ישום פניו.

רוח האלקים הנסך, על כת"ר שלישי"א - יברכיהו ד' - אלצהו, לענות
 להשואל, אנא ישום פעמיו, בגדרו ממולדתו וארץ מגורו, כי ישו לארץ
 הקדושה, ושמה יבנה בית מסחר.

אנכי ידעתי אשר, אחר אשר גם עליו יסוכך האלקים, ועדה גדולה
 בישראל - יברכם האלקים - עורכים אליו, שאלותיהם ומהם, אשר בלעדי
 הורתו לא יעשו דבר, ענה על שאלה כזו, כי יסע הטרד לאמערקא
 או ברישאניא, ואל ירהיב לשום פעמיו אל הקודש בתרמילו עסקיו ובאבקת
 הרכל אשר לו.

מי הוא זה, אשר יכנים ראשו בין ההרים הגבוהים, ולחלך במשעול
 צר כזה לבקר מענות אישים אלקים, מורים ומדריכים, אשר לא רק על בינות
 בני אדם ודעתם הקצרה, מענותם יעמידו, ורק את אשר האלקים נותן בלבם
 ופיהם, מבלי אשר יערבו שכלם ותבונתם האנושי, אותה ישמרו להשיב
 לשואלם דבר.

כי האם בגלל החכמה והתבונה, הידיעה והבקאות, בני ישראל
 עורכים שאלתם להקדוש להם ואשר יבחרו בו לשמוע על ידו עצה ד', בכל
 דבר גדול וקטן, בעבודה האלקות, בבריאות גופם עריכת עסקיהם ובלבדלת
 מסחרם וקנינם, גידל בניהם ובנותיהם, ואורחות חייהם, בכל אשר להם
 ישמרו פי מרם ומדריכם, וכאל מלקוש, להנה דבר עצה וברכה, מאתו יקוו,
 בתקותם כי ה' מחסהו, וצחוק הוא לאיש, לבקר מענות האנשים הנעצרים
 האלו יחי ארחן ורבען, ועוד לבקר מענה האחת על השני.

אבל גם זה דעת לנבך נקל אשר לא בצדק יוקח מזה, פתרון אל השאלה

דבר ישוב הארץ, דבר המובן לכל, אשר נעימה הוא, לאיש היהודי, אויהו של ארץ ישראל בכלל, ובחברת היראים וקבוצת החרדים בפרט יותר מעשנה של ארצות בתי חרושת בריטאניה, וזרמת רדיפת הבצע של אילי ההון באמריקא.

אמנם כאשר כת'ר שליט"א אמר טעם לשבח עפ"י שכל אנשי, לא רק הוראת דוח אלקי' ממעל, כי אם מהלך נפש, מדרך ומתקן, ורואה את הנולד, תשובה המורה בדבר, גם נוצחת.

המהלך על כנפי דוח בקרת ודרושה, בכל מרחבי המדינות, ואדח ברגליו יבקר במחנה ישראל יחיו, אנה ואנה, להטות און לשמוע, ולפקח עינים לראות את הנעשה בקרב עמינו יחי', פה ושם, ימצא כי תודה לאל עליך לא אלמן ישראל מאלקיו, אם כי מעבר מזה שונאינו (בדעת וצדי ואוהבינו מבלי שימת לב) רוצצ' את עם הקדש, ואוכלים הדרתו בכל פה, הנה בכל זה, כל עיר ומושב בנוי'ד' עליהם יחירעל תלה בנוי', בחדר תלמוד-תורה, ובישיבה, בתי מוסד של צדקה-ומדות נעימות, וכוכבי שמים יאיהו, וכאשר יבוא איש יהודי החדר לדבר ד' באחד המקומות, הנה בהשקט גלי מידותיו ובהתעוררות גדולי ישראל, בנה יבנה אחד המוסדי', חדר תלמוד תורה, ישיבה, בית חסד וצדקה, וכאמור אחד מכם גולה לברבר ואחד לברטניא וכו' ועלינו להאמין באמונה שלימה, ולהכיר בדעה נכונה אשר בבוא משיח צדקינו בב"א, יושב בעינינו ובעיני ד' אלקינו יותר החדר הכנסת והבית צדקה, אשר נוסד כגולה בברברי ובריטאניה, מהבית חרושת ובית עבודה אשר יוסד - חלילה בירושל' עיר הקודש, ומה יאמר כת'ר שליט"א על זה.

מנהגי יראי עמינו, בא"י טובים ונכוחים.

כבר הדבר במאד להגידו אבל יראה נא כת'ר שליט"א החסד המשך על פני כללות הרצון, ישוב הארץ, אשר גם יעור עיני פקחי עין האם בעד היופי הלזה אשר היהודים יכולים לילך במלבושי יהודים וגם בפיאות הראש (יזכנו השי"ת לראות את ישראל ביפיו והדרו הפנימי בכל מרחבי תבל) מצא כת'ר שליט"א לנכון לעבור על תבל וגם מבלי התחשב עם כל מאוס כאמור והאם לא טוב טוב ה' כי לוא חגרו כחם וגבורתם לעשות דברים וענינים, באמצעי' בטוח' באמת עפ"י התורה והמסורה אשר כל היראים יוכלו להיות יהודים כשרים ונאמנים בהיותם במקומם ובכל אופן לבלתי היות סיבה וגרם לעשות פרעות ח"ו בהדרת ישראל.

הישמעאלי אינו מפריע בעד היהדות.

כדומה אשר ת"ל גם במדינת פולין, ליטא, לאטווא, ואוסטריא, ג'יכ

אינם מוחים ח"ו נגד מנהגי היהודים וכדבר אהבת היהודים כמדומה לי אשר כולם כאחד יכולים לזכות באות הצטיינות על המשמטה להיהודים והעד המר ר"ל הפרעות ביהודים בא"י ומשפט הישר של הבריטאנים מושל הארץ.

דרישת יראי ד' בא"י אשר ירחיבו את הישוב.

יגיד נא כת"ר שלישי"א האם שם שני דרכים לפני יראי השם בארץ ישראל לייסד ישיבות או לייסד בתי חרשת ועבודה ויבחרו יראי השם בא"י בבתי חרשת ומאנו בחדר ובישיבה.

לא אפונה אשר יחפצו יראי ד' בארץ בהתיסדות ישיבה יותר מכל בית עבודה ומעשה וכמה נעים להם יותר הרחבת ישוב הארץ גם בבית חרשת ומעשה אשר יהי מטעם האדמור"ם שלישי"א בפולין ואנשי בריהם מיקבי היין או בתי מטה הצמר אשר יוסד מטעם אילי ההון כאחד הארצות הרקים מיהדות לגמרי אבל בעיקר הדבר האם באלה יחפצו והאם על אלה מהאדמור"ם שלישי"א יקוו.

מוסדי בתי חינוך לבנים גם לבנות.

כאשר יכנס איש ביער, ויסתבך בין שדרות האלנות, כבר אבד הנתיב ולא ידע אנה פניו מועדות יתעה ויסתבך, ואחריהו איום וגורא. סליחה רבה מדוע הואיל כת"ר שלישי"א, לירד לעומקה של בור, לגבול אחרים, היותר בקיאים במקצוע התיסדות בתי חינוך, לחנך בהמה, בנים כאלו, הדרוש להם בתי חינוך מיוחד (עם חילוף עצמות, הבראת הנוף, בשמירת טעמי אייראפא) לא חדר וישיבה המסור ונתן לנו, במסורת אבות, ומה גם בתי חינוך לבנות ובהסתדרות נכונה, עפ"י שיטה אשכנזית או צרפתית. כמדומה לי, אשר כלל ישראל היתה סולחת על זה, האדמור"ם שלישי"א בפולין לא יקחו חלק בזה. ועתה אחרי הדברי האלה, הואילו נא -מועצי התורה' להגיד מה תכן האגודה -שלומי אמוני ישראל' האם איננה מנחה חדשה, תשורה לכל ישראל מרוכבת ממשמני, מפיצי השכלה, חובבים, ציונים, ומזרחים, כולם נקבצו יחדיו, קול דברי אלה ושבועה, הגנו שומעים, אשר ח"ו וח"ו אין אנחנו ציונים או חובבים כר, ואחרי זה, מה הוא אגודת -שלומי אמוני ישראל'.

אמר נא -מועצי התורה' מה זה מפיצי השכלה, הידעתם תבניתה, האם איננה בתי לימוד ללמד לילדי ישראל שפת המדינה ולמודי חול, מה זה חובבי ציון, במה שמעתם, אשר מטרתה לבנות מושבות בא"י ולהרחיב הישוב, מה זה ציונים, האם אין מטרתם לרכז כחות ישראל ולאחדם לבנות את הארץ בכח עצמן, ע"י אמצעית השגת רשיוני הממלכות, ובכן בתי חרשת עבודה בתי חינוך לבנים, החלוקין, ובתי חינוך לבנות החבצלות או השרות, ומה זה מזרחים, האם איננה מטרתה להביא יפיותה של יפת באהלי שם,

ואגודת "שלומי אמוני ישראל" הנוסד על ידי "מועצי התורה" עפ"י התורה והמסורה קלועה ושזורה, מהכל אשר לכל, מארבעה הגדולי' מפיצי השכלה-חובבים. "ציונים" "מזרחים" האחוזי' בכנפי עם ישראל, אלא שהוא ערוכה ומאופה, לחם קדשי' על מהרת תורתנו הקדושה ושמירת הדת בקוצו ש"י.

תורה, דרך ארץ, שפת המדינה, לימודי חול, כיבוש הארץ, הרחבת הישוב בבתי חרשת, בבתי חינוך מנהצי' במעמי איראפא ורק באלקי אומן ישבעו. אגודת ישראל וכבוד מועצי התורה אשר אין זה ציונית חזי וחזי או הדומה לזה חלילה לנו - אומרים הם - לכבוש את הארץ בכח עצמינו דבר האסור עפ"י תורה'ק אלא אחר אשר ארץ ישראל יצאה מרשות הישמעאלים או אחרי נותן חרות להביא שם הננו הולכים גם אנחנו לכבשה ולבנות בתי חרשת ועבודה להרחיב ישובה בתי חינוך שפת המדינה ולימודי חול אבל חזי לאמר כי בעקבי הציונים אנו הולכים הלא על מהרת תורה'ק שמירת הדת אפילו כקוצי ש"י כפי אשר צוה ד' אלקינו נלך.

איש ישראל בכאב לב ובמנוח ראש אומרים בא יום מר אשר חלילה גם מיושבי שער האדרת והאמונה לוקחה וארצי הלבנון את ארון התפארת שלחו. עד עתה היתה הכסא על שלשה רגלים חובבים, ציונים, מזרחים, ובאו "מועצי התורה עפ"י התורה והמסורה" ויעמידו רגל רביעי בשם "שלומי אמוני ישראל".

ועתה מלך ימלך מלך הציונים רבי אלעזר כי משי לחאי קרא הוחבבי אמר וכה תוכחה של בשר ודם כתיב בה ולא יוכלו אחיו לענות אותו כי נבדלו ספניו (מפני הבושה. רש"י) תוכחה של הקב"ה על אחת כמה וכמה והי' יתן בלבנו לעבדו בלבב שלם.

עפר ואפר הנני תחת כפות רגלי מדריכי עם קדוש לנשיאי אלקי' אשר עד נשימת' האחרונה מעל הדגל העתיק והקדוש לא נפרדו זכותם יגן עלינו, שאיפת' רחם ונשבת', אשר האצילו עלינו, בראו, יצרו וחקקו, אלו הדברים ובשם' הקדוש הנני פונה לכת"ר שלימ"א, לבקש פתרון על כל האמור, ובשם הקדוש הנני לדרוש, למחות האמור בספר התקנות, של אגודת "שלומי אמוני ישראל" הר"ח והשאיפה, ע"ד לימודי חול, ושפת המדינה, וישומו לכם ודעת' על החזקת התורה בטהרתה כנתינתה, למחוק הסעיף ע"ד ישוב הארץ ע"י אמצעי' של אין, בתי חרשת ועבודה, ובתי מוסד של חינוך בהסתדרות מעמי אירופא, כי אם הרחבת הישוב על ידי אמצעות החזקת תלמידי חכמי' חסיד' ואנשי מעשה, ישיבות והדומה. ושלום על ישראל.

הנרצע לעבדי ד' והמחבב כל מרבין תורה תמיכה וארחות חיים

בקרב אחינו ב"י, ד' עליה' יחי'

בן ב"ק אאמרר הרה"ק הנדע בשם אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נ"ע ז"ע

יוסף יצחק שניאורסאהן.

מד.

פקח עיניך וראה כי גם במקום הפירצה ממש בבירת פולין הגדול
(והארשא וגבולותי) קם אר"י רבי עילאי האדמ"ר הגדול אשר
אלפים ורבבות מיישראל הסתופפו בצלו מרן הה"צ הקדוש
מאלכסנדר זי"ע (שכתב קודם הסתלקותו להיה) והגיד לבית ישראל
הטאת' של האגודה ונאנה על חילול הקודש שגרמו (וכן בניו אחריו והממלא
מקומו בעת האדמ"ר הצה"ק המפורסם מוה"ר יצחק מנחם שליט"א מאלכסנדר
וכל הנלוים אליו החסידים ומעריצים חלק גדול ורב (כן ירבו) מסלחה וששמנה
של מדינת פולין כולם מתנגדים להאגודה) וזהו העתק מנוף כתיק ולשונו
הטהור.

חורבן והבערה ללהב יצאת
מהאגודה רבים חללים הפילה
מבית ישראל ויהודה תקלתה
מרובה מי יודע עד מה עתידה

ב"ה

יכתב וחתם בספת של צדיקים לחיים טובים כבוד
ידידי הרב הנאון הצדיק בן צדיק המפורסם בוצינא
דנהורא גפן אדרת עשרת תפארת חיים בנש"ק
שהיחיים בקש"ת מריה חיים אלעזר שליט"א.

אחדשניך באהבה, מכתבו הגיענו ואל יאשימונו על אשר לא השיבותיו
עד כה כי הרבה טעמים ה' בזה ואם אמנם כי בעת הנני חלוש למאד ה'
ורפאנו במהרה וגם מירדת הימים הק' עכ"ז לאשר שמעתי אשר כ"ק יש
לו תרעומות עלי הנני מוכרח להשיב לו, והנה אשר נדברנו אז בעת היותו
בקדענין עם כ"ק אאמ"ר הקדושים וצללה"ה זי"ע אם אמנם כי אינני זוכר
דבריו הקדושים בפרטות אשר אבר עליו אבל עכ"ז הנני זוכר כי דיבר בשבחו
והנני רואה עתה כי נאמנו דבריו הקדושים את אשר ראה ברוח קדשו אותו
ציי"ע וצל

ובדבר "האגודה" מה אומר ומה אדבר לבי לבי על
חללי בית ישראל במסתרים תבכה נפשי על החורבן
הגדול ושממון הגורא כמו אש בוער תלהט ואין
לך שאין תקלתו מרובה וכו' ומי יודע מה יצמח מזה
ה' ירהם שארית הפליטה וכמעט נחלשתי מרוב צער

ה' יחזקני וירפאנו במהרה בזכות אבותי הקדושים וצללה"ה זי"ע ואזכה
במהרה לשוב לאיתני ולקום ממטתי בחי"ש ובבריאות השלימות וזוכה
לכתיבה וחתימה טובה שנת גאולה וישועה וישמע ה' שועתינו בימים
הקדושים הבעל"ש בכ"י, מאת ידידו אהבו הנאנח מפגעי הזמן ומקה כי

ירחם ה' במהרה על עמו ועוד כימי עניתנו וישלח לנו במהרה משיח צדקינו
המצפה לישועה בכ"י

שמואל צבי בהרחיק וצללה ז"ע

שמעתי כי כ"ק השיג מכתב מהרבי שלישי"א מליבאוויטש אולי ה' רצח קדשו
לשלוח לי העתקתו הנ"ל

מה .

כאשר האגודה פרשה כנפי' גם למדינת גאליציען ויצתה ליסד
מתיבתא שלהם שם יצא נגדם בחרב שלופה האיש דגול מרבבה הרב
הגה"ק רבן של ישראל המפורסם בכל קצוי תבל האדמו"ר
מבעלז וצללה והדפיס אזהרה גדולה בזה"ל :

יצעקו מרה ולא שתיקין
באדישתא, נגד שורש פורה
רוש מתיבתא, לא ישעו ולא
ילכדו בהאי רשתא.

בעה"ת מארינבאד

רב שלום וברכה לכבוד היראים הנכבדים הגבירים החסידים המופלגים
ממדינת גאליציא שיחי כל אחר בשמו יכורך.

אחדשה"ט שמוע שמעתי אשר רוצים ליסד בעיר לכוב סימנאריע
ומכנים שמה "מתיבתא" בכדי להטעות את אחב"י ואחזתני פלצות ובעתה
שלא ילכדו בר אתם ח"ו את צעירי ב"י. לכן הגם שכל איש אשר יראה ה'
ואהבת התורה בלבו יודע וכבין מעצמו שהיא השחתת התורה והיראה ח"ו.
עכ"ז הנני מוכרח להודיע לאחב"י היראים בכל אתר ואתר שלא יקחו ח"ו
חבל בזה ואדרבה כל איש ישראל מחויב לשכם עצה בכל כחו שאל תפק
ימסם ומצוה להודיע לכל הגדולים והצדיקים ממדינתנו שיחי וגם לאותן
שעדיין נדדו במדינות אחרות שכולם יצעקו מרה ויפרסמו דעתם לאחב"י
היראים שלא יתנו אוזן קשבת להמסיתים מנגדי תוה"ק וכל אחד מישראל
יסוג אחר מזה, והש"ת יעזור שנוכח כולנו לגדל בנינו לתורה וליראה
בדרכי חז"ל וכאשר קבלנו מאבותינו הקדושים דרך לימוד התורה והיראה
ונזכה במהרה לראות בהרמת קרן תוה"ק והרמת קרן אחב"י בכלל ובפרט.
יזכנו לראות במהרה בנחמות ציה וירושלים טובב"א. דברי המברכם בכ"ט
ה"ק ישכר רוב מבעלזא

עוד גילוי דעתו של האדמו"ר הגדול מבעלז הנ"ל ע"י הה"צ האדמו"ר
מקאלישיץ שליט"א.

ב"ה

עש"ק ויגש אליו רישא יצ"ו.
שלום וברכה וחיי נחת לכבוד ידינ"פ וכו' הרב הצדיק המפורסם רבים
ילכו לאורו וכו' כו' אבד"ק מונקאטש שליט"א
אחדשת"ה הנני להשיב וכו' ואודיעהו כי הייתי בהאלעשיץ ואמר לי
הה"צ ש' (מבעלז) משם ע"ד האגודה כי הסתדרות הבנות (חבצלת
או ישרן או חדר אינונירען הוא מאוס מאוד (בזח"ל פאסקאצווע) וכן כיוצא
על פרטי" אמר רע ומר ואמרתי לו הלא (מהאגודיסטען) אומרים בשמו להיפך
ענה ואמר לי בזה"ל איהר זאלט זאגין פן מיינעט וועגען בתורת עדות עכ"ל
והנני ראיתי במכתבו דהד"ג שעלה קצת מורך בלבבו (שלא בדרכו) לזאת
אודיע לכת"ה שליט"א שאפילו "היושבים" שם אומרים שהרב ממונקאטש
זכה ומזכה את הרבים בזה והי' שוכט"ס וכו' ואקצר מפני מדרת עש"ק
ידידות'צ בלונז'ה.

חנה האלברשטאם אבד"ק קאלעשיץ.

מ *

ושמואל בקוראי שמו זהו מכתב מהרב הנאזי האדיר המפורסם
בכל אפסים שר התורה זמן וגדול הדור מראדימישלא זצללה"ה
בעמחמ"ס שרית מהר"ש כמה חלמים.

לערב קודש בחול רעה
נמירא, חוב להרעיש נגד זה
בכה וגבורה, דרך האגודה
סכנתא חמירא, אין להשגיח
על גדולים להתירה.

ב"ה

הנה זה זמן ששמעתי אשר בעה"ר רבו הכיתות גם מופלגי תורה בתוכם
אשר ירצו להשתתף עם הכת החדשה אשר רוצים לערב שוב ברע היינו שכל
התלמידים ילמדו איזה שעות ביום בבית הספר גם למודי חול ידעו כי הדרך
הלז הוא רע ומר מאוד ומי יודע מה יוצמח מזה חיו הריסת הדת ממש וידוע
שכל הצדיקי אמת גיע מסר נפשם ע"ז לכל לערב קודש בחול. והנה אם

הייתי בכחתי הייתי מרעיש ע"ז מאוד אך בעזה"ר אני חלוש וגם בארץ נכריה
ע"כ עכ"פ מצאתי א"ע מהויב בדבר להודיע לרבים שלדעתי הדרך הלו רע
מאוד . וכל איש אשר יראת ה' נוגע בלבו ירחיק את בניו מליך לבית הספר

כזה רק נאה להדרך בניו עפ"י התורה ויראה כמו כל דורות הקדמים .
וגם ירחיק א"ע מלהתחבר עם אנודה החדשה ולאאזלי בתר
שמא והגם ששמעתי שהסכימו לזה איזה גדולי פולין כמח הוא מחסוק ידיעתם
בעניני החברה . ואני יודע בשום כי הדרך הנ"ל היא מסוכן ע"כ שומר
נפשו ירחיק מזה אקזה שכל יראי ה' יסכימו לזה . והשי"ת ירום קח התורה
במהרה ונוכה לישועת כלל ישראל בקרב .
בעזה"ח יום א' פסחא ועירא כ"ט למבי' תרפ"א קאשוי .

ה"ק שמואל ענגעל אבר"ק ראדימישלא
כעת בין הגולים פה"ק

מז .

שלשה כתיבים הבאים כאחד מאת רב האי גאון צי"ע
המפורסם לישיבה מגדול ע"ז עמרת תפארת ישורון זקן ויושב
בישיבה בעל המחבר ספרי שו"ת לבושי מרדכי האבר"ק ה'
מאד זצוקלה"ה

ישוב א"י של האנודה הוא נגד
התורה, אין להשגיח על גדולים
שהטעו אותן לאותה חבורה.

בעזה"ח יום ה' פ' ויקהל עמרת' לפ"ק מאד יצ"ו

ברכות לראש צדיק כביר היה כבוד ידיע קדוש ה' מכובד
הרב הגאון המובהק מופה"ד והדרו בור"ה חסידא ופרישא
בנש"ק מרה חיים אלעזר שפירא שליט"א אבר"ק מונקאטש
והגלילות יצ"ו בעהמח"ס שו"ת מנחת אלעזר :

אחרי מודים דרבנן פני הדרג"ק . ביום אתמול הגיע לידי מכתב עוז הדרג"ק
הנדפס ודבריו הקדושים מתוך לחבת אש עד לב השמים ומקדמת דנא הייתי
מחכה שיגלה דעתו הרמתה למען הודע ועשה בתוך עם בני' . והגם כאשר
חשבתי שהחזיקו בידם מגדולי ישראל אין זה שום תפינה וסיבה להיות ע"ז
בשוא"ת ושלא לצאת נגד החבורה (יושיביסטען) כי כ"פ גדולי הדור גם בדור
שלפנינו הטעו אותן משכילים ומערכי דברים וכים וחלקלקות לשונם שכונתם
לר"ת כמ"ש גדולי הדור בימי מן הח"ס כמ"ש בחלק ר' סי' פ"ז ועד סי' צ"א
מידוע וכו' וכ"פ מצינו בש"ס שאמרו בפומבי' דברים שאמרחי לכם טעות הן

דאמרינן בברכות ל"ז ושבת דף ס"ג ועיורבין דף ק"ד וכן בכ"ט וכו'. והיטב הראה להן הדרג' דבר תשב"ץ בשם רבינו מהר"ם בר' ברוך, וכן ראיתי במדרש תלפיות ענף א"י נוראות בענן זה. ואמר מרעיה אם אין פניך הולכים וגו' כשי"כ וק"ו בענן הישובים מען האלו. והנה בקהלתי אין א' מתדבק בחבורות הנ"ל וכבר הי' לי יגיעות רבות לבטל מידי נערים ענן כד"ב. והנני חותם בכל חותמי ברכות וישיעות ישראל במהרה כא"י המהורה והקדושה עוד יעמוד לנם עד ביאת גואלנו בבי"א יזכה לראותו בראש שמחת עולם בקרב הימים ואחיו קידה ודשתו צ ידיו.

ה"ק מרדכי ליב ווינקלער חופ"ק מאד.

מ.ח.

למיגדר מילתא קיימת הגזירה.
גם למרחקים חל האי איסורא.

בעזה"ה א' פ' ויצא תרפ"ג ק"ק ה' מאד יצ"ו.

שלמא רבא לגברא רבה מאורן של ישראל היה כבוד די"ע ומר ידינ הרב הגאון הגדול המובהק ציס"ע בור"ק חור"פ כקש"ת מ"ה חיים אלעזר שפירא שליט"א אבדק'ק מונקאטש והגלילות יצ"ו.

אחרי מודים דרבנן פני הדרג'ק הנני להודיע כי גייק מכתבו בא לידו והנה בימים העליש הי' לי מור"ם במכתבים עם הראש ומנהיג הקאנצל"א נ"י בפעם דברים המצניע' ע"ד הגביע והאיסור להתחבר אל האגודה שיצא מאתנו והרבנים הגאונים היו ובראשם הדרג'ק שליט"א והשבתי לו מדברי הבי"ח ח"ט סי' א' כי גדול הדור רשאי לגזור גם חוץ לעירו ומי שאינו במדרגתו צריך לקיים מ"ש כמנו ואשר בזה בתשו' מהר"ם שיק האורח סי' ש"ז מצדיק ומקיים דברי הרבנים הג' שאסרו בעניני שמאטוסקווא ואפילו לדעת הריב"ש בתשוב' סי' רע"א דחוץ למדינתו אין ברשותו לגזור מ"מ משום מצוה ולמיגדר מילתא משמע בדבריו להדיא דגזירתא קיימת וכן נראה דעת הפרשת מרדכי סי' ב' בחורים ובתשובת חת"ס סי' מ"א וסי' ע"ט בח"ס ובנ"ד פשיטא דאית בי' משום מיגדר מילתא. ועוד לפי מ"ש בתשובת חת"ס בדבר שכבר נעשה מעשה אינו רק שליחת' דקמאי וכמו כן בזה מהטעמים שנאמרו ושנאסרו כנדפס בהגביע הם דברים שנאסרו כבר להתחבר עם באלו מרבתינו הג' ז"ל כידוע. והנה ביום ג' הבעל"ש נקרא הלאנדעם אויסשוס וגם אני נקראתי לבוא בעצת היעוצה על כמה דברים נחוצים ולאשר גם ע"ד האגודה יציע לפני הצירים ע"כ כרצות ה' דרכי איש לנסוע

ועדי מקום לחוות דעתינו כי מחוייב כיא וא' להחזיק ולזהור בהאיסור הנזיל
והנני חותם בכל חותמי ברכות וישועות ישראל בקרב הימים בביאנצב"ב.
ואחוי קידה מול פני הדרגיק ידירו דוש"ת באהבה.

ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ק"ק ה' מאד יצ"ו.

מ.ש.

מעיד על דעת הנאונים
מאונסדארף ומוויימצען זצ"ל.
שהם נגד האגודה.

בעזה"ת יום א' פ' ויגש תרפ"ג לפ"ק מאד יצ"ו.

שלמא רבה לגברא רבה מאון של ישראל ידיע היה
כבוד הרב הגאון הגדול המובהק והמפורסם בעולם צדיק
תמים בוצ"ק חסידא ופרישא כקש"ת מ"ה חיים אלעזר שפירא
שליש"א אב"ד ק"ק מונקאטש יצ"ו בעה"מ שרת מנחת
אלעזר ושאר ספרים יקרים.

אחרי מודים דרבנן פני הדרגיק הנני במדע כי יק"מ בא לידי ע"י
שליח מהימן וכו' ועיד מ"ש הדר"ג בענין דעת הנה"צ אב"ד ק"ק ארד ז"ל
כי זאת במח אצלי לפי כה שידעתי אשר כיפ זכיתי לדבר אתו פא"פ וגם
הייתי בדבר משפט כשהי' החמש בקהלה א' ולפי מהותי וצדקתו אי אפשר
שהי' נוטה לצד חברי אגודה כי כל דבר חדש לא מתקבל לפניו, ולא אדע
כי צריך לעדות דענן הנ"ל הלא לפני כמה שנים הי' מוסכם רבנים גדולים
שלא להתחבר עם חברה הנ"ל וכ"כ לי הרהגאב"ד ק"ק וויימצען נ"י (*) ואני
הייתי אז על ערס דוי ר"ל והשבתי ע"י בחור כי כן דעתי שלא להיות בתוך
חברתו, ולפני איזה ימים שלח אלי מכתב הגאב"ד ק"ק חיסד נ"י כי כן דברתי
בפה מלא, בימים אלו הי' לי וכוה חזק עם הראש וכו' בענין זה ובמכתב
האחרון כתבתי לו האם יתרצה לקבלת הרב מתוך המתיבתא שלהם והלא
ידוע כי למודים בשיב ספרי אפקורסית ומינות ואם הראשים של (תיבה א' איא
לקרות) יתחברו עם חברי' הנ"ל פשימא דיש לחוש להנ"ל ואפשר שזה
מגמתן של המרעישים וצועקים וד"ל ועד"ו חשיב כמו וביש ע"כ לא
השבתי לו מאומה רק אמרתי בכרח ראו נא מימי עשרים שנה כמה ספרים
וסידורי' שלא הוטבו בעיני הרבנים הגנ"י נאסרו ואין קול ואין קשב ובנוגע
לשפראכלעהר" צועקים ככרוכיא ובל"ס כי לכבוד הדרגיק באו איזו מכתבים

(*) הוא הגאון הגדול המפורסם בעה"ח"ס מעשי למלך זצלה"ה

תיקון עולם

אשר שלחתי פני חוצות וכו' ותקותי עזר מקדש אתנו עד כי נזכה לראות מורה לצדקה בקרב הימים כא"נ קדושה ונפש ידירו ואחוי קידה דושי"ת.

ה"ק מרדכי ליב ווינקלער
ק"ק מאד יצ"ו

נ.

עדותו של הגאון ממאד זצ"ל נאמנה מאוד אך יען כבר ה' גרפס מאז את דברי הגאון הגדול ציס"ע נאדר בקודש הרב מאונסדארף זאללה"ה מ"ש בעצמו שלא יתלו בו ח"ו למכשול ע"ד ישוב א"י לכן נעתיק בזה לשונו השדור.

ב"ה אונסדארף ה' תרומה עשר"ת לפ"ק

שלום וכו"ש לכבוד הרב הגאון המפורסם וכו'
כש"ת מוה' יצחק צבי הלוי ג"י אבדק"ק קאשוי

הגיענו מכתבו היקר והן אמת וכו' אבל אחר ששמעתי וידעתי שיש חשש שהציונים יתחזקו ע"ז חזרתי מדברי וכתבתי גם להרה"ג מנייטרא שאני חוזר מדברי ולא תהי' זאת לי למכשול ולפיקה, וטחמת חולשת מזגי קצרתי באמרים ואומר שלום נאום ידידו דושי"ת.

ה"ק ישמאל ראזנינבערג
אבדק"ק אוני"ד

נא.

זו דברי ר' שמעון הוא מר קשישא גאון וצדיק תמים המפורסם נזר ישרון גדול ליהודים האבדק"ק "ערלוי" שליט"א בנו של אותו צדיק מאוה"ג הגאון כעל כתב סופר ז"ל בהנה"ק רשכבה"ג מן בעל חתם סופר ז"ע.

הישוביסמעון עם הציונים
בחברתיהם, חובה ומצוה רבה
לעקור ולשרש אחריהם כירבעם
בן נבש הכה מהזיקיהם.

ב"ה יום א' פ' פקדי פה "ערלויא"

לכבוד אחובי ידידי הרב הה"ג החסיד חתריף ובקי המפורסם וכו'
כש"ת מרה דוד דוב ג"י לעד אבדק"ק באוהעלי יע"א
אחדש"ת כבודו הרמה ג"י אנדיעהו דעתי בענין זה, הנה גלוי ומפורסם

אשר הציונים המה כופרים גמירים כאשר המה בעצמם מעידים על עצמם ואשר מי עוד ניצץ יהדות בלבו שונאם ואינו יכול להתחבר עמהם והמזרחים אשר באים במסדה היראה המה אחדים עם הציונים וכבר למדינו חזיל אם מסופקים על אי מה הוא יראו עם מי מתדבק כמבואר בפי אלו טריפות לא לחנם הלך זרזיר אצל עורב אלא מפני שהוא מינו והמה כמו השטאטוסמווא שמשמים מסדה היראה על פניהם באמרם שאינם משנים שום דבר ממה שהוא ובוה מונעים הרבה מבני הקהלה מלכוא בקהל ארשהאדאקסען בן המזרחיסטען ממשיכין לבבית מאחינו אצלם להתרחק מהציונים ועל ידיהם מתאחדים עמהם. ועתה התלבשו בשם הישוביסטיני ("בראותם כי המזרחים

הציונים מהם רבים מרחיקים עיניהם מחלבים כעת בשם חדש ומשחיתים ומבלים ומכלים ר"ל ומי שיש בידו לעוקרם מצוה רבה עושה. והמסייעם ומחזיקם והגבאים המה חבירים אל ירבעם בן נבט וכו'. והנה קבלתי מכתב

ממחזיקי הדת ובראשם ד"ר מטשארנא נ"י הוא מחזק לת"ח וירא שרוצים לייסד חברה ישוב איי כדי שייצאו היהודים הכורחים מקום לנום שמה לייסד להם שם באיי מקום פרנסה ע"ד התורה והיראה כחבתי להם שאני מסכים לזה והמה שונאים ומפרישים מהמזרחים וציונים וכיוצא בהם אבל עתה בא לידי מ"ש בלשונם מחישוביסטען ח"ל בלשון אשכנז פערנער דיא ארגאניזאציען אין ענגער פערבינדונג צו ברינגען מיט דען איברינגען אויף דען גלייכען פרינציפיעללען באזיס שטעהענדען ארגאניזאציען. לכן אני מרחיק מהם עד שיהא וועד הרבנים דמדינה והמה ישאו ויתנו בדבר וכאשר יסכימו הם אני מסכים ג"כ ולע"ע ע"י ההתדבקות עמהם הכל הולך אל מקום אחד להיות כצאנאסשטען ויפה כתב בזה הרב הגאון הצדיק ממנוקאטש שליט"א. ולפי מה ששמעתי תהלוכותיהם באיהעלי נראה גלוי שמחשבותיהם שמה לרע ואפילו תינוק שיש לו שכל בקדמיו יוכל להבין זאת ויפה יעשה כד"מ ג"י בזה שמבטל כל החכורה שם ואני כותב להרב מטשארנא נ"י שעל אופן זה אין אני מסכים בשום אופן ואני אומר שמחויב הדרג ג"י עם כבוד החיג דארטא ג"י לשרש אחריהם ולעקור דבר זה כמקומכם כי הוא יסוד ומקור משחית להסיר שמה בני הנעורים מתורה ויראת שמים ועל הכלל זה אני אומר אולי מתקיום עתה הפסוק בדניאל ומפריצי עמך יעמדו חזק ונכשלו עד שיהיה הקביה עלינו בחסדו ורחמי המרובים וינאלינו נאולה שלימה במהרה והנני בזה ידידו מוקיר כבודו כערכו הרמה.

ה"ק שמעון סופר
אבדק"ק ערלוי

צריכין למודע! כי בעלי האגודה מתחלה נקראו בשם חברה ישוב איי ואח"כ שינו את שמם לאגודה והכל חד.

נב.

זאת ליהודה הוא הרב הנאון הצדיק המפורסם פאר ישודון ע"ה
פה"ח נודע לשבח מהר"י גרינוואלד וצללה"ה האבד"ק סאטמאר
העתק מספר שרת יזכרת יהודה (חארח דפוס בודאפעסט תרפ"ג, דף קנ"ו
קנ"ז) סימן ר'.

סורו נא מעל אהלי האנודה
בשום התחברות, שהיא מכשול
גדול וסכ"נ מיד ולדורות.

שילית יום ד' כ"ב למב"י תעריג לפ"ק

שלום וכט"ס לאורך ימים ושנים טובים. לכ' עמיתי ורעי אהוב בן
אחובים שמד לנס רבים היה אלוף נעורי הגה"צ המפ"י פה"ח בקש"ת מרה
יוסף חיים זניץ נ"י חד מיוחד סגולה נפירי קרתא דירושלים עה"ק תובב"א
אחרש"ה"ס ושתי"ה דמע"כ י"ג אחר הגה"צ נ"י ואחרי מכת"ה הנני
בדברים האלה לשאול את כבוד גדלו, האם האמת הוא הדבר הזה האמור
במכ"ע שמע"כ הנ"י התחבר א"ע לחברה "אגודת ישראל", ונס הוא נמנה
עם תראשים העומדים שם בקרתא קדישא דירושלים תובב"א, בראש החברה
ההוא? וכדי לקיים מצות לא תעמד ע"ד וגו' מומרחנו להוסיף עוד איזה
דברים ולדבר באזני אחר ידניץ באמת כ' הנ"י, הנה כל הקוראים במדינה
זאת את הדברים האמורים במע בניל יקרע סגור לבבם, האיך שגנה
גדולה תצא מלפני השליש כ' הנ"י ח"א ועוד קאמינא, חדא, אפי' אם
הי' ברור לו הדבר הזה, שבודאי רשאי להיות חבר לחברה אגודת ישראל
ואפשר גם הוא מצוה או אולי גם חיוב גדול, אמנם מי נותן רשות
להפקיר משום זה נפשות ישראל לאלפים וליקח אוכל מפהם
ומפי עולליהם, כיון שכולל אונגארן שם עניהם על נדבת אחיהם שבמדינה
זו וזית שבני אונגארן שליט"א מתנגדים לחברה "אגודת
ישראל" הנ"ל ומרעישים כנגדו ואמרו רבני אונגארן נ"י
לכל העם הק' הזה שבמדינה אין אנו מפרנסין עוברי עבירה
כיון שיושבי ירושלים ת"ו הלא יבשו אחרי דבריו ועצתו של כה"ג נ"י לשמוע
בקולו ולעשות כמעשהו וחלילה וחלילה דם נפשות נקיים תלוי בזה הוא
חדא.

ועוד הלא מקרא מלא דיבר הכתוב אם לא תדעי לך וגו' צאי לך
בעקבי הצאן ופי' ח"ל הסתכלו בפסיעי' שפסעו אבותך וכו' וכמה מס"ג ח"ל
לאבותינו ורבותינו ז"ל כדי להתרחק מאנשים פועלי און ודחע"ה פתח באשר

האיש אשר לא הלך בעצת רשעים וגו' ובוודאי לא כיון לומר ולהזהיר מחבר רשעים כמעשיהם אמתת הכוונה להזהיר מליילך בעצת רשעים אפילו בדבר שאומרים לעשות לש"ש לחקים זאת התורה, והח"ס ז"ל פי' ע"פ כי ישרים דרכי ה', אמנם אם צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם, ואנשי אונגאן יוכיחו ששמעו לעצת זקנים ורבותיהם וסבלו כמה בושות וחרפות ומסרו נפשם גופם ומאודם כדי להציל א"ע וב"ב ולהתרחק מחברת פועלי און וזכות אבותיהם ורבותיהם עמד להם שגדלו והצליחו וגם עשו פרי קודש היולדים בסד"ש כהנמחת המשנה וכל העוסקים עם הצבור וכו' ועתה כיון שכל רבניה וראשיה הנאמנים לה' ולתורתו ית' קוראים בקול גדול אל תאכו להם ולא תשמעו לבעלי חבר' "אגודת ישראל" ולהיות אתם בחברתם כל עוד שלא יבדילו בין ארש' "לאינם ארטה" וא"כ האין אתן אומן לדברי המכ"ע שה"ג בחברת' והלא הוא מילדי המדינה הזאת ועיניו ראו ושמעו כהנעשה והנשמע, וכ"כ ה"ג נ"י הלא הוא אחד ממוחידי וראשי תלמידי מן הכ"ס וללה"ה ז"ע, ידעתיו לה"ג נ"י עוד מזמן שבתניו יחד על פתורא דדהבא שעד כמה ה' בוער בבחורותו באש אהבתו בדביקות נפלא למרנא ז"ל ועד כמה ה' חרד לקראת דבר קדשו, ואין עתה בזה הדבר הנ"ל מעדו רגליו מדרכי ק' מ"ו ז"ל אשר עמד בראש להתרחק מהמקרים בזרוע,

והאין נשא פנינו לפני מנגדינו, באמר' הלא הרב המובהק מע"כ ה"ג נ"י דפקוע שמי' תלית"ב והכל עונים אחריו מקודש וצדיק הוא בכל רכיו וכל מעשיו לש"ש וגם הוא מראשי תלמידי הכ"ס ז"ל והוא עומד שם בשער השמים בתוך ראשי ומנהיגי העיה"ק וההוא אמר זה הדרך לכו בה להתחבר עם חברה "אגודת ישראל" והו"ש ע"י ושחת לכל העם הזה וחלילה יצא מזה תקלה לרבים מיד ולדורות, ואבותינו ע"ה בהר גריזים שעמדו המכרכים ואמרו בקול רם לאמור ברוך אשר יקיים א"ד התורה הזאת וגו' כפי' הרמב"ן הידוע לעשות העמדה והקמה להתורה הזאת, ואם יאמר האומר שזה גופי' הוא הקיום להתחבר לח' "אגודת ישראל" הלא הגדולי והצ' שבמדינתנו כדאי הם שיחשבו כמיצו לחוש במק' שיש חשש סכנת נפשות ולהם המה א"י שהתחברות הלזה הוא למכשול גדול ולמזכרת עון לכל בית ישראל ח"ו מיד ולדורות, וע"כ בוודאי קשה להאמין שהאמת עם כמ"ע הנ"ל, לכן אם עתה לו ישמענו הלואי ישמעני שמיד בבואם דברינו אלה לעיני הנ' נ"י מחויב לפרסם ברבים כי שקר ענו בו כהנ' נ"י ואדרבה ילבוש קנאות גבר ירא ה' ויצעק בקול גדול סורו נא מעל אהלי אנשי חברה "אגודת ישראל" כל עוד שלא יעשו כמצות מנהיגי ורבני אונגאן נ"י שהם מלומדי מלחמת ה' והית"ב יהי' עם כהנה"צ נ"י והי' בזה ממצידיק ומזכי רבים לש"ש וזכות תרבים יהי' תלוי בו ואשר אתו כל הנאמנים לה' ולתורתו ית' ש מעתה ועד ע"ה.

כ"ד אר"נ המצפה לרחמי הו"ת וישועתו כה"י תמיד מתחנן לפניו יתברך שמו לזכות להיות חלקי ממזכי רבים אר"נ הרושתיה באהר"י.

ה"ק יורא גר"ו

נג

אר"י שאנ מי לא יורא הוא מר ישישא קדישא הרב הגאון הצדיק המפורסם רבא דעמי' בוצינא דנהורא חו"פ וכו' מהר"א ה"ש זצ"ל אשר ישב על כסא עילאה של אבי אביו האיש אלקי קדוש ונורא רבשכבה"ג רבינו בעל דברי חיים ז"ע, האבד"ק צאנא, וז"ל מכתבו:

האגודה עשתה יד אחת
עם הציונים לבית ישראל היא
מכשול ונגף אבנים.

אר"י ליבוש האלברשאם
אבד"ק צאנא

ב"ה ד' תולדות פה"ק צאנא יע"א
שוב"ט לכבוד ידידי הרב הגאון הצדיק המפ' גודר
גדרעומד בפרץ בנשיק בקש"ת חיים אלעזר שליט"א
אבד"ק מונקאטש

אחדשת"ה הן כבוד בני הרה"ח מ' משהלי שליט"א סיפר לי שבהיותו במחנתו התפלל כהדר"ג עלי על מניעת תשובתי על מכתבו והנה באמת לא הגיע לידי שום מכתב מכבודו רק העלה הנדפסה דפס"ד שיצא מאתכם נגד האגודה וכהדר"ג יצא ללחום מלחמת ה' והראה והוכיח לדעת כי מטרת האגודה לא זו שלא ישיבו מצב התורה והיהדות אך עוד ירעו וישחיתו ובטח מק' דבשמיא יהא בסעדיכון ובפרט שהרבה מגדולי מדינתכם שיחי' העומדים אתו על המשמר ואינכם צריכין לידי כי הפס"ד שלכם לא ה"י רק על מדינתכם ואין נצרך סיוע מהרבנים ממדינה אחרת אם אמנם כי מאוד לבי עלי דוי בראותו שפל מצב דתינו הקדושה במדינתנו אשר ירדה פלאים ע"י הציונים הרשעים אשר יצאו לבלע את הקודש ולהסית ולהדיח אחב"י מאמונת יוצרינו ית' ויתעלה ועוד הצליח מעשה שמן אשר לפני איזה שבועות עשו אגודת שא"י אגודה אחת עם הציונים הרשעים האלו שקורין בלאק הזאת היתה לאבן נגף ולצור מכשול לבית ישראל כי עתה ח"ו ינהו אחריהם בית ישראל בראותם אשר אנשים השלמים עם ה' ית' ובתוכם ארזי לבנן אדירי

התורה וצדיקי הדור הושיטו ידיהם להיות אנודה אחת עם הציונים האלו
 חום אחר יום אשר יתרבו הציונים האלו כי בחלקלקות לשונם יסיתו וידיחו
 בפרט לצעירי אחבי הנוחים להתפתות וכבר גליתי דעתי שאסור להתחבר
 בשום חברה ואנודה כזו ואם מהרבנים מהגדולי ישראל דמו לתקן אולם
 הנסיון יוכיח כי תהלתם להחמיר וסופם לקלקל ומאוד נחוץ שיחאספו
 במדינתנו הרבנים היראים לחקן הפרצה אשר נתדיר בעריה בימינו אלה אולם
 תש כחי למאד ועיכ עיני נשואות לחמיי שמים שיערה עלינו רוח מהרה
 ממרום ושורר לב גדולי מדינתנו האמתים עם צדיקי דורנו לשכם עצה להציל
 כלל ישראל משיני האריות האלה ואז גם אנכי אחי נמסר עמהם וכו'
 ובזה הנני ידידו הרושית הרמה באהיר מצפה לישועת ישראל ולהרמת
 קק התורה בבאנסו

היק ארי' ליבוש האלברשמאם

נד.

שלמה שמו ושלימה משנתו. סיני ועוקר הרים בתורתו. הוא הנאמן
 האדיר המובהק המפורס' חובר חיבורים מתוכמים צדיק ונשגב פיה בעהמחים
 רחם שלמה שלישיא וזיל מכתבו:

האנודה אסורה כציונים
 ומזרחים, ויבא גם השמן בתוכם

בעזרי' ה' נצבים וילך תרפיב - שאמלוי' יע"א
 שוידר וכוחיט לכבוד ידע ודגדל הרב הנאמן הגדול
 הצדיק היק המפור' נר ישראל עה"י נקשרת מהדיר
 חיים אלעזר שפירא שלישיא אבדיק מונקאטש יע"א

אחרי תת שלמא למר הדניק ניי הגביע והסכמת הרבנים הגדולים
 לאסור ההתפתות אל האנודה הגעמי לנכח וחבר אני ליראי ה' ולחושבי
 שמו והגני מסמים לכל הדברים הכתובים שם להפיר מהם ומהמונם והאנודה
אסורה לנו כהציונים ומזרחים ולא לחגם נקראים כולם בשם אשר בסופי
חיבות שלהם שם - ששן' ציוניסטען מזרחיסטען אנטיסטען לכולם מתחבר
השמן בתוכם וסוף כולם להפיר הקערה על פיה חיו.

והנני אריג ורושתי' באהבה וותם בברכת השלום דשנים
 ורעננים המדי' חיים וסיף לו שנות חיים טובים ומתוקים ויחיד
 שיתקבלו תפלותיו ודרשותיו ברחמים וברצון אכיד ויחזיר גם

אותי לשובה.

היק שלמה זלמן עהרענרייך
 אבידפה

מנחם יצא בקן קולמסו הוא האי גברא רבא ויקרא הרב הגה"צ בוצינא קדישא חו"פ אור הגנוז האבדק"ק פריסטיק וצללה"ה חתנא דבי נשיאה רשכבה"ג רבינו הקדוש בעל דברי יחזקאל משינאווא ז"ע. וז"ל:

אגודה ושלומי א"י קשה
כספחת חברתם, תינוך שלחם
לאנשים ונשים רעוע יסודתם,
רוב מנהיגיהם שבע תועבות
בלבותם.

מנחם מענדל האלבערשטאם
אבדק"ק פריסטיק יצ"ו

שלום ובט"ס לכבוד ידידי ש"ב הרב הצדיק המפורסם וכו'
הנאץ בש"ת מ"ה חיים אלעזר שליט"א אבדק"ק מונקאטש.

יקרת מכתבו הגיענו וכו' ועתה הנני מגלה דעתי כי גם אנחנו
צועקים על החברה שלומי - ואגודה - ומבקשים מאת
הישרמעים לקולנו שלא להתחבר עמם, ויכול כת"ה לחתום אותי
על המחאה כי אנכי הרואה כי קשה החברה הזאת לישראל
כספחת כי היא מיוסדת על יסוד רעוע אשר יסודה שני רבני
אשכנז דקבר קארלבלאך מקעלין ודקטר קאהן כאשר נבש מלך אשכנז עיר
ווארשא באו שני הרבנים כאשכנז לווארשא ודרשו טובת ישראל ויסדו
חבורה שומר ישראל היינו יודישעס גימנאזיום עביר נשים נקראה בשם
חכצלת - בית יעקב - ועבור אנשים סעמענאריים בראותם כי בני מדינתנו
נעורים מכל חכמה היענויות ומאהבת ישראל עשו זאת ונלכדו ברשתם
הצדיקים אשר במדינת פולין גדול ומחמת כי רבני אשכנז הנ"ל המה שימרי
שבת ומתנהגים בדרך היהדות ע"כ הציעו אותם אך הסבו שם החברה
שלומי אמוני ישראל אבל הכל הולך על קוטב החברה שומר ישראל וכאשר
נגרשו האשכנזים מווארשא כסרו את התנהגות החברה להרבנים הידועים
לנהל את הגימנאזיום הכל ככראשונה ואחריהם נמשכו הרבה יראים דמדינת
פולין בידוע הכל בתר ריטא גורא, והירוס הדת הנמשך מהחבורה הזו אין
להעלות על הכתב כי עמ' הרוב הראשים והמנהיגים הם קלי הדעת והם
מעושפים בשלילת של מצוה שכוונתם לשמים ושבע תועבות בלבם שמלמדים

את בניהם ח' לאמין בביתם וכיצא, ובכן מצוה גדולה להודיע אשר יראי
ח' יפרשו מהם. דברי ידידו ש"ב הדושיית באהבה

ה"ק מנחם מענדל הלברשטאם

נו.

ואלה דברי בנו החולך בעקבי אבות איש חי רב פעלים מקבציאל
תפארת ישראל ההג' הצה"ק המפורסם האדמו"ר מקאלישיץ שליט"א

על שלשה פשעי עונות, ישוב
הארץ בגשמי רעיונות, ת"ת
מעורב בשפת מדינות, וגם
הסתדרות הבנות, דכל אסורה.
כקוץ ממאירה.

ב"ה אור ג' וישלח רישא יצ"ו

שלום וישע רב לכ"ק רב רחומאי היה הרב הצדיק הגדול
מעוז ומגדול עומד לנש עמו פאר הדור גודר גדר ועומד
בפרץ וכו' וכו' כ"ש מפארים מחד"ר חיים אלעזר שליט"א
אבדיק מונקאטש יצ"ו

אחדש"ה הנה כבר ידוע דעתי בהנהגה החדשה ועתה באתי להודיע
לכת"ה שליט"א שיוכל לפרסם גם סברתי בצירוף שארית הפליטה האומרים
האמת כמו שהוא שאין חילוק בין חברת ציונים או מזרחים או אנטיסמט
או שלומי אמי ופרטי דרכי מתועבים בעיני היראים היינו הסתדרות הבנות
(ממעם איראפא) היא אסור וכאלו מלמדה תפלות ועוד יותר הרעו שהתירו
שפת המדינה בת"ת חיו ורעה שלשי שהסכימו ליישב אה"ק בחמר וגשם
וכעין כבישה קודם הקץ ועבירה גוררת עבירה עד שהתירו הפרושים חז
לימוד הסעמינאר אשר הוא קרן ממאיר חיו וחיו וכלל הדבר כל היצא
מההתחברות ד"ר אשכנז בצירוף איזה גדולי פולק אין זה שייכות להקדושה
אדרבה חיו מכשול הרבים הוא ושמעתי דברים ברורים שהצדיקים שבהם הם
צועקים לאמור אנו במצודה השנית ירחם וישלח לנו הגואל צדק כיב בחסד
לנאלינו והוא יעלה אותם ממצודתם כי הן הכותב למען כבוד שמו יתברך
ידידו ד"רש בלזניה ע"ב

הנה הלברשטאם

אבדיק קאלישיץ

תיקון עולם

נז.

(נוסף על מ"ש כבר לעיל אות מ"ו) ח"ל:

כל דבר חדש הוא חזק ניכר,
היראים שנתפסו ישימו ללבם
לחקור, עבודת קרקע בא"י היא
דבר שקר, לחזזיק במופת
רמבד"ג זהו עיקר.

כ"ה

(*) שלוכים לכבוד ידי"ג היה הרב הה"ג הצדיק המפורסם
חרם בנשיק וכו' בקש"ת מריה חנה האלברשטאם שליט"א

אחדשיק הנח כבר גליתי דעתי לפני כתי"ה כי מהנחויך מאד לעמוד
בפרץ ולחזק גדר תהי"ק ולהודיע ברבים כי אנטנו מחזקים בתורת ישראל
סבא אשר שנא להם כל דבר החדש ורק אנו מחזקים לחנך הילדים עפ"י
דרכי התלמוד והפוסקים כפי אשר הורו לנו רבותינו הקדושים וחלילה לערב
חכמת תהי"ק עם חכמת היצוניות רק המורה דרך לעם ה' מחויב להיות ירא
ה' באמת ואז יוכלו לבקש תורה מפיו ובעריה שמענו אשר גם במדינתנו
נאליציע נתהוו חבורות שונות ומושכים גם הרבה מכת היראים אחריהם
מתמת חסרון ידיעה אבל כפי אנו היראים לא יצמח מזה שום דבר טוב רק
רע ח"ו ובאמת למה לנו לבקש תחבולות נגד רצון השי"י אנו מחזקים ללמוד
וללמד עפ"י דרכי אבותינו ורבותינו הק' בלי שום חכמות והשי"י במח ישמור
את עמו ישראל מכל רע - והגם כי תולים א"ע שגם רבנים גדולים ממדינה
אחרת עשו כזה אין דומה מדינה למדינה - אנו מכירים את מדינות נאליציע
כי כל דבר חדש מזיק מאוד ובפרט לבני הנעורים ע"כ אני מחויב להגיד דעת
כי הכל חולץ למקום אחד נגד דרך התורה והיראה - וגם מחזקים אנו לראות
ולחשתדל ולחזזיק קופות שקלי א"י בכל מה דאפשר כדי שיוכלו גם על
לחבא אלפים מאתבי' לישיב שם על התורה והעבודה בלי שום מרדה
והתפללו גם עלינו בני חר"ל שנוכח לקיבוץ גלויות ב"ב וכל עיקר מצות ישיבת
א"י תלוי בזה שאנו מחזקים ידי הלומדים שמה תורה בקדושה ולא יתנו
ידם ח"ו לכת המהרסים קופות א"י באמרם כי עיקר ישיבת א"י לעבוד שמה
עבודת קרקע כי הוא דבר שקר רק כ"א יוסף אומץ להרבות שקלי הקדוש
ולחזזיק ידי העניים ת"ח ליראי ה' היושבים על אדמת הקדוש ומרבים
תחנונים גם בעד אחיהם שבגולה וגם במדינתנו מחזקים להתאמץ בכל

(*) (שלשה כתובים האחרונים הללו נשלחו לנו מאת הה"צ מקאלישיץ
שליט"א)

עז להחזיק מנהג ישראל סבא רבותינו ברוח קדשם הורו לנו דרך אשר נוכל
לילך בה עד ביאת משיח צדקינו בקרב, ולבי מאוד דוי עלי בראותי בעו"ח
רבו החדשות במדינתנו ונתפסו בו גם איזה אנשים מכת היראים יעזור השיי
שישימו על לבם לחקור כי לא זו הדרך אשר ילכו בה. ויחזיקו בדרכי רבותינו
ובזכות זה יקרב הש"ת גאולתינו ופדות נפשינו השיי ירחם על שארית עמו
ידעתי במח כי גם הנה"צ מבעלזא שליט"א גם הוא שונא
דרך החדש אך יען כי הוא רחוק ממדינתנו לזה לא יוכל
לגלות דעתו ברבים אך כל איש מבקש האמת ידע בבירור דעתו.

ידידו דושי"ת באהבה ובלו"ה מברכו בברכת גמח"ט
ובשמחת החג יום ג' י"ג תשרי תרפ"ו קאשו

שמואל ענגעל אבדיק ראדימישלא
כעת בק הגולים פה הנ"ל

נח.

ואברהם זקן שקנה חכמה עובד ה' בקדושה וטהרה הוא חרב
הנאון הקדוש ציס"ע המפורסם לשבח מן האבדיק אינשערדאם ונאסאד
זעללה"ה וז"ל:

גם אנכי באתי להיות סניף לאריות. לאסור לערב לימוד
תורה עם לימודי חול והמשנה ידו על התחתונה והגם מי אנכי
להיות סניף כי אינני כדאי למלאות דבריה אך לבקשת הרב הקהנאיצ בגשיק
אראלים ותרשישים שלשלת היחוסין צדיק בן צדיק כקש"ת מרה חנה
האלברשטאם שליט"א האב"ד קאלישיטין. ולעשות רצון צדיק הפצתי כפי
שאמר לי ח"ב הרב הנהיח בגשיק האבדיק ראנא יצ"ו שכי לו הנהיח
בוציא דנהורא הנ"ל שליט"א שגם אנכי אחתום ע"ז. ואם לא יועיל לא חיק
ולראי בעת"ח אור ליום ב' לסדר בן ירבה וכו' בשנת פ"ת ראנע יצ"ו

ה"ק אברהם יהושע פריינד
(האבדיק אינשערדאם)

נח.

המאיר לארץ ולדרים הוא הרב הנאון העצום המפורסם שר
התורה צדיק כביר כקש"ת מרה מאיר אראק זע"ל האבדיק מארנא
בעת"ח שרת אמרי ישר, אשר כתב לרב גדול א' בגאליציע בזה"ל:

ב"ה

מכתבו הגיעני בזה הרגע והגני עש ממחר להשיב לו ע"ד אשר כתב בת"ר כי יצא קול אשר הסכמתי ללמוד למודי חול בבתי תלמוד תורה שקר הדבר ומעולם לא הסכמתי לזה. אמנם הגיעני מכתב מהרב מסאקאלוב נ"י אשר כתב לי כי שם לומדים זה מכבר למודי חול בבתי ת"ת ורוצים עתה ש"י מטעם הממשלה ויריחו בזה שלא יכרחו ללכת בבתי ספר העמים ותוארו לפני את גודל הנחיצה ועל כל זה לא הסכמתי לזה ובפרט במקומות אשר עד כה לא למדו חול בבתי ת"ת. ויקבל כח"ט כנפשו ונפש דרש"ת

ה"ק מא"ר

. ס

שאל אבך ויגדך וקניך ויאמרו לך המה חכמי קדושי ישראל צדיקי אמת אריות וגמרים מדור שלפנינו ז"ע איך שהתרחקו בכל מיני התרחקות ולא אבו להכניס עצמם בשום צד היתר לעלי לארץ ישראל לעבוד בשדות וכרמים וכיו"ב (זולת כתיקון רבוחינו הקדמונים שרפי קודש ז"ע בסדר הכוללים ע"י צדקה לרמבה"ג ללמוד וללכד לשמור ולעשות התורה והמצות בפרישה מעניני עה"ז שמה) כאשר עיניכם תחזינה משרים. שפת אמת! תכון לעד מכתב עוזי של האדמו"ר מגור רבן של רבבות אלפי ישראל מרן הגדול והקדוש בעה"ח "שפת אמת" זצוק"ל (להלן יובא אי"ה ג"כ דברי אביו הנאון הקדוש והגורא בעל חידושי הרי"ם ז"ע) - הנדפס בס' חידושי הרי"ם וגור אר"י (דפוס בילגורייא תרע"ג) במכתב ח' בסוף הספר בזה"ל:

עלי דא"י גם לחרדים שנכון
לבם בשוה, אין להתיר להביאם
לנסיון הנפש והרוח. ומשרבו
בה פריצים ורשעים ודאי איסור
יש להוכיח.

ב"ה ה' קדושים י"א למב"י תרס"א גור

החיים והשלום לכבוד אהובי מחו' הרב הגדול המפורסם בנשיק
קדוש יאמר לו כקשית מ"ה ישראל שליט"א

את מכתב כ"ת שיחי' קבלתי בצירוף הפלפולא בדבר הלכה ושמתתי
בראותי כ"ת משי"ל בשים ופוסקים ארוכות וקצרות, והגני למלאות רצוני

תיקון עולם

עג

להגיד דעתי הקלוש' בזה כענין הלכ' ובענין מעש' בקצור' בוודאי מי שיש בו קצת ייש מקבל ע"ע לשמור ולקיים מצות התרי"ם ויודע בנפשו שגם ב"ב לא ימחו בידו אין לו לחוש ולמצוה יחשב לו, והגם שעלי' זו שלא לשמה יחשב נוכל לומר מתוך שלא לשמה בא לשמה, אך מי שאין במחשבו בנפשו לקיים מצות כי רבים הם מתנות עניים ומעשרות עולה כחמש מן התבואות ויחד והעולה על כולנה שנת השמיטה שהיא נסיון גדול לפיד בפרט אם כל מחייחם יהי רק מתבואות הארץ לכן לא בניקל לבוא עצמו לידי נסיון כזה בפרט מ"ש כ"ת שחיי' להתיר גם להאנשים מתנהגים בפריצות במדינות הללו על סמך שעולה לשם יכניע א"ע, וכי' חס' לי לזרעא דאבא למימר הכי והלא כל עליותיו אינו אלא לרעות א"ע מחמת שפרנסתו דחיקא בכאן, ובטח שמע כ"ת ש' מהביתות הפריצים הרשעים שנתפשטו בא"י ובירושלים או לאזנים שכך שומעות לכן בזה בוודאי יש חשש איסור לפעיד כי כתבתי להלכה, ועתה אני כותב למעשה לאשר כ"ת רצונו להשתדל בזה להסב לבות בני ישראל לעלות לשם מהראוי שלא לסמוך א"ע על המעשה רק לשלוח שם מקדם איזה אנשים בעלי דעת שיהיו שמה לפזר את איהם חדשים שיוכלו לראות אם באופן להחיות א"ע מצמיחות האדמה כי אינה דומה שמועה לראי' וגם הלא הרבה אביזנים בא"י למה לא יעשו גם המה כן, ועכ"פ צריכין מקדם לשאול לאנשים מכירים אשר יושבים שמה כמה שנים לשמוע מה בפיהם בזה ואשר נראה מכ"ת כי נעשה השתנות שמה שהארץ מצמחת בברכה יתירה ממה שהי' לפנינו אנכי לא שמעתי מזה וזה יכולין להתוודעות מאנשי א"י, ומה שבא עוד בדברי כ"ת ש' שיתקבצו רוב מבני' כריבאי מאלף וכל דבריו תימא הם שעל בזה נאמר אל יתהלל חוגר במפתח ולא נוכל לצרף זאת להתיר לעלו' לא"י והקב"ה ישוב שבותינו במהר' ויעלנו לציון ברנה וישמחנו בימות עונתנו, כה דברי ידיו מחר הדו"ש

ה"ק ארי ליב
מפה ק"ק גור

סא

ובן כתוב בדברי קדשו של רבינו הגדול והקדוש רשכבה"ג
א"א מרן משינאווא וי"ע כנודפס בס' דברי יחזקאל' בהליקוטיו

מכתב עז אשר כתב בקדושת לשון אודות התנועה, הרעה הזאת של
שוב ארץ ישראל בעבודה גשמיות ופועלים, שהתחילה עוד בימיו.
וזה לשונו שם:

לא ישלחו הצדיקים בעולתה
ידיהם. לשלוח לעבודת שדה
בארץ אבותיהם להמסית. ע"ז
צא תאמרו עליהם. רק לעוסקים
בתורה שם תהיו מסייעים.

ב"ה יום ב' בשלח תרנ"ז לפ"ק.

לחרבני המופלג מ' מנשה שריב והרבני המופלג מ' דוד כ"ץ בק' ... יצ"ו
אשר שאלתם למה אין מכניסין עצמן צדיקים בחברת השולחים אנשים
לעבוד שדות בארץ ישראל, כי ה"י אצילנו מאנשים נאמנים וכשרים ואמרו
שלא נחזיק בידם אורכה להגיד למי שנוגע יראת ד' בלבו למנוע מלידך אתם
וחממתבים שהם חתיקו בחיבור שלחם גנוב אתם שהרב מקישוב וכדומה
כתבו זאת לענן האתרוגים ליקח מא"י והם התפסו אותם על שם חברתם
דבר אחד ראיתי בספריהם שהיא רא"י על מעשיהם שהם כולם תועבות ד'
שכתב שם שמי שדר בא"י אעפ"י שאינו מקיים התורה אין בו עון תיזק זהב
ותח על שפתותם שדחצים להטעות את הבריות שיסעו לא"י וילכו בשירות
לכם כמו שכן עושים בעלי הקאלאניע מחללין שבת במדחסיא ולכן צא תאמרו
להאנשים המסיתין אתכם רק לראות לחזק ישוב הארץ בהרבות לשלוח שקלי
קדש ליושבים על התורה ועל העבודה עד ידום ד' קרנינו וישוב שבותינו ב"ב:

ח"ק יהזקאל שרנא הלברשטאם

סב.

מכתב שני מאת האדמו"ר הגדול מליבאוויטש שליט"א
לעין לעיל מאות ל"ח עד מ"ד) שכ' ע"ד השקפתו בענין האגודה בכלל וז"ל:

ציונים מזרחים ואגודים הן
שלשה קשרים. כולם כאחד
בהכחשת התורה נעשו עדרים.
וקשר אגודה עולה על גביהן
להחזיק לאחרים.

ב"ה א' כ"ב שבט תרפ"ד ראסמאודאן

כבוד הרב הנאמן המפורסם בתורתו ויראתו עמד
הימני פשיש החזק נוע תרשישים ובנן של גאוני
ארץ כבוד שם תמארו מחרת אלעזר שליט"א!

אדוני ודריג שליט"א.

הנה מאו כתבתי לחדריג בחדש אייר העבר לא התענגתי על

נועם אמרתם ושיחתם. ומה מאוד גרסה נפשי לדעת מה פעלו ועשו במשך
הימים הרבים ההם, אשר בשח יסדו למו מחזיקי הדת כאשר עלתה
במחשבה טובה.

בחדש ימי מנ"א העבר קבלתי מכתב הזמנה על כנסי גדולה
של גאוני עולם כתובה בדברים חמים ומעוררים את הלב. לבא להשתתף.
ובאשר ראיתי החתום עלי כר ד"ר כהן יחי' חשבתי אשר בדאי יש לזה
התקשרות עם אנודתם ועניתי להם כפי ההעתק אשר בזה. ההזמנה
והמענה ובמובן אשר לא נעניתי ובימים אלו הגיעני דברים שבדפוס אל
מה שואפת אנר"י ומה יצרה והרואה יראה כי שיטת הציונים
שיטתם ואין בין אלו לאלו אלא הכשר הרבנים בלבד, והכשר זה השינו
האשכנזי בתרמיתי ומכסיס פוליטיק, אשר השכילו יותר מחבריהם ובעלי
בריתם הפנימי הציונים והמזרחים, והמסתכל בנאומו הנואמים על הכנסי
רואה הוא כי תלת קשרין מתקשראין דא בדא אנודה במזרחים
ומזרחים בציונים וכולם כאחד להכחיש את התורה רק אלו
האחרונים הגדילו לעשות בזה אשר גזלו את אדרת הרבנים
ובכח התורה הם באים, מן הראש בועד הפועל עד כ"י כולם מדברים בשם
התורה, והתורה חוננת שק ואומרת עשאוני אלו כלי נשק כר אך
הרואה יראה יבין וידע כי המה.

והנה הם עושים בחריצות גדולה, ואין מעצור לרוחם ידעו לכונן את
השעות והרחות איך לאסוף בגורנם את הרבנים שי' אשר רבים מהם בשח
כבר נסוגים לאחור בראותם אנה פני המנהלים מועדות.
אמנם מדוע לא הודיעו לנו הדריג וסייעתו שלישיא מה עלה בידם הפ'
לעשות בדבר חיווק הדת אשר שמעתי כי רבים הן המה כן ירבו הדורשים
כי תוסד חברה מחזיקי הדת עפי' יסודי התורה האמיתים ואשר כפולץ ישנם
הרבה שמתנגדים על הגיל דורשים כי יעשה אנודת מחזה"ד (*) ול"סד בתי
אילפנא עפי' דרך האמת ובשבועה העברה קבלתי מכ' מאחד מידידי וכותב
אשר בפראנקפורט מאין נוסדה אנודת יראים בשם האחדות ובטרים אדע
מה מסרתה, וזה כחדש אשר קבלתי מכ' מא' מידידי מה"נ וכותב לי אשר
היראים האמיתי באשכנז הם נגד האנודה.

(*) שאלת חכם הדור היא חצי תשובה והתשובה כתב בעצמו לעיל
כי האנודים בתכסיס פוליטיק השכילו לאסוף בגורנם הרבנים וכי -
ואם כי ת"ל רבים ושלמים גדולי הדור המתנגדים לאנודה אבל מפורד
ומפורד המה ואין משתמשים בתכסיס פוליטיק והאמצעים הצריכים
לזה כי תמימים המה עם ה' אלוקיהם, ואנודת כסף לא ימלאו קצני
עם בכיסיהם, וגם מעמם ונימוקם להתרחק מכל מיני חבדות וארנק
רק התורה והשיע מאורגנת לכל ישראל ואכס"ל.

והנה בשבוע העברה באתי בדברי התעוררות למכירי בפראנקפורט.
 אשר ישתדלו לייסד ישיבה בלי שום לימוד חיצוני ולא אפונה אשר במח
 ימצאון שם בחורים החפצים ללמוד תורה בטהרה והאמת הוא אשר בכל
 מדינ' אשכנז אין אפילו ישיב' אח' ובדעתי כי לולי ה' לי איש המוכשר לזה
 לייסד ישיבה במקום ההוא והיינו שיהי' למדן בנגלה ויר"א באמת וידע שפת
 המדינה הייתי שולחו לשם על חשבוני לייסד שם ישיבה ובוזה הנני פונה
 להדריג שלישי"א היוכל לתת לי איש אשר רוח בו שיקח על עצמו ההתעוררות
 לייסד ישיב' כאמור ומה הוא משכורתו של איש כזה לחדש בשקלי אמעריקא
 הנסיון הראה לי אשר אחרי עבודה ויגיעה של איזה שנים עלתה לנו
 לייסד ישיבה נהדרה באחד המקומות שרובם היו עמי הארץ כפשוטו. והיום
 ת"ל שם כבר כמה וכמה ישיבות נהדרות ובהם גם מופלגי תורה זה חלקינו
 בחיים ותעודתינו עלי אדמה להאיר מחשכי ארץ באור התורה.
 אשאר לחכות על מענה מאת הדריג שלישי"א ואקוה כי האל הטוב
 יראה בעינינו וירום קץ התורה וקץ ישראל עמו בנור.
 וקבל החוה"ש והברכה מאדו"ש כאו"נ וידירו הדו"ש
 מוקירו ומכבדו ברגשי כבוד ואהבת וברכת התורה:

יוסף יצחק שניאורסאהן

סג.

ומרדכי יצא בלבוש מעטה עז קנאת ה' צבאות הוא האי סבא
 קדישא הרב הגאון המפורסם האבד"ק ה' מאד בעל לבושי מדכי
 וצללה"ה (עין לעיל אות מ"ז מ"ח מ"ט) והדפיס תשובה ארוכה בתור מהאה
 גלוי לעומת האגודה שחתרה חתירות שונות לארוב על מדינת אונגארן בכלל
 ודברי צדיק אמת הלז באש לוחש עשו חשם גדול מיד ולדורות. חליה:

מכתב גלוי

שלא כדת עושים מפעלות,
 מעשי צחוק עונות פלילות,
 בהם כמה חששות ומכשולות,
 אנודת עשו משלו עליהם
 משלות, אסור להתאחד עמם
 בפרשות וכללות.

הנה ליום ד' פ' תולדות כ"ז כ"ח לחדש חשן נקראו למעצות לעיר

פעמט לבית הקאנצעליא הרבנים הגאונים נ"י וכן בע"ב הנבחרים לועד ע"ד
החברא האגודה הידוע אם להתאחד עמהם ובאיה אופן והנה באתי
שמה וגליתי דעתי כמה פעמים שלא להתאחד עם חברא זו מפני הקול
הנשמע בכמה דברים שעושים שלי"כ כמ"ש במכתב עוז של הרה"ג הצדיק
אב"ד ק"ק מונקאטש שלי"א שהעמידו מ"ש מתיבתא בק"ה ווארשא אשר
הלמודים במדעות היצונת עם בחורים שלהיות טובים למורי הוראה וכן כו"ב
באו מכתבים מרבנים הגאונים וצדיקים מאה"ק אשר עושים תמן בהעמדת
בתי חנוכים נערים ונערות עם מול באשה ומסדרים להם ספרי רמ"ד אשר
ע"כ צועקים מרה בצרת רבים ר"ל בידוע.

והנה אמרתי דעתי עפ"י הלבנה ותקנה שאין ביד היועד לפרוש בצדקת
ההתאחדות על המדינ' בכללה אשר כבר נכתב ונחתם מיד הגאונים צדיקי
יותר מארבעים שנה תקנות קה"י (ארטהאדאקס) והנה טעמי ונמוקי הלא
אין שום שייכות ולא רשות להטיל על המדינה מדברי' שהם הוץ למדינתנו
ומה להם הורמנא ורשות לזה בדבר שאין שום שייכות ונגיעה ברבר שאינו
למען ת"ת כגון ש"ב מורי הוראה ושיב תנוקת שבר' ולא לענין קביעת בני
הישיבה וגם אין שום שייכות למען יר"ש ועבודת השי"ת וכי החברא הנ"ל
עוסק' אך ורק למען הצל מחברא הציינים המושלים בעזה"ר גם
באה"ק וזאת דבר פרטי לכל ב"י להושיע ולהשתדל אצל נגידים ונשואי פנים
פני המלכות ובכל עת וזמן נמצאים ה"י שלוחי דרחמנא כמו הצדיק הג'
מהר"י יצחק דייטש זצ"ל והצדיק המנהיג וראש המדינה מהר"י יצחק רייך זצ"ל
ומה לנו לחברא המערבים תערובת חול בקודש היאך אפשר
לועד להכריח מדינה כולם להתאחד עם החברא הנ"ל.

(ב) הלא כמה רבנים הגנ"י במספר הסבימו וחתמו לאסור ההתאחדות
עם חברא הנ"ל עבור טעמים ונמוקי' הנ"ל וכן כתב לי תלמידי רב גדול
מהימן ונאמן ממדינ' שווייטן כלשון הזה אם כי האגוד' עשו טוב' בלמוד
ת"ח מ"מ כמה דברים עושים מפעלות שלכ"ד והלא איתא בס' נ"ג במג"א
ס"ק ע' דכל מה שהוא דבר שנוגע לכלל אפי' מעוט יכולין למחות ואפי'
ברנן בעלמא כתב המג"א דצריך להושיב ב"ד ע"כ ועיי' בתשו' מהר"ם
ס' י"א שדעתו כדעת הראג"ח דגם המעוט יכולין למחות וגם כ' דמצדפי' ב'
עדים אפי' משני מקומות ובכ"ז ישנו כמה עדים דאפי' מצד אסתן מצרפים
כי לפני לבד העיד ת"ח נאמן ומהימן בע"פ כי נקחלה אחת תחת
המסורה פורים צחוק עשו נערים של אגודה מחול ממש
(מ"ש באל) שהוא עון פלילי בידוע ועד שני תלמידי הנ"ל
במדינת שווייטן ונוסף עדי' המכתב מצדיקים רבנים הגנ"י וא"כ שהם
טעמים הגונים למחות גם המעוט ברבי' ועיין במשפט שלום מ"ש בני
ביו"ד ס' א' דיש ביד הקהל לאסור שחיטת שוחט אחר היינו אם השוחט
דמתא הוא מומחא כשר בלא שום פקפק אבל כל"ז אפי' הוא כשר

לפי הלכה שאין לבדר פסולו כבר יש מעם נכח שגם המעש יכולים לקבל להם שרוב שאין עליו שום רנק איב כשיב וקיו ביב של קיו בניז שישנו עדים כשרים ונאמנים על כל דברי בעוירים הניל שיש מעם נכח למחות נם ביבי דדאי הועד אין כח ורשות יותר משובי הקהל ועייש בחים סי א' וסי' ב' חזקת וכן מזה"ע עכ"ז אין בידם עשות דבר שיש בו פקפוק או רנון וכשכ"ב בדבר שיש עדות ברורי כמו בניז וכנ"ל

(ג) הא מבואר במס' סוכה דף מ"ז דבטלו נטילת ד' מיני אפי' ביום א' דהוא מ"ע דאוריית' מבני א"י אם כי בקיאי בקביעי דירח' עכ"ז מפני כיו חיל דאינו בקיאי ולא נתנו שבת לדחות מפני גזרה דשמא יעברנו ע"כ לבני איז נמי לא נתן לדחות שלא יהי' כב' תורות והא בניז כמ"כ דהא כמה רבנים הגניי קבלו וקיימו האיסור ההתאחדות וכמה יתירו אסור הניל ועכ"ה אן בידם לקבל גזרת הועד ומהו כשתי תורות מפני זה לבד כדאי למחות דהוא מפי הנם' דברי חכזיל .

(ד) שאין ביד הועד דמדינה לדח' בדבר זה כי החכרא האגודה הבטיחו לתן נדבת כמה מיליאנע למובת הישיבות אם מדינת אונגאר' והאחד עמהם והא מברא' במס' ביב פ' חזקת הבתים דף ס"ג האומר מנה לעניי העיר אן דני בדיני ולא מעיד' שמאיתו עיר דנוגע' בדבר וזה ממש בניז דדאי דאי נוגע' בדבר שעייז ויורחו להושים מזונות ומתנות כנהוג לבוי הישיבה כידוע ופשיטא דאין בידם לגזור נגר החששות שיכול לצמוח מהתאחדות הניל חיו ואכיל .

(ה) כיון דנתברר כל הניל שכל להם להתייחד עם נשים אפי' עם א"א ושאר קורב' והא במס' סנהדרין פ"א זה בורר דפליגי ר"נ ור"ש ר"נ ס"ל דחשוד על העריות בשר לעדות ור"ש ס"ל ארבע' בכתפי' וכשר וא"ר דמודה ר"נ דפסול עדות אשה ורשזיל פ"י דלהכי לר"נ כשר לעדות דס"ל כרבא במ"א ד"מ דבעי רשיע דחמס' ור"ש עכ"ה ס"ל כאב"י דליב רשע דחמס' דגם אוכל נבלות הוה רשע וקרינ' ב"י אל תשת וגו' ובתוס' שם דאיייר שאן כאן עדים רק קול בעלמא וכן פסק הרמ"א בחי"ס סי' ל"ד סעי' כ"ה דברגיל עם העריו ומתייחד עמה' אם אינו רה ע"י קול כשר לעדות והוא כדעת החי"ס הניל וממילא אם יש עדות פסול ולפירוש' ז"ל הא תל' בפלוגת דאב"י ורבא דאב"י גם באוכל נבלות נקרא רשע וממילא אם יש עדים שרגיל עם עדיות ומתייחד עמהם דהוה רשיע דהא קיימ"ל כאב"י ביע"ל כג"ס ובניז כבר נתברר כי כן דרכ' של אנשי אשכנז במקצתן כרובא או במעושי' בחכרא אגודה הניל דרכם בכך חבורת אנשים וחבורת נשים נערים ונערות וידוע שא"א בלא ייחוד ורגילות בעריות וכן נתברר לי על אדם מפורסם שבהם שאן רצוני להזכיר והא דאי אסור להתחבר עמהם משרה כמ"ש בפ' אבות מ"ז אל תתחבר לרשע ואית' באבות דר"נ דאפי' לתורה ועיי' בתו"ש דהוא מדברי קבלה שהוא כדברי תורה כמ"ש במס' ר"ה ב"מ ומעתה אין

שום היא שיש רשות להועד לנזור דברים נגד אסורי תורה חלילה וחלילה.

(ו) החששות והמכשולות אשר יצמחו מן התאחדות אמרתי עפ"י ש בחי' מן חת"ם מס' גיטין פ"ה שם אר"י אשרי אדם מפקד תמיד ובגמ' ברכות ד"ם לאדם שהי' תמיד מפקיד חטא' את שנאמר פחדו בציון חטאי' בן מקשה בגמ' ותי' האי בדברי תורה ה"ת" ופי' דודאי בדבר שהי' נעשה מכבד ובא לידי מכשול בזה נאמר אשרי אדם אבל בל"ז חטאה ובגמ' ידוע לו מה שנעשה בכמה קהלות אשר רבנים גאונים וגדולים הי' מוכרחים לעזוב מקומן מפני הלועזים מארץ אשכנז כידוע בק"ק מאקאווא מן בעל ירעות שלמה כמעט הי' קובע דירתו בק"ק גרוויד והגאון מפינפקירבען בעל "עני ישראל" והי' מתגורר בגרוויד אצל בנו והרה"ג מהר"י שער' דייטש ז"ל עזב ק"ק דיולא והי' במצור ומצוק והגאון בק"ק קאמארען ז"ל ג"כ ידוע מהצרה בצדו וגם נודע לנו כי ע"י תלמידיו רמ"ד נחרבו שני מדינות מעהרין ובעהמען וכן מחו' טרענסשין עד מחו' מארץ וארווא ונגע לפני' מארץ גאליציען כדרך (ז) משלל משל על חבירו לאמור אגודת ע"ש כי בשריץ מתחלה ורב א' אב"ד לי כי אין המקום לומר הלצות וחרה אפס בזה עדין אימר מה אשר שמעתי מכ"ו הגאון המובהק ז"ל שהי' כתאיה לראות ולבקר רב אחד כפורסים באשכנז ללמדן וצדיק אם כי הי' בקי במדעים חיצונות ביותר ובאשר בא לביתו ראה שהי' מעלה בידו ילדיו הגבה למעלה שיראו השפלים יצאמי אשר ישאו הכימרים לאומתם שידוע והוא היפך מהצדיקים אשר אביהם שמרו ועצמו עיני יונקי שדים שלא יסתכלו בטפלים הנ"ל, ועין בסוף"ג מס' מנילה שם נאמר אמר ר"נ כל ליצנותו אסורה בר מליצנתי דע"ז דש"ר דכתב וכי אם חמתם שכתבו וישובו מחרון אפס והלא דברי חב"ל כדרכונות במסמרות נשעים.

(ח) מעם פשוט שאין ביד ועד הנ"ל לעשות יזום דבר כי לפני איה חדשים הי' אסיפה למען בחירת אנשים רבנים נ"י וכמ"כ בע"כ וידוע דכמה אנשי' בחרו מחללי שבת וכן אנשי' מחבר' מורחים ש"אסור מכבד מהגאונים כמו הציונים וידוע כי לאחדים מהם ולי ידוע איש א' מהם שהוא במחללי שביק זה וידאי הוא נגד תקנת קה"י ארמח' כידוע ונראה בעליל דבחירה הנ"ל הי' הכנה למועצות הבא אח"כ דאנשי' כהם ודאי יתאו תאוה להתאחד עם האגודה וגם כעת באסיפה זו שהי' כמה וזריה ידאים ושלמים דמדינחינו שראו שכבר נגמר ביניה' להתאחד וכפאו עריה' ייסיכינו עמהם נסעו לביתם שלא יתבטל חיו מח שתקנו גאונינו וצ"ל מכבד והאנשים הנ"ל התאחדו עמהם ובטלה מקצתו בשלו כולה וע"י בחי"ם ס"ו ו' ובאחרונים שם.

ועל משמתי אני עומד במקדש שלא להתאחד כלל וכלל לא אפי' לנגוע בקצתו התרחק מהם והמונם ומצוה רבה להשתדל בכל עה ותעצומות לעשות משמרת למשמרת יאפשר טוב ליסד אגודת הקדש כמ"ש הצדיקים ורבנים באח"ק תוכביא.

כ"ד המצפה לתושיי ותשועת ה' בקרב הימים ובהרף עין כמאז ומקדם חזק וחזק ויושע לנו מאבינו שבשמים בעה"ת לעד .
וע"ע כ"ד הבעה"ה אול"י ג' פ' ויצא תרפ"ד לפ"ק מאד יצ"ו .

ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ק"ק מאד יצ"ו

סד .

מצאנו ליתן פה מקום למ"ש (כדפוס) ראשי אלפי ישראל הרה"ג המפורסמים
בשיאי הלשכה הארטה' דמדינת אונגארן שליט"א כזה :

עפ"י החלמת ועד הכללי של
החרדים, אסור לשום איש פרט
או כלל להתחבר להאגודים.
וגם לא להיות בשילום מס אתם
נצמדים .

A MAGYARORSZÁGI
AUTONOM ORTHODOX IZR.
HITFELEKEZET

KÖZPONTI IRODÁJA
BUDAPESTEN

ב"ה

אל כבוד הרבנים ה"ג ה"צ נ"י והבע"ב הנכבדים
בעלי ועד המדינה הע"י !

אחדשהכ"ה איש לפי מהלל, היות שמענו קול ענות במחנתינו, כי
רבים ושלימים טועים בהבנת כוונת ובטרת ההחלטה אשר נתקבלה בענן
התאחדות לחבורת אגודת ישראל בהאסיפה הכללית מיום ג' תולדות דהאי
שתא, ולמען לא תהי' האי ההבנה לצור נגף ואבן מכשול ח"ו לעורר עיז
רב ומדון בשערי היראים, לכן נבוא כזה לכאר בביאור מפורש שלא יהי'
אחר' ספק, שבהחלטה הנ"ל נכלל ש"עפ"י הסכמת ועד הכללי של
היראים בהמדינה איננו רשאי לשום איש פרטי, לא לשום
חבורה, ולא לשום קהלה לא בכלל ולא בפרט להתאחד לחבו'
האגודה ולא לשלם להם מס בתור נצמד לחבורה. - כל

תיקון עולם

מסרתני וכוונתני בהחלטה מיום ג' תולדות הנ"ל הי' בפירוש רק במובן זה שכל ההשתדלות והעשיית של החבורה להרמת קץ תהי"ק והיראה בענינים הנוגעים לכלל ישראל בעולם במלחמתם באיזה זמן ומקום נגד הכופרים ופורקי עול התורה ומצוה אשר הי' אחרי שמע דעתני בהסכמתני המה מורשים לזה גם מאתנו כלל יראי ה' במדינתנו וגם אנו חברים למלחמות מצו' ולעזרת ה' בנבורים בעד הדת לנו מורשה נגד השועלים המחבלים ברמים - ובוזה הקולות יחדלקן ושלוס על ישראל אכ"ר.

כל הנ"ל נגמר ונחלס בהמועצה של ועד המרכזי יום שנכפל בו כי טוב א' דריח אדר ראשון תרפ"ד לפ"ק פה עיר הבירה בודאפעסט יע"א.

בשם והרשאת ועד המרכזי:

חיים אלעזר הכהן הארמשייין ה"ק אברהם מ"ש פראנקעל
יועץ הלשכה ראש ונשיא לשכת המרכזי

ע"כ החלטה דשנת תרפ"ד, ולהלן נדפים אייה עוד החלטה ועד הרבנים הגאונים דמדינה הנ"ל בשנה זו (תרצ"ו) לחוק האיסור בענין זה

סד.

ויוסף הוא השליש בכל מקצועות התורה נאון העולמי מעין הנובע המפורסם לשם ולתהלה ותפארת כרנא האבדיק דווינסק שלישיא בעל צפנת פענח, אשר כתב לרב גדול אחד המיוחד מחכמי ירושלים שלישיא בזו"ל.

ענין האגודה, רק שרי בפירורא.
כאנודו' שוקים שומא' מקבלים.
כמו ירק לא הוי אנד ולא כלום.

ב"ה משיק זעירא דלא להתענא תרצ"ד דווינסק.

קבלתי מ"כ ועמדותי מרעיד, חנה באמת בזמן זה כתובות פי באשר באתי פה חזרה מארץ הדמים סומקא לבשרי נזיר דף לא': קבלתי איזו מכתבים מדבר אשר נעשה מציאות "אגודה" והנה עיקר דבר אגודה או קליעה או קשר או גדיל שכונה שורה או דיבק או חבל הזה רק שנפרדו מאת שאר ע"י איזו דבר המפסיק, ודבר המפסיק ג"כ נכנס למנין, וכמו דקיי"ל מנחות דף לש' חוש של כך עולה מן המנין וכן ס"ל להך דיומא דף מא' עב' בתוס' (ישנים) ד"ה כרי שיהא .. מאנד .. דמכואר בסוכה דף יג' עב' ומצד דקיי"ל אנד צריך ג' ולא שייך כלל הך דכאן לשם דהא מה שנתנו

לשריפת הפרה ולא להזאה, ובאמת גם הרמב"ם בפה"מ סופ"ג דפרה על אוזב של שריפת הפרה, והך דנדה דף כו' קאי על איזוב של הזאה כמבואר בפי"א עיין שם בראש דכתב דלא איחפריש שיעורם וע"כ ר"ל כמה שיעור של גבעול, עיין בירושלמי סוכה פ"ג חוץ מגבעול, וקאי אהזאה וגרדומי מחנות לה' קאי ג"כ אנבעול, וא"ש מ"ש התוס' דף יג' סוכה וכן ברמב"ם פי"א דהל' פרה ופי' בזה ואכמ"ל, ועכ"פ גם בזה הוה ג' עין ארז ואוזב ושני ג"כ מצטרף לזה, וכן מ"ש הראב"ד ז"ל בהל' מברים פד' הב' ... בזה, וקליעה ג"כ ג' סוכה דף לב' עב' ושבת דס"ד, ומ"ש הראב"ד בעדיות פנ' כג' ובירושלמי שקלים פ"ח וספרי האזינו גבי יעקב חבל ונדה ס"א וע"ז דף נא' גיטין ו' .. וביצה יד': ועיין במ"ש הבה"ג בהקדמה בתורה נצרך לגדלתו כמו משה וזה חסד וסוכה דף מ"ש עב', ומבואר בירושלמי ע"ז דאסור דאשה שתגדל שער של בן נכר לא תחגם לא תתן להם חן, עיין קידושין דף כט' ע"א עב' והדס קליע והדס ירקרקת .. קידושין דף כט' עב', והוה רק בגדר אגודה של ירק עיין מבשרין פ"ו מ"ב (כל האגודי' ושל ירק) של בית השוקים טמאין) ... בירושל' דמאי פ"ה ה"ו מ"ש אנד של ירק סופו לותר ובתרומו רפ"ב סופו ליחלק, לכן לא רציתי ליכנס בהמנין דלא ידעתי כדל מי אנדם ובמה אנדם ועיקר החשש ה"י לי שמא בגימנויות של זהב סוכה דל"ו ע"ב וגם מה ... אם שהוא אז הלולב מפורד, ור"י לשישהו דס"ל דכ"ט ע"ב דצריך ... ולא ר"ל כמ"ש רש"י ותוס' דף ל"א דקאי אאנדר של לולב אהדס וערבה, וא"ש בהגמרא לא מבואר הך אנדר לעיל דף י"ג ודף ל"ג ומנחות דכ"ז ואכ"מ בזה, עכ"פ וכעת נפתר הדבר ושוב לא הוה כלל אנדר ולא כלום רק כמו אנדר של ירק ומבואר בירושלמי הג"ל ידירו דושת

יוסף ראזאן רב דפה הג"ל

סז.

ציון במר תבכה וירושלים תתן קול'ה על חילולי הקודש שיצתה ע"י האגודה ישראל בעיר ה' שמה תובב"א - כאשר שלחו מתמן זה רבות בשנים מכתב הנוכחי שנתפרסם אז בדפוס וגם כאן לא יפקד מקומו וח"ל :

בעזה"י

פה ירושלים עה"ק תובב"א ביום ה' לפ' וה"י עקב תשמעת לשנת
לרד ה' אוריושע"י לפ"ק.

שוכמ"ס וכל הברכות שבתורה ובכח"ש יתברך מציון הרב הנאמן
הגדול מעוז ומגדול ברכת ה' ועבדיו עליו יחול לעמוד בפרץ

ולהצילנו מעול, ולהפריד מתלמידי אברה' אבינו האנשי' ההולכי בצד שמאל, הוא מעלת כקס"ת מוהר"ר חיים אלעזר שפירא נר"י שליט"א.

הנה באנו להודיע למעב"ת הרבה שליט"א כי משנים רבים ועוד לפני שנות המלחמה נאגדנו כאן לאגודת הקוד' (*) ע"פ הזקני' והנאוני' והצדיקים הרבים אשר כבר להבדיל בין חיי' לחיי' רבים עלו למקור שעלו לפעול וחסיו ולהגן זכותם משם עלינו הדור היתום יתמי דיתמי שגשארנו כיתומים ואין אב וכצאן בלא רועה רק הם מהתם ולהבחיל' אנו מהבא נתפלל ונבקש רחמים מאבינו אב הרחמן שיאמר די לצרותינו צרות הנפ' שהתגבר למאד מאד בלי שיעור ובלי ערך וגם כחותנו' הרב הלב העברי אשר על פיו ד' נתחזקנו לאגוד אגוד' הק' הזאת עזב אותנו לאנחות בעוה"ר והוא עלה למנחות ובמחיים אנחנו כי דבר ה' יקום לעד אשר בלי ספק יקיים הפסוק שהתחיל בו ספר הק' הזה שיושיענו ה' בשלש מאות איש שאינם בורעים לבעלים ועצבי כסף ודומיהם להשתחוות לאגודת כסף אבל בעוה"ר או לנו אם נאמר ואוי אם לא נאמר כי הרב האשכנזי אשר באשכנז יצא ע"י ספר רמ"ד וההולכי' בדרכיה' להחריב ולעקור חיי' רוח היהדות כהעולם נתגבר בעיה"ק למאד מאד וכאשר כבר על ידו נעשו פה שולעים ונתרבו הרק"ם שנקראו לעהרערס ולא הועילו להם חרמות הרבים מכל הגאונים והצדיקים שנעשו נגד זה הן מע"ב צדיקים שנתכנסו להכנס' הגדול האמיתית שהי' בשנת תרכ"ו במיהאלוויץ כמ"ש בס' לב העברי הן מכל הצדיקים והנאוני' בירושלים עה"ק תובביא כי הלא המה מספר' רחמן עמלק ימ"ש שמכירים את רבונם ומתכוונים למרוד בו ישמרו' ועתה זו הי' ערמונית של הנחש והישטן להעמיד תחת שם "אגודת ישראל" ג"כ שולעים ולכתוב ולהלהיב לזה בעטיפת צדקות וקדושה כמו עשו (שמביא בס"ק הנ"ל) שמעמיה א"ע במליתו של יעקב אבינו ואומרים שהולכים בדרך ישראל סב"א ועל זה כבר התנבא יעקב אבינו הצילנו גא מיד אחי מיד עשו שמתנבא א"ע כאחי כמו שהולוחמים ממלך ערד כסות ולשון שינו שלא יכירו אותם שהם מבני עשו והנה נעשו "אגודה" הגיל ע"י מכתב עת "קול ישראל" שלהם פה שני עגלי זהב כמ"כ בס' משכיל אל דל על השולעים שנעשו פה שלא נעשה כזאת מעת עגלי זהב של ירבעם בן נבט וכר והמה א) שול"ע אשר נקרא "דורש לציון" אשר מיסדה הי' הר' יצחק פראג בשנת

(*) הגם כי אנחנו מרחוק אין אתנו יודע עד מה נאגדה אגודת קודש הלזו ומי קדשוה? ומת מסרתה ופעולתה? (ענין לעיל אות סי' למטה בהגיה) אבל משנה לא זוה במקומה נגף דברי האגדה הזאת ראויים למי שאמרם הכר נא למי תחתמת!

תרכיז בהשתדלות יוסף בלומענמהאל מפאריז אשר בו לומדים מדעי וספות הארץ וכירב עי מורים מתיבת' ופרדגני רעים וכו' ולהבדיל בעהד גמ תורה הק' לעשות בתי כלאים כמובא בס' הנ"ל והשולע הזאת נכנסה בשנ' תרע"ז תחת חסות פקדי' ואמרכל' באמשטרדם ותחת הנהלת הד"ר מ' אויערבאך ויאונתן בנימן הלוי איש האראוויץ (כנדפס בלוח א"י שנת תרע"ז) באי כח מאגודת היראי' הכללי בפראנקפורט' יום המנהלים נעשו על ידו ביכ בתי ספר שלומדים שם שפות זרות בכל מושבות אה"ק הנק' קאלאניעס ועי"ז נעקרו משם כל בתי ת"ת שמכבר בעהד' (כנדפס בלהנ"ל) וכבר נסגר עי' חסות כסף מאשכנז והרימו קול ורעש גדול בכב"ע "קול ישראל" עד שפעלו אצל פקדי' ואמרכל' הנ"ל וחזרו לפתוח שערי מומאה הנ"ל בעהד' והנה עוד העגל השני ב' נעשה עי' הנ"ל שעשו בתי חינוך לנערות אשר המורות המה נערות מדור החדש ואגודתינו אגודת הקודש עשו מחאה גלוי' נגדם בתחלת התיסדות כי רובין עי' איסור גדול וחפור מכל גדולי וצדיקי ונאוני ירושלים מכבר מוזן רב שלא לעשות בתי מלאכה וכיוב"ז לנערות או לנערי' וכו' ולא חששו עי' ומומרים בקול באשה בערה בכל יום בפומבי ואומרים שזהו תיקון גדול בעהד' הוי האומרים לחושך אור ולרע טוב וכו' ועשינו מחאה נגד כל זה וגם כחינו להרים קולינו כשופר בבהכ"נ שבבתי מחסה לעניי' בהר ציון בפני הרה"ג של ועד האשכנזי ונשיא אגודת ישראל נגד כל זה וגם לרבות עיקר גדול שכל זמן שלא יסירו המכשולים ועגלי זהב הנ"ל מירושלים עה"ק ומאה"ק תוכי'א וכיוצא בהם אין לאגודתינו אגודת הקודש שום ייחוס והכרה לאגודת ישראל ולכנס' הגדולה שלהם. וברצון גמור ובלב שלם באנו בשם כל אנשי אגודת הקודש הנ"ל להשתתף בעצת מעב"ת הרמה שלא להתחבר לאגודת ישראל כלל וכלל רק לחזק באגודתינו אגודת הקודש אשר מטרתה קודש לה' לעשות אגודה אחת באמת לעשות רצון אבינו שבשמים ית' בלבב שלם ועתה יעשה כבוד מעלת תורתו הרמה בחכמתו הגדולה ולהזדרז במצוה רבה לפרסם מחאותינו הנ"ל בעולם והעיקר להשתדל בזרזות יתירה אם אפשר עד להגיע מחאותינו הזאת לראשי כנס' הרוצים להתכנס בחי"א וכפרס לאנשים גאוני' וצדיקים כמו הרה"ג הצ' כמוהד' בעה"מ חפץ חיים נ"י והרה"ג כמוהד' משה מרדכי עפשטיין נ"י האבדיק ורי"ם דסלאבאטקע וכדומה והקביה יריס קרנז וקח עמו ועיר הק' עי' הרמת קח תוה"ק ולהתקיים חכ' וכל קרני רשעים אנדע תרוממנה קרנות צדיק ונזכ' ונחוי ונרא' לראו באור פני מלך המשיח שיתגלה בי"ב אייר ובדרישת שלום רב למעב"ת הרמה וכל הגלויים אליו שלי"א ומחוי קידה לפני הדרת כ"ק ברגשי כבוד. באעז"ח למען ה' לחסם קח האמת והשלום בשם כל אגודת הקודש בהר הקודש בירושלים תוכבי'א מחכים לתשובה מאחבה.

נבאים ומנהלים דחברה אגודת הקודש באה"ק תובבי'א

נאם שלמה בלאמרר הרהג'צ כמוד'ד פמ"א הנקרא באשכנז כפי
כל ר' הלל וועקסלער זצוקללה"ה שה' ראב"ד בק"ק הירבער ומקורב ומרחוק
מכל אשכנז למדו אצלו מנעוריו. למאות תלמידים תוה"ק ועבודת הית.
נאם שמואל הלל שיינקער בהגאון הצדיק ר' אברהם מקאוונא
זצ"ל שה' אב"ד באלעקסאט ומייסד ור"מ מתיבתא רבתא דסלאבאדקע.
וחתן הגה"צ מ' יוסף חיים זאנגענפעלד נ"י (זצוק"ל)
ר"מ דישיבת אור חדש בעיה"ק ירושלים ת"ו

סח.

מכתב שני מאה"ק שה' נדפס שמה עוד בשנת תרצ"ג מאת החרדים
ראשי הקנאים המקנאים קנאת ה' צבאות ותורתו - היו - בזה"ל :

ב"ה

מחאה "מחיראים" מירושלים

למחות אבן האפל אבן הטועים והמתעים.

בהעתק של האגודה דפה "קול ישראל" גליון י' פ' וישלח מ"ז כסליו
דנא, הדפיסו מכתבו של מנהל דראשי של "אגודה" בווארשא אשר בו הוא
כותב בזה"ל

בוודאי היתה "הצהרת בלפור" רמז מאת ההשגחה העליונה לפקוד את
ארצינו הקדושה עכ"ל.

חלילה לנו בני ישראל המאמינים בני מאמינים בה' ובנביאי האמת
וצדק לכנות ההצהרה הבלפורית תחת כינוי של סוג פקידה עילאה, כי
אנו צריכין להאמין בפשטות בביאת משיח האמתי שרק הוא יפדה את
ישראל מגלותו וההצהרה הבלפורית, לא יזכר ולא יפד לנו ח"ו, ואשר מחזה
שדי יחזה בהשגחה תדירא לא יהי עד לאומים ואשר ינק רק משדי אמו ולא
מקוראי בספרים החיצוני, ולא נראה לו דמות דיוקניהם ולישארשארית לא
היה מנוד ראש בלאומים ושאת לאומים לא ישאוהו, וחסד לאומים חסאת
הוא לא יקראוהו, ועל הפוקדים ומתפקדים בהצהרה הזאת כתב
(הרמב"ם ז"ל בפ"א מהל' מלכי) וז"ל שכל מי שאינו מאמין בו או מי שאינו
מחכה לביאתו (ר"ל שהולך אחרי מקריית ומכנה אותם בשם גאולה או פקידה
לא בשאר נביאים בלב' הוא כופר אלא בתורה ובמשה רבינו כו' עיי"ש וכ"ש
מי שמאמין ר"ל בהבטחת העמים לכנותה בשם פקידה עליהם כ' (בפסקתא
רבתי סוף פל"ד) וז"ל ואויביו אלביש בושת אלו החלוקים עליו ועליו יציין
נזרו, עליו ועל הדומים (פ' דומים ומחכים לביאת המשיח בישועת ה' דוקא)
לו עכ"ל, וכ"כ (בפדר"א פ"ט) ישראל שבוסחים בצל יוצרם הם ברוכים
ומתוקי' ויש מהן הנייה לעולם וכזמן שהם סרים מאחרי יוצרם ובטחו בחוקות
העבומי' הם נאדרים ורעים ואי מהם הנייה לעולם עכ"ל. ושישה החדשה

הזו לכנות פקידה להבטחת הנכרים וזה הוא לנו. והיא היא שהתעה בעוה"ר עם רב מישראל שילכו אחר ההבל גאולת הנכר הזה. וגם בימי החורבן היו מישראל שציפו על הבטחת העמים שהבטיחו להם. ולבסוף היתה להבל וריק צפייתם. וכי אם אויבני מבטיחים ופלילים אל לחכות למשפטים צדיקים ותוצאות טובים. ועין (ירושלמי פסחים פ"ח הל' ו') דאמר על הכתחתם אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר, ועין (כ"ב דצי"א) דמודי להן נפל בידיהן דמתרחין עליהן דיליה דלהן] לכן אמר הנביא אז (איכה ד' י"ז) עודינה תכלינה עינינו אל עזרתנו הבל בצפיתנו צפינו אל גוי לא יושיע.

והגם שאלו התועים מצאו להם און בדברי (הירושלמי מע"ש פ"ה ה"ב ה"ד בתו"ט שם) עין (בס' עולת תמיד לאדמ"ר הגאון הק' ממונקאטש שליט"א) משי"ש בזה, ומביא שם מרבית מקומות משי"ש בבלי דלא ס"ל כן, ואין הלכה כירושלמי לגבי בבלי, וגם עוד כתב שם (שכס' עבודה תמה) סותר כל דעותיהם שרוצים לומר שיהי' בנך ביהמ"ק קודם ביאת המשיח וגם (הרמב"ם בהל' מלכים) כתב שני פעמים שמלך המשיח הוא יכנה ביהמ"ק עי"ש, וכזאת וכזאת כתב (בס' דברי תורה מ"ב סי' מ"ב) וז"ל בפרש"י (שבת ל"א) צפית לישועה פרש"י לדברי הנביאים עכ"ל, היינו להאמין שיבוא משיח צדקינו כמו שהובטח בדברי נביאנו ע"י אליהו הנביא שיבא לבשרנו מקודם ע"י נס, ולא כדברי דעות כחזרות הסמאים מכל המפלגות והגרועים שבהם חמה הצבועים האגודיסטען כמשאחז"ל בסוטה שיפרישו ביותר מן הצבועים שמראים א"ע כפחדים עכ"ל ועל הגאולה האחרונה בפירו' אומר לן התנא אלהי רשבי (בתיקונים תיקן ס"ט) וז"ל בפורקנא בתרייתא של מלכא משיחא, כתיב ה' בדרך ינחנו ואין עמו אל נכר עכ"ל.

ואנו שלומי אמוני ישראל מאמיני וחייבי להאמין שאחרי כל התלאות וצור' רבו דערו עלן שקרובה ישועתינו לבוא, אבל ח"ו לא להגשים (או כ"ש להתנכר ח"ו) את הגאולה שתהי' טבעיית. וגם לא בכח אנושי ועצמי כי גאולה טבעיית ואנושיית לא ש"י גאולה. וכ"ש הבטחת והסכמת גוי ועמי הארצות. כמ"ש בזה רבינו יונתן בעל התומים זצוק"ל (בספר אהבת יהונתן בהפסרות ואהתגן) עי"ש (') אלא גאולתינו ופדות נפשינו ובגן בית קדשינו ובגן ארצינו הקדושה תהי' הכל ניסיית לוכמו שרמו כן רחיק שליט"א

(') מובא לעיל אות ג' (עמוד ד') וכן כתוב בתורת משה רבינו הרמב"ם ז"ל בסוף ספרו "אגרת תימן" שמדבר שם מענק הישמעאלים וזה לשונו המפורסם:

וכ"ז שאנו רודפים שלומם הם רודפים אחרינו בחרם ובמלחמה כמ"ש דהעיה (תלים קכ"ז) אני שלום וכי אדבר המ' למלחמה כ"ש אם נעורר עלינו ונקרא במלכות בדברים בטלים ושקר הלא נסכן בנפשותינו ונבא לידי מיתה עכ"ל

(בס' עולת תמיד דמיו) שזהו שאנו מתפללים וש'א נים (ר"ל בדרך נס) לקבץ גלויותינו עיי"ש) באוהות ובמופתים בניסים ונפלאות ובמורא גדול זו גילוי שכינה בכבודו ובעצמו הוא יפליא לעשו' עמנו במהר' בימינו, כמשיכ מפורש הרב (חסד לאברהם מ"א נהר י"ז) וז"ל השכינה תדן את ביתה וידן לישראל במסורת חברית כדי לקרבם אל הגאולה ואל הטוב המוכנת לנו עיי' נביאנו, ושוב השיעור לא יכילחו רעיון באופן שלא יזכר עוד גאולת מצרים והניסים ההם לפני גאולת ישראל וניסים ונפלאות שיהי' לנו, כמשי"ה ולא יאמרו עוד חי' ה' אשר העלה את ישראל ממצרים כי אם חי' ה' אשר העלה את ישראל מכל הארצות, ויהי' אז הניסים וגילוי השכינה אל ישראל בהפלא ופלא ויאמרו כולם אשר זהו יום עקוני' לו שנאמר זה קוינו לו ממש מורה באצבע על גילוי השכינה כו' ויתראו עליהם אליהו הנביא ז"ל ויתגלה עליהם משיח בענינים גדולים ומשה רבינו ע"ה יתגלה להם עם בני דור המדבר והשכינה יתגלה עליהם ויתקנו הדגלים בהשכינה וירד בית המקדש בנוי למטה ויבואו ישראל לירושלים הבנויה והשכינה עמהם כמו צאתם מארץ מצרים וירבו אז הניסים ויגדלו אשר אין הפה יוכל לדבר והשכל לשער הריבוי ניסים ונפלאות שיהיו לישראל ויפתחו את מקורי החכמ' וזאת תהי' ההנהג' בגאולה בסיד עכ"ל, ועתה מי יבוא עוד וימלא את לבו או במשוע (או מכ"ש חיו במזיד) כלאחר יד להכחיש חיו דברי אלקים חיים הנז' או להפכם ולנשכמם, ומכ"ש להמירם ולנכרם חיו בהצהרת הנכר אשר לא לחנם כינוהו אותה גדולי חכמי ישראל יצרת בעל פער, כי ההצהר' הזאת היצר לישראל מאוד מאד, וטיב הי' לנו משלא נצהרה משנצהר' והחשיכה את עיניה' של ישראל ובעוה"ז שיצא מה שיצא עיי' ר"ל העבירות היותר חמורות בתורה, היינו עיי' וג"ע ושפיכות דמן של ישראל הי"ד, ובס' לעמודי ארזים, בהקדמה דיד עיי"א הערה וגילה מקור גאולת התמורה הזאת, שהיא רק פעולת שוש"ני מאת ה' והצלי' מעש' הששן, כמ"ש [בתמיד דל"ב] שטנא נצח, [ופירש"י ז"ל שהששן הוא נוצח ומטעה בני האדם, ושם [בכ"י רבינו גרשום ז"ל] וז"ל שהששן הוא נוצח שמתעה אותם ונותן להם גאולה ולבסוף יורדים לנהיגם עכ"ל.

גם כת' עוד הכות' הנז' בהעתק הנז' וכמו כן בנז' בנין העי' תל אבי' הי' אצב' ההשגחה עכ"ל, הנה כבר התנגד לו אדמו"ר מלאבאוויץ שליט"א והוא יתן בקולו קול עז לאדמו"רים מפולק שליט"א עיי"ש ועיי' (בהשמשות הוזה"ק ח"א סי' ל"ח ברע"מ שם) שכתב וז"ל מאי שוא עמלו בוניו בו אינן

ועוד להלן שם וז"ל :

ולפי שידע שלמה ע"ה ברוח הקודש שהאומה הזאת בארך זמן גלותה תפצר להתנועע בלא עת הראויה ויאבדו בשכול זה ויבואו עליהם צרות וחוזהיר מלעשות זה והשביע האומה על דרך משל ואמר השבעתי אתכם בנות ירושלים וכי' עד שתחפץ, ואתם אחינו אהובינו קבלו עליכם שבעתו ולא תעירו את אהבה עד שתחפץ, ובורא העולם במדת רחמים יזכור אותה אתכם לקבץ גלויות נחלתו וגר' עכ"ל.

סם ונחש עכ"ל, ואנו באמיני בני באמיני בדברי התנ' אלהי הרשב"י שכתב (בזוה"ק ח"א דק"א, קל"ד קפ"ג ובח"ג דרכ"א) ובעוד רבת מקומו שבנן ציון וירושלים לא יהי כלל ע"י מעשי בני אדם, אלא רק מעשי ידי יוצר עליך. והכי איתא (בפסיקתא רבתי סוף פרק כ"ו, התנע"ר מעפר קומי שבי ירושלים בשר ודם בונה אותך בשר ודם החריבך אבל לעת"ל אני בונה אותך. שכיב בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס אמן ב"ב עכ"ל, וכל הארץ הזאת עתיד הקב"ה לנער אותה כפ"ש (בחס"ל שם) וז"ל הקב"ה ינער את ארץ ישראל וירושלים כאשר ינער אדם את מליתו וינער כל עובדי עכו"ם וגם עבודת כוכבים בעצמה שבירושלים וגופות הטמאים הנקברים סביבות הקודש וכל המקומו המטונפים שבו עכ"ל, ומקורו מהור מצאתי ובפדר"א פל"ד ובזוה"ק ח"ג ד"עב, ובזוה"ר חמה שם, וביל"ש שמואל סוף רמז קל"ד ע"ן שם.

ומה שמסיים שם הכותב הגז' בעתק הגז', וז"ל ורעיון זה הגז' מביע תמיד בכל עת ובכל שעה עכ"ל, נח ה' לו שיהיה גורף ביבין ויתפרנס מזה טרם שיתפרנס מע"י האגודה ויהיה מוכרח להתנאור עצמו ולכתוב דברים כאלו ובודאי אמור מעתה לא יכתו ולא יביע אומר עוד ח"ו כזא' ואם משה רבינו ע"ה שעשה את נחש הנחושת לשעבד לבות בניי כלפי מעלה ועשאו עפ"י הדבור וזכר לנם, אעפ"י אח"כ חזקה מלך יהודה ראה כי בניי שועין חזנו אחריו כיתת אותו והדורו לו חכמים, ק"ו לצרה זו שלא תבא עוד ח"ו בעולם, ובי"ה שנפלה ולא תוסיף קום עוד, לובעת נשמע בירושלים נפילתה כל חכמי וירא' ה' ברכו ברוך שעקר ע"ז זו מארצינו הקדושה, והנה מעתה הכותב גם לאוהבים יחשבתו כי הארנו לו מאירת עינים ואם יודה על האמת זה יהיה שבחו.

ואל מנהל"י האגודה דפה הגז' אומרים שיכו לב מאד מהיום ותשמרו את פי העתק שלכם בשמירה יתירה, [כמו שמעורר אתכם ג"כ אחר מהכותבי שלכם בהעתק הגליון הנ"ז] ואם לא תשמרו אותו אלא יהי הפקר לכל ויהי מי שיהי, ויהי מה שכותב שכין שמכני האגודה הוא שמוע לנו ונשמע לך אז עליכם לידע כי עתון שלכם יפול תחת האיסורים של גאוני וצדיקי הדור שאסרו לקרות העתונים הזדים החפשים, לזכר גם המודעות שאתם מדפיסים בעתונכם, כל דבר שנוגע לכשרות צ"ל ברשות בית דין ולא להיות מילי דהכשירא הפקר תחת המסדר העתון או תחת הפוליטיקה של האגודה ואחת מן השעמים של הרבנים הגאונים הקדושים צדיקי הדור שאסרו איסור להתחבר עם האגודה מפני שיש באגודה כמה וכמה ענינים שלדידהו לא הוו מומא ולדידן הוו מומא וגם אפילו הם רואים זה את זה שיוצאים מדרך התורה, קא מחניפי אלו לאלו, והם אומרים שמור לי ואשמור לך כידוע והם מעתיקים מזה אל זה בעתונתם ובין שורותם יצהירו תמיד צרת הבעל פערית וגם הם עתידים תמיד להתאחד עם הציונים, רק שהציונים ירצו עמהם, ואנן יצאנו י"ח במחאה זו, ואת נפשותינו הצלנו והבונה בשמים מעלותיו ואגדותיו על ארץ יסדה הוא יתור אגדות משה

ויהיו כל ישראל - לאגודה אחת לעשות רצונו בלבב שלם ועיז נזכה לבית
נואל צדק האמיתי ולבנין ביהמ"ק ע"י ה' ניסי במהרה בימינו אמן.

הכ"ד החרדים בעיה"ק תובב"א

דפוס "המשרב" ירושלים

סמ.

מכתב שלישי בקודש מאת מרגא ורבנא האדמו"ר מליבאוויטש
שליט"א (עין לעיל מאות ל"ה עד אות מ"ד ואות ס"ב) אשר כתב לרב גדול
מפורסם אז בימים ההם שהרעישו האגודה בתעמולות וכנסיות שונות.

האגודה ושאיפתה, כנסי' שלה
ומטרתה, בפוליטיק ושקר יסר
דתה, מגונה והצופה מדתה,
הצילו ממנה אומה הישראלית
עוד בה נשמתה.

ב"ה א' כ"א שבט תרפ"ד ראסטאוודאן

כבוד שר התורה והיראה, נשיא עם אלקי אברהם
כבוד שם תפארתו מרגא ורבנא יוסף שליט"א

אחדש"פ.

ימים אלו הגיענו נדפס בדברים ברורים שאיפת מנהלי - אגודת ישראל
ומה יצרה, ובהם הרבה ענינים (כפי ההעתקה שבזה) ורוכם בהנוגע לבנין
ארץ ישראל. לאחד עם ישראל עם ארץ ישראל (א) ליסד מרכזים מיוחדים
לעניני ארץ ישראל. (ב) יסדה חברה - נזה ישראל - מרכז מסחרי ביפו (ג) ולעבוד
בבנין הארץ במדה יותר רחבה ע"י חברת - בית ונחלה - לרכישת קרקעות. (ד)
לחנך אוינים אברים בשביל - עולים לא"י. (ה) לתת האפשרות לחלוצים לעלות
לא"י (ו) ולעזור בהם להסתדר בא"י ולאחד כל תפקידי הרחנים, החניך
הכלכלי הדתי ובתי החסד.

כל אלה הן המה שאיפת מנהלי האגודה הגלויים לנו באותיות שבכתב
חבלתי אפשרי להכחישם, ונוסף עליהם מה שהוא במחשבתם ורצונם.
הנעלם מאתנו ומתנכלים להסתירם בחכם עד עת מצא.
אמנם למען להביא אל הפועל את אשר המתווחו להם בעלי האגודה -
המה המדיניים האשכנזים דיא דאייטשע פוליטיקער - השכילו והתחכמו יותר
מכמו (בעלי בריהם הפנימיים) המזרחי והציוני (אשר תלת קשרין מתקשרין

תיקון עולם

דא כדא, אגודה בשזרחים ומזרחים בציונים) והדומאי וחתרו חתירה מתחת כסא הרבנים שלישי"א, להמשיך אליהם במצודתם גדולי התורה (כי השקר כלומר המדיניות - חמדה כתר האמת - כלומר כח התורה -) ולהשתמש בשרביטם, ועשו מעשה רשת היא הכנס' חדש אלול העבר.

והנה מלבד זאת אשר נזף ועצם הכנס' היתה בטכסים ותרמית מדיני להניא את לב גדולי התורה (אשר הקורא מכתב ההזמנה חושב הוא כי מעט של תמימי לב החפצי' בהרמת התורה יצאה) והיא אומן כי יסופר אשר בכ"ב תמו' מדפיסים הם בהקול, דעקלעראציא ציונית (כמבואר בההעתק המוסג'פ) ובכ"ג בו כותבים מכתב הזמנה ובלתי מזכירים מזה אף הנה אחת, אלא אדרבא מעוררים ומתחננים לבוא אל האספה גדולה אשר בה ישתתפו מובחרי עם ישראל סבא, איך להרים קץ התורה והדת בו וכו' כמה מנונה וחצופה מדה כזו, לשקר באופן גם ומבהיל כזה כמה חנופה בו וכו' יש במכתבם זה צביעות נוראה וגניבת דעת, והכל רק בשביל כי יבואו גדולי הדור, ואשר יקחו לב כל אחד ואחד ממכיריהם ומיודעיהם, ולעשות סעודה במחנה ישראל, איננו יודע אם המכתב הזה שקבלתי הוא נוסח כללי או פרטי אבל בכל אופן הנה אחרי קריאת מכתב כזה, מי הוא זה אשר לא ידון אל ועידה רבת הערך כזו, מקום שם גדולי ישראל בא' לדאוג ולמצוא עצה בהרמ' קץ התורה, ובאופן כזה לכדו גדולי ישראל במצודת', והיש עול נורא כזה, וטם' ע"ז הנה) עוד זאת עשו מנהלי האגודה גולו את אדרתם אדרת ישראל, ובכחם - כח התורה - הפה חפצים לאנס את הכלל כולו לכנוס בהאגודה ובנואם שיה האדמו"ר מגור ש' בשם רבינו יונה ז"ל, ובכח הכנס' יכול' לדבר בשם העם העברי (כן דעתם, וע"ז היתה כוונת יצירת האספה) כמבואר בנאומו מר קירשברין.

והנה כללות שאיפתם, וכן עד כמה באמת אינם חפצים להתחשב עם דעת הרבנים מבואר וכולט בהרצאתו של מר יצחק בראער, המבאר כי הכל ערוך ומסודר, קומיסיות על כל דבר וענין הנוגע לישראל, וא"כ אין להכנס' עסק בעריכות התקנות של האגודה כי הלא הכל נעשה ממעם הועד הפועל וכן כאשר ליעוץ (גיוס של האדמו"ר מגור) דורש תיקונים בהאגודה. ע"ז משיבים לו כי זה נמסר לקאמיסיא, אשר כל אלה הדברים מראים לדעת עד כמה אינם מתחשבים ואינם רוצים להתחשב עם דעת הרבנים ורק רוצים הם בהרבנים שיהיו לכלי נשקם אשר יחתמו להם "הכשרים" על כל דבר בליעל העולה על רחם.

והנה לא אחד בלבד עמד עלינו, אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו אמנם לא באופן פרוץ כזה, יודע' אנחנו בכל עת מי הם אוהבינו ומי הם אויבינו אמנם אלו האויבים התחפאו בבגדים שאולים ושימו להם פני תום, מבלי אשר נוכל להכיר מי הוא, אוהב או אויב, וכול' באחד סוערים ומרעישים את העולם ומחנה ישראל, בשם התורה, המרציא בראיער יצחק מדבר דעקלאראציא פארלעמענשארש - בכח התורה, ראזענהיים מדבר בכח

התורה, ותם אני ולא אדע איי איפו לקחו כל אלה, ובכלי נשק זה הולכים ומרעישים את מחנה ישראל, ואין מעצור לרוחם.

והנה עם אלקי אברהם, הדבוק בתורתו באמת, יודע היטב, כי הדיעה והדיבור בכל עניני ישראל הוא רק לנאוני התורה והיראה, ואין אנו יכולים ואין אנו רוצים לקבל עלינו עול הפוליטיקער והבדניים השקרנים, אשר שדרו אדרת תפארת ישראל ולרצין את גלגולת ישראל היל"ת.

ובכן בשם אלפי ישראל תביטי לב ודעה ישרה, הנני פונה אל כבוד שר התורה והיראה, אשר יועיל נא להגיד חוות דעתו דעת תורה, ע"ד שאיפת מנהלי אגודת ישראל בכלל, וע"ד עניני ארץ ישראל בפרט, והאפשר הדבר עפ"י התורה אשר עניני ישראל הקשורים ואחוזים בתורה יהיו נחתכים ברוב דעות שבהם יהיו גם כאלו שאינם בני תורה, וקלים ביראת שמים. והיינו אשר חכמתם בפוליטיק הנקראת מדינית מרובה מיראתם את ה'.

אנא הצילו את ישראל בעוד נשמתו בו. הגידו דעת התורה בדברים ברורים, ולא יוסיפו בני עולה לענותנו עוד וירחם ה' ויסיר מעלינו המשיבים לנו בעל כרחינו והרוצים להשתרר עלינו בכח הפוליטיק ולהעבירנו על דעתנו ח"ו. וקבל הדר"ג שליט"א התורה'ש והברכה מאדוה"ש כאו"נ ונפש הדריש ברגשי כבוד וק"ר בלתי מוגבל.

יוסף יצחק שניאורסאהן

ע.

ואלה דברי רב האי גאון אוצר התורה והיראה צנא מלא ספרא צ"ת מגדול עוז המפורסם לשבת די"א רבא דעיר הבירה בודאפעסט שליש"א בעל המחבר ספרי "לימודי השם" עה"ת.

האגודה סכנה איומה היא לחדת בפרט לנעורים, שלא להתחבר עמה מגאוני קרמאי מוזהרים.

בעזה"ת

אזהרה!

חזק ונתחזק בעד עמינו!

שמעתי שמקצת מן בעלי בתים דקהלתינו מייסדים פח בעירנו חברה הנקראת בשם "אגודה" וידוע שהרבה גאונים וצדיקים במדינתנו רואים

ברעיון הזה סכנה איומה לחדת בכלל, ובפרט לבני הנעורים.
לזאת הנני מזהיר בזה להיראים ולהחרדים דקהלתנו הע"י

שלא יתאגדו עם חברה הלזה כלל

ואודיע בזה שכבר לפני כמה שנים (כסלו שנת תרפ"ד) שעלתה שאלה זו לפני לאנדעסקאנצליא, אם להתחבר עם האגודה או לא, ואותו מעמד ה"י בפני הרב הגאון הגדול אבדק"ק וויטצען ז"ל בעל מעשי למלך ושני בדומה לו סבא קדישא הה"ג דק"ק מאד ז"ל בעל שו"ת לבושי מרדכי, ושלישי בקודש הגאון דסעמיהאלי ז"ל בעל שו"ת מהרש"ג וכולם צווחו בכרוכיא נגד האגודה והיתה ההסכמה שרק נגד מה שנוגע לטובת החמריי לכלל ישראל ונגד החוץ (לדבר במקום גבוה בשם כל היראים לטובת הכלל) בזה אנו נותנים יד להאגודה, אבל בפנימיות מה שנוגע לחדת בפרטות ובפרט ליסד ארטס-גרופע אין אנו רשאים לעשות כן במדינתנו וחתמו ע"ז ההונדערטער קאמיסיאן (40 רבנים 60 בע"ב).

וגם אני כבר גליתי דעתי כמה פעמים שאין אני מסכים כלל ליסד פה אגודה ואני רואה בזה שמביא פה הריסה ולא חיזוק לחדת. ועכ"ז קמו קצת בע"ב ליסד חברה זו נגד רצוני, גם יש ששאטט להאגודה שבכל מקום ובכל עיר כשרוצים לעשות ארטסגרופע צריכים לזה ההסכמה מרבני ודייני העיר העומדים על המשמר ומאחר שאני איננו מסכים לעשות פה אגודה. אי"כ כל דבריהם בטלים ומבוטלים.

ואבקש בזה מכל הסרים למשמעתי שלא לסייע כלל לחברה הזו, כי יש לנו הלשכה במדינתנו להיראים לאנדעסקאנצליא אשר עליה אין לחוסף עוד וממנה אין לגרוע.

וכל השומע לי ישכון בטח לראות בנים ובני בנ"י עוסקי בתורה ומצות עפי השיטה המורשה לנו מרבנותינו הגאונים ז"ל עדי יעמוד הכהן לאורים ותומים בב"א.

וע"ז חתמתי שמי פה קהל יראים פעסט יע"א כסליו תרצ"ו לפ"ק

יהונתן שמי

דין דקהל יראים פעסט יע"א.

עא.

מדינת אונגארן מדינה שלימה שהאגודה רוצה בה לצודה ברשתה ח"ו כי שם עדיין ב"ה לחלוחיתה של הארטהאדקסיע שייסדוה הראשונים במלאכים ז"ע קיים בקרבה - לכן אורבים עליה תמיד ובתחבולות יעשו מלחמה כג"ל (עין לעיל אות ס"ד) אבל אלקים לא יעזבנה בידם והגאונים וצדיקים שופטיה ומחיקקיה שליט"א עומדים על המשמר בכל עת לטובה ועיניהם לנוכח יבישו בדברי שר וגדול יועץ ונשוא פנים ראש הלשכה הארטה' דשם שליט"א ז"ל.

ב"ה יום וא"ו עש"ק כ"ד כסלו תרצ"ו בודאפעסט

שלום וברכה וכמדי"ם אל כבוד אהר יידינו הרב הגאון הגדול
צ"ס"ע חסידא ופרישא פאר המדינה בנש"ק שלשלת היוחסין
עומד בסרץ וכו' כש"ת מרה נפתלי מיישעלבוים שליט"א
אבדקד"י נירבאטור והנליל תע"א.

אחד"ש כבוד הדר"ג שליט"א באהדר! נתבבדנו בשני מכתביו היקרים
עם הצירופים כיום ד' ש. ו.

קודם כל יקבל נא כבוד הדר"ג שליט"א את תודתנו החמה בעד דבריו
היקרים היוצאים מלב הנאמרים לתועלת לשכתנו - יודעים אנחנו להעריך
את העובדא שכבוד הדר"ג שליט"א עומד הכן בכל עת להגן בעד כבודה
של לשכתנו כדי שתהי' לנו האפשרות לפעול בעד חזוק הדת והאמונה
לשובת אהבניי החרדים במדינתנו.

שמחים אנחנו שהשקפתו של כבוד הדר"ג שליט"א
בגידון השאלה של האגודה מתאים עם דעתנו בכל הפרטים
דבר מובן מאליו שלשכתנו בכלל ובפרט עומד מרחוק מכד
הנעשה בענין הזה ע"י בע"ב אחדים בעיר הבירה החושבים לנחוק
לעשות אגודה המתנגדת בחוקף ע"י נגד המורחים שנתרבו לדאבון כל
היראים כאן.

רצים אנחנו להדגיש שהאנשים החשובים העומדים בראש החברה
הנ"ל, לא רצו לשאול את סינו ועשו הלכה למעשה בלי דעתנו הן בניתוח
ההתיסדות והן בענין שליחת הודעה תומ"י להעתונים מכל הנעשה בהישיבה
שלה' מטעם שכבר יודעי' הם שלשכתנו עומדת על יסוד ההחלטה המדינית
שמתנגדת לעשות חברה כזאת, וכדי שלא יחשבו בהמדינה שכל זה נעשה
בהסכמתנו ושע"י צעד הזה תבוא שאלת האגודה גם בהמדינה על הפרק.
מצאנו לנכון לחוות גם את דעתנו ולבאר את השקפתנו המתנגדת:
בהעתוני' ובדאי ימצא כבוד הדר"ג שליט"א גם מצדו שנחוק ה' כל זה כדי
שלא תהי' האפשרות לחוננים ידועים לעשות פירוד בין הדבקים באמנם שגם
לשכתנו המכימה לכל הנעשה. ומה שנוגע וכו' וכו'.

תיקון עולם

הגני בזה בדיש כה"ג שליט"א בכל אותות אהבה כבוד ויקר
בשם הלשכה המרכזית :

ש"ב אוהבו הנאמן המכבד בשבתא טבא
שמואל זנוויל כהנא פראנקל
ראש הלשכה.

עב.

נפתלי שבע רצון מלא ברכת ה' אלה דברי זקן ונשוא פנים, מגדולי
ועד הרבנים הרב הנאון הצדיק המפורסם מבצר עוז ומגדול נזר חכמים בקש"ת
האבד"ק גירבאשור והגליל שליט"א (נכד הגה"ק א"א בעל ישמח משה
ז"ע)

ימלא שחוק פיו ולשונו רנה,
שלא ינוח שבט הרשע של
האגודה על גורל המדינה,
הנאונים עמדו לימינו ויהיו ידיו
אמונה.

נפתלי מייטעלבוים

אב"ד

דקדק"י גירבאשור והגליל יצ"ו

ב"ה אור ליו' ועש"ק ויגש תרצ"ו לפ"ק
שלומים מרובים כמל וכרביבים לכבוד ש"ב ומחוי' הרב
האי גאון הגדול הצדיק המפורסם בוצ"ק חו"פ עטרת תפארת
ישראל והדרו עה"י פה"ח גדר גדר ועומד בפרץ בנש"ק שלשלת
היוחסין וכו' בקש"ת מריה הי"ם אלעזר שפירא שליט"א האבד"ק
מונקאטש והגלילות יצ"ו

גי"ה לנכון הגיעני נהנתי מאוד מנופת צוף דבריו המהורים היוצאים
מלב טהור לחזק אותי בענין נשגב הלז ומאד הנני שמח כי אוכל לבשר
כי בהאסיפה לא מצאתי מנגדים גדולים ולא הי' לי מלחמה כבידה כי
הרבנים הג' מדעברעצין ומראב הי' בדעה אחת אתנו וגם הרב
מטשארנא אחז בפלך השתיקה ואך איזה בעה"ב מפעם אשר התהזקן
בדעתם המושעת ואך הנשיא שליט"א עמד נגדם בתוקף ועוז
וב"ה כי עלתה בידינו לבטל את אשר זממו לעשות לע"ע
השי"ת יעזור לנו שלא ינוח שבט הרשע על גורל הצ' ויקיים בנו

הכתוב כל לשון תקום אתך למשפט וכו' ויתקדש שיש על ידינו בתקותינו לראות בהרמת קרן תורה וקרן ישראל בביא.

כנפש המקוה ומאה מחו' דרש ושי' באה"ר משתחוה מרחוק

נפתלי טייטלבוים

עג.

וידוי אחר הדברים האלה של החלטת ועד רבני אונגארן שלישי-א
הנ"ל להרחיק האגודה כמטחוי קשת מהם ומהמונס, כים נגרש השקט לא
יוכלו ויצאו איזה אנודיים בתואר עקש ופתלתול להנזו על זה ולהתריז נגד
גדולי ישראל שלישי-א ואחרי כן יצא אחיו וידו אוחות בעקב עשו (כות' אחד
שולח דברי ע"פ חוצות) להכות על קדקדו ולהשיב גמולו ישראל קרא ה'
שמו כי שרית וכו' וזהו דברי הרב הגאון המהולל מאד בתורה ויראה מהורה
צדיק ונשגב מוכתר בנימוסין האבד"ק שאפראן (עדינבורג) שלישי-א
והדפים דבריו במכתב גלוי בעתון הארטה' "ידישע צייטונג" פ' בשלח שנת
תרצ"ו ה"ל :

במקור מוצא של האגודה,
התורה פלאים ירדה, ובמדינה
שנתרחקו מאלה המתחדשים,
ניתוספו ספסלי בבתי מדרשים,
בזה"ז מימאו א"י עם השרשים,
אך בביאת משיח תהי' קודש
קדשים.

שמעון ישראל פאזען
אבדקה"י שאפראן יע"א

בעזה"ש

הן ידעתי מך ערכי אך אמרו חז"ל במקום שיש חלול ה' אין חולקין
כבר לרב בא לידי ע"י מקרה עלה נדף מהעתון "איסראעליש" (מיום 23 יענער
936) וראיתי שכותב שם אודות ועד הרבנים הגאונים שלישי-א של
לשכה המרכזית בפעסט והחלטתם נגד האגודה ונשתוממתי
האך נחריש למסית ומדיח כזה, ולא באתי לתבוע עלבון הרבנים הגאונים
ני כי לא יזיק להם נפיחת זכוב וגם למפל בדבריו שכ' נגד גאון עזיזנו כי
מן ממנוקאשש שלישי-א הגם שראוי להתאבל על ההסתר פנים בראותינו

מינים שונים דוברות על צדיק הדור ואומרים אין משע (כמו שראינו גם לפני איה שבעות דברים מבהילים בעתון "זשירוי אוישאג" מיום 23 דעצ. 935, בא' שירא לנפשו פן יהי נחשד שבא לקבל פני צדיק כאשר זכינו ב'ה גם אני בתוכם לקבל פני שכינה בהיותו בפעם) אך לנגדי הגמ' (בבב' נ"ט) את חשיבא לאתאבולי אירושלים?

אולם מ"ש אודות מצב החרדית במדינתנו אועק בקול גדול! הקוצו נרדמים למלחמה נגד מסית ומדיח זה שמתוך כעסו ניכר קלונו של כותב זה: מ"ש "שמיום שנתייסדה הארטה' בתוכינו אינו רואה חיי' רוחני ברחיבותינו מפני שלא נתייסדו עדיין חבר' אגודה' הבינו נא מה שרוצה להחליף ולהחריב! והבקי קצת במדינתנו יורע שביה בשנים האחרונות נתרבו ישיבות במקומות שונות המגדלים תלמידי' יואים ומביני דבר ה' זו הלכה ומקריבים רחוק' תחת כנפי השכינה וכריב בני עניים שהם ללעג בעיני משפחתם מפני גדול המס'ג לתורה" - ולעומת זה נחזיו אנן השפעת הברכה שהשפיע לנו הכותב הזה באגדתו על ארץ (תחת ארץ) יסדה. הנה אני הנבר ראה עני עם ה' במדינת דייטשלאנד, כי מילדי אשכנז אנא, שישם נתיסדו הגרופפן של האגודה בכל פנה ושם "חיי חברים" (פעראיינעלעבענ) כאוי' הכותב ודורשים אודות לימוד גם ע"י עתונים ומה הועילה להם? תורה מונחת בקרן זוית! אבל בחכמת האומות ידם גדלה! וגם עתה שדחה אותם הצורך באמת הבנין ורבים עלו לארץ הקדוש' גם שם יהגו ריק לאימים בשולען אשר יסדו להם! ואף שלשיטתם עלו למדריגה שכניהם מקדישים "גם" איהו שעות לשמים, אך הכל בתערובות אור וחושך משתמשים בערוביאי באדמת קודש ובתוככי ירושלים! והאך העיז הכותב הזה לשבח את המתים מהחיים?

ידענו שגם אצילנו הרבה נעורים נלכדים ברשתות המסיתים מכל צד ומי יוכל להתפאר בדור האחרון שמצא תרופה למכה זו ולומר להבע"ד גירא בעינק? אך בראותנו סביב שמענו גם ראינו שאין תרופה רק סם חיים של תורה על דרך המקובל מאבותינו הקדושים זי"ע ואמונת חכמים וצדיקים מהשפעת תלמידי הבעש"ט הקדוש וגורא זי"ע.

אכן בדקתי אחר כוונת הכותב זה וראיתי שכל זה איננו שוה לו רק אדרבה על זה התמרתר על שאנו מתנגדים לדרך מרכיב ממא על טהור ולחבר מיטטעל שולען עם תרביצות תורה, ומדחציף כולי האי נגד תורת משה רבינו החיים ז"ל שאמר הדש אסור מה' וידוע גדול קנאתו נגד השולען, ובוודאי אנו מקבלים גזירת המלכות שבצלם אנו חיים, אך ידוע שזהו מהמדה גרושה של נסיונות ששולח לנו חי העולמים ית' בגלות המד ובכל גדול הוא דכל מה שמצד ההכבד בודאי תעמוד לנו עזרתו מקודש אבל מה שיותר מההכבד הוא רשות המומאה ר"ל ועל זה מסרו נפשם דורות שלפנינו, וכבר הי' עצת חוצאים לפני יותר מששים שנה כאשר רצה הילדעסהיימער להטות העם מדרך המקובל וגערו בו הגאונים ובראש' הצדים

המפורסם הגאון ר' הלל ל"ש ז"ל, ויצא בנויפה, ואין "הגידול" לילדינו ביה רק בהדרים ות"ת וישיבות ששם יונקים אמונה פשיטה בלי עיקול ופחלתול להאמין שכל אות של תורה בנים על יסודות אין חקר, ואמונה כזו לא יביאו לנו המגדלים על ברכי הגנים אף היראים שעבדם ראינו בעינינו מלעגים ח"ו על דורשי רשומות ודברי חז"ל וספרים הקדושים שדעתם קצרה מהכילים.

ע"כ עורר ישינים במדינתנו וראו מה שרוח מערבית זה רוצה להביא לגבולינו ועמדו על המשמר, ואפריץ להך רבנים גאונים שליט"א וחסידיים ראנשי מעשה שעמדו בפריץ, והנסית רוצה לחסות לב העם בשופכו כוז על המרכו דמדינתנו בענין התנגדות אודות "ישוב ארץ ישראל", ומי אני לדבר בענין זה אך תורה הוא וללמד אני צריך כי לא נעלם גם מהמתנגדים לשיטת רבינו הגה"ק שליט"א אם לומדים הם "מ"ס הטור אורח ס" ר"ח בשם ס" המצות שלא לומר ונאכל מפרי' ונשבוע מטובה שלא לחמור הארץ בשביל פרי' ומה שישיב שם הבי"ח הנוסחא שאדרבה על זה אנו מתפללין שיהי' שם טוב הארץ בהחזרת השכינה הקדושה כי עתה רק רע כל היום והטומאה שורה מעת נסתלקה השכינה וא"ש בשבת רשעים על אדמת קודש עיי"ש (*) שמפורש יוצא מפי קדשו כי גם מי שרוצה לזהר בדבר ה' לא יכול כעת לאכול חולץ בטהרה כי טימאו שם האדמה עם כל צמיחתה וניקוה! וא"כ מי ימלא לבו להשריח בוראו כביכול לברא צמיחות ופירות כאלה באדמת קדשו נגד רצונו ית"ש! לכן רק ע"י הבורא ית' שיטהר הארץ בשוב שכינתו לצית נלך בביאת משיחו בב"א.

שמעון ישראל פאזען

(*) ראוי להשים לב לדברי רבינו הבי"ח שם ז"ל:

וכתב עוד וי"א ונאכל מפרי' ונשבוע מטובה ואין לאמרו וכי תימא הלא קדישת ארץ הנשפע בה מקדושת הארץ העליונה היא נשפעת גם בפירותיה שיונקים מקדושת השכינה השוכנת בקרב הארץ כי על כן הזהיר ואמר בסוף פרשת מסעי' לא תטמאו את הארץ אשר אתם יושבים בה אשר אני שוכן בתוכם כי אני ה' שוכן בתוך בני ישראל ואמר אם תטמאו את הארץ נמשכ' הטומאה גם בפירותיה היונקים ממנה וכבר נסתלקה השכינה מקרב הארץ אשר אני שוכן בתוכה כמש בגוף הארץ נסתלקה מפני הטומאה שטומאתה נמש' מזה כי ג"כ אנכי מסלק שכינתי מתוך בני ישראל כי עד עתה היכל ה' המה היו בני ישראל לפי שהשכינה היתה שורה בקרבם ממש ועתה כאכלם פירותיו היונקים מטומאת הארץ נסתלקה השכינה כי כשהטומאה נכנסת עם אכילת פירות בתוך בני ישראל יוצאת כנגדה הקדושה מקרב ישראל ועל כן ניהא שאנו מכניסין בברכה זו ונאכל מפריה ונשבוע מטובה כי באכיל' פירותיו אנו ניונים מקדושת השכינה ומטהרתה ונשבוע מטובתה

עבליה:

עד.

אתם ראיתם מדברי הגאון הנ"ל איך רק איזה צעירים ירקדו לארנן חברת אנ"י זעיר שם זעיר שם וכן כמעט בכל עיר ועיר מדינה ומדינה הצעירים יקפצו בראש - היפך דעת תוה"ק להדר אחר דעת זקנים ובישישים חכמה שאל אבך ויגדך זקינך ויאמרו לך - וככה היא בעירנו מונקאטש עיר מלאה חכמים וסופרים זקני ת"ח ודיינים כומחים גדולי ישראל מפורסמים ועל צבאם קדוש אדמו"ר מרנא ורבנא האב"ד שליט"א שהם לוחמים נגד כל דבר פשע יצר כל יצורים חדשי' לבקרי' הכתות שונות שבזמנינו ובתוכם האגודה כנודע, ובכל זאת איתרמי כף אחת עשרה (ואולי עוד שני נעזו יותר או פחות כתותי מיכתת שיעורא) והם צעירים, בנן נערים, סתירי דת וחוקי ישרים, (ואם יש בהם ב' ג' בע"ב נכבדי עם לא יבואו למנן במספרים, כי הם נגדירים, אחרי הבחורים) ואיסתרא בלגנא קיש קיש קריא עשו רעש גדולה בצירוף צעירי אנ"י משאר מקומות הרבו תעמולה, לאמר האספו ואגוד"ה לכם באחרית הימים הבה נתחכמה להציונים ומזהים פן ירבה ושופכים גפרית על האש ונוסף גם הוא על שונאינו (עוד נדבר מזה איזה בטעות שיטתם) להכביד המלחמה פנים ואחור, ועשו מעשי רשת לקרא עצרה של רובן צעירים דייקא לק"ק טשאפ מקום המשפט של חיתוך הדין לאיסור האגודה עוד מלפני י"ד שנים (כנ"ל אות כ"ה - ל"ג) ושם החליטו ליסד צעירי אנ"י במדינה זו הקמנה בכמות וגדולה באיכות (פאד קארפ. רוס) שהיא מלא חפנים, של חסידות ויראת שמים, רובן ב"ה בעלי אמונה פשוטים, כקדמוני דורות ועתים, ולמרות שרוב רבניה שר"י ושופט"י הגאונים וצדיקים שליט"א המה מנגד לשיטת האגודה ותכונותיה.

ל"ז א"ז עוד הוסיפו מרה להחליט שמקו' הכושב של אגודת מארפ' רוס תהי' דיקא בק"ק מונקאטש! יען כי גדול בקרבך קדוש ישראל וגאון הדור המרא דאתרא שליט"א הלוחם הקנאי הגדול בקנאת ה"צ נגד האגודה והציונית בכל שום וחניכא דאית להו! הגם כי כשחק מאזנים נחשבו כאפס ואין אבל עכ"פ זממו ועשו כאשר זמממו וממרחק לא ידעו ולא יבינו כי מקומן קמן נובע.

והנה הדפיסו (בעתון הנ"ל) שיקרא גם במילתא דעבידי לגלויי וכתבו כי אסיפתם בטשאפ היתה ברשות והסכמת הרב מרא דאתרא דשם שליט"א (הוא הגאון הגדול המפורסם כליל המדעים פה"ח וכו' בעל המחבר ס' שלחן העזר) ובכן נדפס עתה בזה את דבריו מ"ש להכחישם ושפח על פניהם והדפים אז מודעה גלויה להכות על קדקדם

יצחק צבי לעבאוויטש אבדק"ק טשאפ והגליל

בעזה"ש"ת יום ג' פ' תצא תרצ"ה

מכתב גלוי

לחיות כי הגיע שמועת שוא לאוני כי אסיפת צעירי אגודת ישראל - אשר קראו חבורת אגודה ממנקאטש - לששאפ יע"א - נעשה ונשמע עפ"י הסכמתי כתקנת יסודי האגודה - בכן באתי לגלות ולפרסם קושש דבר אמת כי שקר ענו בי כי מעולם לא שאלו פי דבר ולא חצי דבר עד"ו ועברו באמת על תקנת יסודי אגודתם שלא לעשות שום ענין בדבר האגודה בלתי רשות הרב מרא דאתרא - וע"ז בעה"ח -

ה"ק יצחק צבי לעבאוויטש (*)
רב בק"ק טשאפ והגליל יע"א

עזה.

ועוד באו (בעלי מייסדי אגודת צעירים הג"ל) במרמה העבירו קול במחנה העברים והדפיסו זאת בכ"ע שלהם הכנונה - דאס יודישע פאלקס - בלאט" (עתק הנאסר מכבר בסוד חכמי ראשי בתי דיני הגדולים בד"צ דק"ק

(*) מכתב הג"ל פירס' אז הג' שליט"א בעתון הארצה' "יודישע צייטונג" ומלבד זאת כדאי לרשום מאשר השיב אז הג' דטשאפ שליט"א בפרשות לשואלי דבר בענין זה - העתק מניף מכתבו - וזה לשונו :

כל הדברים אשר הוציאו עלי אנשי שוא בחלקלקות לשונם שקר ענו בי והכל אשר בדו מלבם והכל אשר עשו פה חבורה האגודה הי' נגד רצוני ובלתי ידיעתי והסכמתי ואדרבה איזה ימים ושבעות לפני הגבלת זמן אסיפת האגודה לפה בא לפני ולביתי בנו של הה"ג המנוח זצ"ל מנייטרא אשר עומד בראש האגודה ונסע עם איש א' במחוזינו לטובת האגודה, וגילה לי תכלית ביאתו לפה אם כי יודע שהי' נגד רצוני עכ"ז מאחר שהוא יודע ומכיר טובת הענין אשר אנכי לא מכיר ע"כ מוכרח הוא לעשות המוטל עליו לטובת כלל ישראל ולתכלי' חיווק הדת, אשר ע"ז עמדתי מיד וגליתי לו דעתי בזה ושגם עפ"י תקנת האגודה אינו רשאי לעשות בלתי הסכמת מרא דאתרא, ובכן הגני מוחה בדבר ואעשה כל ההתפעלות שלא יקחו חלק בעת דרשותי - והלך ממני ונסע מיד מפה הלאה ולא דרש ולא עשה פה מאומה, וכן קבלת מראשי האגודה מפי' מכתב ארוך עד"ו ולא השבתי להם כלל.

תיקון עולם

אונגוואר ודק"ק מונקאטש עם בית דין הגדול שבירושלים ע"ה"ק ובראשם הגאון הצדיק מהרי"ח זאנענפעלד זצ"ל - עבור שהלעיג אז על אלה המצות ותורת משה כנוודע, וכעת יאמר ליעקב ולישראל חסל סידור פה סח שלו כי שקעה שמשו של העתק הלז) סמך להחלשתם בהסיסדות אגודת קארפ' רוס ומושכה במונקאטש, מכתב עוז בשם הה"ק מוויזניצא שליט"א שמצוה לאגד וכר' כאלו הצדיק הזה מתערב ח"ו בכאן באתרא דמר וכאלו מסכים ומבקש לאגודה זו במונקאטש ומדינתה. -

ובכן למען לא יחרוך רמי' צידו הא לכם כתב יושר דברי אמת העתק אות באות ככתבו וכלשונו שנכת' בחתי"ק האי סבא קדישא מרנא ורבנא ציס"ע אוהב ישראל ועשרת ענדם פאר הדור האדמו"ר הגדול מוויזניצע שליט"א בזה"ל:

ישראל בהה"צ

מוויזניצא

מו"הרב זצלל"ה

ב"ה ה' צו הרצ"ה לפ"ק גרוו"ד
החיים והשלח וכס'ם לכב' ידידי הרב הגאון הח"ב

וכאשר שמעתי אח"כ באמת כי עי"ז סרו ונחו ידי מנהלי האגודה מניישראל לעשות פה מאוכה מאחר כי א"א להשיג הסכמתי.
ואיזה ימים קודם האסיפה שמעתי כי חבורת מנהלי האגודה במונקאטש הם קראו עצרה לפה באמרם כי א"צ הסכמת מרא דאתרא ועכ"ז לא נחתי ולא שלותי לחקור עד"ז ובאופן האפשרי לבטל הדבר אבל לדאבון לא קבלתי תשובה מכל צד כי לשוא עמלי. עכ"ז הרימותי קולי כי חבורת מרעים הוא זה עושים נגד ההסכמת הרב דמתא ולא יוצלח - וביום האסיפה לא ראיתי שום אדם מהם ולא בא לפני שום נברא מהחבורא אך בלילה בעת שישבתי בסעודת נישואין א' באו לפני בני של ההגנ"י מקוו"ד כמריה ליב נ"י הדר בהעלמען עם חבריו האבהייער מקאשוי יע"א ואמרו שרצו לבקרני כראוי לרב דמתא לכבודו והשבתי להם כעת אתם באים ולא באתם לפני האסיפה, והשיבו כי המה אינם מנחלים ואינם יודעים כלל ועיקר סמיכת ביאתם הי' מחמת שיצא הקריאה לאסיפה ממונקאטש, סמכו עצמם שאינו דבר זר כי"כ וכודאי יציעו איזה רעיון חדש אשר יסכימו כל באי עולם, אולם השבתי להם מיד מדעתי כי בשח וברור היא נגד רצון כ"ק מן הגאון הצדיק שליט"א ועוד ישפוך עליהם חרון אפו, ובנוף הענק אמרתי להם כי לדעתי אין שום תועלת כמלאכתם עד שלא יאספו כל גדולי הדור וצדיקים היוו על הדבר ועוד דברי' כהנ' הנוגע להענק אשר ע"ז באמ' השיבו לי כי רואי' עב"ע כי כן הדב' ונפרדו ממני והלכו לשלח, וגם שמעתי ביו' המחרת כי איזה בע"ב יראים מפה הי' ג"כ שמה והוכחתיו על פניהם עדי, וזלת זה לא ידעתי דבר ולא חצי דבר ממל הענק. עכ"ל

החמיד הכפר ידאת ה' אוצרו כשית מיה יצחק
צבי שלישיא אבדיק משאם

אחדשתי' באהיר יקרתו קבלתי והנני לתשובה, ידע כהר'ג אשר לא
ידעתי ולא שמעתי מזה עד שהגיעני מכתבו ועד הנה לא שמעתי אם
קראו אסיפה במחנהו ובענין התייסדות אנודה בק"ק מונקאטש
וממילא מובן שלא אדע כלל מהחלטתם ואמת קשה לי להאמין אשר
אחד מאנשי יאמר עלי דברים שאינם ובטח איזה טעות נמצא כאן
את כ"ז חזיתי להשיב למען הכבוד

והנני בזה ידידו דר"ש באהיר מצפה לישועת ה' במהרה

ה"ק ישראל בהה"צ מוהר"ב זצללה"ה

עו.

סוגי' דהכחשה כיון שבא לידינו ניתן פה עוד מקום לאיזה מכתבי' וחתימות
של רבנים נאונים וצדיקים מפורסמים שלישיא מאשר נדפ' ונתפרס'
בשם חתימות והסכמות לחברת אנודה, והם כתבו וחתמו בכתב ידם קדוש
לה' שלא חתמו ולא הסכימו מעולם, ואלו הן: (ואין מוקדם ומאוחר בתורה)

כבוד ש"ב הגה"צ וכו' וכו' ואשר כתב כ"ק הדר"ג כי הדפוסו בשמי
חתימתי במכ"ע הדרך הנה לא חתמתי מעולם ולא נתתי רשות
לחתום לא להאגודיים או להציונים ומזרחים וכיוצא ויוכל
זאת לפרסם בשמי.

אלעזר שפירא
אבדיק לאנצחוט

שוכטים לכ"ק אאמיר הה"צ הה"ג המפור' ב"ק חר"פ וכו' וכו' אבדיק
צאנו והגליל שלישיא אודר' חתימתי על קול קורא מאגודת שלומי
א"י, הנה מעולם לא חתמתי על הקול קורא הלז ואני עומד
גם כעת בהתנגדות במקדם וכו'.

מרדכי זאב הלבדשטאם
אבדיק גריבוב

הנני מודה בחתי' כי מעודי לא עלה על מחשבתי בזה שחתי' שמי על
קול קורא לכנס' בחי'ק שאחי טאחו בו, לאנודה וכאם הייתי יודע

תיקון עולם

מזה שחת"י תלוי בזה בוודאי לא הייתי חותם את שמי ועתה
הנני מבטל את חתימתי כאלו לא חתמתי.
כ"ח פ"ק קורמא יע"א.

יעקב בלא"א מ"ה משה זצ"ל
רב פה"ק קורמא

גם אני מודה ומבטל חתי" הקודמת בזה ה"ק יעקב מאיר
בלאאמ"ה יהושע העשיל הכהן זצוקללה"ה אבד"ק קאפאש גדול והגליל יע"א

עז.

הילל וויינבערגער
בן לאאמ"ר הג' הצ' רש"ל ז"ל
אבד"ק ד' סערדאהעלי והגליל יע"א

ב"ה דס"ה יום א' לס' ואתה קח לך בשמים ראש תרצ"ה לפ"ק
רב שלומים מגבתי מרומים לכבוד קדושת אדמ"ר הגאון
הצדיק וקדוש המפורסם רשכבה"ג אביר הרועים וכו' וכו'
בקש"ת מן רבינו חיים אלעזר שפירא שליט"א אב"ד ור"מ
עראב"י מונקאטש המעושרה יצ"ו.

אחרי קידה והשתחו"י מול פני הדרג"ק אדמ"ר שליט"א אבא בזה
לבשר ב"ט מהחיתוק וכו'. -
בימים אלו שמעתי והישב חרה לי מכתב פתקי או"ל והעלילו עלי
בלבול שקר וכזב כאלו אני ח"ו הי' רצוני שיהי' פה צעירי אנ"י וע"כ מיד
ששמעתי משקרים אלו ראיתי עצמי מחויב להודיע ולגלות לפני כ"ק אדמ"ר
הגה"ק שליט"א שאדרבה ואדרבה הלא אני דחיתי בכל מיני
דחיות וכבר גליתי דעתי כמ"פ שאני נגד הסתדרות האגודה.
ולחיי ידוע שכל הצעירים דשם רובם ככולם מפורסמים הם לע"פ
בגנדי והם אינם שומעים בקולי. כ"ז ראיתי למחויב עצמי להודיע.
ובזה אסיים בכל מיני חותמי ברכות ובקידה והשתחו"י ובגשוי"כ
הקוה"ט עבדו עבד לעבדי ה'

ה"ק הילל בן הדסה

עח.

וראה הכהן את הנגע הוא מעלת כבו' האי גבר' רבא דעמי מדברנא
דאומתי הרב הגאון המפורסם צ"ח נשיא ישראל דכולל שוה"ח בארעא
קדישא האבד"ק אונגוואר והגליל שליט"א ח"ל:

האגודה עם הציונים מתחברים,
 אין להסכים עלי' באחת הערים,
 יסוד' רק מאיזה נערים, החסידי'
 באש להבה נגדם בוערים.

Kuratorium des
 Kolel SOMRE HACHOMOTH Jerusalem.
 JOSEF KOHN Oberrabbiner
 U Ž H O R O D.

לשכת הנשיאות של כולל
 "שומרי החומות"
 בעיה"ק ירושלים ת"ו

ב"ה אונגוואר א' דברים הרצ"ג

החיים והשלי' וכמ"ס לכבוד מנהלי האג' העי'

מכתבי קבלתי והנה א"א להסכים לייסד פה חברת
 אגודת ישראל אשר נתייסדה פה מאיזהו נערים ואפשר המה עשרה
 או י"ב במספר, וכן נשמעו פה הדרשות שדרש הה"צ מקראלע נ"י
 בסוואלאווא ובקאשוי נגד האגודה וגם כאו חסידים שהי' בחג השבועות
 בבעלו באש להבה נגד האגודה, ובפרט הי' כתוב במכ"ע בעפערעש
 6 יוניע שנה זו, ארטיקל מירושלי' שכתוב שמה איך שעוד מעט וי'תאחדו
 האגודיסטען עם הציונים ע"כ א"א להקים הסערה לדממה וז' יזכינו
 לילך במהרה לקראת הגואל צדק א"ס
 והי' זה שלום מנאי ידידס דוש"ת

יוסף אלימלך כהנא

עמ.

זו דברי ר' אליעזר הנדול רב שר שלום הצדיק המפורסם קדוש
 וטהור על ישראל הדרתו האדמו"ר מראצפערטא שליט"א בן הגה"ק
 והנורא רשכב"י מן מצאנו בעל דברי חיים זיע"א.

כדברי הגאונים וצדיקים זאת
 התעודה, קול חוצב להבות אש
 שאסור לחבר לאגודה, תמחה.
 את זכר עמלק אז תוושע יהודה.

שלום אליעזר האלברשטאם
 בהרה"ק מצאנו וצלחה
 חונה פק"ק ראצפערטא יע"א

ב"ה ה' וזאת התחומה תרצ"ו

החיים והשלום לכבוד קדושת מחי' הרב הנאמן

תיוון עולם

הצדיק המפורסם וכו' כקשית מריה חיים אלעזר
שלישיא האבדק'ק מונקאטש

המכתב עם הקונטרסים קבלתי לנכון (הנשלח במקדונו ע"י המר"ל).
חשתי ולא התמהמתי להשיב להדריג'ק נ"י מפני הכבוד כי חבר אני
לכל אשר יראוך להצטרף בצירופא דרבנז הגאונים והצדיקים
במכתביהם חוצבי להבות אש ואסור להתחבר להאגודה.
ופה לי להאריך בדברים אשר האריכות מבואר בהקונטרסים כמעט לא
הגיתו מקום להתגדר.

והשית ישלח עזרו מקודש בימי הנסים הללו ונוכה למחית עמלק
בב"א כי רבות אנחותי וצעקת בני ישראל בכל מקומות מושבותיהם, הכ"ד
ידידו מחר הדושת המצפה לישועה במהרה עם הנ"צ.

הכ"ד ה"ק שלום אריעזר הלבדשטאם
בהרה"ק מצאנו וצלה"ה

פ.

עולי פאלעסטינא מממאים א"י
וקדושתה, שום פעול' אנושית
ומפלגה לא תועיל לנאולתה,
דף היום"י לא לש"ש משרתה,
ציונים ואגודים עוזבים התורה
ואמונתה, מנדולים שבהאגודה
מודים ומתאוננים בהפסידתה.

ב"ה א' יתרו תרצ"ו פישטיאן יצ"ו

אל כ' המערכת "ידישע צייטונג" במונקאטש יצ"ו
נא ליתן מקום לדברי המעטים הללו בעתוננו והם כעין השלמה לדברי
הגה"צ מעדענבורג שלישיא אם כי מעולם לא התערבתי בפאליטיקא וב"ה
שהצלני מזה אבל לא אוכל מלט מההתפעלו שפעל בקרבי דברי קדשו של
הרב הצדיק הגיל וביותר דברי רבינו הביח שהביא שם במכתבו הרב הגיל
יורדים חדרי במן חותכים לב כל איש ישראל סבא, לזאת אבא בזה כידא
ועוד לקרא לבא ולמלאר דברי הרב הגה"צ הכותב בעתוננו בנומער האחרון
הביא לנו את אמרי קדוש של אדונינו ורבינו הביח בארץ ס"י ר"ח שכתב
דקדושת הארץ דלמטה נשפע מקדושת הארץ דלמעלה וקדושה זו נבגמת
בפירחתה ובאכילת פירותיה אנו נזונים מקדושת השכינה ומטהרתה ובחשך
מזה ח"ו אם תמסא הארץ נמשכת המומאה גם בפירותיה ובאכלם שחת

היונקים משוממת הארץ נכנסת השוממה ר"ל בהרץ בניי והקדושה יוצאת מהם ונסתלק' השכינה מקרב ישראל עכתידי. כדברים האלה כתב ג"ב רבינו השליה בפ' לך שביאר שם בארוכה קדושת הארץ וכותב שם כוה"ל וארץ דלמטה מכון כנגד א"י של מעל' ואין אנו יכולין לזכות לא"י אם לא בהסרת הערלה שהוא הקליפה ואם ח"ו לא אזי היא ערות הארץ כי נודע כי א"י שלמעלה סוד ציין וירושלים הקליפות סובבת והם נקראים ערלים כי סביב הר ציין הוא עשו ועמלק עי"ש באריכות נפלא.

ובעת שבנן ארץ ישראל עומדות על הפרק ראוי לכל בר ישראל ללמוד זאת כדי לרכוש איזה השגה מהו א"י האמיתי עי"ש שכתב וסימנך ארץ אכלת יושבי' היא מכלה הרוצים לישב בה בשלוי' ובתוקף לאכול פירותיה לבד עכ"ל. הר דכתב ג"כ דקדושת א"י דלמטה תלוי מקדושת א"י דלמעלה ולזה צריך תחלה בהסרת הערלה והקליפה ואם לא היא ערות הארץ ר"ל כי עמלק יושב סביב לה וכל זה הוא מעשה עמלק למכא את הארץ ולהסיר הקדושה כדי לעכב את הגאולה כמבואר בארוכה בהקדמה לסה"ק אשכול הכופר (לחותנו זקנו של רבינו בעל בית יוסף) על המגילה, ונראה לי שזה מרמזו כוה"ק סוף בשלח מלחמה לה' בעמלק מדר דר ואמר בזהר מדר דר חסרן מדיוורן דלעילא ומדיוורן דלתתא והיינו שזה מעשה עמלק שמחסר את ישראל שידורו בארץ ישראל דלמעלה וממילא אין דרך למטה רק הוא דר שם וכת דילי' ויש לרמז עוד עפ"ד הבי"ח הנ"ל שהשוממה נכנס' בפירותיה והאוכלין אותן דוחין כוזה את הקדושה מגופן והם נעשים לקוצים בגופם של ישראל ע"כ נאמר מדר דר חסרן מלשון קוצ' ודודר תצמיח כי זהו עיקר מעשה עמלק למכא את הארץ ולעשות פירות' להיות קוצ' ודודר לישראל ר"ל. וחדשים מקרב כאו וקוראים את ארץ ישראל בשם פאלעסטינא ולא כאשר קראה מעולם אבותינו ורבותינו הוא ג"כ מורה בעוה"ר שאינה מצד הקדושה עיין כוה"ק פרשת נח דף ע"ג וז"ל שם כד הו' זכאן ישראל אקרי ארעא על שמיה דארץ ישראל כד לא זכו אקרי ארעא על שמא אחרא עכ"ל.

והנה מקום אתי להעתיק פה מה שכתב לי בני היניק וחכים העילוי המפורסם כמר שלום ג"י בקיץ העבר בהיותו בווארשא אצל הגאון הגדול שר התורה ר' מנחם זעמבא שלי"א והשתעשע אתו בשעשועין דאורחא שעות אחדות ובתוך השיחים בא השיחה גם מתנועת האגודה אמר הגאון הנ"ל כוה"ל גם בפולין לא העלה האגודה כלום ומתחלה טעו וסברו שיעלה דבר, ענה לו בני ג"י שבעיניו לפלא שמר מנחם זעמבא אחד מראשי מנהלי האגודה יצא הגה כוזה מפיו השיב לו על זה מה אעשה שהדבר כן הוא אחת יש לנו תוה"ק והרוד הנוער הכל הולך ורץ לתוך ההכשרות' אין נפ"ס אם ציונים או אנטיים ועי"ז עוזבים התוה"ק ורק ע"י העתונים נראה הכל יפה ממה שהוא באמת עכ"ל מאמרי הגאון הנ"ל שכתב לי בני הנ"ל במכתבי אלי מקיץ העבר ונאמן עלי בני הנ"ל כי הוא גאון וגדול בתורה וביראה ונאמן רוח כאשר יעידן עליו כל מכייר.

ובאמת כל מעשה ופעולה אנושיות לא יועיל מאומה להרמת קרן ציון וירושלים עד שישקוף ה' מן השמים ויערה עלנו כבול רוח מזהרה מן השמים להאיר לנו אור חדש מששת ימי בראשית בהתגלות האור הגנוז על ציון וכמבואר בתשובת הרא"ש כלל ד' סי' כ' ומביא ג"כ במור אורח סי' נ"ט שע"ז אנו מבקשין בהפלתנו בכל יום אור חדש על ציון תאיר שיתחדש לנו את האור הגנוז מששת ימי בראשית ובוזר כללו כל הנסים והישועות בהארת אור הגנוז כידוע ועל זה ביקש ה"ד המע"ה והאר פניך אלינו ונושע ונוכה כלנו במהרה לאורו וע"ה אותו ה"ת שיתחדש ה' האור הגנוז אין לנו התעסקות אחרת רק לעסוק בתורה בקיבוץ ורבוץ בתלמידים בחדרים ובישיבות על הדרך המקובל בידינו מאבותינו בדרך "סתם" ולא בדרך פאליטיקא ופארטיי. וכונתי בזה על מה ששמעתי מרב גאון וקדוש כארץ פולין א' בגדולי וקני הדור שבמדינה הנ"ל בהיותו פה ובקרנו בבית והתאונן מאוד על התנועות הפאליטיקא שבזמננו ואמר בזה"ל "דער סתם יוד האט אויף געהערט ציא עגזיפטרען בזה"ז היינו איין יוד וואס הייסט אז ער איז אייד און מוז לערנען און דאווענען ווייל אברהם אבינו איז איין געווען אייד און האט גילערנט און גידאווענט פארן לעבעדיגען בעשעפער דאס האט ביי אונז ביי דיא יוגענד און נאנצען אויפגעהערט, נור מען לערנט דף היומי ווייל עס איז אפארטייט זאכע די פארטיי הייסט דאס אזוי, אללעס וואס מען טוט אפילו פאר יידישקייט האט נור דעם קאראקטער פון דער פארטייט דיא פארטייט פערלאנגט דאס אזוי ממילא מוז מען דאך קענען און פערשטעהן דיא פארטייט דורך און דורך ולפי"ז מוז מען לעזען אללע צייטונגען פון דער פארטיי ובוזר מאבדין גודל הזמן מלימוד התורה וכל הדור הנוער נשא באמתחתו הרבה עתונים ממינים שונים ומאבדין הזמן היקר כהבל וריק כללו של דבר הכל הולך אל כוונה אחת לכנות את הפארטיי (*) על תלה ולא להתאמץ להרים גם ודגל התורה בסתם ובוזר פסקה לגמרה אצלנו מרת סתם יוד, ואם אומרים להם מה אל הדור הצעיר הם משחקים בפנינו זאת פעולת תוצאות האגודה במדינתנו" כה התאונן אלי גאון וקדוש הנ"ל וכל מי שלא כבה עוד בו זק אמת מוכרח לאמת הזקן הנ"ל והשי"ת יטע בלבנו אהבתו לתורתו הקדושה ויפקח עיני כל ישראל עד שיכירו וידעי הכל שרק בלימוד תורה"ק על דרך סתם הישן

(*) בדומה לזה חתום באוצרותי ככתב עז כאת מעלת כבדו האי גברא רבא הרב הגאון הצדיק המפורסם בנשיק בקט"ח מריה שמחה פרענקל תאומים שלי"ט"א האבד"ק פארדנורזע - קראקא אשר בתב במכתבו מיום ה' תבא תרפ"ט מענין האגודה בזה הלשון :

שמע בודאי כ"ת אשר חתני ה' בווען יום ה' אצל הכנסי' ודיבר בקול גדול נגד המנהלי אגודה אשר בניהם ובנותיהם הולכים בשוהלען וכונתם רק להרבות כבוד וכהנה עד שלא הסכימו שידבר הלאה והוא לא השגיח עליהם ודיבר בסוף חזק, עכ"ל ממש בענין זה.

המקובל נזכה לגאולה כביא כמכואר כזח שכזכות התורה יהי הגאולה
האחרונה וכזכות זה נזכה שאור חדש על ציון תאיר ונזכה כולנה במהרה
לאורו אכיר.

ה"ק ישכר שלמה מייכטהאל

(הוא הגאון המפורסם הרב מקאסטאלאן וכעת ראב"ד פישטיא ור"מ
דישיבת מוריה שם) ובעל המחבר ס' שרת משנה שכיר שלישיא וזהו דמשך
(מיש לעיל אות ע"ג)

פא.

וחנה בעלי האגודה זה דרכם כסל למו על כל פשעים תכסה אהבה
לחבורתם שלא לגלות חמתם רק להיות כופר בכל - ואשר לא יכלו עוד
לכיל כ"כ בהעלם אחד יצדדו אמתלאות שונות להגיד כי ישר הם ולא במ
עולתם, ועיניכם לנזכר יביטו למטה בזה (*) מודה במקצת על העביר וממנו
תוכלו לידק על החווה והעתיד, ולזה יצא בתשובה גלוי מעלת כבוד הרב

וכי"ב ביתר שאת כתב רב האי גאון איש חי מעוז ומגדול צדיק ונשגב
שמו מפארים מרה אשר לעמל שפיטצער שלימ"א האבד"ק
קירבדארף, מיום עשי"ק תצא תרצ"ה - בזה הלשון :

הנה ידוע שזה כמה שנים אני מן הפרושים מן האגודה, רק אחר סכות
העבר הייתי בפ"ב על פי עצת הה"ג בנשי"ק מ"ה דוד שרייבער נ"י כי היינו
בצוותא חדא בקארלסבאד וגם גוליתי לו הטעמים אשר גרמו שלא עסקתי
בענין האגודה כלל זה כמה שנים, והוא ג"כ גלה לי טעם התרחקותו וספרתי
לו שקבלתי קריאה לבא אל אסיפת צירי האגודה לפ"ב אבל אין בדעתי
לנסוע ואמר לי שלא לעשות בן אדרבא, אציע שם החסרונות שמצאתי
אולי ירצו לתקן הכל ואם לא עכ"פ יתפרסם שאין מן הראוי ליראי ה'
להיות באגודתם, ושמעתי לקולו וכן עשיתי הייתי סופר ומינה כל החסרונות
הנודעות לי ואמרתי שמטעם זה הייתי פורש - הגם שבתחלה היתה האגודה
חביבה בעיני עד אשר יסדתי אותה בסלאוואקיא ובאמעריקא - ואם
יקבלו עליהם לתקן כל המעוות ואראה שעושים כן, אשיב לעסוק לטובת
האגודה, והנה ראש האסיפה מרה יצחק מאיר לעין נ"י הבטיח לי שיקימו
את דבריי אמנם לאחר איזה ימים ראיתי שמוסיפים לעשות מה שאינו ישר
בעיני - על כן גמרתי לחיי פרוש ועומד, ולא השיבותי על שום מכת' והודעה
שהגיע לידי מהם - עכ"ל. ממש בנוגע לענינינו - ועיין להלן באות שלאחר
זה בדברי הנאב"ד דק"מ קעזמארק שלישיא.

(*) מכתב מנשיא וראש האגודה בזה"ל :

חברים נכבדים !

במענה על מכתבם מיום כיא אלול דנא הנני להשיב :

כל הדברים שנאמרו בנאום הרב מקזמארק הגם שקד מוחלם, ונאמר

הנאמן המפורסם מעוז ומגדול צדיק ישר ונאמן האבד"ק קעזמארק שלישיא
זה לשונו:

הודאת בעל דין כמאה עדים,
לימודי חול בהמתיבתא של
האגודים, ובקודש לא ידעו
לשוני לימודים, איסורי סעמינאר
עליהם מיוסדים.

ראיתי בהיידשע נאכריכטען מיום י"ג דנא העתק מכתב מר' יצחק מאיר
הכהן לעוון מווארשא וכל הרואה יראה שמכתבו מלא תוך ומרמה ופיו

תמחני איך יכולים להוציא דבה על מתיבתא - רבתא שלומדים בה מאות
תלמידים כ"י מופלגי תורה ויראי השם שיצא להם כבר מוניטין בכל העולם
והרבה מהם כבר מכהנים פאר בקהלות פולין בתור רבנים אנשי השם, אם
בתחלה למדו שם לימודי חול נתבטל הלמוד הזה זה זמן רב,
מובן שגם הדברים ע"ד יחס כ"ק מורי וחמי האדמור"ר שלי"ש להמתיבתא
ולאגודה - בשקר יסודם.

בכלל אינני רואה צורך להכחיש דבר שגלוי לכל ששקר הוא, מענין
הוא שדבר ע"ד ישיבה שנמצאת דחוק ממקומו ומדבר שלפני ט"ו שנה וכבר
ידוע שהרצפה לשקר ירחיק עדותו.

ואברך אתכם בברכת כח"ש ושנת נאולה וישועה וכמ"ס.

ורשה, כ"ז אלול תרצ"ה דף יומי ב"ב ע.

בכבוד רב ובברכת האגודה,

יצחק מאיר לעווין

מכתב הלז נשתל' ע"פ חוצו' ע"י פירמא הלז הסתדרות אגדת ישראל
בקיסטובסק ובמזרח סלובקיא ההנהלה במקצ'בו'

חנה מקום אתי להעיר פה כאשר כבר שמעה אזני מפי גדולי תורה
ודא' שלישיא על שינוי שמות הערים אשר יכנו הציוני' וכן האגודים חדשים
מקורב באו כמו תחת - ווארשא' כותבין (כהכותב הנ"ל) - ורשה' וכן תחת
קראקא' שכן קראוהו רבותינו הפוסקים ז"ע בספריה', והם כותבים - קרקא'
וככה עיר - מונקאטש' כותבים כנ"ל - מוקצבו' ושאלתי בבי דינא רבא דפה
היזו האם יכתבו כאן בגט כזה מהו דינו, והשיבו שהוא פסול, כי צריכין
לכתוב מונקאטש דמיחקרא מונקאטשוב והגם שהמהחדשים הנ"ל אין נפ"מ
השמות נרדפים על כתביהם ועתוניהם אבל למה ישנו ממנהג ומסורת אבות
שבוראי על כל קץ וקץ תלו תלי תלים!

הביטילו והורדה ולא בוש שבהמתיבתא בווארשא למדו למדו
 חול ובוה קיי ואישר את דברת מה שדנתי ואמרת באסיפ' הרבני בקאשו
 שהייתי עם מן הנח"ק אנד"ק מונקאטש' שליש'א בהמתיבת' בווארש' וראינו
 שלמדו שם בתערובות לימודי קודש עם לימודי חול ומצאנו
 שכל המעמלים לאיסור על הראבבינער-סעמינאר כמבואר בש"ת
 מהר"ם שי"ק חיו"ד סימן של"ה ובשאר גדולי אחרונים, ישנם ג"כ בהסעמינאר
 המכונה מתיבתא בווארשא, וכאשר העמידו לפנינו שם בהסעמינאר לבחינה
 בחורים בני י"ח וי"ט שנים הלומדים שם במדרגה חמישית ללימודי קודש
 אשר ה' מעותדים להתעטר בכתר התרת הוראה בזמן קרוב השתוממנו על
 המראה שלצעירים כאלו אשר אינם יודעים בטוב משה ומתן של הלכה
 ובפרט בענין ההוראה יתנו רשות להורכנא לדון ולהורות והמלמד שלהם
 בראותו זאת התנצל לפנינו שבאם לא ה' מבכירי עליה לימודי חול בודאי
 ה' רואים תועלת בלימודי הקודש וכו' גם ראינו שם את המורים הרעים
 בקדקד שער מתהלך באשמיו והכרת פניהם ענתה בם ור"פ אשלח הנביע
 פרשי כל הנדפס מהאסיפת הרבנים בטשאפ בשנת תרפ"ב לפ"ק בחתימת
 כמה רבנים גאונים ועדיקים אשר מהוכו נראה לעין כל שכל מה שאמרת
 בקאשווא היא אמת וצדק ואני רק גליתי טפח ובסמית טפח"י כי עיקר מטדתי
 ה' רק להשקי' את הרע"ט מהצעירי אשר רקדו שם בעזות ובחציפ"י
 שאין כמודו נגד רבנים גדולים זקנים ומובהקים וראיתי כי לא
 עת לחשות הוא ובארתי בארוכה ענין ישוב א"י ובנוגע להחינוך והזבתי גם
 ענין המתיבתא כהנ"ל והראיתי לדעת שאין לבזות ולזלזל בכבוד הרבנים

ואם רוצים לכתוב דוקא - גם בכתב אשורית כחוקות הגויים שעפי'
 הממשלה יר"ה היא נקראת "מוקאטשעבא" יכתבו עכ"פ ככה במילואו וטובו
 ולא דווקא "מקצבו" ממש כמו הציונים לעשות כמכתובותיהם אשר פיהם
 יקבנה בן וכדי בזין! האדם יראה לעינים בסח"ק בני יששכר מאמרי תשובה
 (נר מצוה אות י"ט) מ"ש בקדושת לשונו החילוק כי לשונות העמים אינם
 מולידים שהם רק א ב צ טשא"כ לשון הקודש של התורה אות א מוליד
 וממשיך אחריו עוד אותיות לה וכן בית וכו' יעיי"ש מ"ש בשם מן הק' ונרא
 הררמ"ם מדימאנוב ז"ע לפרש והסירותי את לב האבן היינו לשונות העמים
 שהם בבחי' אבנים שאינם בונים בתים עכל"ה, ודי בזה להבין עד היכן
 הדברים מגיעים.

ובעיקר לשונות של המתחדשי אשר בדו מלבם ביטויים שונים שנראה
 היא בעיני צדיקי אמת חכמי התורה כי אין זה לשון הקודש האמיתי כלל
 ושומר נפשו ירחק מביטויים ההם ויכתוב רק כתיבת תמה - ועיין ברשי'
 הקדוש (מגילה ג' ע"א) שפי' "שקרא" לשון עברי של חומש עכל"ה והיינו
 להוציא שלא יכתבו ביטויים בלשון אחר שאינו של החומש ותוה"ס וד"ל.

תיקון עולם

הנאותים הצדיקים שלים"א אשר המה עומדים מחוץ מהאגודה כי מעמם ונימוקם עמם ואם כי לא נכחיש שאין אנו יוצאים ידי"ח לישב בחיבוק ידיים כי סכנה גדולה מרהפת על בני הנעורים שיפלו לגמרי ברשת הכופרים ר"ל עכ"ז צריכין אנו להכיר חסרונותיה של האגודה ולהסיר ממנה כל החששות ולבקש אופן א' שתהי' שוה לכל הנפש היפה שבישראל למען יתאחדו כל היראים בכנס"י אחת על בסיס ויסוד תקנות הארטה' כפי המקובל מרכותינו הנאותים הקדושים וזללה"ה,

יצאתי בזה ידי"ח להסיר מבני עקשות פה ולאות שפתים וד' יגער בשמן ויסכר פי דוברי שקר.

באעה"ח פה קעומארק יע"א ב' להבדיל ב"י האור והחושד תרצ"ז לפ"ק

ה"ק ישמחה נתן גרינבורג
אבדק"ק קעומארק והגליל

פ.ב.

בעניני איסור תערובות לימודי הול עם לימודי קודש יחדיו ניתן הענין להענות בו כי זה יצא ראשונה מחשאת הציבור של האגודה (עין לעיל בהויכוח וכו"ב מכתבים) ובכו נעתיק פה לעומתם כתבי קוד' של גאוני קדמאי ובתראי שרפי איש מישוש דור ודור בענין זה.

מהגאון הקדוש וגורא שר התורה א"א בעל חידושי הרי"ם זי"ע מגור, (נדפס בס' "שיח שרפי קודש" ח"א הוצאות מסורה לאדון תרפ"ה דף ד')

בעזה"ת יום ו' עריה תר"ד לפ"ק

החיים והשלום וכ"ש לכבוד אחיבי ידידי הרבני המופלג חכם ושלם המהולל הגביר המפור' בנה"ל ומנהיג יקר רוח איש תבונות מ"ה אברהם ווינאוויז נ"י.

הנה טרם נסעי מביתי בהיותי אצל רוי"מ ודברנו אודות הרעה אשר חורשים רשעי ופריצי עמנו, להשיבית תינוקות של ב"ר, אשר על הכל פיהם העולם עומד ולעשות סדר כחפצם, עשיתי כאשר אמר רי"מ, והייתי אצל הג' "ראזין" ודברתי עמו הרב' ואמר כי הוא אינו עושה דבר אבל לעשות נגד העושים, ג"כ אצלו דבר זה, אשר לא יעלה על לב, יען כי טוב בעיניו וא"א להבינהו כלל כי כל היהדות הלוי בזה מאחר שהוא צדיק בעצמו אף שעובר על כל התורה כולה רוצה שגם אחרי יתיו צדיק' כמותו מה נאמר ומה נדבר אוי לנו שכך עלתה בימינו ולא די להם מה שעוברים בפומבי על התורה, ואין דובר להם דבר, אבל עוד כקוצים בעיניהם, אשר יזכר שם ישראל בעולם, המהזקים בתורת ה' אשר לא היתה כזאת מיום

חיות ישראל לנו קדוש והנה אבקש ואחלה מאד מררם אשר אתו החכמה והמדע, לעשות כל מה ראפשר בענין זה, אשר מחשבותם לא תקום, ואל יקמן בעיניו כי אין לשער ולספר המסתופף מזה אף בדבר מעט לשנות הסדר מתינוקת של בית רבן אשר אין מבטלן אותן לבנין בית המקדש אף כי ללמוד לשונות, וא"א בשום אופן שיכנס בלב ילד דברי תורה אם לבו לדברים אחרים, ואקוה כי ר"מ יוכל לעשות בזה הרבה, ורק אלוני ישראל יהי בעזרה, כי מי שיכול לעשות טובה לישראל קונה לו חיי עולם, בפרט בדבר גדול עצום כזה ור' יתן לו כתיבה וחתימה טובה כנכשו ונפש ידיו דר"ש.

ה"ק יצחק מאיר בהר בור"י זצ"ל

פג.

באת הגאון העצום המפורסם שר התורה עוסה אורה בעהמחים שו"ת מהרש"ם וש"ס זצ"ל. (העתק מקובץ 'מחזיקי הדת' לבוב כ"ט אלול תרס"ו)

ע"ד הנימנויות העברי

בעה"י ברעזאן

השומע קול שופר, יחוק לחיים טובים בספר, את כבוד החסידים המופלגים יראי ד' מנהלי חבורת מזה"ד ד' עליהם יחיו.

היום הזה הקריכו לפני מכתב יקרתם בדבר אשר יסד הרב ר' מאיר מכונה דר' יונג בית למודו החניכי גימנאזיום, והנה מה אומר ומה אדבר מי לא ידע כי במדינתנו בכלל ומהגם בעיר קראקא הנבחרת לשם ולתהלה בכל המדינה, המלאה בחורי חמד שוקדי תורה ותעודה בבוא המשח"י לשחת העיר, רבים ישנו מי המרים המאורים ועל כן תפוג תורה וגם אם בלב הרב ד"ר יונג לתקן מה קלקולו מרובה מתיקונו, ומי ביקש זאת מידו רמזם הצר מדינתנו להכות עדרי צאן קדש"י שוק על ירך ולהשקותם מי רעל מסוכים בעכם נחש צפעוני ולגרוע נמשעי נעמנים לאמר ערו עד היסוד בה, אולם העבר אין, ועתה עוד לא אבדה תקותנו ולבי אומר כי בהגיע אל הרב הדיר יונג דברי אלה ודברי כל גדולי הדור, היוצאים ממעמקי הלב, פתוח יפתח את לבו וישים פחד השם והדר גאונו נגד עיניו לתקן המעוות ויכבד וישוב לכקומו ולא ילך אחר עקלקלות למרות דעת כל גדולי הדור, כאשר מדעת זאת ברח"ל לקרוא בשם זקן סמרא מי שיוצא לחתום את מוסלים מאן מלכי רבנן, ויכופ ראשו כאגמון לשמוע בקול הגדולים וטובים ממנו, לכל יהי לשמחה לדור דורות ודור

תיקון עולם

קיב

כבודו הודו והדרו, ומודים דרבנן היינו שבחייהו, ועלינו יערה רוח כמרים
ותמלא הארץ דעת כמים לים מכסים כעתידת

ה"ק שלום מרדכי הבהן אבדיק הג"ל.

פד.

ממרן הנאון הקדוש שר התורה בנגלה ובנסתר האדמו"ר
הגדול מאמאניע זצוק"ל (גם זה שם במחזה"ד)

ב"ה אמוניא.

אל שלומי אמוני ישראל העומדים בפרץ הישרים בלבותם. מנהלי
החבורה מחז"ה הי"ו שלום בחילם.

קבלתי מכתבם ע"ד הרעיון של הדר' יונג ליסד גימינאזיום עברי
לצודד נפשות צעירי אחב"י בתרגם מה מאוד לבי יכאב כב על
פרצת הדור וחלול השם והתורה"ק במפעלם הזה וכל בר לבב יבין
לאשורו כי הוא מקור מישחת וסוף רעל לילדי אחב"י אשר זוקי
היהדות עוד לא עממו בקרבם וזה כביר הנני מזהיר לכל אנ"ש
שלא יהינו לקרב את בנו למולך הגימינאזיום העברי כי הוא
צבוע כצבע היהדות ותחתיו ישום ארבו ולדעתי התוכה על כל
גדולי דורינו מבלי לחשות לעת כזאת ולהרים כשופר קולם להזהיר את
אחב"י כי הרחק ירחיקו את בניהם מהגימינאזיום העברי ובכל
עיר ועיר ישתדלו בכל עוז שלא לחניח ליסדו. וכן אביע רגשי תודתי לזרם
כבודם אשר יצאו לחזק אשיות ומוסדי הדת יהי כן ד' עמהם אשר יוציאו
מחשבתם לשוב ויפעלו רגש קודש בלבב אחב"י אשר יתרחקו מדבריהם
ומתקנתיהם והי' זה שלום ידידם הדריש מברכם בכח"ט.

ה"ק חיים בהרה"צ ר' ברוך זצ"ל"ה.

פה.

העתקה. מאגרת הקודש שכתב האדמו"ר הגה"ק רבן של ישראל מרן
הח"מ"אל ישראל יצחק זצוק"ל. מאלכסנדר והיא נדפסה בספרו היקר "ישמח
ישראל" על התורה סוף דברים.

אל כבוד הרבנים הגדולים המפורסמים יושבי על מדין בק"ק
קראקא יצ"ו.

אחדשכתי'ה. מכתבכם ע"ד משימות הדר' הגיעני "שרצה ליסד

גימנאזיום שלמד בו גם תלמוד, כדי לפרוש רשת וללכוד בה נפשות
 נקיים - והאמנם אין דרכי לחוות דעתי בדברים גדולים ונפלאים ממני.
 אולם בדבר הזה יראתי לבל אלכוד חס ושלוס בלא תעשה לא
 תוכל להתעלם, ואם באבדית ממנו כ"ש באבדית גופו, וקין ב"ב של קין
 באבדית נפשו, עד נצח לא יראה אור חלילה, ואיככה אוכל וראיתי באבדן
 מולדתי - ועם האנשי' החכמי' בעיניהם ההולכים לרחח היום לפי שכלם כנגד
 דעת התורה' וחכמי' עמה' לא אתוכח, כי לא ישמעו לדברי רק אל האנשים
 אשר ישמטו ברעיוניהם ויפסחו על שתי הסעיפים באמור
 ע"ז טוב תורה עם ד"א, אליהם אטוף מלתי, ואין זה הוראה כי אם בידור
 טעות, להראותם איד שמים חושך לאור ואין ואומר, הבישו וראו ושימו לב
 לגדל עלבון תורה' מענק רע הזה, כי ישומהו למעשה לכסות בה את הנגע
 אשר תעמוד תחתיו, לכלות כח קדושתה ולעקור את כל יסודותי, ולמחן
 את דמה הוא נפש חיותה, הלא הורינו חז"ל (גדרים ס"ה) לבל עשותה
 עטרה להתגדל בה, אף כי חלילה לא יפגום כבודה אפי' כ"ש, ויעדנה עטרה
 לנזר תפארתה, וילך בדרכה, ולא יסור ממנה ימין ושמאל כל ימי חייו מן
 העולם, אך יען שמה לכבוד עצמו, ולבש מלבושי כבודה לכבודו, ולעומת
 יקרת ערכה אשר לא יסולה יחשוב זה לאי כבודה, וה"ז כמשתמש בכלי
 הקודש ונעקר חייו מן העולם, עאכ"כ להפשיט מהתורה מלבושי רקמה
 להלביש את שפחתה למען תכחש עד כי תירש גבירתה, ותרמסי, ברגלי
 לעבוד עבודת בזיוט וחיל, אשר הם למורת רוחה, והתורה' חגרת שק
 ומתפלשת באפר, וצועקת מרה, ואומרת הלא גבירתה אני, ושפחתה תלעג
 לדברי', ועוד תוסיף על פשעה לצוד בחרמה נפשות נקיים, אשר גם הם
 י' ענו על אברי' - וכאשר בעינינו ראינו בעה"ז זה כמה, או לעינים שכך
 רואות, וכך עלתה בימינו, ד' ירחם בבהרה להרים קק התורה והיראה אחי
 ורעי שמעוני וישמע עליכם ד', השו אנכם ושמעו לקול צופיכם הורכם
 ומורכם גדולי התורה וצדיקי דורינו יחי', הלא המה עיני העדה, והחכם עיניו
 בראשו לראות הנולד, וצופים נקראו בדבר ה' (ע' יחזקאל ל"ג) כי כמו
 הצופים העומדים על המשמר על מגדל גבוה ויזהרו את אנשי העיר לאמר
 הנני רואה את האויב בא לצור על העיר בטרם ירגשו אנשי העיר, כי המה
 בשפל ישבו ולא יראו מרחוק, כן חכמי התורה החוגים בתורת ד' המאירת
 עינים המה הצופים העומדים על המצפה, וראו מרחוק בטרם ירגישו המון
 עם הרעה המתרגשת והמתעדת לבא, ויזהרים להמלט על נפשם כמצוה
 עליהם בדבר ד' (ע' יחזקאל כ"ב) לבל לחמוס את תורתי ולחלל את שם
 קדשי ולהודיע' בין הממא להמחור ולהבדיל בין הקודש לחול
 שלא יתערבו ממא במחור וחול בקודש חלילה כי כל מגמתנו
 ועבודתנו לתקן החסא הראשון, אשר ע"ז נתערב הרע בטוב, ומחייבים
 אמתנו לכרד ולהבדיל את הרע מטוב, ואת הרע יורה הלאה למען ישאר אך
 טוב, ואז נזכה לשוב הנצחי, ולזאת מה נמרצו אמרי יושר מהחורים ומחיים

גדולי צדיקי ומנינו יחי, ואיב איפוא למה לא ישמעו אליה בני? מדוע? אין זה כי אם מסך הנצחון ועוורון הנגיעה תמו אלה להאשים אותן לבלתי שמעו הטוב ולהעצים עין מראות רע חיו, לזאת את אחי אנכי מבקש הסירו נא את מסך המבדיל, אז בל אפונה כי בעיניכם תראו, ובאזניכם תשמעו, ובלבכם תבינו, כי נגים דברינו, ודרכינו הוא דרך הישר והרצוי הטוב, ולא תלכו בדרך המסים עקלקלותם ההולכים לאחור ולא לפניכם, אל תלכו בדרך אתם ותגדלו בניכם לתורה ויראת השם המהורה בדרכי אבותינו ולא בדרך החדש המזיופת והריסות התורה חיו אבטח כי זרע אמת שלומי אמוני ישראל ישמעו לדברינו, ולא ילכו אחרי ההכל והתהוה, וישעשעו בתורת אמת דברי אלקים חיים, ובזכות זה יגמור ד' בעדכם החתימה לטובה בס' החיים וברכה והצלח' וגאולה וישועה, כעתירת הנאנה מפנעי הזמן ומצפה ומיחל ומקוה כי מעד מהרה ירחם ד' על עמו ומלאה הארץ דעה וישו שכם אחד לעבדו עבודה שלימה באמת ובתמים.

ירחמיאל ישראל יצחק בההיק וצללהיה ז"ע

פ.

נוסף על המכת' לעיל אות מ"ה, בלשון אשר נדפס אז נגד המתיבתא של האגודה.

אזהרה כפולה ומכפלת

העתקת מכתב קודש אדמו"ר רשכבה"ג סבא קדישא מבעלזא צלה"ה אשר כתב בענין התערובות למורי קודש עם למודי חול ביחד לילדים.

הנה כאשר בא למשמע אזנינו שיחי התוועדות בעירכם פ"ק קוינו לשמוע תקנות ועצות עבור טובות זרע קודש אחב"י אמנם כאשר הגיעו לפני הקול קורא הנדפס בהעתונים, ראיתי כי ח"י כשנגה היוצאת מלפני השליש פמש שבין אחותני חיל ורעדה אחוזני קור ודום נתמלא גוי שני ימים מעליע שלימים, בראותי כי עלה על רצוני לאחד חיו תהיך עם למודים אחרים וכל פריצי עסנו שבכל עיר ועיר שונאי תהיך בעוה"ז וכל העתונים אשר המה ללא תורה וללא יראה כלם ששים ושמיים לקרא' הרעין הזה, וכבר זה ערך חמשה ועשרים שנה שעלה ברצון רשעי ישראל, לדרך בדרך הזה לעשות חדרים כאלה וכל הנאונים והצריקים כלם צעקו חמס שזה יגרום חיו היוק גדול לצעירי זרע בוך ד' לבלע מהם כל קודש חיו, ובאיה מקומות מדינת אונגארן אשר זה כעשרים שנה שהלכו בדרך הזה לחבר יחד תלמוד תהיך

עם לימודים אחרים, ודמו בדעתם שעשו זאת לשיש, כבר נראה ונגלה לעין כל את אשר יצא מהם, והמה בעצמם מתחרשים על זה, וכל המקומות אשר לא הלכו בעקבותיה' תליית ניכר לכל את צעירי זרע בך ד' ואנתנו צריכים לפחד ולדאוג עבור הרוב מדינתנו אשר תליית הבכנים והבמיד מלאים תורה וירש ובעיב מתחזקים בכל עז לחפש מלמדים ירש למסור את בניהם תחת השגחתם ולמדם ולהשמעה הזאת להתבולל תודה' עם למודי' אחרים ח'י, יתקדו מחמיותם באמרם אם כפי מפורסמים שבדור יצא הרעיון הזה בודאי מה טוב ומה נעים וכו' הכי עיי שיש מקומות בעוה'ר שנתרשלו קצת בלמוד תודה' יתקנו תקנות: כאילו ח'י להרע ולהזיק לאלו אשר מחזקים בתורה וירש להתחזק ולהדריך את בניהם בדרכי אבותנו הקדושים הישנים, וכן ח'י כשיתפרס' הדבר בשאר מדיני' ובדיני' פולין שברוס' וכדומה אשר כנהיגים בולם את בניה' תליית לתורה וליש בדרך הישן, בודאי סכנה גדולה להם כשיראו שהדבר מוסכם ח'י מן מפורסם שבדור ובפרט באה'ק ת' אשר זה רבות בשנים שפריצי עבנו נטו כל כחותיהם לעשות חדרים מעורבים בשאר לימודים ופזרו הון רב על זה ותליית כל אחבי' דשם עמדו לנגדם בתשות כחם ודמם להציל צאנם מיד בולעם וכעת איזה מענה יחי בפיהם נגד מתקממיהם, אכן באמת גם באלו המקומות שצריכין חיזוק לתורה וליש ג' צריכים לחפש עצות ודרכים אחרים איך לחזקם לתורה וליש כי מזה אשר יתבולל תודה' עם שאר לימודים אין לקוות להיות נושעי' עיי, ואדרב' אם יש עוד שם איזה בעיב ירא השם ונערי בני ישראל אשר נצוצי אש הקדוש' בוער בהם, בודאי ח'י יתקלקלו עיי' וגם כמו שא"א להטות שמים לארץ כן לא יוכל איש להרהיב בנפשו עז ליתן עריבתו שיחי בכל מקום מורים בלתי זריקת מינות ר"ל, אמנם אפי' אם יהי' בנמצא אחד מני אלף מורה כזה שלא נתגאל במינות גיכ א"א כלל לעלות על הדעת לצרף שניהם יחד ודבר כזה א"א כלל, אפילו להביא להתיעצות לפני איזה אסיפה והתוועדות כמו שא"א לעשות התיעצות להתיר שאר איסורי התורה המפורשים, יען כי נגלה לעין כל את גודל הסכנה המרחפת בזה לזרע עם קודש ובפרט שכבר נמנה ונשנה ונמנר ונבחר לפני הגדולי' והגאון והצדיקים שלפנינו זצ"ל, כי הוא היוק ברור לתוה'ק והוי' ממש כמו דבר הנאסר במנין שאין כח ביד ב"ד וכו'.

לכן צריכי' לחפש דרך אחר' איך לחזק את הדת ולמוד תודה' באופן שדרכו בה אבותינו הקדושים ולא לבנות בתי' חדשים, וכמבואר ברמז בדברי הש"ס יבמות ס"ג ע"א מום ולא תשפוץ שפיץ ולא תבני' שכל העוסק בבנין וכו' ובמביא ברש"י ז"ל ש' שצריכין לחפש איך לתקן את הישן ולא לעשות חדשות.

דבר החדשית והכותב' למען כבוד תוה'ק ולמען לא יסתבו צעירי

הצאן לבלע מהם כל קדוש חיו ודי' יעזרנו שנוכת במהרה לראות בהרמת תהיק והרמת קן ישראל.

מנאי היק ישכר דוב מבעלזא

חדוק ידעסאן. רישא

פז.

זהו נדפס בזמנינו מנאונים וצדיקים קדושים מפורסמים מגאליציען בעת התחלת תנועת האגודה והמתיבות שלהם.

ב"ה ב' לסדר אשר הנחני בדרך אמת

כבר נדע ומפורסם את אשר רצה הדר' יונג ליסד בית לימוד תורה עם למודי חול ביהוד ואז יצאו כל גאוני וצדיקי הדור וציל נגדו במחאה גלוי ומפורסמת ואסרו הדבר בהחלט לכן גם עתה באנו אנחנו חים לפרסם דעתינו שאסור לערב למודי חול בקודש בהת"ת והישיבות בין בגולה ובין בארץ ישראל תובכיא ובטחתי אנחנו בשאר' ישראל החפצים באמת שלא יעברו על דברינו אלה ומכ"ש שהוא דבר הנאסר במנין חכמי הדור ז"ל שלפנינו ולא יתנו מגרעות לקדש והי' שלו באעה"ה

היק יצחק ישעי' האלברשטאם	היק חנה הלבשטאם
חופיק קראקא בהה"צ מצאנו וצללה"ה	חוביק רישא יצ"ו
היק אלעזר הלוי ראזענפעלד	היק מנחם מענדל הורוויץ
חופיק אישפיצין	אבדיק מעליץ
בהה"צ מקאמינקא וחהה"צ מצאנו וצללה"ה	
היק אשר מאיר הלבברשטאם	
אבדיק באכניא וחגליל	

פח.

מכתב שני מההצה"ק האבדיק פריסטיק וצללה"ה (עין לעיל אות נ"ה)

ב"ה

אחדשיה מכתב כתיה ש"י קבלתי והנה יסוד ההיתר היא מפני פחד אונס בלימוד השולע שלהם בגלוי הראש ע"ז אני אומר.
 א) אונס דחמנא פטרי. וחיו להתיר ע"ז לעשות איסור בידים לחלל חדר הקדוש ללמוד על גבי ובתוכו ליסוד לשונות העמים.
 ב) גזירה עבידא דבטלי ואמנם המשתדלים בלימוד לשונות העמים כתוך וחדר היא עבירה ועבירה גוררת עבירה.

ג) מדוע לא הרעישו הצעירי לפעול בהרעגיונוג שלא יצרכו ללמוד בהשולע
בנלוי הראש כי על דבר קל נוסעים לעיר הבירה ומדברים עם המניסמער
ועל זה שתקו ועשו פשרה לשעות ח"ו את ישראל מדרך המסור לאבותינו
הק' ז"ע.

ד) שמועה שמענו שיש בין הגבירים דק"ק קראקא שצווחים על זה ואין
עושים בזה שאלה לגדולי הדור היינו הצדיקים הגדולים שהם יתירו כי הם
או אבותיהם הק' אסרו החדר ידוע של אסמנאליציען והמה שאסר היא
'תיד ולא לעשות הכל בשחיקה וכל המדינה יקחו ראי' מקראקא ח"ו.

ואל יאשימני מה שאני מרעיש ע"ז ידע כת"ה ש"י שהרבי מגור ש"י
מתיר כגון זה ואנחנו חולקים עלי' כי במקום חילול וכו' אין חולקים כבוד
וכו' ואנחנו התחלנו במצוה זו לחלוק על המתירים חדש שאסור מה"ת
וקבעו שם יסודי התורה והוא ביטול יסוד התורה ח"ו.

ומ"ש כת"ה שליט"א מפאדגורזע אין קושי' מתורצת בידך חברתה
והעיקר באתי בזה לגלות אוזן כת"ה שליט"א שרבים אשר אתנו לאסור
הדבר תעריבות באיזה אופן שיהי' ומקוים אנחנו להשי"ת שלא יעזוב את
עמו ח"ו להוליכם בדרך לא טוב ובוודאי חפץ ד' בידנו יצלח כיד ידידי'ש
בלו"ת.

ה"ק מנחם מענדל הלברשטאם

פ"ט.

העתק (') דברי חכמים אדירי התורה צדיקים וחסידי עליון בירושלים
עיה"ק תריב ובראשם מרגא ורבנא הגאון המפורס' צ"ס"ע בישראל גדול שמו
מ"ה יוסף חיים זאנענפעלד זצ"ל האב"ד עם בית דינו הצדק
וצללה"ה נגד האג"י בירושלים שהרהבו לפתוח בעיר אלקינו הר קדשו בית
ת"ת ללמוד בשפה "עברית" כמו השפה של הציונים הכופרים ר"ל.

ועד "מחזיקי חינוך הישן"

ממעם מרן הגאב"ד שליט"א

והרבנים הגאונים בדי"צ לכל מקהלות אשכנזים שליט"א

פעיה"ק ירושלים תובביא.

ב"ה יום י' לחודש כסליו שנת תרפ"ד

למע"כ הרבנים הגאונים מורי צדק גודרי נדר ועומדים בפרץ

ביד"צ לכל מקהלות אשכנזים בעיה"ק ירושלים תובביא.

(*) תשואת חן חן לכבוד ידידינו מבור גברינו גבר חכם בעוז גדול
בתורה ויראה צריג לוחם מלחמות ה' איש האשכולות מריה ישעי' אשר

נשתוממנו משמוע שנתייסד על יד "אגודת ישראל" דפה בית תלמוד תורה על "עברית" "בפתח תקוה" השמועה הזאת מרגיזה כל לב בני עדתינו שיחיו, כי זה כחמש שנים שאנו לוחמים נגד זה במסירת נפשינו ועבשיו ח"ו יתירו הפרושים זאת! והגם שאומרים שרב ת"ח אחד לקח על שכמו זאת והתיר רק לפי שעה, אבל בעת צרה כזאת שמרובת הפרוץ על העומד היתכן שיצא מן היתר כזה ח"ו אפילו לפי שעה? ובכן רבותינו הנשגבים! אתם הרבנים השרידים היחידי סגולה שנשארתם בארץ ישראל ובעיר קדישנו, עיני כל ישראל אליכם, תפתרו נא השאלה הזאת ותקדמו בעוד מועד לגדור גדר ולעמוד בפרץ כמו עד עתה, ורצ"פ כתב מחאה מחכמי ורבני הישיבות מיקורי ירושלים, ובררו נא הו"ד הטהורה בזה לישלום העדה ולכבוד תוה"ק וירושלים עיר הקדושה!

בעה"ח בשם ועד "מהזיקי הינוך הישן" פעה"ק ירושלים תובב"א.

נאום מנחם מענדיל דייטש	נאים משה אהרן מונקעלנג
נאום רפאל חיים צבי וואללעס	נאום ה"ק אביש אייזען
נאום ישעי' אשר זעליג מרגליות.	נאום יוסף נטע אויערבאך.
נאום ישראל יצחק הלוי רייזמאן.	נאום אלתר כהן.
נאום יוסף האפמאן	נאום יעקב מרדכי בראנדווין
נאום משה בהר"פ ז"ל פרידמאן	נאום אהרן אברהם סלאטקי

וועל גוף כתב השאלה הזאת באה תשובת בי דינא רבא
ונושפנקא דמלכא של מין הגאב"ד זצ"ל, וזה לשונם.

בעה"י כבוד הרבנים החביבים צדיקים וחסידים אנשי מעשה הנקובים
בשמותם למעלה העי"א

בתשובה על מכתבכם זה, מתכבדים אנו להודיעכם כי התייסדות חדר במושב "פתח תקוה" "עברית" נעשתה בלתי הסכמתינו לשנות סדר החנוך המקובל. וגם קשה להאמין שנתייסד על יד "אגודת ישראל" חדר שיה" בנגוד לסדר הלימוד הנהוג בבית הת"ת אשר בעי"ק ירושלים ת"ו, באשר ידוע ומפור' שהיסוד של "אגודת ישראל" הוא [כפי מאמרם] החזקת המסורה והקבלה מאבות"ק וחלילה לישנותו ותבימי דעים אנו עמכם רבנים חביבים בעבודתכם הקדושה הזאת לשזור ולהגן על החנוך הישן בדרכי נועם ונתיבות שלום. והיה ניעם ה' עליכם ובעשי ידיכם יכונו. וחשיית יהן לכולנו לב אחד לעבדו באמת ובתמים.

זעליג מרגליות שליט"א מירושלים בעהמח"ס קומי רוגי אשרי האיש.
עמודי ארזים. שטרח לשדר לנו העתקת (מכתבי הארגינאלים שתח"י)
וסדר הידיעות ברורות מאה"ק הגו' להלאה בזה כמדרך.

בעה"ח היום י"ג כסלו שנת תרפ"ד פעה"ק ירושלים תובב"א
ביד"צ לכל מקהלות האשכנזים

מקום החותם
ביד"צ.

נאם מרדכי ליב רובין
נאם יצחק במוהר"א ז"ל פרענקל
נאם דוב צבי קרעלענשטיין

ב"ה

הדברים הנאמרים מפי הביד"צ הרבנים הג' נ"י נאמרים באמת
ובצדק ופשיטא שחובה לעמוד בפרץ ולגדור גדר עד מקום שהיד מגעת.
השי"ת ברחמיו יחן על אה"ק ויושביה למצוא תמיד עומדים בפרץ ולגדור
גדר שלא לזוז וזו כל שהוא בענין חינוך הבנים ממורשת אבות. כי הגמיון
הורה כי כל המשיגה בזה מחמיא את הרבים ומוריד ילדי בני
זרע קודש לשחת. וכבר גליתי דעתי שיש הרבה לתלות כל
עניני צערן של ישראל בכל מקומות מושבותיהם על ביטול
תינוקת של בית רבן מחינוך הישן. השי"ת ירחם וישלח לנו מורה
צדק משיח צדקינו בקרוב. כעתיות לב ונפש הנאחז לישועה קרובה.

ה"ק יוסף חיים זאנענפעלד

מקום החותם

ז.

אח"כ בשנת תרפ"ה נתוודע לוועד "מחזיקי חינוך הישן" שהאגודה
מפראנקפורט שלחה לעיה"ק מורות מנרמניא שהם ילמדו עם הילדות בבית
החדר פעה"ק. וגם שילמדו השפה הטמאה "העברית" ועוד שפות שונות
ולמדים שונים. וגם פקודי האגודה דעה"ק אשר קבלו שכירות פרינסתם
מנרמניא ג"כ הסכימו לזה. ואז ישבו באסיפה גדולה בכ' תמוז חכמי ורבני
ירושלים ועשו פסק "דעת תורה" ושלחו אותה להאגודה של פראנקפורט
אח"כ הגיע תשובה מפראנקפורט שאינם מקבלים דעת תורה המסורה הזו
ורוצ' דוקא "בעברית" ובמורותיה מנרמניא שהם יתנו חינוך הקדוש לילדות
מירושלים. ואז נשלח שוב מכתב להאגודה וזה נוסחתה:

מעלת כבוד הנהלת ברכו "אגודת ישראל" פעה"ק ירושלים תובב"א
אחרי ששמענו שאתם רוצ' לעשות סדרים חדשים בבית החנוך לבני
ובני הנני שולחים לכם העתקת "דעת תורה" מחכמי ורבני ירושלים הנעשה
בכ' תמוז שנה זו תרפ"ה.

תיקון עולם

[וזהו תורף ההחלטה אות באות]

היות שבעזה"י נתרבו האוכלוסין מאחבי המהגרים לארצינו ועיר
נ תצ ממדינות שונות אשר חינוך הבנות אצלם שונה מהחנך שנהוג
ק ירושלים ת"ו ויש אשר נרגשו נפיה להכניס שנויים בהנהגת בתי
לבנות התורדים מסודה של הסתדרות אנ"י כמו לימוד עברית וכדו'
באנו בזה לחזק סדר חינוך הישן לבנות שלא ישנה מאומה בין בנוגע
לת מורות וכן ביתר הסדרים והלמודים, אלא הכל יתנהג במישרים ולפי
ד שהנהיגו בשעתם מיסדי בתי החנך הנ"ל ואחבי שבאים מארצות
ת צריכים להטפל אלינו לפי חומרי המקום הקדוש הזה מבלי לזוז כ"ש
ית ומנהגי אבותינו ונאנו וצדיקי הדור ששכנו כבוד בע"ק ז"ע אשר
מקום קדוש זה אורה ותורה וחיוק המסורה לכל העולם כלו.

ועל דבר אמרין באעה"י כ' תמוז תרפ"ה

[ועל זה התמוז הרבה תלמידי חכמים מיקרי ירושלים ואבות הילדות]
ואלו הם דברי רבינו הנאון הנדול הצדיק מרן הגאב"ד
זצ"ל אשר כתב בשפולי מכתב הנז'.

הנני לברכה מרובה ע"כ החתומים, כי עקר קיום תוח"ק שלא תסור
יי אבות ואמהות כאשר ראינו מאו, וכל הרוצים באיזה שינוי
פנימיותם נשתנה ומעידים על עצמם שאינם חוששים
דשת אבות הקדושים והרי זה דרך החדשים השיית יצילנו
וכאשר

יוסף חיים זאנענפעלד

מקום החותם

צ"א

ובשנת תרפ"ו פתאום בא מפראנקפורט הד"ר אויערבאך שהוא ינהל
הת"ת של הספרדים דעיה"ק אשר הם נתמכים מהאגודה דפראנקפורט
נגדו גדולי רבני והעדות הספרדים השארית הפליטה מירושלים ושלחו
ב מתאה ז"ל :

כזה י אדר תרפ"ו פעה"ק ירושלים תובב"א

כבוד הרה"ג מנהלי אגודת ישראל שלישיא
אחרי הברכה באהבה וכבוד הנני פונים להדרג שלישיא היות כי נדע
אגודת ישראל אשר בחרל שולחת את הד"ר אויערבאך להיות מנהל
הת"ת בני ציון לזאת באנו בזה להודיע להדרג הי"ז כי הת"ת האלה הם
החינוך החיונים להעדות הספרדיות אשר מתנהגים על פי סדר החינוך

הישן המקובל והמסורה לעם ישראל כדור דור אשר ממרחם רק להגדיל תורה ולהאדירה לשעת בלבות הידיים רק תורה וירא הם שארית הפליטה אשר יכולים לקות להרמת קרן התורה בין הספרדים אשר ירדה בזמן האחרון באופן מבהיל לרגלי בתי ספר החדשים אשר מקרב באו וכמו שראונו שהרבה מהתלמידים שגומרים את הת"ת נכנסים בהשיבה יפורת יוסף ומתקדמים בלימוד התורה ויש מהם בחרים מצוינים בתורה ויר"ש כמו שנתחנכו אבותינו ואבות אבותינו. ואנו נותנים בזה רב תודה וברכה לאבי דפה שתומכים בהי ת"ת האלה אשר הצילו בזה העדות הספרדית מכליון רחמי. כ"א אין גדיים אין תיש". והנה הנסיון הראה לדעת כאשר יהי דיר מנהל על הת"ת סכנה גדולה נשקפה לרוח הת"ת כי לבר השניים הפנימיים אשר המה ככניסים לפי רוח החדש ובכל מקום שיש ד"ר מוכרח הדבר שישתנה מת"ת לבית ספר. לבד הסכנה הזאת רק השם דיר בעצמי הראה הנסיון כי זה מוזק על רוח התלמידים. כי הם מבישים על המנהל בחור סמל למסור עצמם למדעים של חול וכדומה להיות ד"ר. לא לתורה ויר"ש כמו חכמים הקדמוני ויכול לגרום חורבן התורה. ביחוד בין הספרדי אשר הת"ת הולכל ופוחתי וג' העלבון הגדול והגור לחכמי ורבני ירושלי עיה"ק ת"ז עיר מלאה חכמים וסופרים אשר כחם גדול ורם מאוד לחנך בנים ובנות בחינוך ישר הנהגה בעיר קדשינו מאז ומקדם.

תמה? תמה? נקרא. האם לחינוך קדוש ברוח ישראל סבא תורה ויר"ש בלי שום השכלה. נצטרך להבי מחנך מנרמניא המכונה בשם דוקטער. אשר עצם שם הזה הוא מוזק עד מאוד לילדי וילדות עיר הקודש תובביא. ומי יודע עד כמה שיוכל להזיק.

לכן אנו מבקשי את כ"ג שלישי לקנא קנאת ה' לעמוד בפרץ להציל שארית הפליטה בתי התלמוד תורה של הספרדים. כי אין לנו בתי תלמוד תורה אחרים כמו אצל האשכנזים. ולהודיע לאנשי של חול כי אנחנו מתנגדים בכל תוקף ועוז שמנהל הת"ת יהי דאקטער. וידע כי בתי הספר השונים עשו שמות נוראות בין הספרדים עד כמעט שנפסק בעה"ד יודעי תורה ולומדי תורה בין הצעירים כי אם מעט מעט אלה שלא נתחנכו בבתי חינוך החדשים כי אם בת"ת ואנו מקים כי הדרך שלישיא יעמוד בפרץ להציל כמה נפשות מהירות צאן קדשים מהרחק הזר לחזק את בדקי התורה ויר"ש.

ובזכות הבל פיהם של תשביד אשר עליהם העולם עומד נזכה לראות בבני ציון וירושלים והרמת קרן התורה בבניצ בבאי

הצב"י

חיים שאול דווין הכהן ס"ט (')
 הצעיר יוסף ידיד הלוי ס"ט
 הצעיר עזרא הררי רפול ס"ט
 (מקום חותם ביד"צ לעדת ארם צובה
 בעיה"ק ירושלים תובב"א)
 אברהם אמינוף
 שלמה צופיוף
 (מקום חותם ועד הכללי לעדת
 יהודי בוכארא בירשת"ו)

יעקב חיים סופר (")
 (מקום חותם ישיבת שושנים לדוד)
 (ומדרש ת"ת לעדת הבבלים בעיה"ק)
 (בני דמשק ירושת"ו)
 הצעיר אליהו משה מערבי ס"ט
 (מקום חותם ישיבת יגדיל תורה
 ירושת"ו)

צב.

עוד פסק דין תורה הנכתב ע"י הרב הגאון האדיר וצדיק נשגב רבי
 יוסף ידיד הלוי זצ"ל הרב מעדת החלבים אנשי סוריא וארם צובה ורב בבתי
 בוכארים בירושלים. ונתאשר ע"י הגה"צ מהרי"ח ז"פ ובית דינו זצ"ל וע"י
 הגה"ק מהר"ש דווין זצ"ל והו נוסחתו:

ב"ה ירושלים חי' אייר תפר"ח ל"ג למטמונים.

לכבוד מע' האדון היקר והנכבד אהוב התורה והמצות
 מתעסק בקדשים המשנו"ח כה"ר יעקב אברהם סתהון
 יצ"ו ויחשל"א.

מנהל חברת יסוד הדת בעי"ת בואינים - אירעם יע"א [ארגענטינא]

אחרי דשו"ט מכתבו הבהיר הגיע לידי ובו מאריך טרחא באורך וביותר
 בענק לימוד שפה העברית לנערי בני ישראל. ואני בזה אוי לי אם אומר ואוי
 לי אם לא אומר. אם אומר שלומד שפה העברית שהוא לשון אבותינו הק'
 אסור להשתמש בה. במה בושח וכלימה לנו. ואם לא אומר אנחנו רואים
 בעינינו שכמה קלוקולים יוצאים מלימוד השפה העברית יען
 שחדשים מקרב באו שהם עושים חבורים בעברית ומדברים
 בעברית ועוברים על התורה וכל חבוריהם דברי מינות
 ואפיקורסות וחשק ונבילה וכו' והם חושבים כי להיות בשם יאודי'

(') הוא מרנא ורבנא המפורסם ציס"ע מקובל אלקי בוצינא דנהורא
 וקדישא הכהן הגדול בעהמחיס איפה שלמה. בניחו בן יהודע ושאר סה"ק
 זצללה"ה ז"ע

(") הוא רב האי גאון וקדוש אוצר התורה בעמ"ס כף החיים שלישיא

מספיק לדבר עברית ולהיות יהודי לאומי בלי דת. כמו שראינו בעוה"ד בבתי ספריהם מתחנכים לאלפים פה ורובבות להרבות רעה לחלל שבת בפרהסיא ולכפירה גמורה וכו'. כמו שידוע ומפורסם לכל והם שומרים רק על השפה העברית והארץ (לא קדושת הארץ) ונתקיים בנו בעוה"ד באו פריצים וחללוה.

וידוע כי עת לעשות לה' הפרו תורתך. וזוה"ק מנדר מלתא אפילו לעבור על ד"ת מותר. ואלוהי בהר הרמל יובית. ולא ידעתי מה כל החרדה הגדול' הזאת אם לא ללמוד עברי'. וכי כל כך מצוה הרבה מאוד להשתמש בעברי' דוקא. הלא יספיק לבאר התורה כל אחד בלשון מדינתו כמו שלמדו ולימדו בכל תפוצות ישראל מעת החורבן והגלות ועד עכשיו כל התלמוד נסדר בלשון ארמי כפי שהי' הגילים לדבר בו אז. וגם הרמב"ם ז"ל ובמה מהגאונים חברו ספריהם בלשון "ערבי" ולא מצאו בזה שום פגיעה כבוד או עלבון ללשון הקודש אחרי שהיה דברו אז בשפה ההיא אך עיקר הקפידה היא לבאר ולפרש התורה עפ"י מסורת רז"ל כפירוש הרמב"ם וכו' ולא נקרא לשוננו לשון הקודש אלא לפי שנתנה בו התורה. כמ"ש הרמב"ם ז"ל והרי אף בביה"ט ובית המדון היה לדבר דברי חול בלשון. וד"ה אסור לדבר אף גם בלשון חיל. א"כ איך עיקר הקדישה בלשון דוקא אלא בענין המדובר בו ועיקר קדושת לה"ק היא מכת התורה דוקא כו'.

ואם היה כבודו רואה בעיניו מקצת מעשיהם הרעים של לומדי בעברית פה, בוודאי היה אומר ישצריך קריעת בנדים ולבדן ברוך ד"ץ האמת על חילולי התורה והדת הנעשים על ידם בעוה"ד. והלומדים בעברית משתמש בספרים החבשגם. ומלבד הנז"ל גורמים לביטול התורה ח"ו לאכזר הכל פיהם של תושבי המדוש בלימוד התורה שבזכותו העולם עובד. להבל ורעות רוח דברים במלים ואסורים הם כי לא להזכיר והסכנה היותר גדולה היא כאשר יורגל לדבר צחות בעברית ימשוך לבו ללמוד בספרים החדשים המלאים דברי חשק ומינות ואפיקורסת ובעהונייהם המשקצים את הנפש והנער נער, ואם כבודו מצטער שהילדים שם נמשכים לקרוא בעתונים בלשון איספנוולית המלאים דברי חשק וכו' והולכים אחרי התאוות ונעשים מומרים לחיאכון. הנה בעברית שילמדו יוגדל הסכנה. כי מלבד שילמדו דברי חשק יהיו למומרים להכעיס ומינים גמורים ע"י ספריהם. אשר לא כן עצתי תושב על"ך שלא להביא שנויים בשפה. רק ילמדו בערבי או בשפת המדינה באיספאנוולית. ולא תגרום שיעיי' יהי פתח להכנים רוח חדשה בחינוך ח"ו וברגע אחד תאבדו כל מה שטרחתם במשך שנים. וחזק ואמץ להגדיל התורה ולהאדירה ואל תרף ירך מדבר גדול כזה שאין ערך אלא לנהל ת"ת של שלש מאות תלמידים הע"י עפ"י התורה והיראה והפן הי' בידכם יצליח ותזיל אמן. כי"ד החותם לכבוד התורה ברוב עז ושלוש

ב"ה

ראינו משיב עליו למעלה מע"ב הרב הנאון ראב"ד לאחינו החלבים
במרה יוסף ידיד הלוי יחשלא, דבריו הם קילורין לעינים ומהם לא נזוז
אפילו זו כל שהוא, אשר תמים ההולך בדרך הקדוש הסלולה מדור דור
זכות תשביר יעמיד להמשתדלים והעוסקים ויזכו לראות בנחמת ציון ובגן
אפרין בב"א.

הכריח לכבו התורה שהתעלה, בד"צ לבל מקהלות האשכנזי פעיהק
ירושלים ת"ז

נאם מדכי ליב חובן נאם יצחק במהר"א דל פרענקעל
נאם דוב צבי קרעלענשטיין

ב"ה ראיתי הכתב מכבוד הרב הנאון הרי ידיד הלוי נ"י וכבוד הרה"ג
הביצ נ"י וחלילה לסור מדבריהם,
ובעה"ה המחכה לישועה קרובה

יוסף חיים זאנענפעלד

בעזה"י. אני חלש המזג וצרות רבות סבבוני לכן מסרתי הכתבים לפע"ב
הרה"צ וכו' כמהר"ח זאנענפעלד שלישי"א וביד יצ"ו כמ"ש הכתו ועשית
עפ"י הדבר אשר יורוך וגם כי הם בקיאים ובעלי נסיון בזה מאוד ומן
השמים מסכימים עמהם האמרי"ן, ומהם תראו וכן תעשו.
היום מ"ט לספיר תפארת בשנ' עומר ישראל בתפארה לפ"ק ותו"ל רנ"ז
הצביי היים שאול דוויך הבהן

ר"מ ומנהל הישיבה הקדושה ירחובות הנהר דק"ק המכוונים המקבלים

צג.

זהו אשר הדפיסו מכבר באה"ק ת"ר נגד קופ"י קרנ"י האג"י והסכימו
לאיסור הזה עוד נאוני הצדיקי הדור לכאות חתימות ומאסם מקום דפסנו
מעט דפסנו רק הגדפם מכולל חיבת ירושלים בקיר מאת הנאון אב"ד זצ"ל.
ה"ל :

ב"ה

אספת מהאה רבתי עם !

שהתקיימה ביום כ"ג טבת דהאי שתא בביהמ"ד ציון
המצינת אשר לכולל נאליציען בעיה"ס ירושלים
תובב"א נגד אנודת ישראל שמקפחת את זכותן
של אלפי נפשות כל עדת כולל נאליציען באה"ס

ע"י מביעות קופות בשם קרן הישוב ושאר קרנות במדינות גאליציען !

רבותינו מאורי הגולה, וכל איש ישראל !
פרצה גדולה פרצה אגודת ישראל בחומת ישוב הישן, בחומת המוסד
העתיק של קופת רבי מאיר בעל הנס שכל הישוב הישן תלוי בו, מבלי
שום התחשבות עם האיסור החמור שיש בקביעת קופות -
מלבד קופת דמב"נ" מבלי שום התחשבות עם האחריות הגדולה של
אלפי נפשות כוללנו, תלמידי חכמים יראים, זקנים וקנות, אלמנות ויתומים
שחייהם תלואים מנגד לקח' להם רשות לקבוע קופות חדשות בגאליציען
ע"ש קת הישוב להפח את זכותן וחזקתן של קופות רבי מאיר
בע"ה שהן כל היסוד והוקי' לכל הישוב הישן והחרדי באה"ק
ולדת לחייהן של אלפי נפשות נענות ומדוכאות שמצבן בזמן החדש
נורא ואיום.

אותה אגוד' ישראל שהכריז' בכל אספות' הפומביות על חזק הישוב
הישן ברוח ישראל סבא, ועל התנגדותה הנמרצה לכל החדשות הנעשות
בארץ אותה אגודת ישראל שבכל כנסיות' ואספתיה הגדולות נתקבלו
החלטות לחזק את מוסד קופת רמבע"ג שיסודה כלה קודש מגאוני קמאי
זצ"ל. אותה האגודה כונה את נשקה ופלחה את חצה לתוך תוכה של לב
הישוב הישן לנשוש ולנתוץ להאכיד ולהרוס את המוסד הקדוש של קופת
רמבע"ג כהפצת קופות' החדשות בכל בית ישראל בגאליציען ולקפח ע"ז
את חיותה של עדה גדולה וקדושה ככוללנו.

בכל המכחיבים חבאים אלינו מערי גאליציען מעירים אותנו על הסכנה
הגדולה הצפוי' חליל' לכל יסוד כוללנו ע"י קופות האגוד' ההולכת ומתרבות
בהתלהבות של צעירים, והאיזמל הזה כבר מורגש היטב בבשרינו, בכל עיר
ועיר שהאגודה הספיקה להפיץ את קופות' הולכת הבנסת כוללנו ופחתת
באופן מבחיל, ושאלת החיים של אלפי נפשות כוללנו מתעבה כאן בכל
מוראות'.

לרגלי זה התאסף קהל גדול של רבנים גדולי התורה, תלמידי חכמים
יראים, לאספת מחאה גדולה ונמרצה פעה"ק ירושלים ת"ו, ונתקבלו פה
אחד ההחלטות כדלהן :

(א) כל קהל עדת גאליציען באה"ק מוחה בכל לשון של
מחאה תכופה ונמרצה נגד אגודת ישראל שהרשתה לה
לקבוע קופותיה בערי גאליציען.

(ב) כל המהל הקודש מכריז איסור חמור בכח התורה ובכח
מגאוני קמאי זצ"ל שלא לקבוע ולא לקבל קופ' אגוד' ישראל

ושארי קופת בשום בית איש ישראל בגאליציען וזלת קופת רבי מאיר בעל הנס לפי צורתה הקודמת.

ג) כל הקהל הקודש מתבטא במחאה חריפה ונמרצה נגד כל מין השתוות איזה שהוא ובאיזה צורה שהוא עם אנדות ישראל בענין קביעת קופותיה.

ד) אספת המחאה דורשת מאת כל רבני וגדולי גאליציען לקיים את כל תוקף האיסור הנז' ויתאחדו לגוש אחד לעמיד בפרץ מול מדרסי חומות כוללנו ע"י קביעת קופות של אנודות וחברות איזה שיהא.

ה) אספת המחאה דורשות מאת הנהלת הבולל המרכזית בירושלים ת"ו להריץ את כל פרטי ההתלמות הנז' להנשיאי' להרבנים ולהגבאים בכל ערי גאליציען.

ואת חובתנו זו שהושל עלינו אנו ממלאים כזה, ויחד עם פרטי המחאה הנז' אנו שולחים, ביחד, את האיסורים מהרבנים הגאונים הבד"צ בנשיאות הגה"צ האב"ד מוהר"ח זאנענפעלד שליט"א והנני מבקשים מאת כל גבאי צדקה ועיני העדה די בכל עיר ועיר להפיץ את האיסורים מהבד"צ הר"פ יחד עם מחאתנו זו בכל בתי אהב"י ובכל בתי כנסיות ומדרשות ולגדור בעד הפרצה הזאת שפרצה אג"י ושאר חברות בקופ תיהם, בכל הכח והיכולת שביד כל איש ואיש - ויחד עם זה לחזק את מוסד קופת רמבעה"נים ואת יסודי כוללנו הזקוקים בזמן הנוכחי לשמירה וזהירות יתירה שלא יכרעו ח"ו לפני כל התרפצות מן החוץ.

על אחינו בני מדינתנו להכיר את הנהלת כוללנו המרכזית בירושלים הקדושה כביאת כחם של כל היהודים והיהדות במדינת גאליציען לפנות בכל ענינים הנוגעים לארץ ישראל - רק אליה - ביאת כח אחת ויחידית יש להם ליהודי גאליציען באה"ק והיא הנהלת כולל חבת ירושלים לעדה גאליציען. תלך לה אנדת ישראל בשלה. ואנן כדידן, תבקש לה אנדות ישראל מקורות להכנסתה ממדינות שאין להן כוללים מיוחדים באה"ק ושאינן להן קופות רמבעה"נים בשביל בני מדינתן, ולא תדחק את רגלי כוללנו, סוים אין האנודה אחראית כלפי אלפי נפשות באה"ק לדאוג לכלכלתן והספקתן ככוללנו. אחראית היא אנדות ישראל רק בעד צעדים מסוכני כאלה של קביע קופות באותה מדינה שיש לה כולל מיוחד באה"ק ושהכולל הזה הוא, אמנם כן אחראי גמור כלפי נפשות נענות ועשוקות, לשמור ולהגן על קניני חזנות.

אם דונלת היא האנודה בשם היהדות החרדית עלי לכונן את צעדי שלא תחטא את משרתה ושלא תכנה מחרבנה של עדה גדולה וקדושה כעדתנו, תזהר נא האנודה לשמור על כבודה ושלמותה להתרחק ממעשים כאלה. כי לא ע"י חורבן והריסת מוסד קופת רמב"ן תבא למשרותי ושלוש

יהי עלינו ועל כל ישראל
מנחלי כולל חברת ירושלים לעדת גאליציען

ירושלים

נאם שלמה פערלמאן נאם אברהם בראנדווין נאם אלישע סגל לאנדא

צפת

נאם נחמן כהנא נאם שמדאל ווילנר נאם אלעזר בראנדפעלד

נאם בנציון בלוחגרינד

טבריא

נאם ישראל נח זאלץ נאם ניסן ישיף נאם יואל ברוכזאחן

ב"ה

גם אני הנני לחזק האיסור הידוע מגאוני וקדושי עליונים וז"ע מה
שנזכר בגזירת עירין קדישין אשר לא יזדור לקבוע קופות אחרות זולת קופת
רמבעה"נ וכב"ש לשנית מצדקת רמבעה"נ לשום צדק אחרת כי פשוט שכל
הנוגע בקופ' רמבעה"נ לתת בה גרעון אפי' במקצת ממה שנהגו מקודם בכל
תפוצת ישראל נוגע בפקות נפשות היושבים בקודש על התורה ועל עבודה
שעל קיומם נתקן הוקמות מהגאונים הצדיקים הקדמונים מאז ועד עתה
ונוגע בה כבעילה בקודש ויחוש לעצמו שלא יזכה בנחלת מצי' נפש צדיקי'
הקדמונים ומבטחים אנחנו באחינו בני ישראל הכשרים והחרדים שלא
יתנו מקום לסייע לידי עוברי עבירה והחפצים בכרכה ישתדלו להוסיף בזה
ויזכו בכרכה מרובה בכל מילי דמיטב לראות בישועה קרובה לכלל ולפרט
בעתידת לב ונפש המחכה לישועה קרובה.

ה"ק יוסף חיים זאנענפעלד

צד.

תשובה ארוכה. מסיק להלכה.
עורך מערכה. בשפה ברורה.
פלפול וסברא. כשיש' הפוסמי'
ראשונים, וגם אחרונים, דישר'
א"י אינו נוהג באלו הזמנים.
כי אם בביאת צדיק שומר
אמונים.

מביק רבינו הגדול הגה"ק שד התורה אור על' אוצר חיים מן
האבדמ"ק שלשי"א בעהמח"ס שו"ת מנחת אלעזר. אות חיים
ושלום. ניטוקי אודה. דברי תורה. חמשה מאמרות. עולת תמיד.
ודרכי תשובה על ה' מקראות.

העתק משו"ת "מנחת אלעזר" חלק ה' סימן ט"ז. (כת"י)

ב"ה

הנה ראיתי חזות קשה בשו"ת אבני נזר להגה"ק מסאכאמשוב זצ"ל (ח"ב מירד סי' תני"ד) ושם עוד הרבה תשובות נקראו הלכות ישיבות ארץ ישראל, והנה בעה"י אבא על סדר דבריו ובסוף דבר (כתשובתי בזה) החל לשמע החלט הענין וההלכה בזה.

הנה רבינו הרמב"ם לא מנה זה בספר המצות שלו למ"ע לרשת את הארץ ולשבת בה והרמב"ן חלק עליו וחשב מ"ע זו ובמגילת אסתר שם תי' מה שלא מנה הרמב"ם מצוה זו משום שאינה נזהגת בזמנה ולא היא מצוה נזהג לדורות. (י' ובאבני נזר שם (סי' תני"ד אות ד') הקשה על המגילת אסתר דא"כ למה מנה הרמב"ם בס' המצות תרומה ומעשרות וחלה שאינם נזהגים בזמנה ואפי' בזמן עזרא לא נהגו מה"ת לדעת הרמב"ם והדבר פשוט שמצוה שנהגת לימות המשיח נזהגת לדורות עכ"ל האבני נזר.

ונפלאתי מאוד ויתמה כל עובר על דבריו ז"ל דלמה הקשה מתרומה וחלה שנהגים עכ"פ מדרבנן לזכר גם בזה? ותרומה באי נזהג גם בזה? משא"כ קרבנות ובגין ביהמ"ק שהוא שאין נזהגים רק לימות המשיח בבגין ביהמ"ק במהרה בימינו, ובזמן הזה אין להם שום ענין ושייכות, ואעפ"כ מנה הרמב"ם שם בס' המצות כל מצות הקרבנות ובגין ביהמ"ק, ומדוע תפש (האבני) הטפל בזה להקשו כ"חלה וכיו' דאית להו פירכא והניח (להקשות) העיק' מכל מצות הקרבנות ובגין ביהמ"ק שחשב הרמב"ם איך דחשב הרמב"ם גם כל המצות שנהגת מימות המשיח היא נזהג לדורות וא"כ קשה ג"כ על

(ג) לחיבת הקוד' הננו מעתיקים בזה לשון צדיק הנאמן הנורא בעל מגילת אסתר על סה"מ להרמב"ם והוא:

נראה לי ברור מה שלא מנא הרב הוא לפי שמצו' ירושת הארץ וישיבתה לא נזהג רק בימי משה ויהושע ודוד וכל זמן שלא גלו מארצם, אבל אחר שגלו מעל אדמת' אין מצוה זו נזהגת לדורות עד עת בוא המשיח, כי אדרבה נצטוונו לפי מה שאמר בסוף כתובות שלא נמרוד באומות ללכת לכבוש את הארץ בחזקה והוכיחו מפי השבעתי אתכם בנות ירושלים וגו' ודרשו בו שלא יעלו ישראל בחומה ומה שאמר הרמב"ן שהחכמים אמרו כי כבוש הארץ הוא מלחמת מצוה, זהו כאשר לא נהיה משועבדים לאומות, ומה שאמר עוד שהחכמים הפליגו בשבח דירת הארץ, זהו דוקא בזמן שבהמ"ק קיים אבל עכשיו אין מצוה לדור בה, וכן פירשו התוספות שם גבי הוא אומר לעלות לר"ל התוספות בכתובות ד' ק"י ע"ב ד"ה הוא וכי' וה"ל אומר רבינו חיים דעכשיו אינו מצוה לדור בארץ ישראל כי יש כמה מצות התלויות

הטגילת אסתר כנו', אלא ודאי ברור דמצות הקרבנות ובנין ביהמ"ק שיחזור בבנין ב' ג' המקווה זהו חשב הרמב"ם כיון דאלו ינהגו לעתה כמ"ש הרמב"ם בהל' מלכים (פי"א הל' א') כי הכלך המשיח יחזיר מלכו בית דוד יתחזק כל המשפטים בימיו כשהיו מקודם עכליה. וע"כ שפיר חשיב הרמב"ם בס' המצות כל אלו משפטי התורה והמצות היינו הקרבנו וכל עניני ביהמ"ק וכל המצות שנוהגים בארץ בזמן הבית משא"כ כעניני כיבוש הארץ היינו לרשת הארץ ולשבת בה שלא יהי עוד כמו שהי' קודם בנין בית א' כמ"ש בתורה (בפ' משפטים) לא אנרשנו מפניך וכו' מעט מעט אנרשנו מפניך עד אשר תפדה ונחלת את הארץ (וזהו ה' מפני חטא הידוע במדבר) ע"כ הלכו מנו אל גוי וממלכה אל עם אחר ע"י שופטי ומלחמות וצרי עד אשר זכו ברבות הימים לבנין בית א' ע"י שלמה המלך (ע"י הנביא מפי הקב"ה) משא"כ בנין בית ה' המקרה בימות המשיח ב"ב אחרי אריכת הגלות הלו דגם הרמב"ם שפסק שם בהל' מלכים (פי"ב הל' ב') כשמואל (בסנהדרין ד"א ע"ב) דאין בין עוה"ז לזכות המשיח אלא שיעבד מלכויות בלבד היינו התנהגות אח"כ אבל כ"מ מודה דביא' משיח צדקינו וישיבתו על כסא מלכותו לא יהי בבחי' קטנות ח"ו כמו שהי' מקודם בבית א' ובפרט הבית שני רק כמ"ש הרמב"ם שם (בפי"א ופי"ב) שהי' ע"י הנבי' מפי ה' ויעמר מלך מבית דוד הונה בתורה ועוסק במצות וכו' ויכוף כל ישראל' לילך בה ולחזק בדקדק' וילחם מלחמת ה' היינו לא מלחמה טבעית עם הגויים כמו מלפנים כנ"ל וגם יתייחסו כל ישראל על פי מלך המשיח ברוח הקודש שתנוח עליה וכו' שמודיע מזה משכט פלוני זה משבט פלוני וכו' עכ"ל הרמב"ם עיי"ש, ממילא מסעם זה לא חשב הרמב"ם בס' המצות שלו לכבוש את הארץ ולשבת בה כיון שזהו אינו נוהג בימינו וגם בזמן המשיח אין שייך לצוות זה אז לכל ישראל כמו שארי מצו' כיון שזהו לא יהי תלוי בהם אז שיכבשוה רק הוא מצות ופקודת המלך המשיח הקדוש הוא לבדו יעשה זאת ויחלקם לשכטים ברוח קדשו כפי הש"י וכנ"ל מהרמב"ם (וגם עיי"ש ברמב"ם הל' מלכים פ"ד הלכה ח' כי

בארץ וכמה עונשין דאין אנו יכולין לזוזר בהם ולעמר עליה עכ"ל עיי"ש) ועוד ראי' שאין בו מצוה. ממה שאמרו ג"כ התם כל העולה מבבל לא"י עובר בעשה שנאמר בכלה יובאו ושמה יהיו, ואם היה מצוה בדירת ארץ ישראל בכל הזמנים איך יבא נביא אחר משה לסתר את דבריו. והא אין נביא רשאי לחדש דבר מעתה וכ"ש לסתור, והמאמר שהביא מספרי שבכו וקראו המקד' הזה וירשתה וישבת בה נ"ל שעל שלא הי' בידם לקיים מקרא זה, לפי שהיה הכית חרב היו בוכים, והראי' ממה שקרעו את בגדיהם שנראה שעל החורבן הי' מתאבלים, שאם מצוה זו היתה נודהת גם לאחר החורבן למה בכו וקראו את בנדיהם, והלא גם עתה היו יכולים לקיימה לכך נאמר שבודאי מצוה זו אינו נודהת אחר חורבן הבית שיבנה במהרה בימינו עיי"ש במגילת אסתר עכ"ל.

המלך המשיח נוטל חלק שלו מהארצות חלק י"ג, ועכ"פ היא דבר השייך רק למלך המשיח בלבד) ולא בדרך כיבוש וישיבה וחלוקה שהי' לפני הבית הא' כנ"ל, ואז רק הי' המ"ע הלז, (וגם בבית השני שעלו עוד הפעם לשבת בארץ הי' מפי ה' ע"י נביאיו חגי זכרי' ומלאכי וע"י אנשי כנח"ג ודניאל עזרא ונחמ" ברוח"ק מפי ה' כשאחז"ל בכמה מקומ' ואכמ"ל) וא"ש דברי הרמב"ם ז"ל בס' המצות.

וא"ת למה חשב הרמב"ם בס' המצות מ"ע דבנק ביהמ"ק הלא גם זה אינו נוהג בגלות וגם לא יהי' בנק הג' בשמשים שהי' בנק בית א' (ובפרט הב') ע"י בניא רק יבוא כ"ב בנוי ומשוכלל מן השמים כמ"ש רש"י ותוספות והריטב"א בסוכה (דף מ"א ע"א) דתירצו בזה שם דלכך יוכל להבנות היינו לבוא בנוי ומשוכלל מן השמים גם ביר"ט דאסור לבנותו בניא יצ"ש וא"כ אינו בנק גשמי מה שיהיה הבנק ביהמ"ק לעתיד ולמה חשבו הרמב"ם למ"ע בס' המצות דזה לא שייך רק למצות מעשיות של בניא כמו שהיו בנק הב' בתים הראשונים, י"ל דהרמב"ם לא ס"ל כדעת רש"י ודעימ' הנ"ל רק כמ"ש שם הערוך לגר בסוכה, והגם שהשגנו ע"ד הערוך לגר בחי' עולת תמיד (פי' בדיה זה סדר תמיד לעבודת וכו') עיי"ש מ"מ הרמב"ם נראה דס"ל כן בע"כ כמ"ש בלשוננו (בפיא בהל' ד') על מלך המשיח אם עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקיבץ נדחי ישראל הרי שהמלך המשיח יבנהו ולא שירד מן השמים בנוי ונגמר כנ"ל וגם פשוט כוונתו כנראה שטח דבריו שם לא שיבנהו מלך המשיח בעצמו בדרך גם כי לאיש א' בעצמו א"א לבנות היכל גדול רק ע"י הבונים בניי (וכמו שהי' בבית א' בימי שלמה המלך) וע"כ שפיר כ' הרמב"ם מ"ע דבנק ביהמ"ק כנ"ל.

ומעתה אין צורך לומר דוחק של הרב מן בעל אבני נזר מ"ש שם (באות ו') דמ"ע דהחרם תחרימם שמנה הרמב"ם בס' המצות אף שאינו נוהג בזמנ"ז מ"מ הוא זהו להחרים ולגרש את הז' עמים כדי שאנחנו נשב בארץ וא"כ מוכר' שמצות ישיב' הארץ הוא מה"ת וע"ז קאי מ"ע דהחרם וגר' ודבריו תמוהין במתכחדי'ג ועד היכן נדחק להוכיח דבר שהרמב"ם כ' בעצמו לא כן רק הטעם דהחרם תחרימם שמנה למ"ע דאף שכבר אבד זכרם חשיב נוהג לדורות משום שאלו היו בעולם היינו מצוים להחריםם עכ"ד רבינו הרמב"ם ז"ל והרי בפירוש דלא כטעמ' דהרב אבני נזר, ומה שכי' שם להקשות עפ"ד המגילות אסתר מה שלא חשב הרמב"ם עשיית ארון וכפורת מצוה בפ"ע מפני שארון נגנו ולעתיד לבוא יתגלה ולעולם לא יצטרך לעשות אחר עכ"ד המגילות אסתר וע"ז הקשה באבני נזר דכמו שכי' הרמב"ם כמ"ע דהחרם תחרימם כנ"ל שאלו היו כ"ש שמטעם זה ימנה עשיית ארון וכפורת משום שאלו נאבד היינו מצויין לעשות אחר עכ"ד ולק"מ ולא דמי זל"ז דבשלמא אם הבטחנו ית"ש שיהזור הארון וכפורת לעת"ל מנגזתו הי' ברור כשמש אשר כן יהי' ואין מציאות אחר כלל וא"כ למה צריך למ"ע לעשיית ארון וכפורת מחדש משא"כ מ"ע דהחרם תחרימם אם כי הז' עממין נתערבו אבל

אולי באיזה אופן יש מציאות אשר יודע לנו שהם מז' עממין ע"כ שפיר
חשוב מ"ע דהחרם תחרים שנהג גם בזה"ז אם יארע שיודעו לנו כנ"ל.
וי"ש לכאר עוד ולוכר טעמ' דהרמב"ם בזה דהיא לשיטתו מ"ש בהל'
כלכים (פי' הל' ח') אמרו חכמים שבני קטורה שהם זרעו של אברהם וכו'
והואיל ונהגו בני ישמעאל בבני קטורה יתחייבו הכל במילה בשמיני עכ"ל
ועיי' בשאנ"א (סי' מט') שהקשה על הרמב"ם מהא דאחז"ל דבא סנהריב
ובלבל כל האומות וכו' ועיי' בדברינו באות שלום (סי' רסנ') סק' ח' בדיה
עוד עלה בדעתי וכו' ומשם והלאה) מ"ש בזה באורך והנה אם יארע כזאת
באיזה משפחה שיאמרו בכתב ירוסן או שיהיו מוחזקין שהם מז' אומות הגם
דלנכרי לית לי' חיים ויהיו מ"מ רגלים לדבר הוא דכן הוא והגם שנתערבו
בין חוב האומר מ"מ כיון דבנכרי לא אזלינן בתר רוב כמ"ש גדולי האחרונים
ז"ל (וכמו שביארחי שם באות שלום בכעין זה) וא"כ יש לחוש מספיקא
דמ"ע מן התורה דהחרם תחרים שיש עלינו וספק עשה מן התורה גם לדי'
הרמב"ם מדאורייתא לחומרא כנודע מדברי החו"ד והאחרונים ובדברינו בכמה
דוכתי ואנכ"ל, לא שייך לומר שיהי' מצות עשה בשביל זה להרוג את כל
האומות בשביל שנתערב בהם מז' עממין והיו ספיקו לחומרא, זה אינו כיון
דלא שייך אצלם רובא כנ"ל ובפרט שכתב הרמב"ם בעצמו כנ"ל שאין
שכיחון בימיו וכך כתב בה' מלכים (פי'א' הל' ח') מכל מקום אם יארע
באיזה פעם שיהי' מוחזקין במקרא כנ"ל צריכין לחוש למצות עשה דהחרם
תחרים ושפיר מנא הרמב"ם, ואין שום רא' משם שיהי' מצות ישוב ארץ
ישראל בימנו כלל כנ"ל.

ומ"ש באבני נזר שם (אות ז') לתרץ קר המגילת אסתר על הרמב"ן
דס"ל דמצות ישיבת א"י נהג גם לאחר החורבן אי"כ למה העולה מבבל
לא"י עובר בעשה מדכתיב בבבלה יובאו ושמה יהיו וגר' הלא אין נביא רשאי
לחדש דבר מעתה, ותי' (באבני נזר) עפ"מ ש"כ בתשרי הרשב"ש דהמצוה היא
ישיבה והעלי' הוא רק הכנה אל המצוה והנשבע שלא יעלה לא"י לא חשיב
נשבע לבטל המצוה וע"כ כשהנביא אמר שלא יעלה מבבל אין זה נגד מצות
התורה כי אין העלי' מצוה כלל וחל האיסור שלא לעלות עכ"ד ובאמת אין
זה דמיון כלל לענין נשבע לבטל את המצוה דמסקינן גם בדבר שהיא מן
התורה כגון לדין דמסקינן כר"י דחדש אסור מן התורה ואף על פי כן חל
עליו שבועה כנודע מדברי התוספות שבועות (דף כ"ג ע"ב) כיון דאין לוקין
עליו לא מיקרי מושבע ועומד לענין השבועה ע"פ שם, ואם כן שפיר כתב
הרשב"ש לענין עליה לארץ ישראל כיון דאינו עומד המצוה רק הישיבה
(לדעת אלו דס"ל דמצות ישיב' גם בזה"ז) אי"כ לא הוי לענין שבועה כנשבע
לבטל את המצוה משא"כ לענין שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה משום
דגם בחדש שאסור מן התורה אם יבא הנביא להתייר (בקביעות) אינו רשאי
לא ישמעו לו, וראי' בחדה מד' הש"ס מגילה (דף כ' ע"ב) מנצמד צופים
אמדם ופרץ הש"ס והסברא והכתיב אלה המצות שאין נביא רשאי לחדש

דבר מעתה וכו' והלא אותיות מנציף אם חדשו אין בו שום פסק הלכה ומכ"ש שאינו איסור לאו שיש בו מלקות ואעפ"כ אמרין בזה דאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה וע"כ הוצרך הש"ס שם לתרץ מהו היה ולא ידעו איזה באמצע חיבה ואיזה בסופה וגם ע"ז אמרו שם סוף סוף אלה המצות שאין נביא רשאי לחדש דבר עיי"ש וזה אם הוא בסוף חיבה תמונת אות זה או אחרת בוודאי אינו איסור עונשים ואעפ"כ אמרין שאין הנביא רשאי לחדש זה אלא ודאי כדאמר, א"כ גם בזה שלא לעלות לא"י אם נאמר דיש מצוה מה"ת בישיבתה גם עתה אין הנביא רשאי לשנות ולומר להיפך היינו שלא לעלות לישוב בה, והדק"ל ק"ו המגידת אסתר א"ו שאין מצוה בישיבה ארץ ישראל אחרי החורבן על כן ה"י רשאי הנביא לחדש אשר בבליה יבואו וכו' כנ"ו וז"ב.

שוב עיינתי בפנים בשו"ת הרשב"ש שם (סי' א') ולא כ' שם דעל"י לארץ ישראל ה"י רק מלל להמצוה ואדרבה נראה להיפך מלשוננו שכ' וז"ל וכן הדבר בעל"י ובנושבו כי המצוה עצמה הוא הישיבה (בא"י) שהיא הדירה וסיבה הקודמת הוא העלוי שמי שהיא חוץ לארץ ישראל אם לא תקדם לו העל"י לא יכנס לארץ וכו' הרי דס"ל דהעל"י הוא סיבה קודמ' והיינו מוכרחת כי בהיותו בחוץ לארץ אם לא תקדם לו העלוי לא יכנס לארץ והרי זה העל"י מוכרחת בלתי אפשרי וזלתי. ובע"כ אינה מפילה רק עקירת להמצוה. רק אח"כ כתב שם בתשובת הרשב"ש שהנשבע שלא יעלה לארץ ישראל הרי זה שבועה ואינו נשבע לבטל את המצוה, הא למה הדבר דומה שנשבע שלא ללוש המצה או לו יאפה א"תה או למי שנשבע שלא יעשה סוכה ששבעתו שבועה לפי שאין עשיית המצה ועשיית הסוכה אלא הכשר מצוה וסיבה מקדמת למצוה עכ"ל הרשב"ש ז"ל ודבריו צע"ג דאין זה דומה (כפי השתנהו) למי שנשבע שלא ללוש ולא יאפה את המצה או שלא יעשה סוכה דהא יוכל לקיים מצות אכילת מצה כליל א' או ישיבת סוכה גם אם יעשה אחר סוכה או כשילוש אחר או יאפה את המצות (דהא לא יוכל לאסור בשבעתו לאחרים שלא ללוש או לאפות) וממילא כשיאפו אחרים יוכל הוא לאכול המצה ולקיים המצוה בוכנה וגם כשיעשו האחרים הסוכה יוכל הוא לישוב בה ברשותם ומקיים המצוה. משא"כ כשנשבע שלא לעלות לארץ ישראל הרי אי אפשר לו לקיים מצות ישיב ארץ ישראל בלתי אם יעלה לשם בעצמו ואם כן הרי השבועה לבטל מצות ישיבת ארץ ישראל (לפי דעת אלו דס"ל שנוהג גם בזמן הזה) דאיא בלתי יעלה לשם (בהיותו עתה בחוץ לארץ) עכ"פ לדברינו אין זה סותר דגם אם נאמר כדברי הרשב"ש דחלה השבועה כשנשבע שלא לעלות לארץ ישראל היינו משום דחלה גם על ח"ש דאסור מן התורה כגיל משא"כ לענף שאין הנביא רשאי לחדש דבר אלא ודאי כדברינו כגיל.

ומ"ש (שם באבני נזר אות י"ח) וז"ל מעתה אם ידור אדם בארץ ישראל ואין לו שם שום מצב פרנסה רק הנשלח לו מחוץ לארץ ועדיין

השפעת מזונותיו על ידי השר שמהוץ לארץ, מה זו ישיבת ארץ ישראל וכו' עכ"ל. ונבהלתו משתומם וישתומם כל עובר כי מי לא ידע מהגזירות וחרימות שעשו רבותינו הקדושים הראשונים כמלאכים המה הביי והאלשיך ז"ע כי כל מה שמנדבין בחוץ לארץ לרמבה"נ אפי' להדלקת נרות ישלחו הכל לאה"ק כדי שיתחזקו עניי הכוללים היושבים על התורה והעבודה באה"ק ואנחנו נפרנסם ממעוֹת מופת רמבה"נ מחוץ לארץ כנידע זה בארוכה ונדפס בס' מגיני ארץ ישראל בתשובות רבותינו האחרונים שבגולה ז"ל הנהי"ק כבארדיששוב ז"ע והנאונים מהר"ח מוואלאזין ובריסק דלימא זצ"ל ועוד הרבה גאון ארץ וכן הרבה מרבותינו כתלמידי הבעש"ט הק' ז"ע חתומי ועוד תשו' גדולי האחרונים אחרי דבריהם למלאות לחזק ולסעדה והמפורסם אי"צ רא"י ומי מת"ח בכל המדינות בפרט מגדולי הדור שלא ידע מזה (וראיתי בעיני שהדפוס אדומ"ר הקדוש משינאווא ז"ע מכתב קול קורא על דברי התחזקות הכולל רמבעה"נ ז"ע וכ' שם בשם הנה"ק מאפסא ומעזיבו ז"ע "בעל אוהב ישראל" כי יוכלו לידע כמה חלק כח הנשט' היינו חלק הקדושה שבנפשו שיש לו זהו עד כמה שירגיש בנפשו ויעשה בצדקת רמבעה"נ לעניי אה"ק עכ"ל) וא"כ איך נוכל להאמין שיצאו ח"ו דברים זרים כאלו נגדם מפי או קנה קלמסו של הרב הנה"ק המחבר אבני נזר ז"ל, אלא ודאי כנראה (בהשערה) שהוא כמ"ש שם (בתשו' תני"ו) המדבר מענין זה ג"כ עוד וכ' שם באבני נזר תשו' זה נמצאה ניירות מפורדות בין הכתבים וכו' כו' ונקבצו ונצטרפו לתשו' אחת עכ"ל, וסופו מוכיח על תחלתו כי גם בתחלה (התשו' תני"ד מקודם) שלשו בה ידי אחרים, בשינוי הלשון והדברים, (בעת הדפסתו) בצירוף וליקוט נפזרים, ושהמחבר בעצמו לא חיבן שיהיו יחדיו תואמים, ואולי נשאר עוד נייד מפורז בין הכתבים שהוא בעצמו דחה הרעיון בלשון חכמים, וה' הטוב יכפר, (*))

ועוד הביא שם (באות הנ"ל) בשם האלשיך עה"כ ונתן לי לחם לאכול וגו' שלא יהי' פרנסתו באמצעות השר וכו' ועוד שם הקדמות ודרושים כולם רק להחליש (ח"ו) כח ידי עושים ומעשים מרמבה"נ ששולחים מחוץ לאה"ק, ומ"ש הקדמה בשם האלשיך ז"ע אמרתי הגם וכו' הלא האלשיך הק' בעצמו בצירוף בין הביי הנה"ק ז"ע ודעימי גזרו ותקנו מרמבה"נ לשלח מחוץ לארץ רק לאה"ק כג"ל ואיך ישתמש מדבריו ז"ל היפך דעתו ומצותו ותקנתו כנו' ותמהני אם יצאו כל הדברים מפי גאון וגדול הצדיק בעל אבני נזר ז"ל, (**))

(*) עיין באור החיים הקדוש (פ' שמות) עה"כ וראלה תטמאו, איך שבי' בקדושתו באש לוחש על הראב"ע ז"ל כמ"ש נגד הלכה פסוקה בדברי תורה ומס"י ז"ל: וללמד על הרב ז"ל זכות אולי שפי' זה לא כתבו אלא לסיבה ידיעה לו ונהג מנהג ע' זקנים ששינו בכמה מקומות וגם לזה ה' יכפר בעדו עכ"ל.

(**) המעיין באלשיך הק' בספרו (תורת משה) פ' ויצ' אות כ' דמקשה עה"כ ונתן לי לחם וגו' "היתכן ישמרהו ה' וינתנו עמו ורעב" ולחל' שם

וביותר שנעשה מזה בימינו לתת יד לפושעים ח"ו כעין לחקות דעת המינים, המה הציוני, (אשר גם הנהי'צ בעל אבני נזר ועמו כל גאוני וצדיקי דורו ז"ל נלחמו עם הציונים הכופרים האלו) אשר מחריבים מרכבה'נ וכל מנפתם רק לעבודת השדה באה'ק לקנות ולהעמיד קאלאניען בפי דבריהם וע"כ תפני תורה ואמונה בין בארץ ובין בחו"ל וכפרט אמונת ביאנצ'כבא שהוא מהייג עקרים כאחכה לו בכל יום שיבא (והאגודיסמען המה דומים להם בזה ועוד גרועים מהם להיתן צבועים ובשאחזיל בסוטה שתתיירא ביותר מן הצבועים שמראים עצמם כפרושים) וכמ"ש בארוכה בחי' עולת תמיד (על כס' תמיד) עיי"ש.

וכאשר שינה ושילש שם בתשרי אבני נזר עוד בזה (אות ס"ב - א') בדיח קיצור דברי הנ"ל עיקר מצות ישיב' ארץ ישראל הוא להיות לו פרנסה מריח ארץ ישראל אבל אם נשלח לו מעות מחוץ לארץ במתנה מאנשי חוץ לארץ לעניד אין זה עיקר מצות ישיבת ארץ ישראל בשלימות ומכל מקום הוא מקיים מצות ישיבת ארץ ישראל (עכ"ל, ומיד אח"ז שם אות כ' כי וז"ל) ובשאני לעצמי הי' נ"ל כי אין מצות ישיב' ארץ ישראל רק באיש צדיק שאם הי' כל ישראל כמותו הי' נגאלים וכו' עכ"ל והני מילי סתראי נ"נה, ראשית איך שייך לומר דמצות ישיבת ארץ ישראל רק להיות לו פרנסה מריח ארץ ישראל והלא איך שייך לומר שיעזיב ית"ש מצוה אשר לא (כהאדם) בדירי' תלוי אם יהי' לו פרנסה מארץ ישראל שם ואם יגיע לו כדי מחייתו ופרנסתו ואשר עינינו רואי' כי הרבה מהקאלאניען שם צריבין סעד מהמעמידים אותם חבורה או גבירים מנדבים, נכמו ראששילד ודומה לו) בחוץ לארץ וזולת זה לא יספיק להם מעצמם בארץ ישראל גם אם יעבדו עבודת האדם' כמו אכרי הארץ (רק זאת הוא היותו שלהם היינו של יצרם ובע"ד אשר נבר ר"ל כי יצאו מהאמונה ודת הובם ככולם בעה"ז וה' ירחם ב"ב) ואיך נאמר שזהו מצות התורה שיקיים מצות ישיבת ארץ ישראל רק באופן שיגיע לו ריח מהאדמה דשם ומה יעשה ההוצאה יתירה על השבח והיאמר מילי דתמוה כאלו וכי הקביה בא במרוניא ח"ו עם בריותיו ועוד כי בסמך לו כנו' כי זהו שייך רק באיש צדיק שאם כל ישראל הי' כמותו הי' נגאלים, וממ"נ במי מיירי בזה אם באיש עם הארץ אבר ובפני הלא איך שייך לומר אם הי' כל ישראל (עמי הארץ) כמותו הי' נגאלים הלא הורה מה תהא עלי' והלא אחז"ל כבי"ב על הכ' כי יתנם בגויים עתה אקבצם שאין הנאולה רק בזכות לימוד התורה ואיך יאמרו להיפך מדחז"ל, ואם מיירי במי שהי' בחוץ לארץ בן תורה ועוסק

ולחלן שם מתרין בזה הלשון:

וגם נתן וכו' לומר ידעתי שיפרנסני אך ירא אני פן בחוץ לארץ ישלשל פרנסתי על ידי חשר חמושי' שם ואין לי חפץ בזה ב"א ינתן לי ע"י עצמו יתבדך עכל"ה עיי"ש, המשובל יבין דה"ק כי יעקב אבינו התפלל שה' בעצמו ישפיע פרנסתו ואינו ענין כלל לארץ ישראל.

בה ובא לארץ ישראל (להיות כא' החלוצים שחלצו מעליהם על מלכות שמים) ופורש מן לימוד התורה להיות אכר הארץ ועובד אדמה והלא אחזיל (כפ' הלך) כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה ופסק בן הרמב"ם (בהל' השוכה פ"ו ה' ה') שאין ישראל נגאלין אלא על ידי תשובה וכיון שהן עושין תשובה בסוף גלותן מיד נגאלין, ואינו תשובה הוא שיפירש מלימוד התורה להיות חירש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה ולהדבק בעבודת האדמה הנשמות ועל זה יאמר שאם ה' (חיו) כל ישראל כמותי (של האיש ההוא) היו נגאלים, וגם שיהי' לו פרנסה בע"כ מעבודת האדמה ההוא כגיל והיש כאב מתמי' יותר מזה וכחאי דאחזיל שאמר לשמן (נבי איוב) כמו שכור את החביו' ושמור יינה, וכמו שיוכל להיות פסיק ריש' (שיפסוק ראשו מעסוק בתורה) ולא ימות (כחבלי שאל עדה' ותעזעזעו רשעים בחייהם קרים מתים כשאחזיל) ואין מהצורך כל כך להאריך בהצעת דבריו מה שכבר השינו עליו (כסמין הנזכר) שם באבני נזר דאך שייך לומר שיאמר על נפשו צדיק אני וראוי לעלות לאחיק ולעבוד אדמתה שזה א' מתנאי המעכבים בישיבת ארץ ישראל כגיל כי אם לא ידע כנפשו שהוא חוטא שוב אינו צדיק כמבואר בכל ספרי הראשונים ז"ל וכו' ועל ידי זה נתהוו קלקולים ובלבולים על ידי שהרבה טועים עירבו חסידות עם ציוניות (ובאמת הם כלאים נמור זה בזה) במ"ש כי גם מי שהוא נשפל לצדיק ג"כ נחשב בזה לצדיק לעלות ולעבוד בקאלאניען שאם כל העולם היו כמותו היו נגאלים (כפי הנראה פשוטו גם אם יעשה כל העבירות שבתורה אם הוא רק נשפל ומחוכר לצדיק הרי זה צדיק יסוד עולם כגיל) האם נוכל והאם מותר להאמין ולומר שיצאו דברים כאלו מפי נאון וגדול ומפורסם בצדקתו ז"ל.

ואזכיר עוד על מ"ש שם ובפל דבריו בתשובותיו בזה דאם יש לו אחות שדה בא"י גם שיושב בחורל אם יש לו פרנסה מהאחוזה הזאת באחיק ג"כ נחשב בכלל מצות ישיבת א"י, והנה מפורש להיפך בתשו' מהראשונים רשב"ש שם (אשר הוא כגיל ברעות המחזיקים בישוב א"י גם בגלותו) ח"ל תוך התשובה (סימן א') שכל זמן שימצא מזון ומדור תמצא הישיבה ואפשר שיהיה לאדם שם גנות ופרדסים ובתים והם סיבת הישוב והוא אינו דר שם ע"כ הישוב אינו הישיבה וכו' עכ"ל הרשב"ש ז"ל עיי' שם הרי דס"ל דישיבת א"י אינו מקיים היושב בחורל גם כשיש לו בא"י גנות ופרדסים כגו'.

והנה נבוא בזה לדברי זקן הראשונים ז"ל אשר מביהם אנו חיים רבינו מהר"ם מרוטנבורג בתשב"ץ קמן (סי' תקנ"ט) בענין מצוה ללכת לארץ ישראל וזה לשונו ובלבד שיהא פרוש מכאן והלאה ויהיה מכל מיני עין ויקים כל מצות הנזהרת בה שאם יחטא בה יענש יותר על העבירות שיחטא שם מבחוץ לארץ כי היא דורש אותה תמיד עיני היא בה והשגחתו בה תמיד ואינו דומה המורד במלכות בפלשין למורד חוץ לפלשין והיינו ארץ אכילת ישיבה וכו' ואותם שהולכים לשם ורוצים בה לנהוג קלות ראש ובפחיתותם להתקוטט שם קורא אני עליהם ותבואו ותטמאו את ארצי ומי ביקש זאת

מידכם רמס חצרי וכו' עכ"ל התשב"ץ. ומי הוא אשר יראה דברים קדושים כאלו באש ה' יצאי מפי נאמן גדול (ראש הראשונים מהר"ם מרוטנבורג ז"ל) בקדושה וטהרה ולא יחרד לבו לילך בדרך הציאניסמען או דומיהן האגודיסמען יושיביסמען וכל שום וחניכא דאית להו הצד השוה שכתן שאין בהן רוח חיים של תורה"ק והאמונה הקדושה האמיתיות בביאנ"צ ב"ב וגם נודע מ"ש גדול האחרונים הנאמן מ"ה יונתן ז"ל בס' אהבת יונתן, (בהפטרות ואתחנן) זה לשונו הכנסת ישראל צוהה באלה ובשבעה אם תעירו ואם תעוררו את האהב' וגו' באם שהכל נועדו יחדיו לילך לירושל' וכל האובות מסכימים אפי"ה צוהה שחלילה שתלך שמה שהקץ סהום ואולי אין עתה הזמן האמיתי רק עת רצון לפי שעה והיום או מחר יחטאו ומוכרחים לנלות פעם שנית ואחרון קשה כן הראשון ולכן ביקשה שלא ילכו עד שתחפין ר"ל עד שיגיע הזמן וימלא כל הארץ דיעה וכו' עכ"ל הנאמן הנז'.

ומעתה אחכ"י היראים הי"ו שימו לבבכם לכל הדברים האלו כי לא דבר הוא, כי הוא למען היינו ואמונתנו, ודת תורתנו, אנו ובנינו ובני בנינו תרחיקו בכל מיני אופן את כל הכחות האלו מהנ"ל הרחק כמ"צ קשת, לבל תפלו ברשת, כי הנה באמת כחריבי ארץ, ומעכבי הגאולה בעוה"ר, והזהירו בתקנות רבותינו ואבותינו אל' דמאיר ענינא ולהרבות בנתינת מעות רמבעה"ז ז"ע ובזכותו נזכה לישועה ולגאולה, תוך אמוני עם סגולה, על ידי ביאת בן דוד משיח צדקינו בב"א.

והנה אחרי כתבו זאת זמן רב עדיין לא יצא מלבי הלא תקשי קושיא גדולה כי הלא ש"ס מפירש בגיטין (דף ח' ע"ב) דהקונה שדה בא"י (אפילו בסוריא) כותבין עליו אונו אפי' בשבת ע"י נכרי משום ישוב א"י לא גזרו שבות וכן הוא בב"ק (דף פ' עמוד ב') וכן פסק הרמב"ם בהלכות שבת (פ"ו הלכה י"א) וא"כ דבוי רבינו הרמב"ם כתרי אהדדי דהכא פסק דכותבין אונו ע"י נכרי משום ישוב ארץ ישראל ובע"כ דהוי מצוה ובמקום מצוה לא גזרו משום שבות והתם לא חשיב כלל ישוב ארץ ישראל בין מצות בזמנינו ואחרי החורבן (וכבר נתעורר ע"ז הנאמן הנפלא מ' יוסף ראזען נ"י מדינאבורג בא' מחיבוריו והניח בתימה על הרמב"ם ז"ל דהני מילי סתראי נינהו כנ"ל).

והנה שם בגיטין אמרין דאפי' בסוריא כותבין אונו על ידי נכרי אפי' בשבת ועיין בש"ע הל' שבת (ס' ש"ו סעי' יא') דהביא רבינו הרמ"א בשם האו"י דכותבין השטר רק בכתב שלהם כשבת והיינו כנראה כפישות דכתב גלחות אינו מדא"ל לאיזה דיעות כנודע מהתשב"ץ ואכמ"ל, וגם נעשה על ידי נכרי שהוא גם כן רק שבות הוי כמו תרי דרבנן ואכמ"ל, ולענן סוריא עיי"ש במג"א (סק' כ') ומכל מקום קשיא לכאורה על רבינו הרמב"ם כנ"ל.

אמנם נלענ"ד ליישב בעה"י בטוב טעם לחומר הנושא דיש לחלק בזה דבימייהם סמוך אחר החורבן דאמרו (במגילה דף י' ע"א) שמעתי שמקייבין אעפ"י שאין בית והיינו כמו שזכר הפלפל בשאלות ותשובות הרעק"א ובח"פ ז"ל לענן ק"פ בזמן הזה אם ישינו ירשות להקריב כהר הבית מקום הקדוש

ושפיר העלה והאריך נגד זה וסידר בס' עבודה חמה (עין שם ובפרט בשער
 שומאה בצבור) שאנחנו כולנו טמאי מתים וגם בסומאת מת בכל
 הצבור צריכין ריצוי ציץ וכיון שאין ציץ וכלי הקודש בעה"ר בופן הזה בימינו
 על כן אי אפשר להקריב שם (טרם ביאנצ'י) והנה בימיהם זמן התנאים
 ואמוראים הי' להם אפר פרה וכדאיתא בתוספתא פרה (פ"ג) מעשים אלו
 עשו בשעלו מן הגולה וכו' אפ"ר ירדה עמהם לבבל עיין שם ועיין בשאלות
 ותשובות שאילת יעביץ (ח"א סי' פט') דהתנאים ואמוראים הי' להם אפר
 פרה כדאמרין (חגיגה כ"ה עמוד א') חכריא מדכן בגלילא עיין שם ובאמת
 זהו מבואר עוד במשנה למלך (פ"ג מהל' אבל) הוכיח מהא דחכריא מדכן
 בגלילא היינו בש"ס נדה פ"ק (דף ר') ושם מוכח דהאמוראים הי' להם אפר
 פרה עיין שם, וכנודע בכה"רז"ל (כי על כן הזהיר הארז"ל שלא להשתמש
 בשמות הקבלה מעשיות כיון שאין לנו אפר פרה בזמנינו להטהר ושאין
 הראשונים בזמן התלמוד שהי' להם עוד אפר פרה בצניעות למשמרת אצל
 יחיד סגולה וכו' וכנודע) וכיון שהיו יכולין להטהר על ידי אפר פרה שפיר
 אה"ל כג"ל שמקריבין אז (כשהשינו רשות על זמן מה) אעפ"י שאין בית
 וא"כ יש לומר שפיר עשו כד"ל תקנה כג"ל לדירת אחינו בני ישראל בארץ
 ישראל ובסוריא הקרובה לכתוב על ידי שבות נכרי אונו כדי לקיים הישוב
 בירושלים ומבינותיה כדי שיוכלו להקריב קרבנות ולהטהר מקודם משאי"כ
 אם לא ידורו שם מבני ישראל מי יקריב הקרבנות גם כשינתנו להם רשות
 על זמן מועט כי ביני לביני גם אם יבואו ממדינת הים או ממדינותינו ארץ
 כוזק (אשר הי' אז כמעט בלתי מציאת האפשרות מפני סכנת הדרכים
 השוממים והספינות על הים בלתי המכונות רק על ידי אשר ישאגם הרוח
 ביני לביני יהי' חלפא שעתא של הרשיון ולא מסתייע מילתא כי על כן הי'
 צריכין לבני ישראל לדור שם והתירו שבות מפני תקנת כד"ל ובאמת אינו
 מצות עשה מדא' ישיבת ארץ ישראל אחר חורבן ביהמ"ק ובגלות הנגז'
 (עד ביאנצ'י) רק תקנת חכמים הם אמרו והם אמרו שלא לגזר בבה"ב
 לצורך מצוה ותקנתם כג"ל ואף שאינו מדא' (וכמו כן מצינו שהתירו שבות
 להדליק נכרי נר לצורך עונג שבת באכילתו גם באופן ששכבר קיים באכילת
 רשות בסעודתו וכיוצא שאינו מדא' עוד לכ"ע) ועל כן שפ"י ניהא דהרמב"ם
 לא חשבו בס' המצות במנין המצות דא' כגו' (ולחשבו במצות דרבנן גם
 כן לא יתכן כי זולת הו' מצות דרבנן ישנם עוד תקנות ואיסורים מחז"ל
 שפסקום הרמב"ם וכל הפוסקים ראשונים להלכה למעשה ועכ"ז אין ליתן
 מספר להם לחשבם במנין מדויק) משאי"כ בספר הי"ד בהל' שבת (כג"ל)
 שפיר הביא הרמב"ם כדרכו בקודש להביא שם כל הלכות לשעבר וההוזה
 ולעתיד כולם נאספו יחד שמה, הך תקנה דמוכר (בזמן חכמ"ל וחשי"ס)
 לכתוב אונו על ידי נכרי בשב"י משום ישוב ארץ ישראל שהי' נדון אז כג"ל
 ולדון בזמנינו שאין לנו אפר פרה ואסור להקריב שם ע"כ אינו אפי' בגלל
 מצות דרבנן לחשבו כג"ל.

והנה לכאורה שלא על מה שכתבנו לעיל לענן סוריא דהיינו אדם צוכה דהרי לענינו מפורש בפריש"ע ירד (סי' של"א סעי' א') דבסוריא הקונה בה שדה חייב בתרומות ומעשרות מדרבנן גם בזמן הזה וכ"כ בשו"ת מבי"ט (ח"ב סי' קצ"ו) אור' (כפי ששמענו וידענו) לא שמענו מעול' שיחיו מפרישים בסוריא ת"מ וכבר תמחו על זה מרבני קמאי ז"ל בשו"ת בית דיני שלמה (האריז סוף סי' ב') בתשובת הר"ם גלאנטי (נכד המהר"ם גלאנטי ז"ל).

מדוע לא נהגו להפריש מהנפנים בסוריא ת"מ ע"ן שם ובתשו' הרב המחבר בית דיני של שלמה שם (סי' ג') העלה דאין נזהרים שם מעולם בת"מ בסוריא כלל גם בזמן הרבנים הראשונים לא הקפידו ורק כ' שאיזה חכמים קצת מחמירים בימיו בזה וע"ן בתשובות הרדב"ז (ח"ב סי' תרנ"ט) שכ' דבסוריא אם אין מפרישין תרומות ומעשרות לא חזינן דמחו בהו עכל"ה והגם כי בשו"ת נדב"ר מכסף (חיד"ד סי' כ"ג) למחרי פגמו ז"ל נוטה קצת להחמיר בענין הנפנים בסוריא ע"ן שם מכל מקום טעמא רבה בעי למה כ' רבינו הרדב"ז ז"ל שאין מוחק בהם בסוריא אם אין מפרישין תרומות ומעש' ואם הוא איסור דרבנן ממש למה לא מחו בהם כלל על זה חכמי הדורות איז נרא' כדברנו לעי' דהי' רק תקנה מזמן חז"ל כדי שיחיו מוכני' להקריב ק"פ בכנפיא גדולה גם בזמן שאין בית כנ"ל וכשראו שבטל הישוב כמעט לגמרי גם מהכרזו ירושלים ע"ה"ק כנ"ל ע"כ די במה שהחזיקו ת"מ דרבנן באה"ק ולא בסוריא ע"כ שפיר מנהג ישראל שהי' עוד מקדם בסוריא והנהגה להם אם אינן נביאים וכו' ועל כן לא מחו בידם כמו שכתוב הרדב"ז כנ"ל ומוישוב וא"ש הכל.

ולכאנ"י יש לומר דהוי תקנה וגדר שצריך מנן אחר כמותו להתירו. י"ל עפ"י התוס' בביצה (דף ה' ע"ב) ד"ה מכדי וכו' דהיכא שהיה רק האיסור משום שכינה וכשנסתלקה שכינה משם אישתרי ממילא ולא צריך מנן אחר להתירו מכל מקום הצריך מנן אחר להתירו גם בדרבנן ע"ן שם בנמ' וסוגיא והי' כיון דהי' התקנה לעני' רק שיחיו קרובים לירושלים להרבות המון להקריב ק"פ במועדו כשישיגו מיד רשין כנ"ל וכשנתבטל הישוב ממילא מע"ה"ק זה כמה מאות שנים אחרי החורבן עד שבזמן הרמב"ן לא הי' עשרה יהודים בירושלים ע"ה"ק בעצמה כנ"ל ממכתבי צריכין מנן אחר להתירו.

אך יש לומר דמהסתם הי' כבר מנן אחר בזמן האמוראים או אח"כ שהתירוהו כיון שלא שמענו גם מימות קדם שינהגו איסור לא חשידי ישראל חיזו ובמח' הי' קים לחו דהי' מנן אחר שהתירוהו ע"כ מח' בב"י ובש"ע קבעו להלכה כיון שלא נודע לו במח' שחזרו ונמנו והתירו ת"מ בסוריא אבל רבינו הרדב"ז כתב דאין מוחק מי שאינו מפריש ובע"כ מטעם שכתבנו בשה"י.

ומעם סברתם שחשבו וידעו שבמח' ובדאי התירו הך תקנה בסוריא כי הנה מצינו שהתנאים שהיו בזמן חורבן בית המקדש ובראשם רבינו החקיקו תקנות כגון יום חגף טלו אסור מ"ש מהיה יבנה בימח"ק וכו' והראו

להם תנחומין ולהחיות נפשם הנדאבה לחכות על היום ומחר לבגן ביהמ"ק בית השלישי וכן רע"ק שהי' חושב את בר כוכבא למלך המשיח. ואמרין (בירושלמי תענית פרק ד' הל' ד') כשאמר רע"ק על בר כוכבא דן מלכא משיחא או ר"י בר תורתא עקיבא יעלו עצבים בלחייך שעדיין בן דוד לא יבא ובפר' בזמן רשב"י שהי' זמן הרבה אחרי החורבן ומצינו כמה פעמים בזה"ק שצווח וי' דגלותא איתמשיך א"כ להם גילו כבר מן השמים שהגלות האחרון המיר הלז יתמשך זמן זמנים הרב' למאות שני' ואם כן מה להם לישב ולחכות עוד בירושלים וכפרט כי גרשו מירושלים עד כמעט לגמרי כנ"ל אם כן בטח מסהמא בסלוחו להך תקנה עוד בזמן התנאים והאמור' זהו השערה קרובה לענ"ד כי על כן לא מיתו אח"כ במה שלא נהגו בתרומות ומעשרות בסוריא כנ"ל. ולא תקשי דאם כן מדוע לא בשלה גם כן הך תקנה דריב"ז שפסקה הרמב"ם וש"ע דיום הנק' כולו אסור זהו לק"מ דאין מדמין בגזירות ותקנות זו לזו כנודע.

והן הראוני להתייר הגדול מרא דכולא תלמודא דייק וגרים הגאון מ' ישע"י פיק (ברלין) ז"ל במשניות הגדולים דפוס ווילנא (יש סדר למשנה) על חלה פ"ד משנה י"א כתב בענין זה דכותבין עליו אונו אפילו בשבת ה"ל והוי יודע דהרי"ף בנישין ובבבא קמא לא הזכיר מזה כלום גם הרא"ש בנישין לא הביא מזה אבל בבבא קמא סוף פ' מרובה ז"ל הרא"ש והלוקח בית בא"י כותבין עליו אונו אפילו בשבת וכו' אבל ממילתא דסוריא לא הזכיר מזה כלום גם בסור סימן ש"ו לא כתב כלום מדינא דהקונה בתים בארץ ישראל שכותבין עליו אונו אפילו בשבת ולכאורה טעמם ונימוקם עמם דס"ל להרי"ף והרא"ש והמור דמשום ישוב ארץ ישראל אינו אלא בזמן שישראל שרויין על אדמתם אבל עכשיו בעונותינו שרבו מהו ישוב ארץ ישראל שייכי בזה (ועיין במוש"ע חור"ם סי' ת"ט לענין מגדלי בהמה דקה בארץ ישראל עכשיו) ולפיכך מדהשמישו הרא"ש והמור נראה דבהז"ז שזרים משלו שם ובידיהם לגרש את ישראל בכל מקום שהם יושבים ופשיטא לדע' רבינו חיים וכו' דעכשיו אין מצוה לדור בארץ ישראל ע"כ לא התירו לכתוב אונו אפי' בשבת וכו' כו' איברא בס' ש"ז ס"א כתב המחבר מותר לקנות בית בארץ ישראל וכו' נראה דגם בזמן הזה התירו ולקבוצר דעתי צ"ע לדינא מכל הני טעמים האמורים למעלה עכ"ל הגאון מהר"י פיק עיין שם שהאריך עוד בזה. וידעתי שיש לפלפל בזה וגם על מה שכתוב הגאון הנו' שזרים משלו שם ובידיהם לגרש וכו' פן ישיבו הזרים המכנים את עצמם בשם ישראל (בעוה"ד) ויסמכו על משענת קנה רצוץ הצהרת (כלומר צדקת) בעל פשיר וסיעתו. הלא כבר איגלא בהיתית"י ובאמת הארץ אינו שלנו עד יחזירנו הקב"ה על ידי משיח צדקנו כמהר' בימינו. עכ"פ והחפץ באמ' לידע. האמת לאמתו יכיר וידע מתוך הדברים האלו לאשורן בעה"י.

והנה לפי"ד הכנ"ל הנ"ל (ס' ש"ז סק' כ') דלפ"ד כיבוש יחיד שמי' כיבוש אם כן אסור ליתן לעכו"ם חני' בקרק' בארץ ישראל מלאו דלא תתנם

ע"כ כדי לזוהר בלאו הלו התירו שבות ע"י"ש במגן אברהם ושפיר התקנה מדרבנן לדור בא"י מטעם הגיל כי זולת זה כשלא ידורו שם יהודים ממילא יעברו על לאו דלא תחנם כיון שלא יעמדו הבתים והשדות הפקר וממילא ידורו שם הנכרים אך באמת דהא כהא תליא דכיון דאין מצות ישיבת ארץ ישראל בזמן הזה מדאו' ממילא אין מן התורה לאו דלא תחנם לדירת עכרים שם כמובן וצ"ע קצת.

ומ"ש לעיל בשם התוספתא דפרה שנראה שהי' להם אפר פרה שוב נראה לומר דיש למלפל על זה ביון דאמרו שם ר"ש אומר דאפק ירדה עמהן לבבל אמרו לו והלא נשמא בארץ העמים א"ל לא גזר מוטאה בארץ העמים אלא לאחר שעלו מן הגולה בבית שני ובפרט אחרי חורבן בית שני בעזה"ד בגלותנו ובזמן התנאים והאמוראים אם הי' לוקחים עמהם אפר פרה לחוץ לארץ הי' נשמא באויר ארץ העמים אלא שאותן התנאים ואמוראים שהיו בארץ ישראל אחרי החורבן ושם מ"ב י"ל שלהם הי' אפר פרה עוד כפי מה שהבאתי לעיל ונבנו' בעה"י דברינו הגיל שהי' צריכין אז לדור יהודים בארץ ישראל מתקנתא דרבנן מטעם הקרבת הקרבן אם שיוכלו כנ"ל.

והנה הראוני עתה בשורת האלף לך שלמה הגאון מהרש"ק ז"ל (חיב שורת מאהע"ז סי' קיח') שהעלה כד' הרמב"ם דאין מצוה עתה בישיבת ארץ ישראל והביא ראי' מהרבני' הצדיקים וחסידי' אשר יש בידם לעלות ואעפ"י לא עלו לארץ ישראל ומביא (לדוגמא) את הה"ק מהרי"ו מריון ז"ל ותמתי מדוע הביא רק את הה"ק הג"ל שלקחורו וגנבוהו מבית האסורים לחוץ לגבול חסאי ממקום אשר אסירי המלך אסורים שם כנודע מפירתם נגדו כמקובל בדינו מפי אבותינו הקדושים ז"ע (ואשר זקני הק') מהרי"ו שמעלקא ז"ל מסאסוב הי' מראשי המשתדלי' בממון ובדמי' שהוציאוהו ממאסר והעבירוהו לגבול עסטרייך) ומובן ממילא כי לא הי' יכול לבחור לו לנסוע לאיזה מלכות ומדנה שירצה כי אולי הי' אז טורקיא מלכות א"י מפני הפולישק יראה ממלכות חסאי והי' כסוכן שלא ימסרוהו ויסגרוהו בחור' ליד אדוני הרשעים בחסאי האדירה לאשר הי' אצלם בכלל ענושים ממרדי' במלכות ורצה לייסד מלכות ישראל עד שהשיג מנחה על ידי זכות האוה"ח' בששענאוויץ מלכות עסטרייך. ואדרבה הי' לו (להג' מהרש"ק) להביא משאר הגאונים הצדיקי' וחסידי' רובם ככולם שלא נסעו לאה"ק אם כי הי' הפשים ויושבים לבמה בארצם ויוכלו לנסוע באין מפרע ואם היו סבורים שיש מצות ישיבת ארץ ישראל יש מהם שנים על מצוה קלה דרבנן היו מוסיים נפשם כנודע מ"ש על מצות עשה דאו' והיו עולים במס"נ איז דס"ל כנו'.

והן מי לנו גדול מרבינו הגאון זקני הפני הושע ז"ל (בכתובי' בסופ' דף ק"א בדיה שם אמר ר'א כל הדר בארץ ישראל וכו') שמי שדר שם מפני שבת פירות ארץ ישראל וכיוצא לצורך נגיעתו היז אינו מכפר עליו וכו' ע"ן שם שהעלה דלא עדיף מיוחב דגם כן אינו מכפר רק לשבים וטאמינים בכפרתו מ"ש מי שאינו הפך בישיבת אה"ק מצותה וקדושתה רק לשבת

גופו ככל בודאי אינו מכפר עליו ישיבתה. (י) ומה מוסר גדול נגד העולם
עתה לפאלעסטינע אשר לא לבד שאינם מכוונים רק לצורך פרנסתם כפי
דבריהם ואינם מאמינים אדרבה פוגמים באמונת ביאת המשיח (ובכל יום
אחרי לו שוב) וכנודע אשר ארם צפועני ממך בלב כל א' מחבירי המסתדרים
(כלומר מחריבים) האלו (כל שום חניכא דאית להו) בודאי עליהם נאמר
ותבואו ותטמאו את ארצי וכמ"ש בפניי שם.

וגם עין מ"ש הנאון בשרת בית שלמה (ירד ח"ב סי' צ"ד) שהעלה
בארוכה דשיבת ארץ ישראל אינה דוחה מצות כיבוד א"א וגם עין בשורת
מ"ם רבים הספרדי (חירד סי' מ"ה)

ועיין באוצר החיים על המצות (לחריז הקדוש ז"ע) במ"ע לרשת את
ארץ ישראל ח"ל בענין ישיבת ארץ ישראל שלא יבא למנן שום מצוה אלא
מה שיש בה ביד אנושי לקיים אבל מצוה שצריך עזר אלקי ונבואה לא יבא
למנן ולא מצינו מצוה שיהי' אדם נביא בעל רוח הקודש וכו' ואף יצוה לנו
ה"א ב"ה מצוה שאין בידנו לקיים אותה וכו' וכן בכל המלחמות ומצוה כזאת

(י) תוך התשובה של מן שליט"א וז"ל שם בפני יהושע:

אמר ר'א כל הדר בארץ ישראל שחזי בלא עין וכו' נראה דהיינו דחזקא
במי שדר בה לשם מצות ישיבת ארץ ישראל שהיא מקום מרובה וכדי שתגן
עליו זכות ארץ ישראל שלא יבא לידי חטא ואז אף אם לפעמים חטא בא
לדו או אפילו עון שהוא מיד על ידי שתקף עליו יצרו מ"ם מסתמא גורם
לו זכות ישיבת ארץ ישראל שלא לן ועבירה בידו דלאחר שחטא ומצא עצמו
עומד במקום קדוש ודאי תורה על הראשונות ושם ורפא לו מה שאין כן
מי שדר שם דרך מקרה או מפני שהוא מקום מולדתו או
מפני שבח פירותיה וכיוצא בו ומכל שכן במי שמבעט בה
ומזלזל בקדושת הארץ לילך אחר יצרו הרע לא דיברה תורה
במתים אדרבה עליו נאמר ותבואו ותטמאו את ארצי ונחלתי
שמתם לתועב' ומפני כך מצונו כשנברו עונות אבותינו וגלגנו מארצנו ושם
מקום מקדשנו ואיה הבטחת העם היושב בה נשיא עין אע"כ כדפרישת
ובל"א נמי מסתברא דהכי הוא שאף אם נאמר דארץ ישראל מכפר לגמרי
אפ"ה לא עדיף מיום הכפורים שמכפר כפרה גמורה ואפ"ה מי שאומר אחטא
ויוח"כ מכפר אף עדי"כ מכפר הרי דע"כ הא דאמרין דהיושב בארץ ישראל
שחזי בלא עון היינו דאף שעשה איזה עון מבלי שם על לב קדושת הארץ
בשעת יצור בכה"ג זכות ארץ ישראל גורם שיתחרר לעשיית עון כביל עבליה.
ועיין עוד בדברי קדשו בפני יהושע פסחים (ח' ע"ב) אהא דמפני מה
אין פירות גוסס בירושלים שכ' בפירוש דהעולה כדי להנות משוכה ולאכול
מפירותיה הוי בעלי' שלא לשמה ואינו מובטח שינצל מן הנזק עיישית.

לא יבוא למנן באן פנים ואסור לנו לעשות שום מלחמה וכיבוש אם לא עמי הנביא ומצוה התלוי' בנבואה לא יבוא למנן וכו' ואדרב' את מושבעין שלא ימדדו במלכיות אלא נקבל באהבה עד בוא יבוא משיח צדקינו וזה לא יהי' בדרך הטבע אלא בכמה אותות ומופתים משונים ונפלאים וכו' עכ"ל והוא מתאים עם הרבה מדברינו לעיל דל"ש לומר כדברי הרב אבני נור ז"ל שהיה מצוה לעבוד עבודה אדמה בארץ ישראל ושגרויות שעשה פירות וזו אין מקיים המצוה והלא זה אין בדינו להכריח ח"ו את המנהיג ובורא ית"ש וכן כיוצא מ"ש שם דברים מתמיהים (במחכמה"ג).

וגם י"ל כי בימינו אלו שעשאוהו המתחדשים לבקרים העילים ומתפרצים חוק לעבודתם (כלומר כפידתם) בכה"ג י"ל גם רבותינו הרמב"ן ז"ל דעיי' יודו שאין להשתדל במצוה כזו (ושוא"ת עדיף) וכמו שאתחיל במצבה אעפ"י שהיתה חביבה עלי' בימי האבות שנראה עתה לי מפני שעשאות חוק לעבודתם.

וכן ראיתי עתה בס' דברי יחזקאל לאדמו"ר הקדוש משינאוהו ז"ל במכתבים בסוף הספר (שנדפס עתה) עיי"ש מ"ש נגד בעלי התנועה בימינו לייסד שמה קאלאניעס וכיוצא, כי הנה מתריבי אח"ק והעיקר לחזק ישוב איי לשלוח הרבה מרמב"ן ז"ע בדרך אבותינו ז"ע.

ועיי' בס' דברי סופרים להגה"צ מ' צדוק הכהן ז"ל מלובלין (אות י"ד) שהעלה דהעיקר כהמגילת ספר בספר המצות להרמב"ם דמצות ישיבת איי רק בזמן שביהמ"ק קיים.

הדרן להגיל כפי שכארנו לעיל אשר נקים מצות אלקינו ית"ש ונשוב קוממיות לארצינו בקיבוץ גלויות כולנו בביאת גואלינו במהרה בימינו. ע"כ התשובה במחת אלעזר.

פה.

עוד מכתב מאדמו"ר זצ"ל הנ"ל שליט"א.

ב"ה יום ד' פנחס תרצ"א ט"ו טעמלין כרחץ רפואה.

העתק

כבוד ידיד חביבי וידיד ישראל רב פעלים מקבציאל הרב הנאמן חובב הן גביר לאחיו מספר ומנזר יו"ש מצה ובגדל עומד לנס בנשיק שלשלת היוחסין כו' כש"ת מפארים מזהיר אברהם חיים דוד שרייבער שליט"א נשיא אח"ק שוכ"ס עדי עד ביאניצ בביא הגיענו מכתבו הגה על ידי חבי דואר דמינקאשס והננו גם ביסורי גוש וכל מידושי השי"ת ירפאנו ב"ב רפואה שלימה מן הישנים בביי אהבה דוחקת להשיב לכה"ג ידידי ח"ו ואשיב על ראשון ראשון בעת"ל. עד הס' את

חיים ושלום הוא יקר המציאות ואין אצלי רק ס' של זכבואנו לבית איה
אשתדל להמציאותו בעד כהדג חייו.

עיד האנודה, תבנה אם לא שלחנו ואם לא הגיעה או הקנתמים
הנדפסים בהתי רבנים גאונים וצדקים עד היכן הדברים מגיעים ובבמה
כללים ופרטים אשר דמה בתנאים לראשי ועמודי הארשהאדאקסיע המחזקת
לנו מאבותינו הקדושים ז"ע ואינם פה אתי על הדרך ובמקום מרחק ומרוע.
עכ"ז רצון יראד אעשה וארשום בעה"י ראשי פרקים אך בקצרה כפי מסת
המנאי והכח במא קמא דמשי לדי כפי זכרני כעת.

(א) הנה המתיבתא (בווארשא) אשר קראהו כך ובחתימתה והפירטא
שלח על הבית ועל כל ניהתי של תרבוים בפולק ולא אולזן לבד בתר
שנא אלא בתר טעמא (שאסורה רבותינו הגאון מהר"ם שיק ז"ל בתשובת
במעמ ונימוקו ועמו כל נאני הדר וראש המדינה הגאון כה"ס ז"ל ומנאליציען
ההם הגה"ק רבינו בעל "בני חיים ז"ל ועוד וכו') שמעריבים לימודי הנכרים
עם לימודי תורה ותוראה בבית א' המבא והמהור יחדיו (אין ג"ס בכל מדינה
ומדינה באונגאן הגרתי ובאשכנז גרמנית ובפולין פולאנית כמובן) הרי זה
אסור באיסור של תורה ותלמודים דברי סופרים (מרביתינו) מינה של תורה
ועוד מלפני תשע שני או קדמי הה"צ מגור במכתבו (כל המכתבים (אריז
נאל) מוכנים בביתי להראותו) לבוא לראות את המתיבתא ואראה כי
השלוחים ששלחתי והודיעתי מקדם ה"ז עלילה כמו הגביע ששמו באמתחת
אחי יוסף ומכל לימודי החול שם לא דובים ולא יער עכ"ל, ובאתי וראיתי
ומצאתי אני עם הה"צ מקהמארק נ"י דובים גם יער בו תרמות כל חיתו יער
הס"א וכפ"י הוה"ק, ואין צת ומקום להארך, אך בקצרה כי אחר הבחינה
להבחורות כולם שעמדו אז חדש ימים בדם (ריח חמה) שהיו צריכים לקבל
התורה הוראה ושאלתי אותם ג' שאלות מושכלות בעניני מדינות בארה
ואח"כ ג' שאלות פשוטים ברמ"א וש"ך ויד ולא ידעו ולא הבינו כלל (זאת
א' שהשיב על שאלה פשיטה א' כמסתפק ושאל קצת כהונג), וכשיעור
גמ' ותוס' פ"א דקידושין שלמדו בזמן הקודם שאלנו אותם מהשיטת הרמב"ם
בחופה קנה, וח"י זר אצלם כמו חוקי ולשון שפאניאלית אצלינו, ואמר לנו
רבים שם (ניסו של הרה"ג המהולל הר"י נפתלי הומ"צ בוואשא) בלשון זה
והאם קאז איך מאכען דאס זייא קענק נישט, דיא לימודי הנכרים מאכען זייא
דעם טרש עכ"ל, ואח"כ דרשתי והקרתי בבית שם אצל הדירעקטאר המנהל
לימודי הנכרים והניד לי בלשון אשכנז וויר קאנען היער אין סעמינארום פאר
לייפג נישט פארשרייסען נור ב"ז 4 רעאל עטצ... הינענען אים ציאניסטישען
מחזאחיסטישען סעמינאר (היער) האבען עם ב"ז 8... אוינד דארט בעקאמען
זיא שאהן גרעסערע קאנצעסיאנען פאם שטאטס ווייל היער זייער פיעל ?
בעורכט גילענט ווירד אויף תלמודישע אוינד ריש שלחן ערוך וויסענשאפט
עכ"ל, ואחרי הבחינה הג"ל אמרתי בלבי הנה השני המורים אומרים אמת
בעוה"ד, כי הני תרי מילי (ובפרט בבית א') סתראי נינהו, ויחזקו את זה
לעומת זה, ואומרים שנה בי חוצב שם אבו לדין אין ג"ס כי גם אם יכולים

שם בדיעתם כעת לקבל התרת הוראה היא אסור לנו עפ"י איסור מרבותינו הקדושים ואבותינו ז"ע לקבל רב ופורה מבית לימוד כזה, וממילא אסור לנו להתחבר לחבורה ואגודה כזו שיש לה בית סעמינאריאם כזה.

(ב) תחת האגודה הזאת ישנם גם בתי סעמינאריאן בבערלין וכל שארי ערי אשכנז ושארי המדינות שנעשו כמו "חזיר שנעשה על מהרת הקודש" במסמטעם הילדעסהיימער עטצ, ואולי הם שמה בערי הגוים (שכבר נתפסו אבותיהם במינות) כמו לשהר טמאים לוכמו שיוכלו בטיראל הדרומי האכרים שמה בכמה גלילות לאכול קודש של חלתית ארזעניק במדה אשר הוא לכל העולם סם המות ר"ל וכמו שהארכיזי כבר וכת"ש בדרוש משל ומליצה] אבל אצלינו המקובל מאבותינו "היא לשמא מהורים" במלא מוכן המילה ומי התיר לנו להתחבר עמהם באגודה א' ולעשות כמעשיהם בווארשא וכו'.

(ג) נחזור קצת לפולק בעת נסיעתי אז בהרבה עיירות גדולות בפולין על קברי אבותינו ורבנותינו ז"ע וגם לראות שם מצב ביהדות וכבואי (לדוגמא) לק' שידלאווצי קאונגין ובהנה שהיו מלפנים עיירות מלאים ת"ח חסידים וירא ובתי מדרשיהם הגדולים של הקהלות היו מלאים לימוד גפ"ת כל הימים לרבות הלילות גרם לא יכבה להרבה מאות בחורי' ואברכים כו' ועתה הול' ואבוי מצאתים ריקנים חשך ואפילה! מה זה ועל מה זה? נוכחתי לדעת וגם סיפרו לי מקרובי שם רבנים הלמידי חכמים אשר חסד ניישראלים לא שונאים לגור אך אינם מחבירי האגודה (בראיתם הצרה הגדולה הבאה בהם גם אז בתחלת הפרצתם) וענו לי מה נאמר ומה נדבר הציוני עשו את בעלי המלאכה (הרקים ופחזים שה" כבר מקודם קלים והוטאים) לזכרים נמורים וכפ"כ השחיתו התעיבו ועשו "הכזרזים" את העיה ובעלי המלאכה שהחזיקו מקודם קצת באמונה הפכים לכופרים. "ואגידים" הוציאו את הבחור' חובשי ביהמ"ד מלימודם (') והטעם פשוט ונגלה כי בתחלה ידעו הבחורים כי אם

(') על כנף זה יסובב שפיר דברי הירושלמי (חגיגה פ"ב ה"א) ה"ל : אחר הציץ וקיצץ בנפישות מני אחר אלישע בן אבויה שהיה חורג רבי תורה [כשראה נערים נתרבו וגדלן בתורה הרגן. פנ"ב] אמרין כל תלמודא דהוי חמי לי' משבח באורית' הוי קטיל ליה ולא עוד אלא דהוי עליל לבית וועד' והוי חמי טליא מומי ספרא והוי אמר מה אלן יתבין עבדן הכא אומנת' דהן בנאי אומנת' דהן נגר אומנת' צייד אומנת' דהן חייט (מה הן עושין שיושבין כאן זה ראוי לאומנת שיהי' בנאי וזה נגר וכי' פנ"ב) וכין דהון שמעין כן הון שבקין לי' ואולקין לון לוכששמעו זה הניחו בית הסופר והלכו להן פנ"ב] עליו הכתוב אומר אל תתן את פיך לחשיא את בשרך. עכ"ל הירושלמי [מוכא בקצרה בבבלי תוס' חגיגה פ"ז ע"א דהו שוכו].

והוא עשה רק בפיו שהסית להחטיא הילדים להוציאן מביהמ"ד מבש"כ בימינו שעושין כמעשה ע"י הלומות שוא של "פאלעסטינא" ועל ידי קברצת והכשרות שלהן לפעול רע ר"ל.

יצלח בלימודו ויכול לחדש ולתרגך דברי התוס' והפני יהושע ויתמיד גם בש"ע ירד או ש"ך תרם אז יהי' לאיש המעלה ת"ח נכבד וכו' (וכדח"ל מתוך שלא לשמה בא לשמה) ועתה בכל בתי מדרשים פרצו בעלי האגודה ובאו המטיפים מהאגודים בכל שבוע ובכל יום ומקודם מודיעים מדעות ומדבקים פתקאות, למחר ידרוש המטיף הגדול הרב הגאון וכו'..... בבהמ"ד זה ע"ד האגודה וישוב א"י, ודרשתו תהיה בעברית (היינו לשון העבראיש שלהם שהוא גם כן לשון המזרחים והציונים בכל פרשיהם ושעמיהם) נלכה לארצינו ולעבוד את ברמינו, נקומה ונעלה, כבר בא זמן ישועתינו, לשדד אדמתינו, בעל"פער יחי' הוא יושיענו (מביאת ג"צ *) בי"ב מאן דכר שמי' או ואכרי! אם כי הוא מדינ' עיקרם אחכה לו בכל יום שיבא, וכ' (הרמב"ם ז"ל בפי"א ה"א מהל' מלכ"י) שכל מי שאינו מאמין בביאת המשיח או (המחלק) מי שאינו מחכה לביאתו ה"ז בכלל הופר גמור בתורת משה, ואלו דרכי החדשים הם מעכבים הגאולה בעתה', כי בשמוע הנער והבחור כי לא הפלפול בנפ"ת וש"ע היא תקותו ותכליתו, רק לזכות לדרוש בעברית כמו הדרשן האגודי חרב הנ'... פ' או פלוני ותכליתו לילך לאה"ק לשדד אדמתינו, ע"כ שמו כל מנמתם בספרי החיצונים, המה הציונים העוסקי' במקצוע זה, ואין ביניהם רק מ"ש האגודיסטען כי יהי' הכל ברוח התורה, והאת אמרו ואמר גם המזרחים, ובהסתדרות המזרחים הי' גם כן גאוני וגדולי ליטא הידועים שהי' מסיתים ומזרחים לזה כמו עתה גדולי האגודים (ואת הכל ישא הירח, בלי קורטב של אמת, ופעולתם וצדקתם ניכר מבניהם, אם לא גם בעצמם) עכ"פ עיי' נתרקנו הבתי מדרשים במדינה הג'ל כמובן וכו'.

(ד) ושלא לנו גדול וצדיק אחד א' מפולין (שאינו מאגודיים) ספר קמן לחינוך וילד' בבתי הספ' האגודיים לנער' בערך בני תשע' שנים בקלאסע שלהם מלאים שיר' זמיר' נלכה לארצינו, ונשדד אדמתינו, לנשוע ברמינו, וכו' בכל שיחת הציונים, ואח"כ מעשה מהשושנה (הנערה) רבקה וכו'....

(*) בעתק של האגודה דרכינר (גליון ל"ח ה' נשא ב' תרצ"ד) כתב בותב א' בלשון הזה: המסתכל בעין פקידה להתפתחותו של המצב בארץ ישראל רואה אמנם סימנים של אתחלתא דגאולה רואים את יד החששנה המאספת ומקבץ אחד אחד את בני ישראל מארצות פוזריהם לארץ ישראל כמו שנאמר בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס עכ"ל אית באת, תסמר שערות ראש הרואה זאת שחור על גבי לבן נכתב בעתק מסלגה המכנות עצמה עוד בשם "חדית" (?) והלא זהו כפירה גמורה ר"ל באמונת ביאת המשיח ב"ב שאנו מאמינים על ידי גאולה נסיית בקיבוץ נדחו כל ישראל יחד כולם ולא בגאולה כזאת של התפתחות איי בימים ההם ע"י רשות וחירות של שרי העמים והשתדל' פושעים (הגולדים מזרע יהודים) כצבאותיהם ע"י חלוקת סטריטיפקאטען' שע"ז יכנו עוד מקרא שכתוב בונה ירושלים וכו'. ר"ל! ועיין לעיל את ס"ח מזה באור.

(וכאשר ידמן שיסע כהד"ג דרך מונקאט' יסיד במוכו על איזה שעת לביתנו ואראה לו הכל) ובדרכים כאלו ירצו להועיל למשפ. כלומר לשמא את לב הנער בני' מנעוריו ועד זקנתו. או לנו שכך עלתה בימנו.

(ה) ועתה נדבר קצת מחורבן אה"ק היינו כולל רמבע"ג אשר צווחתי אז ככרוכיא בויכוח עם הה"צ מגור מיד אז בנסע מווארשא לגור עם הה"ג מקעזמארק ועם עוד מאנ"ש הי"ו. והויכוח ה' נמשך כמו ששה ששת אחר צהרי' ובצירוף הלילה כמעט כולה על כל עניני האגודה, וכל שהודה בתחלה והבטיח לנו לפני עדים בשרים, לשנית שינוי השם (אגודה) יעקב ממקומו לגמרי כמו ציוני או מזרחי, רק ישים במקומו שם אחר אשר ירצה הוא לכבוד אבותיו וצ"ל וכיצא, ושינוי מקום באה"ק יחדלו מהקאלאנאזאצ"י, רק לחדש אורו של תורה וקופ"י רמבע"ג וכולל"י, (ושינוי מעשה) בהחניך ובהמתיבתא (אשר מצאנוהו מסווא'כתא ר"ל) שיסירו לגמרי כל לימודי החול והנכרי ותהי' כמו כל הישיבות הכשרים כ"ז הבטיח כ"פ במו פיו וכיצא, ולעשות על זה אסיפה ברח' תמוז מיד בווארשא, ויהי' איך אנשים (עשרה מצדינו ועשרה מהאגודיים, והוא יהי' בראש האסיפה) ומכ"ז חזר מיד במכת' בתירוצים שונים ובפרט שאין זמן להרבנים הג' מועצות גדולי התורה מהאגודה להתעסק בזה ע"כ הצעתי הדבר ברח' תמוז לפני האסיפה בסשאפ ונדפסו התוצאות שהי' אפשר ובהכרח לפרסם, ונדפס עוד הפעם אה"כ עם עוד החימות גדולים וצדיקים כמו חמשים מכל המדינות, ואה"כ מיד במאריענבאד הראה לנו וועבער הנשיא מפישיטאן את מכתב הרבי מגור (הכרתי כתב ידו) אשר כתב דר' קאהן מאנסבאך - ווייז, ומכחיש כל מה שהבטיח לנו ע"ד האגודה, ודי בזה לחכם ומבין מדעתו כ"י, וממילא ראיתי שאין עוד כדאי לעסוק בזה... כי גם ממכתביו הראשון בענין זה שלא לעשות תעמול' בגאליציען כלל ופרט בוזעס גאליציען וגם בסלאוואק' שאין הרבנים הצדיקי' הרבה מהם מסכימים לזה ועברו על זה ונתוצאות הויכוח זע"ז כמעט כולו נכתב בקונטרס מאתנו ויודפס אי"ה על ידי אנ"ש בתור תיקון עולם עם כל המכתבים הנ"ל אם לא המכתבים הנ"ל אם לא יחדו מעשיהם ותעמולותיהם, עכ"פ עתה לאחר החורבן באה"ק וגם בחוץ לארץ ואולי ירחמנו השי"ת ביני לבניי בביצב"ב עכ"פ נחזור קצת לעניני (אה"ק ורמבע"ג) הלא החורבן והחסרון הכבדו אז מיד בראותנו בכל -ההאפעלען הנייטראלע' שמתאכסנים שם אורחים מכל המסללות, רק שני קופות של הציונים ושל האגודיים, ומקופת רמבע"ג מאן דבר שמי' וכו' כו' ותשובתו נשארה מעל על ככה.

(ו) רק היו מבוססי' משמח' המאנדאט (והחירות) של בעל-פעור מלונדון (מעין המעשה של פ' תשא) אם כי צווחתי והדפסתי אז מקודם הודעה וקול מר צורך בשם רבותינו מגדולי הראשונים דל מהר"ם מדרשנבורג ז"ע בתשב"ץ הקמן וכן מגדולי האחרונים ז"ל הג"מ רבי יהונתן וצ"ל בס' אהבת יהונתן בהפסדת ואותות בצווי ואזהרה כי לא ילכו בסוף ימי הגלות לאה"ק ועבודת האדמה בחירות ורצון גם כל העמים עד שינאליט ית"ש על ידי בן דוד כמו

שהבטיחנו, וגם נדפ' אז ממז' בזה מחא' נגד ידידנו ההיג' מ' אברהם טראנקל
גיי מפעם כי נסיעתו לשווייטן לאסיפת האגודיים לא ארץ אונגארק אנדחם
יסדה ולא נשלח כלל משום א' מגדולי היראים רק מדעת עצמו ורק בדרך
כוללי רמבעהיג אשר יסדה לנו רבותינו הביי והאלישיך זייע וגם רבותינו זייע
מתויל בם נחזק בעהרית - והם עשו להיפך... כאשר עימנו ראות וחדע
בהדיג ידידי הכל.

(ז) וכאשר פתח לנו רבותינו זייע כאם ילכו קודם הזמן ביאניצ
לאהיק לעבודת האדמה בגיל אז יהי חרן אף ריל וגלות וצרות צרורות.
יותר כן הי' בעהר - באהיק לבי על חלליהם, ובאותו זמן הייתי במאריער
באד ובאו שלוחים מההיצ מגור שהי ג'כ שם. וגם אני שלחתי אליו רבנים
גדולים ובעיב חשובים. והי אז אנטראג מאתי אשר עשה חישם גדול גם
אצל הכופרים הציונים שהיו שם בעת חיוסם השחיטה והריגות בניי ריל
באהיק שיסעו מחשיבים הגדולים לחיוען וגם לפראג להבאטשאפט של אנג'
לי' לעשות על אתר באמצעות ממשלת לונדון עיי הראדיא קק (מרצונם)
מההריגות בירושלים ואהיק (כשטאטארוס) עיי שנתי מאחבי הציונים
ומזרחים ואגודים זכות הבעל-פעור לגמרי [שהוא בלאיה דברים כשלים
ומכושלים] וגם בעת צרה כזאת אמר ההיצ מגור (בענותותו) שהאגודיים יש
להם רק מעט שמה, ועמיתיו אעפ"כ דוד מלכנו אמר חלקי ה' אמרה נפשי
ונניח חלקנו מצד היראים והרדים ויראו הכל כי החסרון וההריגות רח על
ידי עקשנות ונניעת הכופרים הגאים ציונים ומזרחים, וכיז לא הועיל והוא
עשה שלו בהכנסיה אז בווען מיד בשבוע שאחיו, ועיי שזכר החזק מלא
דחמים לנשמת ההרגים (על ידיהם) בזה יצאו ירח ועשו נחת רוח וחסד של
אמת להחיים והמתים... ודי... בזה.

(ח) וגם אשר עינינו ראינו באהיק מי המה האגודיים כעת בירושלים
נער קטן יכתבם כי יש בירושלי בעהי [כועד העיר האשכנזי] הרבה מאות
העיי קנאים באמת תיה וירא באמ' במסיג אך גם המה עומדי' מנגד וצועקים
על האגודיים ותחבולתם כר

(ט) וגם הלא אנו ראינו גדול הקנאות של האגודיים עד שרבים היה
בירושלים כמה פעמי' והלך אצל הכופר הציוני (גם אחר הניכחו להאנווער-
זשעט של ביבעל קריטיק ולא לשום תועלת אחר) ושתה אצלו יק... אוי
לענים שכך ראות ולאונים שכך שומעות. כיסתה כלימה פנינו בהיותנו שם
בעהיק טוביב. אהבתו לדיר קארלכאך - והדיר מאהן הוא בלתי גבול מזמן
שליטה האשכנז בוארשא. (אשר על זה בכו אז לפני במרד לב במסתרים
אחביו ומחונתיו הזקנים יראי ה' באמת בראותם כי לא יצמח ישועה לכיי
באהבתו להדירים הגיל).

(י) ובמה נודע לכהדיג מקרוב כי גם קהלת יראים פ"ב התרחקו בכיע
יותר מהאגודה. וכן קהלות סלאוואקייא חזרו עתה בדעתם להארשה כדרך
אבותינו ולא של האגודיים עד שהכריחו את הנשיא את הנשיא וועבער שלא

יחי' לו חלק כל דהו בהמכיע האגודיים יודישע פרעססע' ועוד כזה.
 (א) וגם החדרים להבתולו' שקראום האגודיים 'בית יעקב' הצדיקים
 והסידים יר"א אמתיים לאלפים הע"י, קוראים אותם בית 'עשור' ומאן דאמר
 הכא לא משתבש גם כן (הנה שבוז גם הממוצעים הניישראלים יודו קצת
 להם מזה הפרט) ולא א' ושתיים הגיעני שאלות ומחאות מכמה עיירות כמו
 מק"ק מיעחוב בפלך קיעלץ מההיג והאקרויט היו אשר נעשה בהשמיכלך
 של החסידים (שהבנין הוא מעולם של הקהל דשם) מעשה שחוק אסתר
 פארשטעללונג וכיוצא מנשים ובתולות במקום עזרת אנשים המקורש באה"ק
 וס"ת ושענתם שכן התירו בכל רוסי פולין האגודיים, וכן בבתי עשו הסמוכים
 לחדרי התפלה היו כ"פ מחלוקות ובזיונות ששמעו דרך הכתלים וחלונות
 זמירות (קול באשה ערוה) של הבתולות לכה דודי בעת תפלה שמ"ע של
 החסידים, ומי שמע כזאת? ולמה להם לימוד הזמירי ושירות לבתולות הכזה
 התירו אבותינו ז"ע, וראמן לי כי כתבתי מכל הנ"ל רק אולי המעשה, ולאחר
 זולת כהדין ידידי לא כתבתי בשני' האלו ולא השבתי בזה גם לרבני גדולים
 כי אין כדאי וגם שכבר יצאתי י"ח בזה וגם כבר נתברר האמת בעה"י בכל
 העולם, ומיום ליום נזכרו לדעת.

(ב) ובעיקר ענק ישוב א"י אם מצוה בזמננו לאחר החורבן (קודם
 ביאנ"צ) ביאתי בעה"י באריכות גדול, אנדפס לעיל באות שלפ"ז.
 ואחתום בברכת ישועה ובימי בין הבצרים יזרח אור לשרים בבנין מרום
 הרים בביצב"ב, נא יודיענו מקבלת מכתבי הלזה.
 ידידו דושי"ט באהבה רבה ואה"ע חפץ בטובו וגדולתו ומחכה לישועה
 קרובה.

חיים אלעזר שפירא

צו.

מכתב שני להה"ג הנ"ל מהנוגע להאגודה

(ג) והנה בנוף הדבר נגד האגודה אשיב עוד בלחות שנית תשובה
 מאחבה אך בקצרה והנה בחוב הדברים העיקרים (רוכס כטולם) דבריו
 בדברינו ואין תוצין בימנו בעזה"ת ומ"ש כהדין כי בארץ אשכנז וכדומה
 אפשר לומר שהועילה האגודה אבל לא בעד פולין ובפרט בעד
 אונגארן וששעכ"ן וכו' עכ"ת היקרים. כן הוא, וזון הנח הדברים
 שהארכתי כבר במכתבי הראשון וגם הזכרתי ברמז ממכתב הראשון אלי
 בענין זה מזה"צ מגד נ"י שבו כתב וד"ל כמו בהקדש אין לך אלא מקומו
 ושעתו ע"כ אם יבינו הרבנים הג' והצ"י בגאליציען או באונגארן שזה לא
 יועיל אז ממילא יזיק ע"כ לא יעשו שם האגודה עכ"ל (מגור). ומיד באותו
 זמן נעש' ע"י שלוחיו להישך כי אדרב' עשו אנשיו תעמולה גדול' בהתלחבו'
 עצום ועבודה רבה בע"י גאליציען כמו בצאנו ובקראקא וכו' בסלאוואקיא

ומה מני יחלוק לדבר עוד הפעם וגם בשכפל הדברים ומבטח מאה פעמים
כי אינו ברשות עצמו בזה...

(יד) וגם מה שאמרו בעלי האגודה והמתיבתא כי לא ירשו הממשלה
שם לקבל רב זולת מהמתיבתא אשר שם ילמוד ההוראה וגם לימודי הנכרים
וזו לא יקימוהו לדב, זהו אינו אמת וכמו שנודע היטב גם לכה"ג, ובפרט
לימודי הנכרי אם למד או בחן אצל איזה פראפעסארען שלה' וע"י כרכי יעקב
אבינו... גם כשהקיל מעט בבחינתו אין בודקים כלל יותר.

(טו) ואודות שכת' בהד"ג שהפלו האגודתי' הגזירה רעה שיתנו התרת
הוראה (שיהי' להם קיום מהממשלה) רק שלשה רבנים בכל ארץ פולין
הגדולה והרחבה, והרבנים האלו המה כמובן רק אנד"יים הנודעים בתורתם
ויראתם, כאגודתם בעזה"ה, זהו כדאי עין פלילי ר"ל להפיר תורה ולקח
הזכות הזה מגדולי וזקני הרבנים הג' היו בכל המדינה, והיו גורם למשוך
אחרי לימודי הנכרים לחיות כמו הרבנים (שלש במספר) הסומכים אותם והיו
פועלת ומשרת ותועלת האגודה בעזה"ה, ידכונא גם מאונגארן מגדולי עולם
ומקום היראים בשורשם שהיו ארבעי' רבנים הלאנדעסאויסער של הסתדרות
הארצה' קאנצלייא, וגם אני הצעיר בימים אז הייתי בתוך מספר הארבעים
ורצו קצת לחדש (שיהי' זה לרושם אולי אצל הממשלה אז) שלא יתנו התרת
הוראה רק מאלו הארבעים רבנים במספר, ונדחה אז הצעתם מאתנו רובם
בכולם רבנים גאונים וצדיקים וזקני המדינה, ומכ"ש במדינת פולין גדולה
ורחבה כזה (ה' ישמרנו) שיתנו התרת הוראה רק שלשה רבנים תצילנה אותן
בל שומע זאת, והוא כגזירת שמד ר"ל, מכמה טעמים, וגזירתם קשה משל
פרעה (הממשלה), גם מזה נראה איך רצונם לדכא תחת רגלם כל גאוני ארץ
ות"ח שבדור ולפסוע על ראשי עם קודש בסתר ובגלוי.

(טז) וזה הי' בתוך הדברים בויתתי כנור (עם הה"צ) אמרתי לו הלא
גם לפי דבריכם אם הוא אצליכם המתיבתא בלימודי הנכרים הכרח מאת
הממשלה, הלא אחזיל (בשים מ"ק דף י"ז) אם רואה אדם שיצאו מתגבר
עליו ילבש שחורים ויתעטף שחורים וילך למקום שאין מכירין ויעשה מה
שלבו חפץ, ונודעת דברי התוס' שם אך כמה מפרשים פו' דמייר' שמוכרח
לעשות העבירה (וכבר כ' בעין זה בס' חסידים) והיו אז לדעתו כמו עבירה
לשמה עכ"פ יעשה בצינעה ע"כ ילך למקום שאין מכירים אותו ויעשה מה
שלבו חפץ (העבירה לשמה) אך יהי' במקום שאין מכירים וילבש שחורים
(היינו להעטיף ולהפיל על הדבר במעטה שחורה לכסותה כל מה דאפשר
כדי שלא ילמדו אחרים לפרוץ להתיד הדבר בכל זמן ובכל מקום עכ"ד) ע"כ
גם אם הרבי מגור בגלילותיו ומדינתו רואה הכרח בדברים הנ"ל, עכ"פ אין
היתר שיקרא לאחר' לאגוד ולהתחבר עמו לעבירה לשמה כזו כדי שיעשוהו
בכניסא ובצבורי צבורין בכל האסורים, רק אדרבה צ"ל בצינעה כגל, ולא
לעשות אנדות אנדות בכל המדינות להקל ולדות סתיר אסורים בכל
העולם כלו.

(יז) ומה שכתב מענין ישוב א"י הנמצא בחתם סופר שיש מצוה גז' בזה"ז הנה הוא פלוגתא הראשונים ז"ל הרמב"ם והרמב"ן בס' המצות ודעתי' וכמ"ש בחיבורינו (שירת מנח"א חלק ה' סי' ט"ז בכת"י) ע"ד האבני נזר בזה באורך, אמנ' כנראה על מ"ש להג"מ עמרם חסידא ז"ל וכן להג"מ לעהרן ז"ל כאמ"ש שרדס כי רק על דרך תקנה רבותינו ז"ל בכוללי רמב"ג ביונתו לעסוק בחיבת ישוב א"י ובפרט בימינו ע"י הפירצות והריגו' לאחבי' שגרמו הקאלא' ניסמען לאחבי', יודה כנראה כי סכנה ואין בה מצוה לכ"ע בדרך כזה של הקאלניסמען והנה המעורר ומרעיש לתנועה הזאת לעשות בפועל בגלותינו מרם ביאת ג"צ ב"ב ה' הה"ג מ' צבי קאלישער ז"ל והפרזו על המדה בזה גם להקרי' ונחלקו עליו אז גדולי הדור הרעק"א וחת"ס ז"ל, ומלבד זה נדפס ס' מיוחד נחמד נקרא "עבודה תמה" מהה"ג ר"ח נאמנואהן ז"ל מאלמונא שמשניג וסותר כל דברי הר"צ קאלישער הנ"ל.

(יח) ונאמר נא למייסדן האגודה הא דרככם בראש התחברותם הנה עשיתם "החבצלת" היא בית ספר לנערות בני ישראל בתור גימנאזיום עם לאטיין, אשר על זה צעקו גם הרבנים והאדמו"רים הממוצעים הפוסחים על וכי... ולא יצאו נגד האגודה אבל על זה מיאנו ועכ"ז לא הועילו מאומה וחתום על זה ג"ב הרבי מגור בשמו ומאז ועד עתה וכו' וכדי בזיון וקצף אוי ואבוי שכך עלתה מראשי מנהיגי דורנו...

והש"ת ישיב שופטינו ככראיסנה ויועצינו בבתחלה תוד אמוני עם סגולה, וישועה וגאולה, ויקיים ב"ב ויעשו בולם אגודה א' לעשות רצונו ית"ש בלבב שלם ושוכמ"ס.

ידידו דושי"ת הכברכו בכמ"ס ומכבדו ככבוד התורה

היום אלעזר יטפירא

צו.

להמשך הענין נעתיק עוד בזה מ"ש כ"ק מהן שליט"א הנ"ל בספרו (הנדפס) "דברי תורה" מהדורא ו' אות פ"ב וגם באות ב"ה וז"ל שם:

אעתיק בזה מ"ש לידידי הרב וכו' מה שהדפס (בתוכני ירושלים עתיק תוכני"א) מכתב תשובתי (כשם דברי האיגרת) ע"ד האגודה, הנה לחסרתם הרבה דברים נחוצים באמצע האגרות התשו' ובא"יה מהם דנתי אתכם לקח זכות כי יראתם מפני בקורת הממשלה להזכיר את שם ראש רבני תלמוד (קריק) הנודע בכפירתו בספרי מירוס שלי השמאים ובתיעבות ומרמה של חמינים מלאים, כי יראתם מפני הבקורת ומשפטי הממשלה שם, אשר הוא (בעין הדוד) שודר ופיסע על ראשי עם קודש, ככתם, ע"כ כמה דברים שנשמע בדפוס מכם אשר לא היו צריכים לחסירים עכ"פ אעתיקם בזה

בעזה"י כי לא אירא ולא איחת רק מפניו ית"ש ויתעלה ולמען כבוד שמו
אמונתו ותורתו.

הנה בסוף אות ג' אודות מ"ש שנתרוקנו הבתי מדרשים בקאנגרעס-
פילען (אשר עיני ראו ולא זר) מכתורים המפלפלים ועוסקים בנפ"ת בראותם
שאין התכלית מזה רק מהמטיפים והמתעניינים והתעמולות לצורך "האגודה"
בלשונם ודרכם של הציונים. וכו' כו' עיי"ש ושם ה' כתוב סעי' ב' ועיי' תיקנו
(או באמת קלקלו) האגודיים ללמד בכל יום דף היומי" (אשר קראו לו וכדו'
מלבם תחבולה ותעמולה זו) במקום עין גפית ומי שמרגיש מעם חכמת
התורה ועין לימוד הגמ' יבין וידע איך הוא שיפשות וצחוק מכאיב, וביטול
התורה, כי איך יוכל ללמוד בכל יום דף המסיים כמעט כולם באמצע הענן
בסוף העמוד ב' כמו בתיבות ואי תימא, או אי הכי וכיוצא יפסיקו ויאמרו
יתגלל ויתקדש וכו', וא"ת שילמדו עד דסליק ענינא הלא ימשכו "מדף היומי"
ויתקלקלו החשבונות ולחיות שלהם לכל דף דבר יום ביומו ובעוד איזה ימים
יתבטל בע"כ החשבון מהדף שלם כגו' בלחות לכל יום דף שלו, אי' דכ"ז
מדרכי הבליהם המפסיקים לדפים הקוטפים מל"ח עלי שיה, ועל כן תפוג
שעמה של תורה וריח החינו' של מעם שכל לימוד הגמ' (ועין בס' אנלי של
להחיצ' מסאכאטשוב זצ"ל כי גם המתהנים ממעם פלפל הגמ' ומפורשים
התענוג הזה הוא ג"כ בכלל לימוד לשכה עיי"ש) כגו' וכמובן, ומפסיק בכל
יום באמצע ענינא בלי פי' וקישור הלשון בדעת הלומד והבנתו, ועוד הארכת
בזה בתשו' למק"א בביטול דעת הבליהם גם בזה וכ"ז עשו לעור עיני חכמים
ולסלף דברי צדיקים המאמינים לתומם בשמחיות הענן ולא יתחזקו בעומה
תכלית הדברים ובהתחבר' לאגודתי ממילא יתפשו ח"ו בהרבה ענינים חמורים
היותר גדולים ועומדים בחזונו של עולם כמו שביארתי באנחותיי, ע"כ דברינו
שם בזה.

וגם החסירו עוד כמה דברים שהם אמת לאמיתו שהם יראים (כנראה)
מפני הפוליטיקן בדור הצוף בזה בעוה"ז. אולם בזה השחתם מה דאיכא
חסורי מחסרא ברישא (בריש אית א') מ"ש וז"ל : הנה המתיבתא (בווארשא)
אשר הוא סעמינאר' ובלשון פולניא סעמינאר'יא כן כתוב בלשונם (בפולין)
על טבלא דהבית הלז סעמינאר'יא של הרבנים במדינת פולין (נעתיק בזה
התיבות האלו מלשון פולין ללח"ק) וכן הוא על כל ניירותי וחתימתה סעמי-
נאר'יא כנ"ל ולא אזלינן בזה בתר שמא בלבד אלא בתר מעמא (ג"כ)
שאסרוהו רבותינו וכו'. והנה באמת הוא כן כמ"ש שם כי אין ג"מ בין בית
חלב שאסור מן התורה וענוש כרת ובין עשרים כויתים או יותר כשאכלם
בפי'א איסורם חד כי אין ג"מ כשלומדים שם בהסעמינאר (אשר בעיור עיני
חכמים כנ"ל קוראים גם מתיבתא ובאמת הוא מסאובתי'א) ח' קלאסען של
הגימנאזיום אשר ראוים לקבלת מאטורי'א או רק ד' קלאסען מלמדי הגימנא-
זיום אשר המה כמו כן ד' רעאל' כנודע לכל ואין לחלק בשינוי דחיקא בזה
כי שאני זה מהסעמענארען בפעם וזיען ביוצא שיש בהם לימודי המעט

שלומדים את הרע"בנים וכו' ז"א וכמ"ש הגה"צ מהר"א מסאנאטשוב זצ"ל
כמו שנדפס מכתבו הנעלה ע"ד הגימנאזיום היזברי שרצה לעשות אז הד"ר
יונג (מאונג' בראד) בקראקא (*) ולפי דבריו ושיפתו גם שם לא הי' לומדים
לימודי מינות כלל להרבני' וכו' ועכ"ז אסרוהו כל גדולי וצדיקי הדור ובתוכם
הגה"צ הנ"ל וכתב שם במכתבו הנחמד והנעלה והסביר כי מעולם
היתה רע בתערובות עם טוב יותר מסוכן מרע כולו בלי תערובות וכו' וכל
אלו הטעמים שייכים בזה אשר בבית אחד יאכל (לשון אכול את המנילה
הזאת) השמא והטהור יחדיו כנוצר באגרתו. וה' יצילנו. ומאפילה לאור גדול
יציאנו בביאת ג"צ ב"ב :

כה. אעתיק קצת מ"ש בתוכחת מוסר לאנ"ש מחכמי ירושלים עיה"ק
תובב"א. הנה מכתבך הגיעני ומה שרצה (עם כל אנ"ש הת"ח ויר"א הקנאים
בעיה"ק תובב"א) לשמוע חור"ד הענ"י מהו. אחרי מפלת זכות (או חובת)
הבעל"פער בענין ישוב הארץ. הנה אמרתי זה מקרוב בעה"י במקהלות רב
ע"ד הגמרא בעירובין (דף י"ט ע"א) רשעים אפי' על פתחן של גיהנם אין
חזרים בתשובה [מה שנכתב בזה לעיל אות ש"ז עיי"ש] ועתה אליכם אשי'
אקרא אחיי ורעיי אהוביי וידידי הקנאים ת"ח ויראים השרידי' אשר ה' קורא
בעיה"ק תובב"א הנה זה השלישי (הנסיך) הפתח של גיהנם בירושלים) הכי
נכבד וכבדה חשאתם זהו האחד הנחשב בזה האם לא ראיתם העלה נדף
אשר הוציאו האנ"י זה מקרוב אחרי נפילת הבעל"פער ונכלותיו מתחלה
ועד עתה כנ"ל ורשעים הנ"ל אינם חוזרים בתשובה רק בעבודת הפועל
יחפצו ובין שורה לשורה מכתך השורות (הטמאות) כל הציונות ועבודתם
ממך בתוכם אוי להם ואוי לנפשות' ויחשבו עוד להתעות לבו' בני' הכשרי'
ולהוציא ממך לעבודת הפועל שלהם (שלהד"מ) ועד מתי אתם מחשים האם
אינכם בכלל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה כשאז"ל ה' יצילנו משנש
תחמוד ר"ל וכבר בארנו כי תיבת "למחות" היינו רק פראטעסטירעץ כפי
כחאה בחזקת הבתים בתוך הג' שני' גם אם השדה עומד ביד חומסיו עדיין
אבל מדשתקי רבנן ש"ס ד"חא להו חלילה.

ותאמינו לי באמת כי אהבתי כ"כ את אה"ק תובב"א ובפרש אתכם
מאהבי' אנ"ש הקנאים לה' ותורתו ואמונתו אהבה בכללות הנפש והי"ג ימים
שהייתי באה"ק בעה"י (וכנגד הי"ג שנה שהי' רשבי' ור"א בנו ז"ע במערה
כדאמרין בשבת (דף ל"ג ע"ב) ובנסינו' בדור האחרון הלו' יום לשנה בחסדו
ית"ש יחשב לטובה ואכמ"ל) חקוק' בזכרוננו בעה"י עד ביאגצבי' ועד בכלל
גם בלילה לא שכב לבי מחרדת קודש כאלו הייתי שוכב בביהכ"ז ובתוך
ארץ הקודש ע"כ אציע לפניכם איזה דברים אשר יהיו לפניכם ובתוך לבכם
למען תדעו להשמר ולהזהר ביותר.

(א) נודע דבר המכ"ג אריה (ס"י תקס"א אי"א ס"ק א') למוכא גם

תיכון עולם

קנג

בדברינו בעולת תמיד בשם הנח"ק הר' גרשון קיסיווער ז"ל נישו של רבינו הקדוש הבעש"ט ז"ל כשבא לירושל' בראותו כל עיר (בנשמויותה) על תילה בנוי ועיר האלקים (בעד ה' ותורתו החלק הזה) מישפלת עד שאול תחת' עד שתרחם עלינו ית"ש במהרה בימינו ואידך פירושא זיל גמור ומוכן לכל בר דעה.

ב) סיפרו לנו זקנינו בשם הנח"ק משיפיושווקע ז"ל בבואו לאה"ק הגיד (בדרך משל ומליצה) וסיפר הו' בנסעי לאה"ק אמרתי להבע"ד טרם נסיעתי בסטאמבול על הספינה בילע"ט של נסיעה עולה לסך רב אמרתי לו בחר לך א' משני אופנים או אתה תסע לאה"ק ואני אשאר בחר"ל והי' לי טוב בלע"ד בחר"ל, או תשאר בחר"ל ואני לבדי אסע לאה"ק כי לשלם שני בילעטע"ן בעד שנינו איך לי ממון ולא כח ובחר לו לישאר בחר"ל ואני לבדי אסע לאה"ק זהו בודאי טוב מאוד ושמחתי בנסיעתי על הספינה ובבואי לאה"ק מיד על הנמל ראיתי להבע"ד עומד שמה וצעקתי מכאב לבי מה אתה עושה מה הלא הנח"ק בסטאמבול ואמרת שתשא' שמה והייתי כעניו כמתעתע, ויען ויאמר אתה תשאלני מה אעשה מה (א' בא לגור וגר') הלא בכאן אני דר בקביעות דירתני, ומה שדברת עם א' כתמונתי בסטאמבול, זהו ה' בודאי שלחי בחר"ל, עכ"ה.

ג) ומה עמקו דחז"ל ובפרט תלמידי הבעש"ט ז"ע כי דבריו מבוארים בפירוש בעשרה מאמרות להרמ"ע מפאנו ז"ע (מאמר הקור דין ח"ב פ"ז) עה"כ יגער ה' כך השטן ויגער ה' כך הבהור בירושלים שלפ"ד המפורשים מלת הבהור מחוברת עם ה' כאלו כתיב ויגער ה' הבהור בירושלים כך והוא דוחק שמלבד שצריכין לומר שהמקרא מסורס ימשה נ"כ לתואר הבהור בירושלים לכאן וע"כ נראה להרב (הרמ"ע מפאנו) לחברו כפשוטו והכונה יגער ה' כך השטן להתגבר כנגד הצדיקים אנשי ירושלים וכו' עכ"ל היד יהודא, ובפנים כי שם בזה"ל שזהו פשט אמיתי נכון וברור עיי"ש וה"ז מסורס כדברי הרב הג"ל שהבע"ד ברר לו מקום מושבו בירושלים הג"ל ה' יצילנו ויגאלנו ב"ב.

ד) עוד אשים פני מעט אל הקדושים המקובלים מנדולי הספרדיים ז"ל בס' אמת ליעקב (מערכת ק' אות ל"ה) באמצע הדבור מזה ז"ל חיים הכתוב כי על אפי ועל חמתי היתה לי העיר הזאת כי המליפה היא על אפי ועל חמתי של הקב"ה הי"ש הכ' ביחזקאל ואת ירושלים בתוך הגוים שמת' למקום ביהמ"ק במקום אמצעי של ירושלים וכו' ולכן עתה שחרב ביהמ"ק וגברה חקל' אנחנו רואים בחוש הראות ד"ש בא"י תגבורת חקל' מאוד ובפרט בירושלים ע"ה"ק ואני דקדקתי בזה מאוד וראיתי וכו' והיינו מעטא בית דבמקום אחוזהם הוא בזה המקום יש להם כח גדול ואינם רוצים להניח בג"א שעי' מעשיהם ולימודיהם עושים להם ביטול, יחיד שהקב"ה יעבד ממשלת וזה מן הארץ והי' ה' למלך על כל הארץ, עד כאן לשון הסתור עי"ן שם.

ועתה שימו לבכי לכל הדברי האלו ארבעה ראשים, מחכמי הרשים, ונבתי לחשים, המה הקדושים, ישראלים ותרשישים, כי את זה לעומת זה עשה האלקים וצדיקן בירושלים להתגבר ביותר ולהתחזק ביתר שאת ועז של תורה ועיני נצא בקרב מאפילה לאורה אתם מהתם ואנחנו מהבא יהי' די עמנו ויחזקנו ואמצינו בכיע יוסף אומץ ושוכים ואת אשר בכחי בעזהיית בודאי אעשה וכו' וחזקו ואמצי חכרו זאת המעצבה ביטול מרבעהי' עי' כל המפלגות האלו והאגודיים בתוכם ובצביעת' המה הרעו לנו יותר בזה מכל רשעי ארץ האלו וכאשר ראינו כשלונם לאחרים חזרנו בן בארץ ובן בחיל ונא לעמוד בגדר ובפרץ בכל פינה ופינה וכו' (והארכתי קצת בדברי' פרישים הנחוצים) נא ירחם ה' על עמו ועל ארצו ויקנא לשמו ואמונת תורתו וביב ינאלנו גאולת עולם בביאניצ ושוכסים: עכיל שם.

צה.

עד בענין ישוב אי' מכת' ב' ממרן הקדוש משינאווא רבינו יחזקאל הרוואה באספקלריא המאירה זי"ע (נוסף על הנדפס לעיל אות סי'א) שנשלח העתקתו מנכדו הרדיצ מקאלישיץ שלישי'א.

ב"ה יום א' תצוה תרנ"ז לפ"ק

לכבוד הרבני הנגיד ומפורסם וכו' מר"ה יוסף פ"ב נ"י

מכתבו הניענו והנה כבר כתבתי לידידי הגביר היקר כ"ש מר"ה זכריה מענדל נ"י להגיד לכם בשמי שלא יבואו אלי בדבר הזה כי הרב מק' בראש שן כתב לי מכתב באריכות וכתב שהוא משולח מחבורה זו והשבתי לו ג"כ בארוכ' שאין הדב' נכון בעיני והעיקר הוא כי יסוד החבור' זו הוא שיתישבו שם אנשי' שיעבדו את האדמ' והנה מיגיע כפם אף אם עי' חבורה יתקלקלו דמי השילוח להעניים העוסקים בתורה ובעבודת הכורא. שזה להם. כמ"ש החובר (שיבת ציון) שהדר באי אף אם פורק מעליו עול תורה ומצות כדאי הוא ישיב' הארץ לדחות כל התורה ותלה עצמו באילן גדול בעמים הפלאה ואנחנו אומרים מי שמיסר התורה טוב יותר שידור בחז"ל כי ארץ ישראל אינה יכולה לסבול רשעים כמו שכתב ולא תקיא הארץ בממאכם ועל דברי הצדיק החכ' בעל ההפלאה אומר אני דברי חז"ל באבות חכמי הזהות בדבריהם שמא ישתו התלמידים מים במקר הרעים ויעשו ח"ה כמו שעשה החובר הזה שפער פיו שבאי מותר לפרק על תורה. תיפת רוחו וביה אני אמרתי הפסח בדברי ההפלאה וישרים המה רק פושעים יכשלו בהם ועיקר תקותינו הוא להחזים ישיבת אי' במשעון לחם עד יושיענו חשי' ויקבצינו לעשות

רצונו ואז יקוים בני יצחקו זרים וידעו צאנכם ויעברו את האדמה עבורנו אך עתה אין שום שובה במה שיסעו לשם לעבוד את האדמה ואם יש לכם ספק בדבר כתבו להממונים וכלל נאליציען בירושלים ת"ו ובצפת ת"ו ובמכרא ת"ו ואז תדעו כי צדקו דברי מיד לא יבואו אלי לדבר עמי בדבר הזה כי לא אוכל להסכים על חבורה זו.

דברי ידידו הדו"ש וכצפה לבשים מכל ישראל

היק יחזקאל יצנא הלברשטאם

צ"ט.

גילוי דעת קדושים, היה הרב הנאון הקדוש המפורסם צ"ט מרן מרה יהושיע שפירא זצ"לה"ה האדמו"ר ואב"ד דק"ק ריבאמיטש ואביו האי סבא קדיש' מן הנאון הנדול רבן של כל ישראל המפורסם מהרצ"א מבלאזוב בעל צבי לצדיק זצ"לה"ה. יגד האגודה

מכתב בנו ונבדו הגא"צ בוצינא קדישא האדמו"ר מאיסטריק שליט"א ז"ל:

ישראל שפירא

ב"ה אור ליום עש"ק ירד למב"י איסטריק

אבד"ק פראכניק

החופ"ק איסטריק

לכבוד ידידי היקר הרבני המופלג בתורה ירא ד' החסיד וכו' כשית מרה משה גאלדשטיין בבית כ"ק שיב הרב הגה"צ ממנקאטש שליט"א

מכתבו הגיעני בער"פ כחצות היום ולא הי' אז עוד ביכולתי להשיב לו כי רציתי בעצמי לכתוב ולא ע"י שליח ע"כ המתנתי עם תשובתי עד היום והנני לתשובתו, ע"ד אשר שאל אותי אם אמת הדבר מה שהאגודים מבטלים את ש"ק א"ז מרד ז"ל וגם כ"ק א"א הגה"צ ז"ל נ"כ הי' תחת דגל האגודה, באמת לא איכל להבין האך יוכלו לבדות שקר מוחלט כזו הלא דבר מפורסם בכל מדינתנו ובין כל אנשי שהמה לא הי' מתחבר"י וגמנים לשום חברה שבעולם ואף שדבר מפורסם א"צ רא' עכ"ז אכתוב לכבודו מה שכאזי שמעתי מפי כ"ק אבא הגה"צ ז"ל ברש"א בל"ל פסח בשנת שאמר לשנה הבאה בירושלים ואמר בפיך לא כמו שכל

תיקון עולם

קנ

החברות רוצים לנסוע לירושל' ואף לא כמו האגודה רק לשנה
הבאה בירושלים כמו שאנחנו רוצים לילך לירושלים עם הנהו תרי גואלים
תרן משיחן בראשינו וראי' לזה כי הנהו תיבין הללו לשניה הבאיה בירושלים
עולים למספר של משיח בן יוסף ומשיח בן דוד כי רק איי יירושלים
אנחנו מבקשין דייקא עם הנהו תרין משיחין ולא כמו שהמה רוצי'
עביל ומדברים הללו יוכל כחיה לראות את גדל נפיתו לחברת האגודה
ודי בזה.

והגני בזה ידידו דר'ש תורתו בלוגיה מצפה לישועת ד' בתוך כלל

ישראל בקרב

ישראל בן אאמר' ז"ל

ק.

דורש טוב לעמו ודובר שלום הוא ההיצ המפורסם
עונן אחריו מקדש האדמור' מקאמאראנא שלישיא
ז"ל :

שלום סאפרין

בחרב הקדוש וצוקללה'ה
מקאמאראנא

כיה הגני מצמרף בצירופא דרבנן הגאונים וצדיקים שלישיא הלוחמים
מלחמת ה' צבאות באמת כשימות כ"ק גיסי הגה"ק מרן האבדק'ק מונקאטש
שלישיא ובפרט שכבר חתם עליה גם כ"ק אאמר' קדוש עליון ז"ע באיסור
חמור נגד האגודה שהיא שימה חדשה אשר לא שעזום אבותינו וכל דורש
ומבקש האמת יודע כי האגודה היא כמו המפלגות אשר דרכם לילך ולהזיק
לדת תה"ק ושומר נפשו ירחק מהם ומי לא יחוש לאזהרות חמורות ואיסורי
קולות אדירים של גאוני וצדיקי הדור ! ולהשומע יונעם ותבא עליו ברכת
טוב ורש' יכנו לראות בהרמת קרן ישראל וחדת קדוש וירם קרן משיחו
בב"א.

שלום סאפרין

קא.

לחיות שמסלגת האגוד' גילתה מצפוניה זה מקרוב ע"י ההתאחדו' גלוי
עם הציונים כאשר אכן מקר' שלהם תועק ותקרא מכלי מבטאם בא"י בעתה
ק"ל ישראלי' גליון ח' סי' תולדות תרצ"ז ז"ל :

אגודת ישראל והמוכנות היהודיות

ביום הרביעי שבת העבר נחקימה ישיבה משותפת בין המוכנות היהודיות

לארץ ישראל ואגודת ישראל, בדבר שאלה פוליטית חשובה העומדת על הפר, מצד הסוכנות השתתפו מר שרתוק ומר בן גוריון, מצד ועד הלאומי מר בן צבי, מצד אגודת ישראל הרב הורביץ הרב בלוי הרב סנקביץ ומר סירקיס, הנאספים באו לידי הסכם על רוב הנקודות והוקמה חזית (פראנט) מאוחדת בשאלות מדיניות חשובות כלפי פנים וכלפי חוץ (*) עכ"ל, כי על כן מצאנו חייב לנפשינו ליתן פה מקום לאזהרת איסור חמור ואיסור כולל ואיסור מוסף על הציונים וגוימנאזיע עברית שלהם שנתפשטה איסורם כבר בכל תפוצות ישראל, ויהי חיבור הזה כרכא דכולא ב"י, מחאה ואזהרה הלוו נדפסה בפסק מונקאטש בהשתדלות האקדמיס חברה שומרי תורה דפה ובראשם רבינו מן האבדיק שליט"א אשר נכנס בעובי הקורה נגד רוח הכפירה והמינים ר"ל, ח"ל:

(*) ולא בחנם הציונים עם האגודיים זה אל זה צהלים, אלו לאלו ממללים, ופניהם איש אל אחי בחברת פועלים, כמו שמתפאר בעתון הציוני "דואר היום" (י"א אלול תרצ"ה) בזה"ל:

גם צעירי ה"אגודה" בכונים

האספה הגדולה שנערכה השבוע בירושלים ע"י פועלי אגודת ישראל בשאלת העבודה העברית ראויה לתשומת לב כל הצבור אפשר להגיד שע"י אספה זו התקרבו אנשי ה"אגודה" לא במעט אל שאר חוגי הישוב, עצם השאלה אשר לשמה נערכה הפניה הנמרצה אל נותני העבוד שיעסקו פועלים עברים, הנימה החדשה: הספד חס על הרב קוק זצ"ל וכיבוד זכרונו בקימה באספה זו ולסוף ההחלטות שנתקבלו - הכל כאן נותן כבוד ליחסי הענין.

נשים לב ביחוד לסעיף ב' שבהחלטות האספה: "האספה מוחה בכל תוקף נגד אלה שאינם מעסיקים בכל עסקיהם ועבודותיהם פועלים יהודים ובפרט פועלים חרדים שומרי תורה היא רואה בהעסקת פועלים לא יהודים במשק העברי חילול שם כפיהרסיה סכנה לבנין הארץ והתפתחותה נמכיה לעליה ולרווח קלישתה של הארץ". מתי שמענו דברים כאלה מפי חברי אגודת ישראל? מתי ראינו אצלם קודם לכן עמדה כה ברורה בשאלת העבודה בעניני עליה ובנין הארץ? הרי אפילו בלבוש החצוני של המושגים הלאומיים התקרבו עתה אל הצבור של עולים וכונים ולא הצעירים בלבד השתתפו בקביעת העמדה החדשה הזאת על הבמה ובנשיאות ישבו ראשי ה"אגודה" וכל עסקניה והחלטות המציונות נתקבלו פה אחד.

אכן תקופה חדשה לפנינו כאן, לא תופעה בודדת, לא מקרה היא האספה הגדולה שבשכונת רוחמה בירושלים ארבעה עשר סניפים יש כיום למרכז פועלי האגודה בארץ קרן הישוב של אגודת ישראל עוזרת לקיבוצי הפועלים בהתישבות בחנק וכו'.

אין לנו אלא להתיחס באהדה לחוג הזה הפותח תקופה

מחאה ואזהרה גדולה ואיסור המור של תורה!

מאת הרבנים הגאונים וצדיקים שליש"א דמדינת פאד. קארפ. דס.

ב"ה

הנה אודות כתי הספר של מפלגות הציוני' שמכנים העברעישע שולען אשר העמידו בכמה מקומות במדינתנו, בפרש הנימנאזיון העברית שהעמידו במונקאטש ואונגוואר, נוכחנו לדעת שהם מצודה רעה ומסוכנ' מאוד לנשמת הילדים והילדות לזרע ישראל, כי ילמדו אותם שם דברי מינות וכפיה (*) בתורת משה רבינו הנתונה לנו מן השמים תורה שבכתב ותורה שבע"פ, ושם יחנכו את הנערים והנערות בחינוך העלול לעבור על כל מצות ה' דאוריית' ודרבנן, ובכל אשר קדש לישראל סבא ילעינו כשפה ינועו ראש ולענה ומרה תהי' חיו אחרי' הדור הבא וגם הדור הצעיר של עתה אם נחריש לזה! ע"כ תפוג תורה ואבדה אמונה בזה' ובמשיהו, כי דור תהפוכות המה בנים משחיתים לא אמן בם, וגם מרבים הם בחגיגות של הוללת וריקודי תעורבות בלתי נדר ערוה ר"ל.

חרשה של עמל ויצירה בקרב אלה שעמדו עד כה מרחוק ולפעמים אפילו מנגד למפעל הבנין הלאומי. עכ"ל. - וכדי בזיון וקצף.

(*) נדפס כבר בהוצאות "דן וחשבון שנתי" של הנימנאזיע עברית (דפוס נקודה 32/33 מונקאטש) כי במחלקה ב' ילמדו עם הנערים בחיבור הנקרא "קורות העברים" (הוצאו צענטראל תרפ"ו ווארשא) ונעתק בזה קצעים אחדים מביבל סמא הלו.

בעמוד 19, מכא עשרת הדברות ומדלג את הלאו "דלא תנאף" וגם את הלאו "לא תחבד אשת רעך" - כי לא לאיסור הוא להם ר"ל, בעמוד 25 בדבריו מעדת קורח כתב בזה"ל: "והמרד הלך וגדל אך בעת ההיא הי' רעש האדמה ופרצות המורדים אבדו עם אהליהם ורכושם בתוך הרעש" מכחיש בזה מה שכתב בזה"ק כי הי' גם מן השמים שפצתה האדמה את פיה ותבלע אותם ולא חיו רק על ידי רעידת הארץ (עוד ציטערניש)

בעמוד 68, כתב על שיר השירים שהוא "קובץ שירי נעוריו על אהבה ועל חמודות השבע" ר"ל מהא' דעת הכופר ומורד בשלמה המלך ע"ה ושיריו קודש הקדשים אשר כלתה נפשו השוהרה לאהבת ה' וכנסת ישראל!

בעמוד 100, כי על ירמיהו: "כי הי' איש ריב ומדון לעמיו דברי מינות כאלה על הנביא מפי ה' שהוכיח לעמו ישראל נבואות אמת וצדק!

בעמוד 121, כי על דהל אמנו הקדוש כזה: "ותהל אשת יעקב הירשת" לעצמה גם לננוב את תרפי אביה בהאמינה כי ישמרו עליה בדרכה יחוד

בפרט בעיר הגל וכל מדינה זו אשר מעולם ועד עולם ת"ל רובם של ישראל קדושים הם מאמינים בני מאמינים מתנהגים בדרכי תורה והאמונה המורשה מאבותינו ורבותינו הקדמוני' שנות דור ודור במסורת נפש ממש, וע"י העמדת בתי ספרי החפשים הגל יגרמו רעה ופרצות נורא' בוקה ומבולקה בחיי העם ישראל משפחה ומשפחה כבית ומחוק.

ובכן - לאשר כל אלו נגד התורה היינו חוקי השלחן ערוך ויסודי הארטהאדאקסיע מוחים אנו בכל מיני התאמצות מחאה נמרצה נגד לימודי הכפירה של בתי ספר הגל, ונגד כל עיקר קיום ורשיון של בתי ספריהם ונימנאויע שלהם במדינה זו, ונגד כל הסתדרות לבתי ספר עבריים ברום הקארפטית, וסדר החינוך שלהם בכלל לילדי בניי שהוא לא עפי' התורה והמסורה, ושלא יהי' להם שום כח וזכות להתיצב ולהתערב בעניני חיי הציבור הארטה' ובכל דבר שבקדושה לא ירעו.

והשולח זרעו להעברעישע שולעו כאלו מרעילים בסם מות ומחנק ממש החיים היהדות!

וזאת התורה אשר ז"ם משה לב"י ואלה המצות אשר צוה לנו ה' בהר סיני ודבר הו"ל בש"ס ובספרים לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם עד עולם.

מחאתינו הנמרצה הלוו אנו מוחים בכח התורה'ק ועפי' חקי המדינה יר"ה בכל תוקף ועוז ואנחנו בשם ה' אלקינו נזכיר עדי עד לשובה וזוכה לביאנצ' בב"א.

חיים אלעזר שפירא

דוד שליסעל מאיר זאב זאלצער מנחם ווייס חיים סופר
בד"צ דק"ק מונקאטש והגליל

יוסף אלימלך כהנא	משה בראדי	ה"ק מאיר בלייא
אבדק"ק אונגוואר והגליל	דומ"ץ דק"ק אונגוואר	דומ"ץ דק"ק אונגוואר
ישראל צבי ר"ב	ה"ק חנוך מאיר	ה"ק אהרן מייזעלבוים
אבד"ק קאסאן והגליל	אבד"ק קערעצקי והגליל	אבד"ק וואלאווע והגליל
חיים מאיר כהנ"צ שליט"א מוויזנישין	ה"ק נפתלי הערצל ווייס	
אבדק"ק ווילחאווישין והגליל	דומ"ץ דק"ק ווילחאווישין והגליל	

כל לב על אפיקודסת כוז להוציא דבה על אם הבנים של כנסת ישראל כי חיי האמנה בעבודה זרה ותרפים בעד שמסרה נפשה וגופה ממש לכמלם! בעמוד הגל 121, מכא בפשטות שימת הבשרים כזה: והאלים (אלילים) הבדילו ביניהם (בין שמים לארץ) ויבראו את העולם כשבעה ימים עפ"א לפומי' דהכותב כזאת הכופר ממש במציאות הבורא עולם היחיד ית' וכותב כלשון רבים כאלו הי' (ח"ו) שותף במעשי בראשי' וגם נתכוון לכפור בקדושת שבת כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלקים לעשות ודיב.

תיקון עולם

שלמה ישראל קליין	חיים יצחק אייזיק הלברשטאם	יוסף הלוי
אבד'ק מעליש והגלי' יצ'ו	אבד'ק סלאשני והגלי'	אבד'ק קיראלהאז
יהושע גרינוואלד	שלום נח לאנדא	חיים יהודא נ"ב
אבד'ק חוסט והגליל	אבד'ק ווערעצקי והגליל	אבד'ק סוואליווא והגליל
יעקב הכהן פ"מ	אלעזר ריינמאן	שלמה יצחק ש"פ
דומ"ץ דק"ק חוסט יצ'ו	אבד'ק ביטשקוף והגליל	אבד'ק ט' אוילאק יצ'ו
אשר זעליג גרינצווייג	נפתלי צבי	אהרן צבי ק"ב
אבד'ק דאלהא והגלי'	אבד'ק בילקע והגליל	מורה דאין דק"ט אוילאק
חיים צוקער	שלמה זלמן פריעדמאן	יואל וועליטשקער
ראבד'ק בערעגסאס	אבד'ק ראחוב והגליל	אבד'ק טרעסוף
צבי הירש סופר	יצחק אזיק אדלער	יוסף כ"שה גאלדבערגער
אבד'ק ברעזנא והגלי'	אבד'ק סערעדניע והגלי'	אבד'ק פאליאנא והגליל
אלעזר שפירא	דוד וויינבערגער	משה סג"ל ווערעצבערגער
אבד'ק קיוויאסד והגלי'	אבד'ק יולניצע יצ'ו	דומ"ץ דק" ארשיווע והגליל
דוד יצחק אייזיק ראזענוואסער	שמואל היאל מאשקאוויטש	
אבד'ק אבער אפשא והגליל	אבד'ק וועלקי פאלאד והגליל	
שמואל צבי ווייס	ברוך וויעזנער	שלמה שפיטצער
אבד'ק בנעדיקאוויץ והגלי'	דומ"ץ פה באטיו	אבד'ק באנדאן יע"א
משה גרינצווייג	משה יעקב בעק	מרדכי דייטש
אבד'ק ליפשיע והגליל	רבד'ק אינטער אפשא	האבד'ק וועליאטן
יצחק אייזיק פריש	יצחק גראס	זאב שעפטייל עדעלהוף
מריצ' ב' ראקאוויץ והגלי'	דומ"ץ בק' טארן והגליל	דומ"ץ איסקא והגליל
יהושע סופר	יעקב ברימזיל איצקאוויטש	
דומ"ץ ברעזנא גדול והגליל	מריצ' זאדניע	

ע"כ חתימת הגאונים, נגד הציונים.

ומכאן תשובה להאומרים שהאגודה נחוצה לכלי קרב נגד הציונים, ואי איפה מלחמתם? האם מהם כבר יצאה איסור חמור בגלוי ובפירי' לכה"פ בתמונה כזו הנ"ל על בתי ספר הציונים? ולמה לא יקבצו כל התאמדות הסתדרותם, באיסורים חמורים נגד לימודי הכפירה וציונות! ויבדלו מהם ומהמונם ולא ינח שבט הרשע על גורל הצדיקים! ולא לעשות עוד ההיפוך בהתחברות כנ"ל ר"ל! אלא ודאי וברור כי רק הרחוקים לגמרי משיטת המפלגות בכל שום חניכא דאית להו המה גבורי כח עשי דברו של השי' ותורתו ללחום מלחמות הדת לעצור רחוקות רעות וסלולים רעים שבשולם הכפירה בחומה בצורה, בך ה' חילם!

וכן דעת הרב הנאון הצדיק המפורסם קדוש יאמר לו האדמו"ר
מ"ה ישראל צבי ראמענבערג שליט"א אבד"ק קאסאן, שאין
להבחין בין כת לכת, ואגודה וציונים הכל חד.

ב"ה עשיק לס' ולא תעשו מכל התועבו האלה תרצו לפיק קאסאני
יצו.

כבוד אהובי ידידי היקר הרבני החסיד המופלג בתורה ויראה
כשית מ"ה משה גאלדשטיין נ"י

אחדש'ש באהבה הנני בזה היות כעת בבואי הכיתה מצאתי מכתבו
ותיכף הלכתי לביתו נאיה קדוש דכ"ק אדמו"ר הגה"ק שליט"א והראיתי
מכתבו ושאלתיו חוריד הקדושה והשיבני אשר אין רצונו שיעלימו שמו על
האיסור נמרץ נגד כת הצ'נים אשר הוא בעצמו בא עה"ח לפני איזה שנים
אדרכה על טוב יזכר גם י"ד האגודה הלא לפני איזה שבועות
גילה דעתו בזה אשר הוא נגד כל הארגאנאזאציעס ואינו
מבחין בין כת לכת כי אנו אין לנו אלא לבקש תחנונים מלפני אדון כל
שישלח עזרו מקד' וירם קרן משיתו הביועד לקיבוץ נדחי ישראל ולא לסמך
על פעולתם ח"ו כי עיין בס' חרדים דף ס' ע"ב (*)
והנני בזה ידידושת הכותב בחפזון רב מחמת טרדת שביק.

ה"ק יודא צבי אייכענשטיין
אבד"ק ראבראני גדול והגליל יצו
חתן הגה"ק האבדפ"ק קאסאני שליט"א

(*) א' זה לשון החרדים הקדושים: אבל הבאים לא"י ואין שמים על
לב כי הם בהיכל המלך ובורדים וכו' עליהם הכ' אומר ותבואו ותממאו את
ארצי ונחלתי שמתם לתועבה וכתוב כי תבואו לראות פני מי ביקש מידכם
רמוס חצרי ולא יעלה על לבם שאחרי מותם ישארו בא"י אלא כמותם גרשו
חוצה כבלבים וכו' (ומסיים) לכן כל איש יחרד בבואו אל ארץ
ישראל להיות ירא שמים כפל כפלים ממה שהי' בחו"ל וידע
כי בבית מלך הוא יושב עכ"ל, וכו' מובא בשלה"ק שער האותיות
אות ק' עיי"ה.

(ב) התהלך ב-אור החיים הקדוש (פ' קדושים פסוק כ"ג) זליה: וכי תבואו
אל הארץ שלא תחיי הכוונה לתיאבון המורגשות וכו' ויצו ה' שתחיי הכנסת
הארץ לנמוע בה עין מאכל כי כמנו מזון לנפש ע"כ. ועוד בדברי קדשו (פ')

הג.

מכתב מאת האי גברא רבא הרב הגאון המפורסם מבצר עז ומגדל
צדיק תמים פאר החכמים האבר"ק דעברעצין שליט"א אחד המיוחד

עקב פסוק י"ב) עה"כ ארץ אשר היא דורש וגו' וז"ל: דקדק לומר תיבת
אלקך להעיר כי שבח הארץ היא כשה' מיוחד אלקותו על ישראל אבל
בזמן שישראל גולים ואין השכינה בתוכם אין שבח כי"כ לארץ ע"כ.

ג) וכן כתוב בס' אגרת הקודש ליקושי אמרים (מכתב ל"ט) מהקדוש הר"ר
אברהם מקאליסק ז"ע בזה"ל:

חדשים מקרב באו לפה עיה"ק תלמידים שלא שגשו כל צרכן חכמים
בעיניהם כל זה לא אניס להו ובלשון חכמים יתקדשו קורא אני עליה' (ירמ')
ג' ז') ותבואו ותטמאו את ארצי עכ"ל.

ד) וכן איתא בסה"ק קדושת לוי (פ' שלח) וז"ל:

ונראה כי עיקר כוונת הבורא ב"ה לשלוח אנשים יראים ושלמים
אשר כל מנמתם עבודת הבורא ב"ה ולא חס ושלוס לתור את ארץ ישראל
בשמייתיה וכו' רק מיד כשיבואו שמה יעמדו על התורה ועל העבודה והיו
ויתורו מניירת תורה והעיקר כשישראל עוסקי' בתורה ובמצוה יש להם חלק
בא"י וכו' אבל לא כן עצת הכסילים הם סברו ששלח משה רבינו ע"ה
לתור א"י בגשמייתיה והיו שהתפלל מרע"ה יק' וישעך מעצת מרגלים וגו'
עכ"ל יעיישי"ה עוד בקדושת לשונו עה"כ ויקרא משה להושע בן נון יהושע.
ה) ענין ארץ ישראל ישיבתה וקדושתה כיון שבא לידינו כאן נשובה עוד
להראשונים בבבלי התוספת (על החומש ר"פ בשלח) וז"ל: אמר הקב"ה אם
אני מוליכך דרך הישר [לארץ ישראל] עכשיו מחזיקין איש בשדהו ובכרמו
ומבטלי' תלמוד תורה אבל אני אוליכך ארבעים שנה דרך המדבר ואכלו המן
וישתו מי באר ותתישב בגופך. עכ"ל

(הרואה יראה בקדושי' לשון התוס' בשם ב"ב כ"א ע"ב אהא דהתקינן
שיהו מושיבך מלמדי תינוקת בירושל' משום כי מציון תצא תורה כי בירושל'
היו רואין קדושה גדולה שכולם עוסקים במלאכת שמים ובעבודה לכן שם
היו מכוונין יותר ליראת שמים עיישי"ה להבין מהו ירוס ירושלים וישיבתה).
וכזה ראת בנחל קדומים (פ' בשלח) עה"כ ויסב וז"ל:

כי אמר אלקים אם יכנסו לארץ מיד יתעסקו בשדות וכרמי' ולא בתורה
מושב להם אותם וכו'. רבינו מהר"א מגרמזא ז"ל. עכ"ל. הרי דהשי' בעצמו
ובכבודו עינב את ישראל בכדי שלא יעשו מארץ ישראל ישוב גשמי כי אם
של תורה.

ו) וישוב הזה שנבנה בא"י בשעת חורבן הבית אינו נקרא ישוב כלל כדאי
בברכו' (כ"ח ע"ב) הרואה בתו ישראל בישובן אומר ברוך מציב גבול אלמנה
ויורשי' כגון בישוב בית שני עכ"ל וכו' במהרש"א שם דאחי לאפוקי בגלות

מזרע קדוש של מלך החתום סופר זי"ע. עיד הבית יעקב (של האגודה)
בעירו שהוא שלא בהסכמתו וגם שלא ברעת אקדמי דקלחתו.

שלמה צבי הכהן שטראמסער

רב דקהל ארטה

דעברעצען יצ"ו

בעזה"י יום ב' כי תשא תרצ"ה לפ"ק

שלום וכט"ס לבי מר ידי"נ גאון ישראל וקדושו נר ישראל הודו
והדר בוצינא קדיש' חסידא ופריש' המאיר עיני ישראל בתורתו

השתא אינו נקרא בתי ישראל בישובן כיון דביהמ"ק חרב לא שייך מציב
גי' עיי"שה, וכן בש"ע אריח (סימן רכ"ד סעיף י') פסק להלכה כדברי
רש"י דבתי ישראל בא"י דוקא בזמן הבית הן בתוקפן וישובן הנמור לכוך
עליהם יעיי"שה בסו"ד ומנ"א. (ולפי זה יש להעיר לשיטת הסוברים דישוב
א"י בזה"י מצוה גמורה כמו בזמן הבית אם כן מדוע לא תהי' המצוה ראו
לברכה? ואכמ"ל) עכ"פ עפ"י ההלכה אין זה נחשב לישוב כנזכר.

ז) וזה שהישוב בעת אינו ישוב בתקפו הלא למשמע אחז דאכה נפשינו
לפני ששה שנים וגם עתה בימים ההם ובזמן הזה את הפראות וההרנות
בא"י שעשו הערביים הרוצחים שם ולא הועיל כלום הבטחת והחיות של
ממשלת מלוכת ענגלאנד והמאנדאט השוא של באלפור (בעל"פפור) שאחזו
בה הציונים והאגודיים וכבר כ"פ גרמו לשפיכת דמן של ישראל הי"ד כנודע!
ועל זה נאמר באור החיים הקדוש (ריש פ' ראה) בענין ארץ ישראל וז"ל:
אם תשמעון תהי' נתינה זו לכם לברכה ואם לא תשמעון אין זו לכם לברכה
שבאמצעותה יתקנאו בכם האומות ויאכדו אתכם ממנה
בנקמה גדולה גם תהי' לכם ההנאה ממנה לרעה לכם ובר עכ"ל עיי"שה
ועיין בדברי החתם סופר בספרו תורת משה (פ' שופטים) על ההפסדה
מה נאז על החרים וגר שבי ג"כ כזה דאפשר הי' ראוי כמה פעמים להיות
גנאלים נאולה שאינה שלימה לשום שלום בינינו ובין אומות העולם שאנו
שוכנים בצלם אבל אין זה התכלית והאבות הקדושים לא יתצעו לנאולה
כזו כי אם בנאולה שלימה לתכליתה כי עין יראו בשוב הי' את ציון עיי"ש
בלשונו הסהור.

ומי לנו גדול וקדוש יותר מדחז"ל בזה"ק (פנחס דף רכ"א) בזה"ל:
בנה ירושלים הי' איהו ולא אחיה ובנינא דא אנן מחבאן ולא בנינא
דבר נש ובר אפי' קרתא דירושלים לא להוי אומנתא דבר נש
דהא כתיב ואני אחי לה ואם הי' חומת אש סביב וגר אי לקרתא כתב הכי
כל שכן לביתא דאיהו דירא דילי ע"כ. ומי יפצה פה ולשון נגד כל זה
שהוא תורת אמת.

וגודר גדר ועומד בפרץ לחזק מוסדו האמונה כבוד קשית מרה
חיים אלעזר שפירא נ"י ויופיע האבדקיק מנקאשש יע"א

אחרי תת שלום וברכה ברנשי כבוד ייקר להדרג קדשו נ"י מכתב
ביק הגיעני ואמהר להשיבו: הבית יעקב שוהלע לא על ידי ולא על

ח) העתקנו כל זה להעיר לכוז בני אדם גם בני איש יחד עשיר ואבין אשר
פיהם ידבר הכמות והגות לבם תבונות דבר קל הוא בעיניהם ירעשו הרים
בנאותם סלה בענין עליית אי זה לזיתו זה לכרמו זה למסחרו וזה לעבודתו
עדי ערב, ולא ידעו במה יכשלו לעבור על דעת גאוני תקיפי קדמאי שרפי
קודש כנ"ל שהזהירו על קדושת הארץ ושמירתן עליך להחזיקה במהרהרה
ועיקר ישיבתה נתייסדה רק לפנות שם מכל עסקים ולהיות יושב אהל של
תורה ותפילה כדרכי האבות ע"י מעות רמבעה"ז בנוסח הכוללים, משא"כ
ההולך שם אפי" רק לשם מסחר וקנין היז הולך על להט החרב המתהפכת
בחילול קדושת הארץ, ואיתא בפסחים (ח' ע"ב) מפני מה אין פירות גינוסר
בירושלים כדי שלא יהו עולי רגלים אומרים אלמלא לא עלינו אלא לאכול
פירות גינוסר דיינו נמצאת עלי' שלא לשמה, וכן לענין חמי סבירא עיי"ש.
ועיין בתוספת (פסחים ז' ע"ב ד"ה בהר הבית) אהא דלא יכנסו בהר הבית
בכקלו ותרמילו ובמעות הצורות בסדינו, דגנאי הוא הנראה כהולך שם
לסחורה, עכ"ל, ואיתא במדרש תהומא ויקרא (ר"פ ונפש כי תחשא) דהך
איסור דלא יכנס בו שייך גם בחורבנה עיי"ש, ועיין בתשו' התשביץ הגדול
(ח"ב סי' קל"ב) שזכירה מהגמרא (פסחים נ' ע"ב בבני ביישן שאסור להם
ר' יוחנן לבטל חומרה אבותיהם גם בהיותם עניים ומוכרחים משום אל תשוש
הורת אמן), דאפי' דבר שלא קיבלו עליהם האבות בהסכמה רק שכן נהגו
אפי' אסורים לשנות ממנהג אבותיהם עיי"ש, ונדע מנהג אבות הקדמונים
שלא עשו שום תעמולות ליסע לארץ ישראל ואם עלו לא ידו לעסוק שם
במסחר וקנין וכבש"כ בעבודת שדה וזרם ובנינים רק לעסוק בתורה ויראת
ה' כל הימים, ואיתא שם בפסחים דהעושה מלאכה במקום שיש נידוד
עבירה (פירש"י רמז עבירה) אינו רואה סימן ברכה לעולם (והנה להם לישראל
אותן שהם שם מכבד ולפרקים עוסקים גם במר"ם שהוא שפל להם ואין כלל
שלא נאמר בו חיוץ ועל זה נאמר אני ה' המבחין וגו') ועכ"פ הוי כהררים
התלויים בשערה,

בפרט בזמן הזה בעזה"ר שעשאוהו הציונים חק לעבודתם ביסוד
מנהגם לכבוש את הארץ יכל המדינה להביא חלוצים לשם הרי זה משובח
צריכין בוודאי לשמור שלא לעשות כמתכונותיהם להוציא מלכן של צדוקים
כמו שזכינו כן בדחז"ל (פרה פ"ג מ"ז) שהיו משמאין הכהן השורף את הפרה
להוציא מלכן של הצדוקים, וכן בתלמוד (י"ז ע"א) שאין כהן מתלבש בכליו
ביום שבות שאחר שבת שלא ישעו חיו כדעת הצדוקים, ומבואר בתורם (סי'
ב') דבפירצת הדור צריכין להוסיף תוכחות ותקנה, וכ"ז היפך מדעת האנטיים

ידי אקדריש דקהלתי ח"ו ולא ע"י עושי רצוני נתיסדה, (י) ולא אוכל לבטלה, כאשר נודע לי אינם מחנכים פה הנערות בשיטת ציונים להמיל בקרבם תאות פאלעסטיא וכו' אשר אומרים מנמתם להציל הנערות מארס הזה ומפריצות אשר גברה ר"ל היתבי' יחס, ואכפל כי אנכי עומד מרחוק מזה רק שלא אוכל לבטלו וכנראה יתבטל ממילא כי הפרושים אינם צריכין לזה, ושאר המוני העם רובם נלכדו ר"ל ברשת המזרחי, השי"ת ישלח ישועתו לחזק אשיות אמונתנו הק', עם המון ברכות להדגיק יוכה לפעול טובות וישועות בקרב עמינו לחזק האמונה והרמת קץ התורה ויתרומם ויתקדש ש"ש ע"י כאר"י ונפש מוקירו ומכבדו כערבו הרם והנשא המבחי קידה מול הדג"ק נ"י.

ה"ק שלמה צבי הכהן שטראססער

האומרי' דמחמז הפירצה יכנסו הם ג"כ בהפירצ' זה לעומת זה רק הרחק מן הכיעור והדומה לו ובחוקותיה' לא תלכו ואין לחפש היתרים דחוקים רחוקים מהאמת, ה' יצילנו.

(י) הקושיא עצומה לאשר הבית יעקב היא לשיטת האגודה דבר מקודש מהעידית שבה (?) והאין אפשר שהעמוד שלא ברשות הרב מרא דאתרא ושלא ברשות האקדריש! אלא בעי"כ גם זה לא על בסיס דתוה"ק נתיסדה רק להתדמות לציונים, שלהם יש "בנות ציון", ולאגודיים "בית יעקב" ולא ראינו כן מאבותינו ורבותינו להיות עסקם עם הנשים כמו שאלו עושים וגורמים לשפל עם נשים ובתולדות בעתונתיהם מלאים מהם ומהשפעת דבריהם בריבים ומריב וממילא מה יעשה הבן (בחדר וצעיר) שלא יחטא אם הוא זכה לחיות יחד בחברות אגודה עם הנערה הזו והוא שומע ומדבר מה שזאת אוכרת בשיחה שלה להבנות והיא כנגדו שואפת דבריו וכו' וכו' וגוף ענין הבית יעקב שילמדו את הבנות דברי תורה הר' נגד ההלכה הפסוק' בהרמב"ם (ה' ת"ח ס"ג) שכי' בזה"ל: צו חכמים שלא לימוד אדם את בתו תורה מפני שרוב הנשים אין דעתן ככוונת להתלמד אלא הן מוציאות דברי תורה לדברי הבאי לפי ענינת דעתן אמר חכמים כל המלמד את בתו תורה כאלו למדה תפלות עכ"ל, ועין מגילה (ח"י ע"א וכו') דנשים אינם בעלי תורה ולא בעלי להיק.

וגם המורות לבית יעקב מי נתן להם לשון לימודים להיותה מסיפה ודורשת ומלמדת התינוקות? הלא קיבלה זאת רק מצד החיצונים בעיר הגדולים בסעמינארען וכהנה אשר ארס מינות ספון בס ר"ל, ובימי שנות דור ודור לא ידעו רק שהבתולות תינזות קטנות ילמדו בחדר פשוט לקרות לשון עברי של הסידור לידע להתפלל ולבדק ברכה ולא יותר, וכן איתא בסידור הארז"ל בהלכות דרך ארץ למדרמ"פ ז"ע אות צ"ז ה"ל: חייב אדם ללמוד את ב"ב נדה וחלה ואיסור והיתר דברים הנזהגים בבית עכ"ל, וכו'

מד.

מכתב זה מהרב הגאון הצדיק הקדוש המפורסם פאה"ד מרן בעל
עצי חיים זצ"ל האבד"ק סיגוט, שומר נפשו ירחק מהאנודה,
שהיא קרובה להפסידא.

בית ב' תצא הרפיג לפיכ סיגוט יציא

עיד חבורת האנודה נדרשתי זה כביר מאיזה מקומן לחזות דעתי
וכאז בן עתה הנני עומד על משכרתי כי במדינתנו ובמדינות
הסמוכות לנו הוא קרוב להפסד וכל שומר נפשו ירחק מהם
ומהמונם ואנחנו במדינתנו לא נצרכים להסתדרות חדשה
לא בשום שם וכינוי רק מה שנכלו לנו הראשונים אבותינו ודבותינו
הקדושי י"ע וקבעו הקנין קבועות וגדולות עפי חקי השיע ומשפטי התורה
לחבורת ארשהאדאקסען וכש' זה נדגול ושם אחרים לא נזכיר רק בעקבותי
נלך ואז כל הדרכים בחזק מתוקני עד ביא' יתן וישוב שופטינו כבראשונה.
ידידו דושתרצ באהבה רבה כל הימים

חיים צבי מיימלבוים

מכתב הנ"ל נשלח לנו עתה ע"י ברא כרעא דאבה פרח שושן. קנקן
חדש מלא ישן. הרב הגהיז ובר האבד"ק סיגוט שלישיא וז"ל:
נדרשתי לחזות דיעי בענין החבורות אשר חדשים מקרב באו. הנה
מאז ומקדם אין דעתי נוחה והנני קורא תגר עד כל המפלגות
בכלל ובכללם גם האנודה ובכל פעם אשר עמדי לבשר צדק בקהל
רב שפתי לא אכלא מלקחא בקיל גדול באזהרה כפולה ומכופלת אשר כל
מי שיראת ה' נוגע בלבבו יספור א"ע בלהתחב' עם כל המפלגות בכלל אול'
לגלות דעתי עפ"י תבל ומלואה יודע אני את ערכי עלי שלא באתי עדיין
למדה זו לישא דעי למרחוק ואך זאת אמרתי להשתק את המכתב אשר
מצאתי בין אמתות הכתבים של כ"ק אאמרד הגהיז בעל עצי חיים וצוקיל
בתשובתו לאחד מהשואלים דורשים מכני בענין הל"ק אות באות.
(הוא המכתב דלעיל בזה)

והנה כל קורא בצדק ישפס כי די באזהרה זו של כ"ק אאמרד
וצללהיה כי כאשר לפני י"ג שנים כתב בדברים הנ"ל אכן מה נענה אבתר'
בעת כזאת שהדורות כתמעמים ודולכים בשהיד ותתברר לעיני כל שמכל

שיעור חכמים וכל המוסף גורע. והו מוסל על כל איש ואיש להיות שווד
בביתו לנהגם בדרך ישר.

או התלמיד או החסיד בכלל! יש אשר ידענו את מכאוביו שהוא אסור בזיקים בין שני אריות ואנוס הוא מלצאח בכותבה הגסה ובפידסום (הגם כי יש להשיב ע"ז מחשש לאו דלא תגורו וכיוצא אמנם לפעמים נזנע באמת לסכ"נ ממש...) ולפה לנו להביאו לידי נסיון ואפשר ללא צורך וללא תכלית דאסור כי רובלא ליחשב ולזיל רכן במילא הנא ושייד לאין שיעור, אבל עכ"פ גם אותן שלא באו בכתובים ונודעים למגנדי ואסורי האגידה חזו לאצטדופי הוי כתורה שבע"פ וחמורה דברי סופרים יותר מינה של תורה!

גם זאת לדעת כי נפקד בזה מקום חורד ותשובי רבנים גדולים ויר"א אשר המה מחסדי מונקאטש אדומ"ר שליט"א וזה הכלל הגיד לנו כי מהאדוקים וחסידים, אנ"ש וידידים, או אשר היו תלמידים, אהובים וצמודים, ואשר המה פחות מארבעים יונה (לאיש"מ) לא נאסוף כתבם בתוך הספר הלז רק בחרנו עצת זקנים כנ"ל וגם שלא יאמרו המתנגדים (כדרכם בבזביהם) כי לכבוד עצמו הוא דורש ויאמר אספו לי חסידי וגו' ושהיא ענין בת ומפלגה לבד (חלילה) ונתברר בעה"י כי זהו דעת תורה להשמר ממכשלה, עדי נזכה ביב לגאולה.

וזו.

אמנם גם להמתקש ויאמר הלא עכ"פ פלוגתא דרברוותא הוא, לזה ראוי להעתיק כאן דברי הגה"ק בתשו' בית הלל זצ"ל (תשו' י"ד) וז"ל: הלא אם ה' הדבר הזה רק ספק אם הוא נכון לפני ה' ותורתו ה' מוטל לכל אשר ידאת אמת כלבבו לדחותו בשתי ידיים ומזקנים נתבונן כי ז"ל תשו' הר"ן (תובא בב"י טאור"ח סי' תר"צ) רואה אני דברים טובים ונכוחים שאפי' בעסקי העולם כל משכיל בחר לנפשו הדרך היותר בטוח והמשומר מכל נזק ומכשול ואפי' באפשר רחוק עאכ"פ שיש לנו לעשות כן בדברי התורה והמצוה שהם בבשוננו של עולם ואין נתיח הדרך אשר דרכו בה רבותינו חק' ונכונים עצמינו במקום צר ובמשעול הכרמים, עכ"ל.

הרי שאין ליכנס בפירצה דחוקה ורחוקה בכחא דהיתרא חיו במקום שנוגע לראשי עקרי האמונה ולסכנת הנפש והגוף והלא אפי' יפת תואר שהתירה התורה כנגד יצה"ר צוותה שיהא רואה בניוולה ונתקל בה כדי למאסה בעיניו והבטיחה שסופו להוליד בן סורר ומורה ר"ל ואוי להיתר כזה! ובכן מי האיש הירא את דבר ה' ילך לבטח דרכו שלא להתחבר ושלא לעשות כמתכונת המפלגות שונות ציונים מזרחים ואגידים ודומיהו רק להחזיק באמונת השי" והוא יגאלינו בב"א.

בעזרת בורא עולם מקור החכמה והתבונה.
תם ונשלם הם' באותיות ק"ז מספר האמונה.

www.dorashim.org
ד"ר יוסף דובנוב
ד"ר יוסף דובנוב
ד"ר יוסף דובנוב